This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

NYPL RESEARCH LIBRARIES
3 3433 00055886 0

Digitized by Google

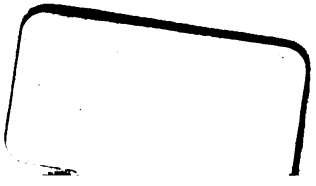

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

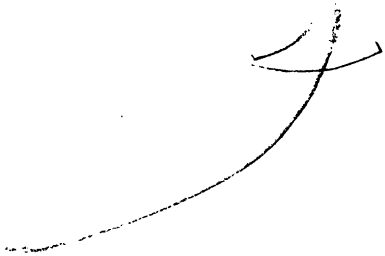

Digitized by Google

GEOGRAFIE

För

Ungdom,

Författad

af

DANIEL DJURBERG.

Rector Scholæ,

Ledamot af Cosmogr. Sällskapet i Upsala.

Tredje Uplagan.

ASTOR LIBRARY
NEW-YORK

Med Konungens Allernådigste Privilegio.

STOCKHOLM,

Tryckt hos *Anders Jacob. Nordström*, 1800.

Digitized by Google

Digitized by Google

Tal til Läfaren.

Utaf mit Geografiſka Värk kalladt Geografie för Ungdom, lämnas härmed til Allmänhetens tjenſt Tredje Uplagan, mycket förbättrad, jämväl förökad, ſamt lämpad efter Europas nuvarande Politiſka Författning. Emedan Artiklarne om Italien och Öſterrikiſka Väldet trycktes vid början af innevarande år, då Cisalpina hörde til Öſterrike, ſå äro ock deſſe Länder ſå afhandlade ſom de befunnos vid förenämde Tidepunkt; men ſedermera har en vigtig förändring ſkedt uti Italien, dymedelſt at ſtörre Delen af bemäldte Landſkap Cisalpina, genom Franſka Vapnens framgång, åter blivit förvandlad til en ſjelfſtändig Stat; men des Område är ej ännu ſå noga determineradt. Jag ärnar därföre, ſå ſnart allmän Fred blivit ſlutad och all ting blivit reglerat, låta trycka et Bihang til denna Bok, ſom giver tilkänna de Förändringar, hvilka både uti Frankrike, Italien, Helvetien, Tyſkland och Öſterrikiſka Väldet genom berörde Fred kunna hända. Afhandlingen om Frankrike trycktes ock, medan denna Stat ſtyrdes af en National-Förſamling jämte et Directorium, men nu för tiden ſtyres den af et Conſulat beſtående af tre Perſoner.

Alt ſlags Mått, Vigt och Mynt, ſom införes i denna Bok, är efter Svenſk Beräkning, och förſtås ingenſtädes annorlunda.

Här vil jag ock lämna underrättelſe om de Geografiſka Värk jag utgivit. Det förſta Värket kallas Utförlig Geografie. Däraf hava 3 Tomer uti 6 Band utkommit. Den förſta Tomen uti et Band utkom år 1785 på 37 Ark, ſam

samt innefattar Beskrifningen om Wärldsbyggnaden, Jorden i allmänhet, Portugal, Spanien, Frankrike och Italien. Såsom Bihang til denna Tom utkom år 1796 Beskrifning om Frankrike, enligt nuvarande Politiska Indelning, på 33 Ark. Den andra Tomen uti 2 Band utkom år 1788 på 54 Ark, och innehåller Beskrifning över Helvitien, Batavien, Tyskland och Preussiska Herraväldet. Den tredje Tomen består ock af 2 Band, hvaraf det förra, innefattande Beskrifningen om Storbritannien på 40 Ark, utkom år 1793, och det sednare som innehåller Danska Riket tryckt es år 1794 på 26 Ark. Hela detta Värk kostar 3 Rd. 32 sk. Det andra Värket kallas Sammandragen Geografie. Denna är et utdrag af det förstа Värket, samt innefattar, utom Inledningen, Beskrifningen över samtelige Länderna i Europa, uti 3 Tomer, hvaraf den första utkom 1776, den andra 1778 och den trédje 1780. Den fjerde Tomen som utkom år 1795 innehåller Beskrifningen över de öfrige 5 Wärldsdelarne. Denna Tom kostar 1 Rdal. De 3 förre äro utgångne. Det tredje Verket är detta som nu utgives. Det innefattar, uti kortare utdrag, Beskrifningen öven hela Jordklotet. Första Uplagan däraf utkom år 1781 och den andra år 1793. Det fjerde Wärket, som är ännu kortare utdrag, kallas Geografie för Begynnare, samt är tryckt i Duodes-format. Häraf hava 3 Uplagor utkommit åren 1783, 1790 och 1798. Femte Wärket, som är det minsta, kallas Geografisk Handbok. Häraf hava 2 Uplagor utkommit, åren 1784 och 1797.

Vidare har jag utgivit 5 Geografiska Cartor: 1. över Polynesien uti stort Imperial-format, samt 4 smärre över Frankrike, Asiatiska Turkiet, Westindi-

indien och Polyneſien, hvardera på et kalft Median-ark. Deſſa 4 Cartor utgöra början til en Skole-Atlas för den ſtuderande Ungdomen i Riket, hvilken Atlas jag ärnar efterhand ſubſtituera i ſtället för Åkermans Atlas Juvenilis, hvilken genom tidens ändringar börjat bliva mindre brukbar. Benämde 4 Cartor äro lämpade til denna Geografie och böra härvid nyttjas. Förenämde Cartor jämte mine andre Geografiſke Wärk finnas til köps uti J. C. Holmbergs Boklåda i Stockholm.

För öfrigt utbeder jag mig den benägna Läſarens omdöme öfver de fel och miſstag, ſom i detta Verk kunnat inflyta. Stockholm den 14 Nov. 1800.

Daniel Djurberg.

Digitized by Google

Inne-

Innehåll af Boken.

1. Wärldsbyggnaden - - - pag. 1
2. Jorden i allmänhet - - 3
3. Europa i allmänhet - - 8
4. Asien - - - 276
5. Africa - - - 342
6. Nordamerica - - - 374
7. Sydamerica - - - 416
8. Polyneſien - - - 440

Digitized by Google

Werlds-

Geografie
för Ungdom.

Wärldsbyggnaden.

Hvar och en Stjärna, som fins på Himmelen, jämväl Solen, Månan och Jorden, kallas *Himmelſk Kropp*. Samlingen af deſſa Himmelſka Kroppar kallas *Wärld*; Ordningen af dem kallas *Wärldsbyggnad*. Det *Blåa* ſom ſynes på Himmelen är det toma rumet, hvaruti alla deſſa Kroppar ſväva.

Alla Wärldskroppar delas i 2 Huvudſlag; *Ljuſa* och *Mörka*. De Ljuſa hava eldig Natur, ſamt lyſa af ſig ſjelve. De Mörka hava kall Natur, ſamt undfå ſit Ljus och Wärme af de förre. De Ljuſa Kropparne äro *Solen* och alla Stjärnor ſom ſtå ſtilla, hvilka för den orſaken ſkull kallas *Fixſtjärnor*. Alla Fixſtjärnor äro ſåledes Solar, men ſynas ſå ſmå för deras omäteliga afſtånd. De Mörka indelas i 3 ſorter: *Planeter*, *Månar* och *Cometer*. Planeter kallas de Stjärnor, ſom välva kring Solen i näſtan

Digitized by Google

cirkelrund Figur. *Månar* äro sådane, som löpa kring Planeterne, och följa dem i deras Wandring kring Solen. *Cometer* äro sådane Stjärnor, som hava Svants, samt uti en Ellips eller utdragen Cirkel rulla kring Solen.

Hvarje Fixstjärna eller Sol har förmodeligen et antal mörka Kroppar, som välva kring henne. En Samling af en Sol och flere mörka Kroppar, som vandra kring henne, kallas *Planet-Syftem.* Det Planet-Syftem vi viftas ufi beftår af 1 Sol, 7 Planeter, 14 Månar, 1 Tät Ring, samt et ftort men ovift antal Cometer, hvaraf en enda är fullkomligen känd; tilfammans 24 kända Kroppar.

Ordningen i detta Planet-Syftem är följande: *Solen* är Medelpunften deruti, hon uplyfer och värmer alla de Kroppar fom vandra kring henne. Hon är inemot 1400,000 gånger ftörre än jorden. Planeterne fom välva kring henne äro 1:o *Mercurius*, fom fullbordar fit lopp på inemot 3 Månader, och är 16 gånger mindre än jorden. 2:o *Venus*, fom rullar kring Solen på inemot 8 Månader; Hon är litet mindre än Jorden. 3:o *Tellus*, Jorden, fom fullbordar fit lopp på 365 dagar och 6 Timmar vid pafs. 4:o *Mars*, fom välver kring Solen på 1 År och 10 Månader; Han är 5 gånger mindre än Jorden. 5:o *Jupiter*, den ftörfta Planeten af alla. Han rullar kring Solen på 11 År och 10 Månader, och är inemot 1400 gånger ftörre än Jorden. 6:o *Saturnus*, fom på 29 år och 6 Månader fulländar fit omlopp. Han är 1000 gånger ftörre än Jorden. 7:o *Uranus*, den ytterfte af alla, hvilken vandrar omkring Solen

Digitized by Google

på

på 83 år och 5 Månader, samt är 80 gånger större än Jorden.

Af de 14 Månar, som finnas i detta Planet-Syſtem löper 1 kring Jorden på 28 dygn. Han är 50 gånger mindre än Jorden. 4 Månar välva kring Jupiter, 7 kring Saturnus och 2 kring om Uranus. Den täta Ringen omgiver Saturnus och öfverger honom aldrig.

Af Cometerne äro 22 bekante, deraf omloppstiden på en enda är känd, som är 75½ år: Denne Comet kallas *Halley*. Han syntes sist år 1759.

Fixſtjärnornas antal är ganska stort. Med blotta ögonen kan man se vid pass 2500; men med Teleſcop har man uptäckt och til sit Läge determinerat ända til 30,000. Fixſtjärnornaas afstånd från Jorden är åtminstone 200,000 gånger så långt som Solens.

Jorden
i allmänhet.

Geografien är en grundelig underrättelse om Jordklotets Mathematiska, Naturliga och Politiska beskaffenhet. Således är Geografien trefaldig: *Mathematiſk*, *Fyſiſk* och *Politiſk*. Et vigtigt och oumbärligt hjelpemedel därtil äro Glober och Land-Cartor.

Den *Mathematiſka Geografen* betragtar Jorden såsom en af Wärldskropparne, undersöker dess Läge i Wärldsbyggnaden, dess skapnad, storlek och de Kretsar man inbillar sig vara dragne kring henne.

Digitized by Google

Jorden är, som man nämdt, den tredje bland Planeterne, som välva kring Solen; och den Cirkel, som hon beskriver i sin vandring kallas *Ecliptica;* men hon har ännu en annan rörelse, ty hon vrider sig omkring sin egen Axel på 24 timar; hvarigenom det synes, som Jorden vore satt i medelpuncten af Wärldsbyggnaden, och såsom Solen med de andra Himmelska kropparne välde sig kring henne; ty de bliva hvar efter annan synlige på vår Horizont, och vi se dem gå up och ned. Denna rörelse kallas Jordens dageliga rörelse, samt förorsakar Dag och Natt, när Solen synes gå up eller ned. De ytterste Puncterna på Jordens Axel kallas *Poler*, som äro *Norra* och *Södra Polen.* Jorden är nästan en Klotrund Kropp; dess tvärlinea är 1196 Mil, och dess Omkrets 3760. Dess Yta håller 4,480,000 Qvadrat-Mil i Vidd. Den Cirkel som är dragen öfver Jorden midt emellan bägge Polerne kallas *Equator.* Den Cirkel som drages igenom bägge Polerne kallas *Meridian.* En Orts *Latitud* är dess afstånd från Eqvator emot någondera Polen, och en Orts *Longitud*, dess afstånd från förstå Meridian. Den Cirkel som drages midt omkring Jordklotet då hvarje ort anser sig såsom högst kallas *Horizont.*

Fysiska Geografien beskriver Jorden til sin naturliga beskaffenhet både på dess Yta och invärtes.

Luften som omgiver Jorden är icke så ren och tunn, som himmelsluften, utan upfyld med många Dunster af hvarjehanda slag, hvarföre man kallar densama Jordens Dunstkrets eller *Atmosphere.*

Digitized by Google

Mer

Mer än tvåtredjedelar af Jordens Yta uppfyllas af Vatn, så at knapt 1200,000 Qv. Mil utgöras af torrt Land. Watnet omgifver alt det Land, som finnes på Jordens Yta, hvilken ej utgör annat än åtskilliga större och mindre Öar.

Watnet delas uti *Haf*, hvilket ej inneslutes af Land. *Wikar*, hvilka äro de delar af Haf, som til större delen omgivas af Land. *Insjöar*, hvilka aldeles inneslutas af Land, och uti samt utur hvilka flyter rinnande Watn. *Träsk* äro sådane Watn, som även inneslutas af Land; men ej hava något synbart aflopp. *Strömar* äro rinnande Watn, af hvilka de största kallas *Elfver*, de mindre *Åar* och de minste *Bäckar*. *Källor*, äro sådane ställen, hvarest Vatnet genom ådror framkommer utur Jorden och formerar sedermera Bäckar, Åar och Elfver. *Sund*, är et smalt Watn som sammanbinder 2 större.

Fast Land, kallas det som ej är omgivit af Watn. *Kust*, är den delen af Land, som ligger invid Havet. *Strand*, kallas den ytterste Remsan af et Land, som stöter til Watnet. *Cap* eller *Näs*, är en utskjutande Landsudde i Havet. *Ed*, heter et smalt Land, som sammanbinder 2 större. *Ö*, är et Land, som aldeles omgives af Watn, *Halfö*, är et sådant Land, som til största delen omgives af Watn, men på en sida hänger ihop med Fasta Landet.

Hvad Jordklotets invärtes beskaffenhet beträffar, så är det upfyldt med allehanda Jordarter, Sten, Sand och Mineralier, jämväl Watn, stora toma Hålor och Eld, hvilken på många ställen utbrister på Jordens Yta genom brinnande *Berg*. När denna Underjordiska Elden har för-

Digitized by Google

förtärt Svavel, Stenkol och andra brännbara Materier, och Walvet, som dessa Materier förut upfyldt, ej har styrka at bära sig längre, faller det ned; och deraf händer *Jordhöfning*.

De Naturkunnige fördela de Ting som äro uti och på Jorden i 3 allmänna och stora Classer, hvilka de kalla Natursriken; de där äro *Stenriket*, *Wäxtriket* och *Djurriket*, hvartil någon i sednare tider lagt det fjärde, nämligen *Watturiket*. Under Stenriket förstås alla slags Jordarter, Stenar, Sand, Lera, Mineralier och Metaller. Wäxtriket innefattar alla slags Trän, Örter och Gräs. Och Djurriket begriper alla levande Djur, hvilka åter delas i 6 Huvud-Classar. Watturiket innehåller alt slags Watn, Oljor och rinnande saker.

Antalet af Människjor, som nu leva på Jordklotet, stiger efter all sannolikhet til 800 Millioner, ehuru 3 gånger så mycket eller 2400 Millioner kunde finna sin föda, om Jorden vore behörigen upbrukad.

Politiska Geografien handlar om Jordens afdelning uti åtskilliga *Stater*, det är uti stora Sälskaper och många Familier, hvilkas säkerhet och välfärd underhålles och befordras medelst en oafbruten Regering. De Stater, uti hvilka högsta Magten är hos en enda Person kallas *Monarkiske Stater*; men de, hvilkas Regering är sammansatt af flera Personer kallas *Republikanske Stater*.

Jorden delas af Naturen i 6 Huvuddelar: *Europa*, *Asien*, *Africa*, *Columbia* eller *Nord-America*, *Syd-America* och *Polynesien*. Af dessa Wärldsdelar är Asien den största och folkrikaste,

Digitized by Google

ſte, därnäſt Africa och den varmaſte, därefter Columbia och den kallaſte, ſedermera Syd America och den rikaſte, vidare Polyneſien och den ljufligaſte, och ſiſt Europa den minſta men den mägtigaſte.

De ſtora Haven, ſom omgiva det torra Landet på Jordklotet kallas Oceaner och äro 4, nämligen: *Öſtra Oceanen*, eller *Stilla Havet; Weſtra Oceanen* eller *Atlantiſka Havet; Södra Oceanen* eller *Indiſka Havet;* ſamt *Norra Oceanen* eller *Ishaf*[illegible] ty alla de öfrige Haf på Jordklotet äro ej annat än delar af deſſa, men få ſärſkilda namn efter de Länder de ſtöta intil.

De förſta *Hafsvikar* äro *Medelhavet*, *Mexikanſka*, *Antilliſka*, *Bengaliſka*, *Tunguſiſka*, *Hudſons* och *Baffins Vikarne*, *Nordſjön*, *Öſterſjön* och *Röda Havet*, hvilka alleſammans kallas Haf för deras ſtorlek ſkull.

De märkvärdigaſte *Sund* äro *Gibraltars Sund*, *Caletanſka Sundet*, *Öreſund*, ſamt *Straat Sunda*.

De ſtörſte *Inſjöar* äro: *Svarta* och *Caſpiſka Haven* mellan Europa och Aſien, ſedermera i ordning, *Aral* uti Aſien, *Tracy*, *Huron*, *Michigan*, *Erie*, *Michinipi* och *Winipigon*, alla i Nord-America, ſamt *Maravi* uti Africa. De 2 förſta af deſſe Sjöar kallas Haf för ſtorleken ſkull.

De ſtörſte *Elver* äro: *Iangtſekiang*, *Hoangho*, *Angara* och *Oby* i Aſien. *Nil* i Africa, *Lorenz* och *Miſſouri* i Nord America, ſamt *Apurimac* och *Paraguay* i Syd-America: alla öfver 300 mil långa.

Den förſta *Ön* på Jordklotet är *Ulimaroa* i Polyneſien, ſom för ſin ſtorlek ſkull kan kallas Faſt Land. Widare i ordning *Borneo* och

Digitized by Google

Nya Guinea i Polyneſien, *Madagascar* i Afrika, *Sumatra* i Aſien, *Britannien* i Europa, *Celebes* i Polyneſien och *Nipon* i Aſien.

De ſtörſta Halföar äro *Arabien*, *Scandinavien* och *Iberien* eller Spanien jämte Portugal.

De ſtörſta Bergsryggar äro *Andiſka Bergen* i Södra America. *Landshuvudet* i Norra America, *Månbergen* i Africa, *Alperne* i Europa och *Hindukeſch* i Aſien.

De märkvärdigaſte Landsuddar äro *Nord-Cap* i Europa, *Godthopps Udden* i Africa, ſamt *Cap Hoorn* i Syd America.

Den folkrikaſte Stat på Jordklotet är *Chineſiſka Riket*, ſedermera i ordning *Turkiet*, *Ryſsland*, *Frankrike*, *Spanſka Riket* och *Öſterrikiſka Riket*. Den vidſträcktaſte Stat är *Ryſsland*, ſå *Spanien*, ſedermera *China*, *Portugiſiſka Riket*, *Engelſka Riket* och *Turkiet*. Det mägtigaſte af alla deſſa är *Frankrike*.

Europa
i allmänhet.

Europa gränſar i Norr til Norra Oceanen, i Öſter til Aſien, i Söder til Medelhavet, ſöder om hvilket Africa ligger, ſamt i Wäſter til Atlantiſka Hafvet, på andra ſidan om hvilket America ligger. Hon håller i längd 500, i ſin ſtörſta bredd 240 Mil och i vidd 85,000 Qvadrat Mil.

De *Watn* ſom omgifva Europa äro följande: *Norra Oceanen*; *Wita Hafvet*, ſom är en Wik af den förra; *Nordſjön*; *Kattegat* ſom jämväl är en

Digitized by Google

en Wik af den förra; *Öfterſjön*, ſom ſprider ſig i 2 ſtora Wikar: *Norrbotn* och *Finſka Botn; Atlantiſka Havet*, hvaraf 2 ſtora Wikar äro märkvärdige: *Canalen* och *Franſka Bugten; Medelhavet*, ſom jämväl har 2 ſtora Wikar: *Venetianſka Viken* och *Archipelagen;* Sjön *Propontis; Svarta Havet*, och *Caſpiſka Havet.*

De märkvärdigaſte *Sund* äro: *Öreſund, Stora Bält, Lilla Bält, Caſetanſka Sundet, Gibraltare Sund, Meſſinſka Sundet, Hellesponten, Conſtantinopolitanſka Sundet*, ſamt *Krimſka Sundet.*

De ſtörſta *Inſjöar* äro *Mäotis* eller Aſovſka Sjön; *Propontis, Ladoga, Onega*, och *Peipus* i Ryſsland, ſamt *Wänern* i Sverige.

De ſtörſta *Elver* äro: *Wolga, Donau, Rhein, Dnepr, Don* och *Duina.*

De anſenligaſte *Bergsryggar* äro: *Pyrenäiſka, Alpiſka, Apenniniſka* och *Karpatiſka* Bergen, *Balkan, Norrſka Fjällarne* och *Jugoriſka* Bergen. Det högſta Berget heter *Montblanc*, et ibland Alperne. Det är 15,000 Fot högt.

De ſtörſta Öar äro 8: *Britannien, Island, Irland, Sicilien, Sardinien, Creta, Corſica* och *Siäland.* 3 ſtora Halföar finnas: *Scandinavien, Spanien* och *Italien*, och af de öfrige Halföarne äro *Jutland, Morea* och *Krim* anſenligaſt.

Europa har bekommit ſina förſta Inbyggare ifrån Aſien. Antalet af dem ſtiger til 160 Millioner. Fläſta delen af dem bekänner ſig til *Kriſtna Läran*, en mindre del til den *Mohammedanſka*, en ännu mindre til den *Judiſka*, och en ganſka liten del til den *Hedniſka.* Den Kriſtna beſtår af 4 Huvud-Secter: Den *Katolſka, Grekiſka,*

Digitized by Google

ska, *Lutherska* och *Reformerta*, som i nämd ordning hava de fläſta anhängare.

Invånarne i Europa tala väl många ſpråk men de äro dock ej annat än Mundarter af följande 12 Huvudſpråk: *Latin*, *Götiſkan*, *Slawoniſkan*, *Grekiſkan*, *Ungerſkan*, *Finſkan*, *Galiſkan*, *Kymriſkan*, *Waſkiſkan*, *Turkiſkan*, *Epirotiſkan* och *Tſcherkaſſiſkan*. De 3 förſta af deſſa ſpråk äro vidſträcktaſt.

Europas Indelning är tväggehanda: Geographiſk och Politiſk. Den förra ſker efter Länderne och den ſednare efter Staterne. Enligt den förra beſtår Europa af 14 Huvuddelar: *Portugal*, *Spanien*, *Frankrike*, *Italien*, *Batavien*, *Stor-Britannien*, *Tyſkland*, *Dano-Norge*, *Sverge*, *Ryſsland*, *Preuſſen*, *Karpatien*, *Turkiet*. Härvid märkes at Italien är et gemenſamt namn för flere ſjelfſtändige Stater, och Tyſkland för många confedererade Stater, men de öfrige 12 Delarne hava hvardera en enda Regnring.

I anſeende til Politiſka Indelningen kunna Staterne fördelas i 3 Claſſer: Monarkiſke, Republikanſke och Confedererade. De Monarkiſke Staterne äro 16, nämligen Kejſardömerne *Italien*, *Ryſsland* och *Turkiet*; Konungarikerne *Portugal*, *Spanien*, *Storbritannien*, *Danmark*, *Sverge*, *Preuſſen*, *Ungern*, *Napoli* och *Piemont*; Påvedömet *Kyrkoſtaten*; Storhertigdömet *Toſcana*, ſamt Hertigdömerne *Parma* och *Modena*. Republikerne äro 5: *Frankrike*, *Batavien*, *Helvetien*, *Ligurien* och *Lucca*. Den Confedererade Staten är 1: nämligen *Tyſkland*.

Vid deſſa Stater är följande at märka: at Kejſardömet Italien eller Romerſka Kejſardömet

Digitized by Google nu

nu för tiden endaſt beſtår af några och 50 ſmå Furſtendömen, Greſſkaper och Herrſkaper, liggande ſpridde, dels uti norra, dels uti medlerſta Delen af Italien. hvilka äro Rikslän; ty Italien är eljes, ſåſom förr nämdt är, et gemenſamt namn, för åtſkillige ſjelfſtändige Stater, ſå at när man undantager förenämde Rikslän, är Romerſka eller Italienſka Kejſardömet en blott Titul: at Ungern utgör endaſt en Del af Karpatien, hvilket Land lyder under en Regent; men emedan detta ſednare Landet ej förer någon Titul, och Ungern är förnämſta Delen däraf, ſamt äger Titul af Konungarike, ſå har man måſt anföra detta ſåſom en Stat, hvilken ſtyres af en Konung: at Tyſkland är en ſamlad Stat, ſom innehåller en myckenhet ſtörre, dels Monarkiſke, dels Republikanſke Stater, af åtſkillig Storlek, Magt och Värdighet, hvilka ſtyras af ſin egen Regering, men ſom med hvarandra äro förbundne, ej allenaſt til gemenſamt Förſvar, utan även til ſamfäldt Styrſel, under en vald Huvudman, ſom förer Titul af Konung i Tyſkland och ſtädſe tillika är Romerſk Kejſare; men denne Kejſares och Konungs Magt är inſkränkt, och til de vigtigaſte Rikets Göromål är de omedelbara Riks-Ledamöternas bifall nödvändigt.

Några af deſſa Tyſka Stater äro väl mägtigare än dc upnämde Sjelfſtändige Staterne i Europa, men emedan de äro Delar af den Confedererade Staten Tyſkland, ſamt i viſſa mål lyda under dels allmänna Regent, få kunna de ej räknas för Sjelfſtändige Europäiſke Stater. De förnämſte och mägtigaſte bland dem äro

Digitized by Google detta

detta Rikes 8 Kurfurſtendömen, däraf 3 äro Cleriſke och 5 Laiſke. De förre äro Erbiſkopsſtiften *Maynz*, *Trier* och *Cöln*; och de ſednare Konungariket *Böhmen*, Hertigdömet *Bäjern*, Hertigdömet *Saxen*, Markgrefſkapet *Brandenburg* och Hertigdömet *Braunſchweig-Lüneburg*, gemenligen kalladt *Hanover*. Härvid märkes, at deſſe 8 ej utgöra även ſå många ſärſkildta Stater i Europa; ty Böhmiſka, eller ſom han även kallas öſterrikiſka Staten i Tyſkland, är förenad med Karpatien; under en och ſamma Regent, och formerar ſåledes en enda Europäiſk Stat; ävenſå är Brandenburgiſka Staten i Tyſkland förenad med Preuſſen, under ſamma Regent, och utgör likaledes en enda Europäiſk Stat. Utaf de öfrige Tyſke Staterne äro Hertigdömet *Würtemberg*, Landtgrefſkapet *Heſſen* och Hertigdömet *Mehlenburg* de mägtigaſte.

Det finnes väl deſsutom en Stat uti Europa, ſom äger egen Regering, af Republikanſk Form, nämligen *Raguſa*; men emedan denna Stat ej allenaſt lyder under Turkiſka Rikets beſkydd, utan även betalar årlig ſkatt därtil, ſå kan denſama ej med ſkäl anteknas bland de ſjelfſtändige Staterne i Europa. Lika förhållande är med Furſtendömerne *Wallachiet* och *Moldau*, ſom även lyda under Turkiet.

Här vil man anföra 20 de mägtigaſte Stater i Europa, och då endaſt taga de Länder, ſom de beſitta inom Europas Gränſor.

	Namn.	Folkmängd.
1.	*Ryſsland* - -	30,000,000.
2.	*Frankrike* - -	27,000,000.
3.	*Öſterrike* - -	24,000,000.

Digitized by Google

4. Stor-

4.	*Storbritannien*	12,000,000.
5.	*Spanien*	11,000,000.
6.	*Turkiet*	10,000,000.
7.	*Preuſſen*	8,000,000.
8.	*Napoli*	6,000,000.
9.	*Sverge*	3,200,000.
10.	*Piemont*	2,800,000.
11.	*Portugal*	2,600,000.
12.	*Danmark*	2,400,000.
13.	*Kurſaxen*	2,200,000.
14.	*Batavien*	2,000,000.
15.	*Helvetien*	1,800,000.
16.	*Kur-Bäjern*	1,600,000.
17.	*Kyrkoſtaten*	1,500,000.
18.	*Toſcana*	1,200,000.
19.	*Hanover*	900,000.
20.	*Würtemberg*	600,000.

I denna Förteckning begripas alla de Länder, ſom höra til de upnämde Staterne, ſåledes räknas Norge under Danmark, Pomern under Sverge, Brandenburg under Preuſſen, Karpatien under Öſterrike, Sicilien under Napoli, Sardinien under Piemont, och ſå vidare.

Innan man förfogar ſig til ſpeciela Beſkrifningen om Europas Länder vil man ock här anföra de förnämſta Staters och Länders Huvudſtäder. Uti Portugal *Lisboa*, i Spanien *Madrit*, i Frankrike *Paris*, i Storbritannien *London*, i Tyſkland *Regensburg*, ſom eljes är en Fri Riksſtad, i Danmark *Köbenhavn*, i Sverige *Stockholm*, i Öſterrikiſka Området *Wien*, i Preuſſiſka Området *Berlin*, i Batavien *Haag*, men förnämſta Staden är Amſterdam, i Ryſsland *Petersburg*, i Turkiet *Conſtantinopel*, i Piemont *Torino*, i Napoli

Digitized by Google

poli, Stad af samma namn eller *Napoli*, i Kyrkostaten *Roma*, i Toscana *Firenze*, uti Ligurien *Genova*, uti Österrikiska Lombardiet *Venezia*, uti Helvetien *Lucern*, uti Böhmen *Prag*, uti Saxen *Dresden*, uti Bäjern *München*, uti Brandenburg *Berlin*, uti Braunschweig-Lüneburg *Hanover*, uti Preussen *Königsberg*, i Ungern *Presburg*, i det fordna Polen *Warschau*, uti Skotland *Edinburg*, i Irland *Dublin*, uti Sicilien *Palermo*, uti Sardinien *Cagliari*, uti Norge *Christiania*, uti Finland *Åbo*, uti Walachiet *Bukaresht*, uti Moldau *Jassy*.

PORTUGAL.

Detta Riket är beläget i Sydväst från Sverge, samt gränsar i Norr och öster til Spanien, och i Söder och Väster til Atlantiska Havet. Det håller i Vidd 920 Qv. Mil, och är således så stort som en sjundedel af Sverge. De största Strömarne åro *Tajo*, *Douro* och *Guadiana*.

Det är et varmt och frugtbart Land, som har överflöd på skönt Vin, Russin, Olja, Håning, Vax, många slags ädla Frugter, Fisk och Salt; Det är på många ställen bergagtigt och Bergen innehålla Silver, Koppar, Tenn, Bly och Järn. Men Spanmål växer ej til Landets behof. Folkmängden stiger til 2,600,000. Religionen är Katolsk. Regerings-Formen är Monarkisk. Stats-Inkomsterne stiga til 6 Millioner Riksd. Krigsmagten består af 30,000 man, och Sjömagten af 30 Krigsskepp och Fregatter.

Portugal delas i 7 Landskap, hvaraf 6 liga

Digitized by Google

ga på fäſta Landet och äro *Eſtremadura*, *Beira*, *Entre Minho e Douro*, *Tros os Montes*, *Alentejo* och *Algarve*. Det ſjunde beſtår af *Azoriſka öarne*, belägne uti Atlantiſka Hafvet mellan Europa och America.

Utom Europa beſitter Portugiſiſka Kronan anſenliga Länder i de öfrige Världsdelarne, i ſynnerhet uti Södra America, hvareſt de äga det ſtora Landet Braſilien.

1. ESTREMADURA.

Detta Landſkap ligger midt i Riket utmed Hafvet, ſamt är det vackraſte och frugtbaraſte af dem alla. Man märker:

1. LISBOA, gemenligen *Liſabon* kallad, Rikets Hufvudſtad, belägen vid vid Tajo, är ſtor och folkrik, ſamt rik och väl bygd. Han är Konungens Reſidence, ſamt Säte för de högſta Riks-Collegierne, 1 Patriach, 1 Erkebiſkop och en Witterhets-Academie; en af de bäſta och förnämſta Handelsſtäder i Europa; har en ſkön och beqväm Hamn, ſamt driver ſtark handel; Folkmängden ſtiger til 180,000.

2. *Mafra*, Konungens förnämſta Luſtſlott, är prägtigt; därvid ligger en liten Stad.

3. *Setuval*, af Sjömän *Santübes* kallad, en tämeligen anſenlig och folkrik Stad vid en Hafsvik, driver ſtark handel med Salt.

4. *Santarem*, en tämelig Stad vid Tajo, har en Vitterhets-Academie.

2. BEIRA.

Detta Landſkap är beläget i Norr om det före-

Digitized by Google

föregående, samt flöter jämväl til Havet. Det är frugtbart på Vin, Olja och Spanmål. Man märker:

1. COIMBRA, Landets Huvudstad vid Mondego, är anſenlig och tämeligen folkrik, samt har et Univerſitet.

2. *Aveiro*, en tämelig Stad vid en Hafsvik, är näſt Coimbra den bäſta i Landſkapet.

3. ENTRE MINHO E DUORO.

Detta Landſkap ligger nordligaſt, ockſå vid Havet. Det är det minſta men bäſt bebodda af dem alla. Man märker:

1. OPORTO, af Sjöfarande *Port à Port* kallad, en anſenlig och folkrik Stad vid Douros utlopp i Havet, är näſt Lisboa den bäſta i Riket, Säte för en Hof-Rätt, och driver ſtark handel med Vin. Folkmängden ſtiger til 40,000.

2. *Braga*, en anſenlig och tämeligen folkrik Stad, är Säte för Rikets förnämſta Erkebiſkop.

3. *Vianna*, en tämeligen anſenlig Stad vid en Hafsvik, är befäſt.

4. TRÁZ OS MONTES.

Detta Landſkap ligger ockſå i norden, men in i Landet. Det är bergagtigt och ringa bebodt. Man märker:

Braganza, en medelmåttig Stad, är Stamhuſet för nuvarande Kongl. Slägten.

5. ALEN-

Digitized by Google

5. ALENTEJO.

Detta Landſkap är beläget in i Landet föder ut, men ſtöter med en liten Del til Havet. Det är det ſtörſta af dem alla. Det bär myeken Spannmål. Man märker:

1. EVORA, en anſenlig och tämeligen folkrik Stad, är väl befäſt, ſamt Säte för et Univerſitet.

2. *Elpas*, en anſenlig och tämeligen folkrik Stad, är befäſt.

3. *Eſtremoz*, en tämeligen anſenlig Stad, är en af de bäſta Fäſtningar i Riket.

6. ALGARVE.

Detta Landſkap utgör ſydligaſte Delen af Riket, ſamt är til ſtörre Delen omgivit af Vatn. Det är bland de minſta, men ganſka fruktbart. Det förer Titul af Konungarike. Man märker:

1. LAGOS, Landets Huvudſtad vid Havet, med en Hamn, är medelmåttig.

2. *Tavira*, en tämelig Stad vid Havet med en Hamn, är den ſtörſta i Landet.

7. AZORISKE ÖARNE.

Deſſe äro belägne i Atlantiſka Havet, över 100 mil från Portugal, och äro 9 inalles. De ſtörſte af dem äro *Tercira* och *San Miguel*. Man märker:

1. ANGRA, Huvudſtaden på Ön Terceira och Reſidence för Gouvernören över Azoriſke Öarne, är tämeligen anſenlig och folkrik, ſamt väl befäſt.

Digitized by Google

2. *Ponta Delgada*, Huvudſtaden på Ön San Miguel, är tämeligen anſenlig och folkrik.

Två ſtycken af *Canariſke Öarne* höra ock til Portugal; nämligen: *Madeira* och *Porto Santo*, däraf den förra är berömd för ſit ſköna Vin. Man märker:

Funchal, Huvudſtaden på Madeira, är tämeligen anſenlig och folkrik, ſamt befäſt.

SPANIEN.

Detta Rike är beläget i Sydväſt från Sverge. Det gränſar i Norr til Atlantiſka Havet och Frankrike, i Öſter til Medelhavet, i Söder jämväl til Medelhavet och Atlantiſka Havet, ſamt i Väſter til Portugal. Det håller i Widd 4500 Qvadrat mil, och är ſåledes ſå ſtort ſom tre femtedelar af Sverge. Climatet är ganſka värmt, och Marken til ſtörre Delen bergagtig ſamt torr. De anſenligaſte Bergsryggarne äro *Pyreneerne* och *Alpujarras*, hvaraf de förre utgöra Gränſen med Frankrike, och de ſednare äro belägne uti ſödra Delen af Landet, ej långt från Medelhavet. De ſtörſte Strömarne äro *Tajo*, *Duero*, *Guadiana*, *Guadalquivir* och *Ebro*. Landet har öfverflöd på goda Häſtar, förträffelig Ull, ſköna Viner, allehanda ädel Frugt, Silke, Honing och Salt; men Säden räcker ej til Landets behof.

Folkmängden ſtiger til 11 millioner. Religionen är Katolſk. Konungen heter CARL 4. Staſs-inkomſterne ſtiga til 24 Millioner R:daler. Krigsmagten utgör 100,000 Man och Sjömagten beſtår

Digitized by Google

beſtår af 50 Krigsſkepp ſamt 60 ſmärre Örlogs-Fartyg

Spaniens Indelning är tväggehanda: Geografiſk och Politiſk. Enligt den förra beſtår det af 5 Lanſkap, hvaraf några underdelas i ſmärre. Fyra af dem äro belägne midt i Riket, nämligen *Nya Caſtilien*, *Gamla Caſtilien*, *Leon* och *Eſtremadura*. 3 ligga Norr ut vid Atlantiſka Havet, nämligen *Galicien*, *Aſturien* och *Biscaya*. 5 äro belägne Öſter ut vid Franſka Gränſen och Medelhavet, nämligen *Navarra*, *Aragonien*, *Catalonien*, *Valencia* och *Balearifke Öarne*. 3 ligga Söder ut, nämligen *Andaluſien*, *Granada* och *Murcia*. De fläſte af deſſa Landſkap föra Titul af Konungariken. Portugal utgör den Delen af Iberiſka Halfön, ſom ligger Väſterut.

Enligt den Politiſka Indelningen fördelas Spanien i 31 Provincer, hvaraf 9 ligga midt i Landet, nämligen *Madrit*, *Toledo*, *Guadalaxara*, *Cuença*, *Mancha*, *Segovia*, *Avila*, *Salamanca* och *Badajoz*; 12 äro belägne Norr ut, nämligen *Galicien*, *Aſturien*, *Leon*, *Paleucia*, *Toro*, *Valladolid*, *Zamora*, *Burgos*, *Soria*, *Guipuzcoa* och *Alava*; 5 ligga Söder ut, nämligen *Sevilla*, *Cordova*, *Jaen*, *Granada* och *Murcia*; 5 äro belägne Öſter ut, *Navara*, *Aragonien*, *Catalonien*, *Valencia* och *Balearifke Öarne*. I anſeende til Kyrkoförfattningen är Riket indelt i 8 Erbiſkops och 48 Biſkopsſtift. Man följer den Geografiſka Indelningen ſåſom den redigaſte.

1. *MEDLERSTA REGIONEN.*

Denna innefattar, ſåſom förr nämdt är, de

Digitized by Google

4 Landſkapen *Nya Caſtilien*, *Gamla Caſtilien*, *Leon* och *Eſtremadura*.

1 NYA CASTILIEN.

Detta Landſkap är det ſtörſta af alla; uti Vidd ſom ínemot halva Götaland. Det är nog torrt och har bríſt på Strömar. Det har fordom varit fördelt i 3 ſmärre Landſkap: *Alcarria*, *Sierra* och *Mancha*; men nu förtiden beſtår det af de 5 Provincerne *Madrit*, *Toledo*, *Guadalaxara*, *Cuenza* och *Mancha*. Man märker:

1. MADRIT, Rikets Huvudſtad och Konungens Reſidence, ſamt Säte för de högſta Riks-Collegierne, är ganſka anſenlig, ſtor och folkrik ſamt väl bygd. Här finnes 4 Academier och 150,000 Invånare.

2. *Toledo*, en tämeligen ſtor, men icke folkrik Stad vid Tajo, är Säte för Rikets förnämſta Erkebiſkop, et Univerſitet och en Inqviſitions-Rätt.

3. *Alcala*, en tämelig Stad vid Henares, har fordom varit Säte för et Univerſitet.

4. *Eſcorial*, Konungens förnämſta Luſtſlott, med et prägtigt Kloſter.

5. *Cuenza*, en tämelig Stad, är Säte för en Inqviſitions-Rätt.

6. *Almagro*, en medelmåttig Stad med et Univerſitet.

2 GAMLA CASTILIEN.

Detta Landſkap är af Strömar väl vatnadt, ſamt frambringar den ſkönaſte Ullen i Spanien. Man märker:

Digitized by Google

1. BUR-

1. BURGOS, Landſkapets Huvudſtad, är tämeligen ſtor och anſenlig, men ej ſynnerligen folkrik.

2. *Valladolid*, en ſtor och anſenlig ſamt folkrik Stad vid Piſuerga, är en af de bäſta i Spanien, välbygd, ſamt Säte för et Univerſitet, en Geografiſk Academie och en Inqviſitions-Rätt.

3. *Segovia*, en tämeligen anſenlig Stad, har goda Manufacturer.

3. LEON.

Detta Landſkap är det förſta Rike, ſom de Chriſtne uprättade i Spanien, ſedan de börjat utdriva Morerne. Det är frugtbart. Man märker:

1. LEON, Landets Huvudſtad, är anſenlig och tämeligen folkrik.

2. *Salamanca*, en anſenlig och folkrik Stad, har et Univerſitet.

3. *Zamora*, en tämeligen anſenlig och folkrik Stad, är befäſt.

4. ESTREMADURA.

Detta Landſkap är et af de ſtörre i Riket. Det är fruktbart på Säd och Vin. Man märker:

1. BADAJOZ, Huvudſtaden, är tämeligen anſenlig ſamt befäſt.

2. *Placentia*, en tämelig Stad, är välbygd.

2. *NORRA REGIONEN.*

Härtil höra Landſkapen *Galicien*, *Aſturien* och *Biſcaya*.

Digitized by Google

1. GALICIEN.

Detta Landskap är et af de bäst bebodda och folkrikaste i Spanien. Det har öfverflöd på Betesmarker och Skog. Man märker:

1. CORUNNA, Landskapets Huvudstad och Guvernörens Säte, är tämeligen ansenlig, samt har en förträffelig Hamn.

2. *Compostella*, eller *Sant Jago*, en ansenlig och folkrik Stad, är Säte för en Erkebiskop och et Universitet.

3. *Ferrol*, en tämelig Stad vid Havet med en ganska skön och välbefäst Hamn. Där ligger en del af Örlogs-Flottan.

4. *Cap Finisterra*, en namnkunnig Landtudd, hvilken fordom hölls före vara ytterste ändan af Världen.

2 ASTURIEN.

Detta Landskap är bergagtigt. Det har den hedern, at Rikets Kron-Prins altid förer Titul utaf Prins af Asturien. Man märker:

OVIEDO, Huvudstaden, är tämeligen ansenlig, samt säte för et Universitet och en Hof-Rätt.

3. BISCAYA.

Detta Landskap har godt förråd på Järn. Det delas i 3 Provincer: *Egenteliga Biscaya*, *Guipuzcoa* och *Alava*. Man märker:

Uti EGENTELIGA BISCAYA.

1. BILBAO, Huvudstaden i detta Land, vid

vid Havet, är anſenlig och folkrik, ſamt driver ſtark handel med de Nordiſke Nationerne.

Uti GUIPUZCOA.

2. *San Sebaſtian*, detta Landets Huvudſtad, ſamt ſäte för Guvernören öfver hela Biſcaya, är tämeligen anſenlig ſamt befäſt.

Uti ALAVA.

3. *Vitoria*, Huvudſtaden, är tämeligen god och driver anſenlig Järnhandel.

3. *SÖDRA REGIONEM.*

De Landſkap ſom höra hit äro *Andaluzien*, *Granada* och *Murcia*.

1. ANDALUZIEN.

Detta Landſkap är näſt Nya Caſtilien det ſtörſta i Spanien. Uti Vidd är det ſom Småland och Öſtergötland ſammantagne. Det är et varmt och fruktbart Land. Det delas i 3 Provincer: *Sevilla*, *Cordova* och *Jaen*. Man märker:

Uti Provincen SEVILLA.

1. *Puerto de Santa Maria*, af Sjömän *Port Marie* kallad, en tämeligen anſenlig Stad vid Havet, är välbygd, ſamt Säte för Guvernören öfver Andaluzien.

2. SEVILLA, Huvudſtaden i Landſkapet Sevilla, vid Gualdaqvivir, är ſtor och anſenlig, men ej bebodd i mån efter vidden. Han är Säte för en Erkebiſkop och et Univerſitet.

3. CADIZ, en ej synnerligen stor men ganska folkrik Stad på en Ö, med en skön Hamn, är en af de namnkunnigaste Handelsstäder i Europa. Folkmängden stiger til 70,000.

4. *Xeres*, en ansenlig och tämeligen folkrik Stad, driver god handel.

Gibraltar, en väl befäst Stad, hörer til England.

Uti Provincen *Cordova.*

5. CORDOVA, Huvudstaden i detta Landskap är stor och ansenlig samt folkrik. Staden har en Inqvisitions-Rätt och goda Manufacturer.

Uti Provien *Iaen.*

6. JAEN, Huvudstaden i Landskapet, är ansenlig och folkrik.

2. GRANADA.

Detta Landskap är beläget vid Medelhavet. Det är ganska varmt, samt fruktbart på Vin, Frugt, Honing och Silke. Detta Rike är det sidsta, som Morerne besutto i Spanien. Det intogs af Konung Ferdinand Catholicus år 1492. Man märker:

1. GRANADA, Landskapets Huvudstad, är ganska ansenlig, stor och folkrik, samt en af de bästa i Spanien. Säte för en Erkebiskop och et Universitet, har goda Manufacturer och 60,000 Invånare.

2. *Malaga*, en stor och ansenlig samt folkrik Stad vid Havet, med en skön Hamn, är Säte för Landets Guvernör, och driver stark handel med de Nordiske Folkslagen.

Digitized by Google

3. *Ante-*

5. *Antequera*, en anſenlig och tämeligen folkrik ſamt välbygd Stad.

3. MURCIA.

Detta Landſkap är något torrt men njuter ſund luft och är angenämt. Man märker:

1. MURCIA, Landſkapets Huvudſtad, är anſenlig och tämeligen folkrik ſamt väl bygd; jämväl Säte för en Inqviſitions-Rätt.

2. *Carthagena*, en tämeligen anſenlig Stad vid Havet, driver god handel.

4. *ÖSTRA REGIONEN.*

Härtil räknas de 5 Landſkapen *Navarra*, *Aragonien*, *Catalonien*, *Valencia* och *Baleariſke Öarne.*

1. NAVARRA.

Detta Landſkap är frugtbart på Spannmål och Bomull. Från detta Land härſtamma Konunga-Familierne uti Frankrike, Spanien och Neapel. Man märker:

PAMPLONA, Landets Huvudſtad, är tämeligen anſenlig, befäſt och har ett Univerſitet.

2. ARAGONIEN.

Detta Landſkap är et af de ſtörſta i Spanien. Det är ſå ſtort ſom Småland och hälfva Öſtergötland. Det är merendels torrt och ſandigt; Det förer Titel af Konungarike, och genom deſs förening med Riket Caſtilien medelſt Konung Ferdinands giftermål med Caſtilianſka Prinſeſſan Iſabella formerades det nu varande Spanſka Riket. Man märker,

Digitized by Google

1. ZARAGOZA, Huvudſtaden, vid Ebro, är anſenlig och folkrik ſamt välbygd, Säte för Guvernören en Erkebiſkop och et Univerſitet.

3. *Calatayud*, en tämelig Stad.

3. CATALONIEN.

På Spanſka Catalunna. Detta Landſkap är et af de ſtörſta i Riket, det förer Titel af Furſtendöme, är ganſka frugtbart och väl bebodt, ſamt har åtſkilliga Metaller. Man märker:

1. BARCELONA, en anſenlig ſamt folkrik Stad vid Havet, är en af de ſtörſta i Riket ſamt väl befäſt, Säte för Guvernören och en Hof-Rätt, har en ſkön Hamn och driver vigtig handel. Folkmängden ſtiger til 50,000.

2. *Tortoſa*, en tämeligen anſenlig Stad vid Ebro, är befäſt.

3. *Gerona*, en tämeligen anſenlig Stad, är väl befäſt.

4. *Tarragona*, en tämelig Stad, är Säte för en Erkebiſkop.

4. VALENCIA.

Detta Landſkap är mot Sjökuſten ganſka frugtbart och har överflöd på Silke. Man märker:

1. VALENCIA, Landets Huvudſtad är ſtor och anſenlig ſamt folkrik, Säte för Guvernören, en Erkebiſkop, et Univerſitet och en Hof-Rätt. Folkmängden är 40,000.

2. *Alicante*, en tämeligen anſenlig Stad vid Havet, med en ſkön Hamn, driver god handel.

Digitized by Google

5 BALEA-

5. BALEARISKE ÖARNE.

Deſſe äro 3 ſtora, nämligen *Mallorca*, *Minorca* och *Tviza*, utom flere ſmå; man märker:

På ön MALLORCA.

1. PALMA, Huvudſtaden, är tämeligen anſenlig och folkrik, ſamt befäſt, Säte för Guvernören och et Univerſitet.

På ön MINORCA.

Mahon, Huvudſtaden, med en ſkön Hamn och ſtark Fäſtning.

På ön TVIZA.

Tviza, en medelmåttig Stad, med en god Hamn, är väl befäſt.

Under Spanſka Kronan hörer, utom Europa, några orter på Barbariſka Kuſten i Africa och Canariſka Öarne. I Norra America, Riket Mexico, och några af Antilliſka Öarne; Större delen af Södra America; ſamt uti Polyneſien Filippinſka och Ladroniſka Öarne.

FRANKRIKE.

Detta Rike kallas på Landets ſpåk *La France*, och på Latin *Gallia*. Det är beläget i Sydväſt från Sverge. Det gränſar i Norr til Canalen och Batavien, i Öſter til Tyſkland, Helvetien och Italien, i Söder til Medelhavet och Spanien, ſamt

samt i Väster til Atlantiska Havet. Det hållet i Vidd 5200 Qvadrat-mil, och är således så stort som fyra femtedelar af Sverige. Landet har en mild och hälsosam luft, är til större delen frugtbart, samt försedt med alt det, som fordras til livets uppehälle och beqvämlighet. Vin, Frugt, Salt, Olja, Hampa, Lin, Ull och Silke finnes til överflöd, men Säden räcker ej mer än til Landets behof. Allehanda Mineralier och Metaller finnas jämväl, dock af de sednare ej i myckenhet.

De ansenligaste Bergsryggar äro *Alperne*, *Pyreneerne* och *Cevennerne*. De största Strömar äro *Seine*, *Loire*, *Garonne*, *Rhone* och *Rhein*. Den största Sjön är *Leman* eller Genever Sjön. Landet är väl brukadt och bebodt. Folkmängden stiger til 27 millioner. Religionen är Kristen, men här finnes ingen rådande Sect. De fläste Inbyggarne äro dock Katoliker, samt en stor del Lutheraner och Reformerte. Regeringsformen är Democratisk. Landet styres af en National-Församling, som består af 750 Deputerade från Rikets Landskap. Den värkställande Magten kallas Directorium, som består af 5 Personer. Stats-inkomsterne stiga til 80 millioner R:d. Krigsmagten utgör i Fredstider 300,000 Man. Örlogs-Flottan består af circa 140 Krigsskepp och Fregatter, utom smärre Fartyg.

Frankrike indelas uti 10 Regioner, nämligen den *Norra*, *Östra*, *Wästra*, *Nordwästra* eller *Hafs-*, *Norgöstra* eller *Kölle-*, *Sydöstra* eller *Alpiska*, *Sydwästra* eller *Pyrenäiska*, *Belgiska* samt *Central-Regionen*; hvilka innefatta 102 Departements. Fordom har det varit indelt uti 40 Gene-

Digitized by Google

ral-

neral-Guvernementer, hvilka utgjorts af 33 Landſkap, nämligen Isle de France, Normandie, Picardie, Artois, Flandre, Champagne, Lorraine, Alſace, Franche Comté, Bourgogne, Nivernois, Orleanois, Maine, Bretagne, Anjou, Touraine, Berri, Bourbonois, La Marche, Poitou, Aunis, Saintonge, Limoſin, Guyenne, Gascogne, Bearn, Languedoc, Rouſſillon, Daufiné, Provence och Corſe. Beträffande Kyrkoförfattningen, ſå innefattade Frankrike, före Revolutionen 18 Erkebiſkops- och 110 Biſkops-Stift. Men efter denſamma blef det indelt uti 83 Biſkops-Stift, hvilka utgöra 10 Metropoler, ſom nämnas efter följande Städer: *Paris*, *Rouen*, *Beſançon*, *Lyon*, *Aix*, *Toulouſe*, *Bourdeaux*, *Rennes*, *Reims* och *Bourges*. Uti de eröfrade Länderne af Italien, Tyſkland och Batavien är ingen Eccleſiaſtik-Indelning vidtagen. Städernes antal i Riket ſtiger til circa 1200.

1. NORRA REGIONEN.

Denna Region innefattar de Departementer, ſom äro belägne vid Canalen, ſamt omkring Seineſtrömen och deſs Grenar: Storleken är ungefär ſom 2 gånger Småland. De hithörande Departementer äro 11, nämligen *Seine*, *Seine & Oise*, *Seine & Marne*, *Eure & Loir*, *Eure*, *Seine Inferieure*, *Oise*, *Aisne*, *Somme*, *Pas de Calais* och *Nord*.

1. Departementet SEINE.

Detta Landſkap innefattar Staden Paris, jämte något af kringliggande nägd. Där märkes:

Digitized by Google

1 PARIS,

1. PARIS, Lat. *Lutetia.* Rikets Huvudstad vid Elven Seine, är ovanligt stor och folkrik, samt väl bygd. Han är Säte för National Församlingen och Directorium, et National-Institut, en Wetenskaps- samt flera andra Witterhets och Konst-Academier, jämväl en Erkebiskop. Staden håller något över 2 mil i omkrets, har 50,000 Gårdar, 33 Församlingar, samt 600,000 Inbyggare. Bland de härvarande Kyrkor är Pantheon den prägtigaste; och bland Palatsen Louvre, som fordom varit et Kongl. Slott, det ansenligaste.

2. *Saint Denis*, en Stad nära Paris, har fordom haft et Abbotstift, i hvars Kyrka Konungarne med deras Famille blivit begrafne.

2. Departementet SEINE & OISE.

Detta Landskap utgör en del af det fordna Isle de France. Där märkes:

3. *Versailles*, Landskapets Huvudstad, är en af de större och folkrikare i Riket. Här finnes et prägtigt Palats, som hela 100 åren varit Konungarnas Residence.

3. Departementet SEINE & MARNE.

Detta Landskap inbegriper jämväl en del af det fordna Isle de France. Där märkes:

4. *Melun*, Huvudstaden, är tämeligen ansenlig.

4. Departementet EURE & LOIRE.

Detta Landskap innefattar stycken af Isle de France och Maine. Där märkes:

5. *Chor-*

Digitized by Google

5. *Chartres*, Huvudſtaden, är en anſenlig ort.

5. Departementet EURE.

Detta Landſkap innefattar en del af Normandie. Där märkes:

6. *Evreux*, Landets Huvudſtad, är tämeligen anſenlig.

6. Departementet SEINE INFERIEURE.

Detta Landſkap utgör ockſå en del af Normandie. Där märkes:

7. ROUEN, Landets Huvudſtad, vid Seine, är ganſka anſenlig, ſtor och folkrik ſamt rik, en af de vigtigaſte i Riket, ſamt driver ganſka ſtark handel. Folkmängden ſtiger til 70,000.

8. *Havre de Grace*, en anſenlig och folkrik Handelsſtad vid Seines utlopp i Havet.

7. Departementet OISE.

Detta Landſkap innefattar delar af Isle de France och Picardie. Där märkes:

1. *Beauvais*, Landets Huvudſtad, är tämeligen anſenlig och folkrik, ſamt har ſköna Manufacturer.

8. Departementet AISNE.

Detta inbegriper även delar af Isle de France och Picardie, ſamt litet af Champagne. Man märker:

1. *Laon*, Huvudſtaden, är en tämeligen väl bebodd ort.

2. *Soiſſons*

Digitized by Google

2. *Soiſſons*, vid Aisne, är även en väl bebodd Stad.

9. Departementet SOMME.

Detta innefattar ſtörſta delen af Picardie. Man märker:

1. AMIENS, Landets Huvudſtad vid Somme, är en af de anſenligare i Riket, ſamt har en Wetenſkaps-Academie.

2. *Abbeville*, en anſenlig, folkrik och befäſt Stad vid Somme, har goda Manufacturer.

10. Departementet PAS DE CALAIS.

Detta innefattar hela Artois, ſamt en liten del af Picardie. Där märkes.

1. ARRAS, Huvudſtaden, är anſenlig och folkrik ſamt väl befäſt.

2. *Saint Omer*, en tämeligen anſenlig Stad och ganſka ſtark Fäſtning.

3. *Boulogne*, en Stad vid Canalen, är tämeligen anſenlig, ſamt driver god handel och Sjöfart.

4. *Calais*, en tämeligen anſenlig ſamt väl befäſt Stad vid Sundet.

11. Departementet NORD.

Detta innefattar Franſka Flandre och Hainaut. Där märkes:

1. *Douay*, Landets Huvudſtad, är tämeligen anſenlig och väl befäſt, ſamt har et Univerſitet.

2. *Valenciennes*, en anſenlig men oordentligt bygd och befäſt Stad vid Schelde.

Digitized by Google

3. *Cam-*

3. *Cambray*, en anſenlig och folkrik Stad vid Schelde, är befäſt.

4. LILLE, på Nederländſka *Rijſſel*, en ganſka anſenlig, ſtor och folkrik, ſamt väl bygd och väl befäſt Stad, har vigtiga Manufacturer. Folknumern ſtiger til 60,000.

5. *Dunkerque*, en anſenlig, ſamt väl bygd och befäſt Stad vid Nordſjön, är tilflygt för Capare i Krigstider.

2. BELGISKA REGIONEN.

Denna Region innefattar Burgundiſka Kretſen i Tyſkland, ſom utgöres utaf delar af de fordne Hertigdömerne Brabant, Lüxemburg, Limburg, Geldern, ſamt Grefſkapen Flandern, Hennegau och Namur; vidare Stiftet Lüttich i Tyſkland, ſamt et ſtycke Land, ſom Frankrike bekommit af Bataviſka Republiken, innefattande hvad ſom utaf Landſkapen Flandern, Limburg och Gelderland fordom tilhört ſiſtnämde Republik. Hela Landet är uti Vidd ſå ſtort ſom 3 gånger Öſtergötland. I allmänhet tagit är Landet fruktbart, när man undantager några få ſtällen, dät Marken är bergagtig eller ſandig. Det har överflöd på Spanmål, ſköna Betesmarker, Frugt, Lin och Boſkap. Af Metaller är på Järn ſtörſta förrådet; Marmor, Stenkol och andra nyttiga Mineralier finnas jämväl. Landet är ganſka väl bebodt och folkrikt, Inbyggarnes antal kan ſkattas til 1800,000. Franſka Regeringen har indelt Belgien uti 9 Departements, nämligen *Lys*, *Escaut*, *Deux Nettes*, *Deule*, *Gemappe*, *Sambre & Meuſe*, *Forets*, *Ourte* och *Meuse Inferiure*.

Digitized by Google

1. Departementet LYS.

Detta Landskap innefattar Sjökusten af Flandern. Där märkes:

1. BRÜGGE, en tämeligen ansenlig och folkrik Stad, har skröna Manufacturer.

2. *Sluis*, en tämeligen ansenlig och befäst Stad, vid Nordsjön.

3. *Ostende*, en god Handelsstad och stark Fästning vid Nordsjön.

2. Departementet ESCAUT.

Detta Landskap inbegriper öfra delen af Flandern. Där märkes:

5. GENT, Frans. *Gand*, Lat. *Gandavum*, Landets Huvudstad vid Schelde, är stor och tämeligen folkrik, samt driver god Handel.

5. *Tournay*, på Belgiska *Doornyck*, en ansenlig, folkrik och befäst Stad vid Schelde.

3. Departementet DEUX NETTES.

Detta Landskap utgör norra delen af Brabant. Där märkes:

6. ANVERS, Belg. *Antwerpen*, Huvudstaden, vid Schelde, med en Hamn, är stor och väl bygd.

7. *Mdlines*, Belg. *Metheln*, en ansenlig och väl bygd Stad vid Demer.

4. Departementet DEULE.

Detta Landskap innehåller södra delen af Brabant. Där märkes:

8. Brüs-

Digitized by Google

8. BRÜSSEL, en ſtor, folkrik, väl bygd och befäſt Stad vid Ån Senne, är Huvudſtaden i detta Land. Här äro ſköna Manufacturer.

9. *Louvain*, Belg. *Loewen*, en ſtor Stad, men i mån efter vidden ej folkrik, är befäſt och har et Univerſitet.

5. Departementet GEMAPPE.

Detta Landſkap innefattar Hennegau. Där märkes:

10. MONS, Landets Huvudſtad, är ſtor, vacker, folkrik och befäſt.

6. Departementet SAMBRE & MEUSE.

Detta Landſkap är ſammanſatt utaf delar af Provincerne Namur och Luxemburg. Där märkes:

11. NAMUR, Huvudſtaden, är en af de vackraſte Städer i Belgien, och ſtarkt befäſt.

7. Departementet FORETS.

Detta Landſkap innehåller ſödra och ſtörre delen af Provincen Luxemburg. Där märkes:

12. LUXEMBURG, Huvudſtaden, är en ſtark Fäſtning.

8. Departementet OURTE.

Detta Landſkap är ſammanſatt utaf delar af Provincerne Luxemburg, Lüttich och Limburg. Där märkes:

13. LÜTTICH, Franſ. *Liege*, Huvudſtaden, vid Maas, är ſtor, folkrik och befäſt; ſamt har goda Manufacturer.

Digitized by Google

9. Departementet MEUSE INFERIEURE.

Detta Landskap utgöres af norra delen af Stiftet Lüttich, samt delar af Limburg och Geldern. Där märkes:

14. MAASTRICHT, Lat, *Trajectum ad Mosam*, Huvudstaden; vid Maas, är en ansenlig Stad och stark Fästning.

Bihang til Belgien.

Härtil höra de Länder af Tyskland, som ligga på vänstra sidan om Rhenströmen, på bägge sidor om Elven Mosel, hvilka Länder Frankrike eröfrat, men icke ännu förenat med sig. De bestå förnämligast utaf stycken af Hertigdömet Pfalz, samt Erkestiften Maynz, Trier och Cöln; af hela Hertigdömet Jülich; et stycke af Hertigdömet Cleve; samt många smärre Länder. Franska Regeringen har indelt det uti 4 Departementer: *Mont Tonnere, Rhein & Moselle, Saar* och *Rour*.

11. Departementet MONT-TONNERE.

Detta är beläget vid Rhenströmen, samt innattar stycken af Kurförstendömerne Pfalz och Maynz, samt några smärre Länder. Där märkes:

1. MAYNZ, Lat. *Moguntia*, Landets Huvudstad, vid Rhein, är stor, folkrik och väl befäst. Han har varit Säte för Kurfursten och Domcapitlet i Stiftet Maynz; samt har et Universitet.

2. *Frankenthal*, en väl bygd Stad ej långt från Rhen; har goda Fabriker.

3. *Zwey-*

Digitized by Google

3. *Zweybrücken*, Franſ. *Deux Ponts*, en väl anlagd och vacker Stad.

4. *Speyer*, en urgammal och tämeligen anſenlig Stad vid Rhein, har fordom varit en fri Riks-Stad.

5. *Worms*, en gammal och anſenlig Stad vid Rhein, har ockſå fordom varit fri Riksſtad.

2. Departementet SAAR.

Detta är beläget närmare til Frankrikes fordna Gräns. Där märkes:

6. TRIER, Franſ. *Treves*, en anſenlig Stad vid Moſel, är Departementets Huvudort, ſamt har fordom varit Säte för Kurfurſten och Domcapitlet i Stiftet Trier. Här är et Univerſitet.

7. *Saarbrück*, en god Stad vid Ån Saar.

3. Departementet RHEIN & MOSELLE.

Detta är beläget vid Rhenſtrömmen, ſamt omkring Elven Moſel. Där märkes:

8. COBLENZ, en tämeligen anſenlig och väl bygd Stad vid Rhein, är befäſt.

9. *Bonn*, en väl bygd och befäſt Stad vid Rhein, har fordom varit Reſidence för Kurfurſten i Cöln.

4 Departementet ROUR.

Detta utgör nordligaſte delen af deſſa Länder. Där märkes:

10. AKEN, Franſ. *Aix la Chapelle*, Landets Huvudſtad, är tämeligen anſenlig och folkrik ſamt berömd för ſina ſköna varma Bad. Han har fordom varit en fri Riks-Stad.

Digitized by Google

11. CÖLN, Franſ. *Cologne*, en ſtor och folkrik Stad vid Rhein, har et ſtort antal Kyrkor och Kloſter, ſamt idkar god Handel. Han har fordom varit Säte för Erkeſtiftet Cölns Domcapitel; och här befinnes även deſs fordna Domkyrka.

12. *Jülich*, en befäſt Stad, har varit Huvudſtaden i det fordna Hertigdömet Jülich.

13. *Düren*, en förmögen Stad i ſamma Land.

14. *Crefeld*, en regulier och väl bygd Stad, med goda Manufacturer.

15. *Cleve*, en väl bygd Stad, ej långt från Rhein.

3. NORDVÄSTRA REGIONEN.

Denna Region inbegriper de Departementer, ſom äro belägne vid Canalen ſamt ſtora Oceanen. Storleken är ſom 5 gånger Öſtergötland. Marken är fruktbar på Säd och Bete. Vid Sjökuſten finnes Fiſk i ymnighet. Af Metaller finnes Järn, Koppar och Bly. De hit hörande Departementen äro 9, nämligen *La Manche*, *Calvados*, *Orne*, *Sarte*, *Mayenne*, *Ille & Vilaine*, *Morbihan*, *Cotes du Nord* och *Finisterre*.

1. Departementet LA MANCHE.

Detta utgör en del af väſtra Normandie. Där märkes:

1. COUTANCES, Huvudſtaden, är tämeligen väl bebodd.

Digitized by Google

2. De-

2. Departementet CALVADOS.

Detta utgör medlerſta delen af Normandie. Där märkes:

1. CAEN, Landets Huvudſtad, ej långt från Canalen, är anſenlig och folkrik, ſamt har et Univerſitet.

2. *Bayeux*, en tämeligen anſenlig Stad ej långt från Havet.

3. Departementet ORNE.

Detta Landſkap innefattar ſödra delen af Normandie ſamt litet af Maine. Där märkes:

1. ALENÇON, Huvudſtaden, är tämeligen anſenlig ſamt väl bygd.

4. Departementet SARTE.

Detta inbegriper öſtra delen af Maine. Där märkes:

1. LE MANS, Huvudſtaden, är anſenlig och tämeligen folkrik.

5. Departementet MAYENNE.

Detta beſtår utaf öſtra delen af Maine. Där märkes:

1. LAVAL, Huvudſtaden, är tämeligen ſtor och folkrik, och har ſköna LinneFabriker.

6. Departementet ILLE & VILAINE.

Detta innefattar öſtra delen af Bretagne. Där märkes:

1. RENNES, Landets Huvudſtad, är ſtor och folkrik, ſamt väl bygd.

Digitized by Google

2. *Port Malo*, en väl befäst Stad vid Havet, med en skön Hamn.

7. Departementet MORBIHAN.

Detta utgöres utaf medlersta delen af Bretagne. Där märkes:

1. VANNES, Huvudstaden, ej långt från Havet, är väl bebodd.

2. *L'Orient*, en ansenligt och reguliert bygd Stad vid Havet.

8. Departementet COTES DU NORD.

Detta ligger vid Canalen och utgör norra delen af Bretagne. Där märkes:

1. S. BRIEUX, Huvudstaden, ligger vid Havet och har en Hamn.

9. Departementet FINISTERRE.

Detta utgöres utaf västligaste delen af Bretagne. Där märkes.

1. QUIMPER, Huvudstaden, ej långt från Havet, är väl bebodd.

2. *Morlaix*, en tämeligen stor och folkrik Stad, ej långt från Havet.

3. BREST, en ansenlig och folkrik Stad, vid Havet med en skön och säker Hamn, där eit största delen af Krigs-Flottan ligger.

4. NORDÖSTRA REGIONEN.

Denna Region innefattar de Departementer, som ligga omkring öfre delarne af Strömarne Mosell, Meuse och Seine; samt gränsar til Tysk-

Digitized by Google

Tyſkland. Storleken är litet mindre än den näſt föregående Regionen. Marken är mer bergagtig och ſkogrik än i de bägge föregående Regionerne; men är dock bördig. Af Metaller finnes Silver, Koppar, Järn och Bly. Hon innefattar 9 Departementer, nämligen *Aube*, *Marne*, *Ardennes*, *Meuſe*, *Haute Marne*, *Vosges*, *Meurte*, *Moſelle* och *Bas Rhin*.

1. Departementet AUBE.

Detta Landſkap innefattar ſydöſtra delen af Champagne, ſamt et litet ſtycke af Bourgogne. Där märkes:

1. TROYES, Landets Huvudſtad, är tämeligen ſtor och folkrik, dock ej ſynnerligen väl bygd.

2. Departementet MARNE.

Detta utgöres utaf medlerſta delen af Champagne. Där märkes:

2. CHALONS, Huvudſtaden, är tämeligen anſenlig och folkrik, ſamt väl bygd

3. REIMS, en anſenlig och folkrik, ſamt väl bygd Stad.

3. Departementet ARDENNES.

Detta innefattar nordligaſte delen af Champagne. Där märkes:

4. MEZIERES, Huvudſtaden vid Meuſe, är medelmåttig.

4. Departementet MEUSE.

Detta inbegriper väſtra delen af Lorraine. Där märkes:

Digitized by Google

5. BAR LE DUC, Huvudſtaden, är tämeligen väl bebodd.

6. *Verdun*, en tämeligen anſenlig och befäſt Stad.

5. Departementet HAUTE MARNE.

Detta utgöres utaf ſydöſtra delen af Champagne. Där märkes.

7. CHAUMONT, Huvudſtaden, vid Ån Marne, är väl bebodd.

6. Departementet VOSGES.

Detta innefattar ſödra delen af Lorraine. Där märkes:

8. EPINAL, Huvudſtaden, vid Moſel, är medelmåttig.

7. Departementet MEURTE.

Detta beſtår af medlerſta delen af Lorraine. Där märkes:

9. NANCY, Huvudſtaden, är anſenlig, ſtor och folkrik ſamt väl bygd och befäſt, jämväl Säte för et Univerſitet.

10. *Toul*, en Stad, är tämeligen anſenlig.

11. *Pont à Mouſon*, en tämelig Stad vid Moſel.

8. Departementet MOSELLE.

Detta utgöres utaf norra delen af Lorraine. Där märkes.

12. METZ, Huvudſtaden, vid Moſel, är anſenlig, ſtor och folkrik, ſamt väl befäſt.

Digitized by Google

9. De-

9. Departementet BAS RHIN.

Detta innehåller norra delen af Alsace. Där märkes:

13. STRASBOURG, Huvudstaden, belägen vid Elven Rhein, är ganska ansenlig, stor och folkrik samt väl befäst. Här är et Universitet. Folkmängden stiger til 45,000.

14. *Landau*, en tämelig Stad, är väl bygd och starkt befäst.

5. WÄSTRA REGIONEN.

Denna Region innefattar de Landskap som äro belägne vid Havet, samt omkring nedra delen af Elven Loire och dess Grenar. Marken är jämn och bördig, samt bär ymnigt Säd, Vin och Frukt. Här finnes Järn, Bly och Koppar, samt andra nyttiga Mineralier. Storleken är inemot som 6 gånger Östergötland. Regionen består af 10 Departementer: nämligen *Loire Inferieure*, *Mayne & Loire*, *Indre & Loire*, *Vendée*, *Deux Sevres*, *Vienne*, *Charente Inferieure*, *Charente*, *Haute Vienne*, *Dordogne*.

1. Departementet LOIRE INFERIEURE.

Detta Landskap innefattar den sydligaste delen af Bretagne. Där märkes:

1. NANTES, Landets Huvudstad, vid Loire, är ganska ansenlig, stor och folkrik samt rik, en af de vigtigaste i Riket, driver stark Handel och Sjöfart, i synnerhet på Franska Colonierne, samt är Säte för et Universitet. Folkmängden stiger til 60,000.

Digitized by Google

2. De-

2. Departementet MAYNE & LOIRE.

Detta utgöres utaf ſtörre delen af Anjou. Där märkes:

2. ANGERS, Huvudſtaden, ej långt från Loire, är anſenlig, ſtor och folkrik, Säte för et Univerſitet och en Wetenſkaps-Academie, ſamt driver ſkön handel.

3. *Saumur*, en väl bebodd Stad, vid Loire.

3. Departementet INDRE & LOIRE.

Detta innefattar Touraine. Där märkes:

4. TOURS, Huvudſtaden vid Loire, är ſtor och folkrik, ſamt har ganſka många Fabriker.

4. Departementet VIENNE.

Detta Landſkap beſtår utaf öfra delen af Provincen Poitou. Där märkes:

5. POITIERS, Huvudſtaden, är ſtor och anſenlig, jämväl folkrik, dock ej 1 mån efter vidden. Den är Säte för et Univerſitet.

5. Departementet DEUX SEVRES.

Detta Landſkap inbegriper medlerſta delen af Poitou. Där märkes:

6. NIORT, Huvudſtaden, är anſenlig, ſamt en vigtig Handelsort.

6. Departementet VENDEE.

Detta Landſkap utgöres utaf nedra delen af Poitou. Där märkes:

7. FONTENAY, Huvudſtaden, är väl bebodd.

Digitized by Google

7.

7. Departementet CHARENTE INFERIEURE.

Detta Landſkap innefattar Provincerne Aunis och Saintonge. Där märkes:

8. SAINTES, Huvudſtaden, är medelmåttig, och icke väl bygd.

9. LA ROCHELLE, en anſenlig Stad, ſom driver ſtark handel på Franſka Colonierne.

10. *Rochefort*, en tämeligen anſenlig och reguliert anlagd Stad, har et förträffeligt Tyghus för Krigs-Flottan, hvaraf en del ock här har ſin Station.

8. Departementet CHARENTE.

Detta Landſkap beſtår utaf den delen af Saintonge, ſom kallas Angoumois Där märkes:

11. ANGOULEME, Huvudſtaden, vid Ån Charente, är tämeligen anſenlig.

9. Departementet HAUTE VIENNE.

Detta Landſkap innehåller en del af Provincen Limoſin. Där märkes:

12. LIMOGES, Huvudſtaden, är anſenlig och tämeligen folkrik, men ej ſynneligen välbygd.

10. Departementet DORDOGNE.

Detta Landſkap innefattar Provincen Perigord. Där märkes:

13. PERIGUEUX, Huvudſtaden, är medelmåttig til ſtorleken, ſamt dåligt bygd.

6. CENTRAL REGIONEN.

Denna Region innefattar medlersta delen af Frankrike, samt består af de Landskap, som ligga omkring medlersta delen af Strömen Loire och dess Grenar, samt Ån Allier. Storleken är som 5 gånger Östergötland. Norra delen af Landet är jämn och fruktbar på Säd, men den södra delen är bergagtig och skogrik, samt har sköna Betesmåker. Af Metaller finnes Silver och Järnmalm. Regionen innefattar 10 Departementer, nämligen *Loir & Cher*, *Loiret*, *Tonne*, *Nevre*, *Cher*, *Indre*, *Creuse*, *Allier*, *Puy de Dome*, *Correze*.

1. Departementet LOIR & CHER.

Detta Landskap utgöres utaf en del af Provincen Orleanois Där märkes:

1. BLOIS, Huvudstaden, vid Loire, är tämeligen ansenlig och väl bygd.

2. Departementet LOIRET.

Detta Landskap innefattar också en del af Orleanois. Där märkes:

2. ORLEANS, Huvudstaden, vid Loire, är ansenlig, stor och folkrik, samt väl bygd, och Nederlags-Platsen för den handel som drives på Loire. Staden är Säte för et Universitet.

3. Departementet YONNE.

Detta Landskap är sammansatt utaf stycken af Provincerne Champagne och Bourgogne. Där märkes:

3. Au-

Digitized by Google

3. AUXERRE, Huvudstaden, belägen vid Ån Yonne, är en ansenlig Ort.

4. Departementet NIEVRE.

Detta Landskap innefattar Provincen Nivernois. Där märkes:

4. NEVERS, Huvudstaden, vid Loire, är tämeligen ansenlig.

5. Departementet CHER.

Detta Landskap utgöres utaf östra delen af Provinc n Berry, samt en liten del af Bourbonois. Där märkes:

5. BOURGES, Huvudstaden, är tämeligen stor och folkrik, samt Säte för en Erkebiskop och et Universitet.

6. Departmentet INDRE.

Detta Landskap är sammansatt utaf västra delen af Berry, samt en liten del af Touraine. Där märkes:

6. CHATEAUROUX, Huvudstaden, är en väl bebodd Ort.

7. *Issoudun*, en ansenlig Stad, har goda Manufacturer.

7. Departementet CREUSE.

Detta Landskap utgöres utaf östra delen af Provincen La Marche, samt smärre stycken af Limosin och Berry. Där märkes:

8. GUERET, Huvudstaden, är medelmåttig.

Digitized by Google

8. Departementet ALLIER.

Detta Landskap inbegriper nästan hela Provincen Bourbonois. Där märkes:

9. MOULINS, Huvudstaden, är ansenlig och väl bygd.

9. Departementet PUY DE DOME.

Detta Landskap innefattar norra delen af Provincen Auvergne. Där märkes:

10. CLERMONT, Huvudstaden, är ansenlig, men icke väl bygd.

10. Departementet CORREZE.

Detta Landskap utgöres utaf södra och större delen af Limosin. Där märkes:

11. TULLE, Huvudstaden, är en tämelig Ort.

6. ÖSTRA REGIONEN.

Denna Region innefattar de Landskap som ligga omkring Ån Saone, samt vid Gränsen til Helvetien. Storleken är som 5 gånger Skåne. Landet utgöres til större delen af en stor Dal omkring Ån Saone och dess Grenar, hvarest Marken är bördig och bär Säd i ymnighet; Bergsbygderne äro mindre fruktbara, men hava dock godt förråd på sköna Betesmarker. Bland andra Mineralier finnes Silver, Koppar, Järn och Salt. Regionen innehåller 10 Departementer, nämligen *Cote d'Or, Haute Saone, Haut Rhein, Mont Terrible, Doubs, Jura, Saone & Loire, Ain, Rhone, Loire.*

Digitized by Google

1. De

1. Departementet COTE D'OR.

Detta Landſkap innefattar norra delen af Provincen Bourgogne. Där märkes:

1. DIJON, Huvudſtaden, är anſenlig, ſtor och folkrik, ſamt Säte för en Wetenſkaps-Academie.

2. Departementet HAUTE SAONE.

Detta Landſkap beſtår af norra delen af Provincen Franche Comté. Där märkes:

2. VESOUL, Huvudſtaden, är en väl bebodd Ort.

3. Departementet HAUT RHEIN.

Detta Landſkap innefattar ſödra delen af Alſace. Där märkes:

3. COLMAR, Huvudſtaden, är tämeligen anſenlig och folkrik.

4. Departementet MONT TERRIBLE.

Detta Landſkap innefattar det fordna Biſkopsſtiftet Baſel, ſamt Grefſkapet Montbeillard. Man märker:

4. PORENTRU, på Tyſka Brundrut, Landets Huvudſtad, är en väl bebodd Ort. Han har varit Säte för Biſkopen i Baſel.

5. Departementet DOUBS.

Detta Landſkap inbegriper öſtra delen af Franche Comté. Där märkes:

5. BESANÇON, Huvudſtaden, är tämeligen ſtor och folkrik, ſamt befäſt, Säte för en

Digitized by Google

Erkebiskop, et Universitet och en Wetenskaps-Academie.

6. Departementet JURA.

Detta Landskap utgöres utaf södra delen af Franche Comté. Där märkes:

6. LONS, Huvudstaden, är en väl bebodd Ort.

7. *Dole*, en tämeligen ansenlig och välbygd Stad.

7. Departementet SAONE & LOIRE.

Detta Landskap innefattar medlersta delen af Bourgogne. Där märkes:

8. MACON, Huvudstaden, är tämeligen ansenlig.

9. *Autun*, den största Staden i detta Landskap.

8. Departementet AIN.

Detta Landskap utgöres utaf den sydöstra delen af Bourgogne, som fordom kallades Bresse. Där märkes:

10. BOURG, Huvudstaden, är medelmåttig.

9. Departementet RHONE.

Detta Landskap består utaf östra delen af Provincen Lionnois. Där märkes:

11. LION, Huvudstaden, vid Saones och Rhones sammanflytande, är ganska stor och ansenlig, samt folkrik, rik och väl bygd, och näst

Digitized by Google

näst Paris den anſenligaſte i Rikets. Den är ſäte för en Erkebiſkop och 2 Academier, har ſköna Manufacturer och driver en ſtark och vidſträckt handel. Folkmängden ſtiger til 110,000.

10. Departementet LOIRE.

Detta Landſkap innefattar väſtra delen af Lionnois. Där märkes:

12. FEURS, Huvudſtaden, vid Loire, är en väl bebodd Ort.

7. SYDVÄSTRA REGIONEN.

Eller *Pyrenäiſka Regionen.* Denna Region innefattar de Departementer ſom äro belägne omkring Elven Garonne och dess Grenar, ſamt vid Pyrenäiſka Bergsryggen. Norra delen af detta Land, ſom ligger omkring Garonne, är jämn och fruktbar, ſamt bär Säd och Vin i ymnighet; däremot är den ſödra delen ſom ligger vid Pyreneerne bergagtig och ſkogrik, men har ſköna Betesmarker. Där finnes även Koppar, Järn och Bly, ſamt andra nyttiga Mineralier. Storleken är ſom 5 gånger Upland. Regionen innehåller 9 Departementer, nämligen *Gironde, Lot & Garonne, Lot, Gers, Landes, Baſſes Pyrenées, Hautes Pyrenées, Haute Garonne, Arriege.*

1. Departementet GIRONDE.

Detta Landſkap inbegriper en del af Provincen Guienne. Där märkes:

Digitized by Google

1. BOURDEAUX, Landets Huvudstad, vid Garonne, är ganska ansenlig, stor, folkrik, rik, samt en af de vigtigaste i Riket; Säte för en Erkebiskop, et Universitet och en Wetenskaps-Academie, samt driver ganska stark Sjöhandel. Folknumern stiger til 100,000.

2. Departementet LOT & GARONNE.

Detta Landskap innefattar jämväl en del af Guyenne. Där märkes:

2. AGEN, Huvudstaden, vid Garonne, är en väl bebodd Ort.

3. Departementet LOT.

Detta Landskap utgör den [illegible]delen af Guyenne, som fordom kallades Quercy. Där märkes:

3. CAHORS, Huvudstaden, har goda Manufacturer.

4. *Montauban*, en stor och ansenlig, samt folkrik och väl bygd Stad, har sköna Fabriker.

4. Departementet GERS.

Detta Landskap utgöres utaf en del af Provincen Gascogne. Där märkes:

5. AUSCH, Huvudstaden, är tämeligen ansenlig.

5. Departementet LANDES.

Detta Landskap utgöres jämväl utaf en del af Gascogne. Där märkes:

6. MONT DE MARSAN, Huvudstaden, är medelmåttig.

Digitized by Google

6. De-

6. Departementet BASSES PYRENEES.

Detta Landſkap innefattar Provincen Bearn. Där märkes:

7. PAU, Huvudſtaden, är tämeligen anſenlig och folkrik, ſamt väl bygd.

8. BAYONNE, en anſenlig och folkrik Stad vid Adours utlopp i Havet, är väl befäſt och driver ſtark Sjöhandel.

7. Departementet HAUTES PYRENEES.

Detta Landſkap inbegriper en del af Gascogne. Där märkes:

9. TARBE, Huvudſtaden, är medelmåttig.

8. Departementet HAUTE GARONNE.

Detta Landſkap är ſammanſatt utaf ſtycken af Gascogne och Languedoc. Där märkes:

10. TOULOUSE, Landets Huvudſtad vid Garonne, är ſtor och anſenlig, ſamt folkrik och väl bygd, Säte för en Erkebiſkop och et Univerſitet. Folknumern ſtiger til 60,000.

9. Departementet ARRIEGE.

Detta Landſkap utgöres jämväl utaf ſtycken af Gascogne och Languedoc. Där märkes:

11. TARASCON, Huvudſtaden, är medelmåttig.

8. SÖDRA REGIONEN.

Eller *Medelhafs Regionen*. Denna Region innefattar de Departementer, ſom äro belägne vid

Digitized by Google

Medelhavet, mellan Strömen Rhone och Pyreneerne. Storleken är ſom 2 gånger Småland. Den inre och norra delen af Landet har et kallt Climat, ſamt bär ej ſå mycken Säd Inbyggarne behöva; men de delar af Landet ſom äro belägne vid Rhone och Medelhavet njuta et ganſka mildt Climat, ſamt äro fruktbare ej allenaſt på Säd, utan även på läcker Frukt och koſtligt Vin. Mycket Silke produceras här jämväl. Järn, Koppar och andra nyttiga Mineralier finnas här ockſå. Regionen innefattar 10 Departementer, nämligen: *Cantal, Haute Loire, Ardeche, Lozere, Aveiron, Gard, Herault, Tarn, Aude, Pyrenées Orientales.*

1. Departementet CANTAL.

Detta Landſkap utgöres utaf ſödra delen af Auvergne. Där märkes:

1. S. FLOUR, Huvudſtaden, är medelmåttig.

2. Departementet HAUTE LOIRE.

Detta Landſkap är ſammanſatt utaf ſtycken af Auvergne och Languedoc. Där märkes:

2. LE PUY, Huvudſtaden, är anſenlig och har goda Manufacturer.

3. Departementet ARDECHE.

Detta Landſkap innefattar den delen af Languedoc, ſom fordom kallades Vivarez. Där märkes:

3. PRIVAS, Huvudſtaden, är medelmåttig.

Digitized by Google

4. De-

4. Departementet LOZERE.

Detta inbegriper den delen af Languedoc, ſom fordom kallades Gevaudan. Där märkes:

4. MENDE, Huvudſtaden, är väl bebodd.

5. Departemenret AVEIRON.

Detta Landſkap innefattar den delen af Guyenne, ſom fordom kallades Rouergue. Där märkes:

5. RODEZ, Huvudſtaden, är väl bebodd.

6. Departementet GARD.

Detta Landſkap utgöres utaf en del af Languedoc. Där märkes:

1. NIMES, Huvudſtaden, är ſtor och anſenlig ſamt folkrik, med väl bygda Hus men trånga Gator, ſamt har ſköna Fabriker.

7. Departementet HERAULT.

Detta Landſkap inbegriper jämväl en del af Languedoc. Där märkes:

7. MONTPEILLER, en ſtor och folkrik ſamt välmående Stad, är Säte för et Univerſitet, ſamt driver ſtark handel.

8. *Beziers*, en anſenlig och tämeligen folkrik ſamt vacker Stad.

8. Departementet TARN.

Detta Landſkap innehåller ockſå en del af Languedoc. Där märkes:

9. CASTRES, Huvudſtaden, är tämeligen anſenlig.

Digitized by Google

10. *Alby*, jämväl en väl bebodd Stad.

9. Departementet AUDE.

Detta Landskap utgör ävenväl en del af Languedoc. Dör märkes:

11. CARCASSONNE, Huvudstaden, är en folkrik Ort med sköna Manufacturer.

12. *Narbonne*, en, sämeligen ansenlig Stad, ej långt från Havet.

10. Depertementet PYRENEES ORIENTALES.

Detta Landskap innefattar Provincen Roussillon. Där märkes:

13. PERPIGNAN, Huvudstaden, är tämeligen ansenlig och väl bebodd. Här är et Universitet.

10. SYDÖSTRA REGIONEN.

Eller *Alpiska Regionen*. Denna Region innefattar de Departementer, som äro belägne mellan Strömen Rhone och Alpiska Bergsryggen, samt vid Medelhavet. Storleken är som 5 gånger Östergötland. Landets beskaffenhet är mycket olika. De Nägder, som ligga vid Alperne äro kalle, samt föga tjänlige at bära Säd; men de trakter, som äro belägne vid Rhone och utmed Medelhavet äro varma samt fruktbara på Vin och skön Frukt, såsom Pomerancer, Fikon, Oliver. Här finnes godt förråd på Silke. Af Metaller finnes Järn, Koppar och Bly. Regionen består af 10 Departementer: nämligen *Montblanc*, *Isere*, *Drome*, *Hautes Alpes*; *Basses Alpes*,

Digitized by Google

Alpes, Vaucluse, Bouches du Rhone, Var och *Alpes Maritimes.*

1. Departementet MONTBLANC.

Detta Landskap utgör det fordna Hertigdömet Savoyen, som har hört til Konungen i Sardinien. Där märkes:

1. CHAMBERY, Huvudstaden, är tämeligen ansenlig.

2. GENEVE, på Tyska *Genf*, en ansenlig, folkrik, välbygd och välbefäst Stad vid Rhone, har sköna Manufacturer, idkar vigtig handel, samt är Säte för et Universitet.

2. Departementet ISERE.

Detta Landskap innefattar en del af Provincen Daufiné. Där märkes:

2. GRENOBLE, Huvudstaden, är stor och folkrik samt väl bygd.

3. Departementet DROME.

Detta Landskap utgör jämväl en del af Daufiné. Där märkes:

3. VALENCE, Huvudstaden, vid Rhone, är tämeligen ansenlig och väl bygd samt har et Universitet.

4. Departementet HAUTES ALPES.

Detta Landskap inbegriper också en del af Daufiné. Där märkes:

4. GAP, Huvudstaden, är tämeligen ansenlig.

Digitized by Google

5. Departementet BASSES ALPES.

Detta Landſkap beſtår utaf norra delen af Provence. Där märkes:

5. DIGNE, Huvudſtaden, är medelmåttig.

6. Departementet VAUCLUSE.

Detta Landſkap utgör det fordna Grefſkapet Venaiſſin, ſom tilförene tilhört Påven. Där märkes:

6. AVIGNON, Huvudſtaden, vid Rhone, är anſenlig och folkrik.

7. Departementet BOUCHES DU RHONE.

Detta Landſkap innefattar en del af Provence. Där märkes:

7. AIX, Landets Huvudſtad, är väl ej mycket ſtor, men folkrik, och en af de vackraſte i Riket. Han är Säte för et Univerſitet.

8. MARSEILLE, en ganſka anſenlig, ſtor och folkrik ſamt rik Stad, vid Medelhavet, är en af de vigtigaſte i Riket och driver en ganſka ſtark handel. Folknumern ſtiger til 90,000.

8. Departementet VAR.

Detta Landſkap utgör ock en del af Provence. Där märkes:

9. TOULON, Huvudſtaden, vid Hafvet, är anſenlig, folkrik och befäſt, ſamt har en ſkön Hamn. Här har en del af Örlogs-Flottan ſin Station.

Digitized by Google

9. Departementet ALPES MARITIMES.

Detta Landſkap inbegriper det fordna Grefſkapet Nizza, ſom tillförene utgjort en del af Piemont Där märkes:

10. NIZZA, Huvudſtaden, vid Havet med en Hamn, är tämeligen anſenlig och folkrik.

10. Departementet CORSE.

Eller *Corſica*. Detta Landſkap är en Ö uti Medelhavet. Hon är väl bergagtig, men bär i ymnighet Vin och ſkön Frukt. Där märkes:

12. BASTIA, Huvudſtaden, är tämeligen anſenlig, ſamt befäſt.

Til Frankrike hörer utom Europas Gränſor: uti *Africa:* några Fäſtningar på Kuſten Guinea, ſamt Öarne *Reunion*, *France* och *Rodrigues* uti Indiſka Hafvet. Uti *Nord America*: Ön *Domingo*, ſamt några af de Caribiſke Öarne, hvaraf *Guadeloupe* och *Lucie* äro de ſtörſta. Uti *Syd America:* et ſtycke af Landſkapet *Guyana*, kalladt Colonien *Cayenne*.

ITALIEN.

Detta Land är beläget i ſöder från Sverge, til et afſtånd af 90 mil. Det gränſar i Norr til Helvetien och Tyſkland, i Öſter til Venetianſka Viken, i Söder til Medelhavet, ſamt i Väſter til ſamma Haf och Frankrike. Det håller i vidd 2600 Qvadrat-mil, och är ſåledes ſå ſtort ſom

Digitized by Google

två

två-femtedelar af Sverge. De Vatn som omgiva detta Land äro: 1:o *Medelhafvet*, hvilket bekommer särskildta namn efter de Länder det stöter intil, och 2:o *Venetianska Viken*, som dock är en stor Vik af det förra. De största Sjöar äro *Verbano* eller Lago Maggiore, *Lario* eller Lago di Como, och *Benaco* eller Lago di Garda. De ansenligaste Elver äro: *Po*, Lat. *Padus*, *Adige*, Lat. *Athesis*, *Arno*, och *Tivere*, Lat. *Tiberis*. De största Bergsryggar äro *Alpiska* och *Apenninska* Bergen. Landet är beläget uti et varmt och ljufligt Climat, samt har öfverflöd på allt det, som tjänar til livets förnödenhet och förnöjelse, såsom Säd, många slags ädla Frugter, Silke, Boskap, Vin, allehanda Metaller och andra Mineralier. Religionen är överalt Katolsk. Folkmängden stiger til 18 Millioner. Italien indelas uti 4 Huvuddelar eller Regioner: *Lombardiet* eller Norra delen; *Mellersta delen*; *Södra delen*; samt *Öarne*. Han innefattar 10 Stater; nämligen 2 Konungariken, *Piemont* och *Napoli*: 1 Storhertigdöme, *Toscana*: 1 Påvedöme, *Kyrkostaten*: 2 Hertigdömen, *Parma* och *Modena*: 2 Republiker, *Ligurien* och *Lucca*: samt 2 Stater, hvilka lyda under Magter, som äga sina Huvudländer utom Italien, nämligen Landskapet *Cisalpina* och Ön *Corsica*.

LOMBARDIET.

Denna Region består af en stor Slättmark, som sträcker sig mellan Alpiska Bergen och Venetianska Viken. Des storlek är 840 Qvadratmil, och således lika med Götaland. Landet

Digitized by Google

är

är fruktbart och väl bebodt. Folkmängden stiger til 8 Millioner. Lombardiet innefattar 5 Stater, nämligen Konungariket *Piemont*, Republiken *Ligurien*, Hertigdömerne *Parma* och *Modena*, samt Landskapet *Cisalpina*.

PIEMONT.

Detta Land ligger västligast af alla Lombardiske Staterne, samt gränsar til Frankrike, Helvetien, Cisalpina, Parma och Ligurien. Det är förenadt med Ön Sardinien i Medelhavet, så at de bägge utgöra en enda Stat. Denne består således af 2 Huvuddelar: *Piemont* och *Sardinien*. Han håller i vidd 460 Qvadrat-mil, och är således 5 gånger så stor som Skåne. Religionen är Katolsk. Regerings-Formen är Monarkisk. Konungen heter CARL 2. Stats-Inkomsterne utgöra 4 millioner R:d. Krigsmagten stiger til 40,000 man; Sjömagten är af ringa betydenhet.

Piemont ensamt är inemot så stort som Småland. Den delen som gränsar Alperne är bergagtig, men har sköna Betesmarker, samt Skog och Metaller; den öfriga och större delen är jämn och fruktbar, samt bär i ymnighet Säd, Vin, Frukt och Silke.

Landet indelas uti 24 Provincer, hvaraf *Aosta* är den största, samt förer Titul af Furstendöme. Utaf de öfrige Provincerne hava 2 fordom utgjort Hertigdömet Montferrato, och 9 stycken varit delar af Hertigdömet Milano. Man märker:

1. TORINO, eller *Turin*, Rikets Huvudstad, samt Konungens Residence och Säte för

Digitized by Google

dess

dess högsta Riks-Collegier, är belägen vid Elven *Po*, samt stor, folkrik, väl bygd och väl befäst. Den är jämväl Säte för en Erkebiskop och et Universitet. Folkmängden stiger til 80,000.

2. *Veneria Reale*, Konungens förnämsta Lust-Slott, ej långt från Turin.

3. *Asti*, en tämeligen stor och folkrik Stad vid Tanaro.

4. *Vercelli*, en ansenlig och folkrik Stad.

5. *Casale*, en tämelig Stad vid Po.

6. *Alessandria*, en Stad, vid Tanaro, är tämeligen folkrik och befäst, samt har et förträffeligt Citadelle.

7. *Oneglia*, är den enda Staden i Piemont som ligger vid Havet och har en Hamn.

SARDINIEN.

Denna Ö är belägen i Medelhavet, mellan Öarne Corsica och Sicilien, samt förer Titul af Konungarike. Storleken är som 2 gånger Östergötland. Hon är fruktbar på Säd, Frukt, Vin och Olja, samt har ymnighet af Salt. Hon delas i 4 Huvuddelar: *Capo di Cagliari*, *Arborea*, *Logudori* och *Gallura*. Där märkes:

1. CAGLIARI, Öns Huvudstad, vid Havet, samt Säte för Under-Konungen, Kongl. Regeringen, en Erkebiskop och et Universitet, är tämeligen stor och folkrik.

2. *Sassari*, även en ansenlig Stad, är Säte för Under-Konungen i 6 månader, en Kongl. Regering och en Erkebiskop.

Digitized by Google

LIGU-

LIGURIEN.

Denna Stat ligger i öfter om Piemont, samt utgör en lång men smal Landsträcka vid Medelhavet. Uti Vidd är han inemot så dryg som Halland. Landet är bergagtigt, men därjämte så väl upbrukadt och bebodt, at Folkmängden stiger til 500,000. De skönaste Frukter och Viner finnas i ymnighet. Regerings-Formen är Democratisk. Krigsmagten består i Fredstider af 2500 man. Stats-Inkomsterne stiga til 900,000 Riksdaler. Landet delas i 2 Delar: *Östra* och *Västra Delen*. Man märker:

1. GENOVA, af Tyskarne *Genua* kallad, Republikens Huvudstad och Regeringens Residence, belägen vid Havet, är stor, folkrik, välbygd och väl befäst, samt Säte för en Erkebiskop. Staden har en stor och skön Hamn samt driver vidsträckt Handel. Invånarnes antal stiger til 80,000.

2. *Savona*, en Stad vid Havet, är näst Genova den bästa i Republiken, samt tämeligen stor och befäst.

3. PARMA.

Denna Stat ligger i öster om Ligurien. Storleken är som halva Skåne. Landet är frugtbart på Vin, Olja och Frukter af alla slag, har ock sköna Betesmarker samt Koppar- och Järn-Bergvärk. Hertigen är af Bourbonska Familien. Man märker:

1. PARMA, Landets Huvudstad, och Hertigens Residence, är tämeligen stor och folkrik, samt Säte för et Univdrsitet.

Digitized by Google

2. *Piacenza*, en anſenlig och välbygd Stad ej långt från Po, har et Univerſitet.

4. MODENA.

Denna Stat är belägen i öſter om den föregående. Storleken är näſtan lika med denſamma. Landet är ock här af ſamma fruktbarhet. Hertigen är en Prins af Öſterrikiſka Slägten. Man märker:

1. MODENA, Landets Huvudſtad och Hertigens Reſidence, är tämeligen anſenlig och folkrik, ſamt befäſt.

2. *Reggio*, en tämeligen folkrik, vacker och befäſt Stad.

5. CISALPINA.

Denna Stat utgör öſtra delen af Lombardiet. Han hörer til Öſterrike, och betraktas längre fram, då Öſterrikiſka Väldet på en gång afhandlas.

2. MEDLERSTA DELEN AF ITALIEN.

Denna Region håller i Vidd 490 Qvadratmil, och är ſåledes inemot 5 gånger ſå ſtor ſom Öſterdötland. Folkmängden ſtiger til vid påſs 2,300,000. Regionen innefattar 3 Stater: Storhertigdömet *Toſcana*, Påvedömet *Kyrkoſtaten* och Republiken *Lucca*.

1. TOSCANA.

Detta Land gränſar til Lucca, Cisalpina, Kyrko-

Digitized by Google

Kyrkoſtaten och Medelhavet. Det håller i vidd 190 Qvadrat Mil, och är ſåledes inemot dubbelt ſå ſtort ſom Öſtergötland. Den ſtörſta Strömen är *Arno*. Landet är angenämt och fruktbart, ſamt bär i ymnighet Säd, ſkön Frukt, Vin och Olja. Här finnas jämväl nyttiga Mineralier. Folkmängden ſtiger til 1200,000. Stats-inkomſterne utgöra 2 millioner R:d. Krigsmagten ſtiger til 12000 man. Sjömagten är af ringa betydenhet. Hertigdömet indelas i 3 Huvuddelar: *Fiorentino*, *Piſano* och *Sieneſe*. Man märker:

1. FIRENZE, på Tyſka *Florenz*, Lat. *Florentia*, Landets Huvudſtad och Stor Hertigens Reſidence, ſamt Säte för deſs högſta Collegier och en Erkebiſkop, är ſtor, folkrik och väl bygd, ſamt har 80,000 Invånare.

2. *Pratolino*, et prägtigt Stor-Hertigens Luſt-Slott.

3. *Piſa*, en tämeligen ſtor och väl bygd Stad vid Arno, har en Erkebiſkop och et Univerſitet.

4. *Livorno*, en folkrik, rik, välbygd och välbefäſt Stad vid Havet, med en Frihamn; driver ſtark handel.

5. *Siena*, en tämeligen ſtor Stad, har en Erkebiſkop och et Univerſitet.

2. KYRKOSTATEN.

Detta Land gränſar til Toſcana, Neapel och bägge Haven. Deſs ſtorlek är 280 Qvadrat mil, eller ſom Småland och Blekinge tilſamman. Det har en frugtbar och förträffelig Mark, ſom bär alt hvad ſom fordras til Män-

Digitized by Google

niskans uppehälle och förnöjelse, såsom Frugt, Spannmål, Vin m. m. Största Strömen är *Tivere*, på Tyska *Tiber* kallad. Inbyggarnes antal stiger til vid pass 1600,000. Landet styres af den förnämsta Prästen i Katolska Kristenheten, hvars Titel är Påve. Stats-inkomsterne stiga til 4 millioner R:dal. Både Krigsmagten til Lands och Sjömagten äro af föga betydenhet. Kyrkostaten har före det nu varande Franska Kriget varit vida större än han nu är; ty uti Freden som slöts med Frankrike år 1797 nödgades Påven afträda til Franska Nationen Staden Avignon och Landskapet Venaissin, hvilka fogades til Frankrike, samt Landskapen Bologna, Ferrara och Romagna, som förenades med den då varande Republiken Cisalpina. Återstoden af Kyrkostaten intogs år 1798 af Fransmännerne, hvilka låto förvandla denna Monarkiska Stat til en Republik under namn af Romerska Republiken. Denna Republiks Länder indeltes uti 7 Departementer. Men Republikens bestånd varade ej längre än til följande året 1799, då Landet eröfrades af Frankrikes Fiender, hvilka å nyo förändrade detsamma til den förra Monarkiska Staten. Den nu varande Kyrkostaten indelas uti 5 Provincer: *Patrimonio di San Pietro*, *Campagna di Roma*, *Ombria*, *Marca d'Ancona* och *Urbino*. Man märker:

1. Roma eller *Rom*, en urgammal och ganska namnkunnig, samt stor och folkrik Stad vid *Tivere*, är Landets Huvudstad och Påvens Residence. Han är den märkvärdigaste Stad på Jordklotet, så i anseende til Byggnaders pragt och andra fynvärda saker, som vigtigheten af

Digitized by Google

dess

dess Historia. Folknumern stiger til 160,000. Af Byggnader märkes: Sanct Peters Kyrka, som är et underverk i Byggnings-Konsten och öfverträffar alla Kyrkor på Jordklotet i storlek och prag, Vaticanen och Fästningen Sant Angelo.

2. *Viterbo*, en tämeligen stor, väl bebodd och väl bygd Stad, är Säte för en Påvens Guvernör.

3 *Civita Vechia*, en befäst Stad vid Havet, med en god Hamn, hvareft Påveliga Galererne ligga.

4. *Perugia*, en tämeligen ansenlig och folkrik Stad, är Säte för en Guvernör och et Universitet.

5. *Ancona*, en tämeligen stor, folkrik och väl bygd Stad vid Venetianska Viken med en skön Hamn, driver stark handel. Här njuta alla slags Religions-Förvandter sin Samwets-frihet.

6. *Loreto*, en Stad, är namnkunnig för Jungfru Mariæ Hus, som man påstår här skall befinnas, samt den stora rikedom detsamma ägt.

7. *Urbino*, en tämeligen ansenlig Stad ej långt från Venetianska Viken.

8. *Benevento*, en tämelig Stad och Erkebiskops-Säte, är belägen inom Konungariket Neapels Gränsor.

LUCCA.

Denna Stat är belägen mellan Cisalpina, Toscana och Medelhavet. Han är nog liten, ty han är ej större än halva Blekinge, dock ogement frugtbar samt väl upbrukad och folkrik, så at han bebos af 120,000 Människjor. Statsinkomsterne stiga til 400,000 Rd. Man märker:

Lucca, Huvudſtaden och Regeringens Säte, är tämeligen anſenlig, folkrik, väl bygd och befäſt, har en Erkebiſkop, ſköna Manufacturer och driver ſtark handel.

3. SÖDRA DELEN AF ITALIEN.

Denna Huvuddel innefattar en Stat, nämligen: Konungariket NAPOLI.

Detta Land är förenadt med Ön Sicilien i Medelhavet, ſå at de bägge tilſamman utgöra en enda Stat. Denna Stat har ännu icke bekommit något ſkickligt namn; i allmänna Tidningar kallas han *Bägge Sicilierne*. Han håller i Vidd 890 Qvadrat Mil, och är ſåledes något ſtörre än Götaland. Folkmängden ſtiger til 6 Millioner. Religionen är Katolſk. Regeringsformen är Monarkiſk. Regeringen är ärftelig. Regenten förer Titel af Konung. Den nu varande är en Prins af Spanſka Konunga-ſlägten. Deſs namn är *Ferdinand* 4. Stats-inkomſterne ſtiga til 8 Millioner R:daler. Krigsmagten utgör 50,000 Man. Sjömagten beſtår af 4 Linieſkepp, 8 Fregatter och flera ſmärre Örlogsfartyg.

Egenteliga Riket *Napoli* har icke heller bekommit något lämpeligt namn, det kallas ſå endaſt efter ſin Huvudſtad. I fordom tid kallades det *Magna Græcia;* ſamma namn vil jag bibehålla, til deſs något ſkickligare utfinnes. *Magna Græcia* utgör en Halfö, ſom på en ſida gränſar til Kyrkoſtaten, och för övrigt omgives på alla ſidor af Medelhavet och Venetianſka Viken. Storleken är 630 Qvadrat-mil, och ſåledes är det ſå ſtort ſom trefjärdedelar af Götaland.

Digitized by Google

land. Landet är beläget uti ett ganska varmt Climat, samt har en fruktbar Mark. Det bär i ymnighet Säd, och däribland Ris, ädel Frugt, läckert Vin och Saffran. Här finnes ock godt Bete, så at Boskapskötseln är vigtig, ävensom Silke produceras i ymnighet. På Metaller och andra nyttiga Mineralier är ock godt förråd, men Landet har dock sina olägenheter. Et brinnande Berg och Jordbäfningar göra här ofta skada. Landet är väl bebodt. Folkmängden stiger til 4,500,000. Magna Græcia indelas uti 4 Huvddelar eller Regioner, nämligen: *Terra di Lavoro*, *Abruzzo*, *Apuglia* och *Calabria*, hvilka innefatta 12 Provincer eller Höfdingdömen. Denna Indelning är något annorlunda än den Geografiska, enligt hvilket Riket också består af 12 Landskap; nämligen *Campagna Felice*, *Principato Citra*, *Principato Ultra*, *Basilicata*, *Calabria Citra*, *Calabria Ultra*, *Terra d'Otranto*, *Terra di Bari*, *Capitanata*, *Contado di Molise*, *Abruzzo Citra*, *Abruzzo Ultra*. Härtil komma några Orter på Toscanska Kusten, som kallas *Stato degli Presidii*.

1. Regionen *Terra di Lavoro*.

Denna är belägen vid Medelhavet, samt innefattar 3 Provincer: *Napoli*, *Salerno* och *Montefusco*.

Provincen NAPOLI.

Denna utgöres af Landskapet Campaga Felice. Där märkes:

Digitized by Google

1. NAPOLI, på Tyska *Neapel*, Rikets Huvudstad och Konungens Residence, vid Medelhavet, är gansla stor, folkrik och prägtig, samt bebygd med sköna Hus och kostbara Palatser. Han är i anseende til Folkmängden den fjärde i Europa, har 3 mil i omkrets och bebos af 400,000 Människjor. Staden är ock Säte för Konungens högsta Collegier, en Erkebiskop och et Universitet, har sköna Manufacturer och driver stark handel.

2. *Vesuvio*, et namnkunnigt brinnande Berg, en mil från Napoli.

3. *Caserta*, en medelmåttig Stad, med et prägtigt Kongl. Palats.

Provincen SALERNO.

Denna innefattar Landskapet Principato Citra. Där märkes:

4. SALERNO, Huvudstaden, vid Havet belägen, är tämeligen stor och befäst, har en god Hamn, samt är Säte för en Erkebiskop och et Universitet.

Provincen MONTEFUSCO.

Denna består af Landskapet Principato Ultra. Där märkes:

5. *Avellino*, den bästa Staden i Provincen.

2. Regionen *Abruzzo.*

Denna är belägen vid Venetianska Viken, samt utgör nordligaste delen af Riket. Den innefattar 3 Provincer: *Teramo*, *Aquila* och *Chieti*.

Digitized by Google

1. Pro-

1. Provincen TERAMO.

Denna utgör öſtra delen af Landſkapet Abruzzo Ultra. Där märkes:

1. *Teramo*, Provincens Huvudſtad.

2. Provincen AQUILA.

Denna innefattar väſtra delen af Landſkapet Abruzzo Ultra. Där märkes:

2. AQVILA, Landets Huvudſtad, är anſenlig och folkrik, ſamt en af de bäſta i Riket.

3. Provincen CHIETI.

Denna innehåller Landſkapet Abruzzo Citra. Där märkes:

3. *Sulmona*, en tämeligen anſenlig Stad.

3. Regionen *Apuglia*.

Denna utgör öſtra delen af Riket, ſamt är belägen vid Venetianſka Viken. Han innefattar 3 Provincer: *Lucera*, *Trani* och *Lecce*.

1. Provincen LUCERA.

Denna innefattar de bägge Landſkapen Moliſe och Capitanata Där märkes:

1. *Foggia*, en af de ſtörſta och vackraſte Städer i Riket.

2. Provincen TRANI.

Denna utgör Landſkapet Terra di Bari. Där märkes:

Digitized by Google

2. BARI, Landets Huvudstad, är välbygd och folkrik, samt driver god handel.

3. Provincen LECCE.

Denna innehåller Landskapet Terra d'Otranto. Där märkes:

3. LECCE, Landskapets Huvudstad, är en af de ansenligaste och vackraste i Riket.

4 & 5. *Gallipoli* och *Otranto*, befästa Städer vid Havet med goda Hamnar, driva god handel.

4. Regionen *Calabria.*

Denna utgör södra delen af Riket, samt omgives af Medelhafvet och Tarentinska Viken. Den innefattar 3 Provincer: *Matera*, *Cosenza* och *Catanzaro.*

1. Provincen MATERA.

Denna innefattar Landskapet Basilicata. Där märkes:

1. *Matera*, Huvudstaden, är medelmåttig.

2. Provincen COSENZA.

Denna utgöres af Landskapet Calabria Citra. Där märkes:

2. *Cosenza*, Huvudstaden, är en af de bättre i Riket.

3. Provincen CATANZARO.

Denna inbegriper Landskapet Calabria Ultra. Där märkes.

Digitized by Google

3. *Ca-*

3. *Catanzaro*, Huvudſtaden, är näſt Coſenza den bäſta i denna Region.

Bihang til Magna Græcia.

STATO DEGLI PRESIDII.

Detta lilla Landſkap är beläget på Toſcaniſka Kuſten, vid Medelhavet. Där märkes:

1. *Piombino*, en Stad med Reſidence för en Furſte, ſom däraf förer Titul.

4. Ön *SICILIEN.*

Denna Ö är bland alla i Medelhavet den ſtörſta. Hon jämte de ſmärre kringliggande och hithörande Öar håller i Vidd 260 Qvadrat-mil, och är ſåledes inemot ſå ſtor ſom Småland. Hon är väl något bergagtig, men deſs frugtbarhet är dock ganſka ſtor. Här är överflöd på Spanmål, läckert Vin, Olja och ädla Frugter, Silke och Boſkap, ſamt Fiſke vid Kuſterne. Men oagtadt deſſa fördelar beſväras dock Landet af brinnande Berg och Jordbäfningar. Inbyggarnes antal ſtiger til 1,500,000. Konungen i Napoli låter henne regeras af en Ståthållare, ſom förer Titel af Vice-Konung. Hon delas i 3 Provincer: *Val di Mazzara*, *Val Demone* och *Val di Noto.*

1. VAL DI MAZZARA.

Denna Provins utgör väſtra delen af Ön, och är den ſtörſta af de 3. Där märkes:

Digitized by Google

1. PALERMO, Öns Huvudstad, belägen vid Havet, är stor, folkrik och befäst; Säte för Ståthållaren och Landets Regering, en Erkebiskop och et Universitet. Staden har en god Hamn och idkar ansenlig Handel. Folkmängden stiger til 120,000.

2. *Trapani*, en tämeligen ansenlig Stad på en Halfö vid Havet, har en skön Hamn och driver stark Salthandel.

2. VAL DEMONE.

Denna Province utgör nordöstra delen af Ön, och är den minsta af de 3. Där märkes:

3. *Messina*, en ansenlig och folkrik samt välbygd och befäst Stad vid Havet, med en skön Hamn, är Säte för en Erkebiskop och driver god handel.

4. *Ätna*, et stort och namnkunnigt brinnande Berg, som med sina eldsprutningar ofta gjort mycken skada.

3. VAL DI NOTO.

Denna Province innefattar sydöstra delen af Ön. Där märkes:

5. *Catania*, en ansenlig Stad, är Säte för et Universitet.

6. *Siragosa*, en tämeligen ansenlig Stad, är befäst och har en Hamn.

4. DE SMÅ ÖARNE OMKRING SICILIEN.

Desse bestå af 3 Flockar: De *Liparitanske*, *Ägadiske* och *Malteseiske*. De förste ligga norr om Sicilien, och hava et brinnande Berg; de med-

Digitized by Google

lerste

lerſte ligga väſter om Ön, och de ſiſte i ſöder om denſamma.

Ön MALTA.

Denna Ö är en tilhörighet til Sicilien. Kejſar Carl 5, ſåſom Konung i Sicilien, gaf henne i Förläning åt Johanniter-Orden, hvilken var i beſittning däraf ända til år 1798, då Fransmännerne eröfrade henne, uphäfde Ordens-Regeringen därſtädes ſamt fördrevo Stormäſtaren. År 1799 valde Orden Kejſaren i Ryſsland til ny Stormäſtare; men ännu äro Fransmännerne i beſittning af Fäſtningen, och ſåledes är Öns tilkommande öde oafgjordt. Ön Malta jäme 2 nära liggande och hithörande Öar är i Vidd ej ſtörre än Bornholm, men ſå väl upbrukad och bebodd, at Folkmängden ſtiger til 120,000. Man märker:

VALETTA, en liten men ſtarkt befäſt Stad på et Näs, med 2 Hamnar. Denna Stad, tillika med 4 andra kringliggande ſmå Städer, utgöra en enda ſtor Stad.

Ön Sardinien hörer til Piemont och Corſica til Frankrike, ſamt äro förut betragtade på ſina tilhöriga ſtällen.

HELVETIEN.

Detta Land kallas allmänt men origtigt Sweitzerland. Det är beläget ſyd ſydväſt från Svege. Det gränſar til Frankrike, Tyſkland och Italien.

Digitized by Google

Italien. Det hållet i vidd 440 Qvadrat-mil, och är således så stort som halva Götaland. Landet, i synnerhet södra delen, är ganska bergagtigt, och et bland de högsta i Europa. De högsta Bergen äro 12 à 14,000 fot höga, samt ständigt med Snö betäckte på sina Klintar. De Berg, som i synnerhet utmärka sig för sin höjd äro *Montblanc*, *Schreckhorn* och *Furke*. Den norra delen har väl också Berg, men är i allmänhet slätare, och bär Spannmål, Frugt och Vin, samt föder en myckenhet Boskap. De störste Strömarne äro: *Rhein*, *Aar*, *Rhone* och *Tessino*. De störste Sjöar äro: *Leman* eller *Genever-sjön*, *Neuenburger-sjön* och *Vier-Waldstädter-sjön*. Inbygggarnes antal stiger til 1,800,000. Största delen af dem talar Tyska, och en mindre del Franska och Italienska. Den rådande Religionen är dels Katolsk, dels Reformert.

Helvetien har til år 1798 utgjort en Federerad Stat, hvilken innefattade 21 smärre sjelfständige Stater, de där förenat sig til gemensamt försvar. Utaf desse Stater voro 19 Republikanske, och 2 Monarkiske. De indeltes uti 2 slag: Edsförvandtskapet och Bundsförvandterne: Edsförvandtskapet innefattade de Stater, som af ålder förenat sig, och Bundsförvandterne voro de som uti sednare tider uti Förbundet tilkommit. Edsförvantskapet bestod af 13 Stater, samteligen Republikanske, som voro af tämeligen olika storlek och magt. Den största och mägtigaste af dem var Bern, hvars storlek var 100 Qvadrat-mil, och hyste en Folkmängd om nära 400,000; den mägtigaste därnäst var Zürich, med 150,000 Invånare; sedermera i ord-

Digitized by Google

ordning, i anseende til Folkmängden, Lucern, Freyburg, Appenzell, Solothurn, Basel, Schweiz, Schafhausen, Uri, Glarus, Unterwalden och Zug. Under dessa Stater lydde såsom Undersåtare andra Länder, dels specielt under en eller några få, dels under dem alla gemensamt. Utaf desse underdåniga Länder var Landskapet Thurgau det anseenligaste. Bundsförvandterne voro följande: Landskapen Graubünderland och Walliserland, Abbotstiftet Sanct Gallen, Fürstendömet Neufchatel, en del af Stiftet Basel, samt Städerne Geneve, Biel och Mühlhausen. Utaf desse var Graubünderland det mägtigaste. Men förenämde år råkade Helvetierne i krig med Fransmännerne, som eröfrade Landet, och förmådde Inbyggarne at ändra sin federerade Statsförfattning, samt inrätta Helvetien til en enda Republicansk Stat. Detta tillstånd varade til följande året 1799, då Frankrike och Österrike å nyo råkade i krig, och Krigstheatern til en stor del fördes på Helvetisk botn, hvarigenom denna nya Statsförfattning åter rubbades. I följe däraf vil jag betragta detta Land efter Geografiska indelningen, uti 5 Regioner: nämligen den *Norra*, *Västra*, *Mellersta*, *Östra* och *Södra Regionen*.

1. NORRA REGIONEN.

Denna Tract innefattar Cantonerne *Solothurn* och *Basel*, norra delen af Canton *Bern*, Grefskapet *Baden*, Cantonerne *Zürich* och *Schafhausen*, Landskapet *Thurgau*, Canton *Appenzell*, samt Landskapen *Rheinthal*, *Utznach*, *Gaster* och *Sargans*.

Digitized by Google

gans. Storleken är ungefär som Östergötland. Där märkes:

1. *Solothurn*, fordna Huvudstaden i Cantonen af det namnet, är tämeligen ansenlig samt befäst.

2. BASEL, fordna Huvudstaden i Cantonen af det namnet, vid Rhein, är den största i Helvetien, har et Universitet, goda Fabriker och driver ansenlig handel.

3. *Arau*, en välbygd Stad vid Ån Aar, har varit de Helvetiska Staternes fordna Samlingsort.

4. *Baden*, en medelmåttig Stad, i hvars nägd äro förträffeliga varma Bad.

5. ZÜRICH, Lat. *Tigurum*, fordna Huvudstaden i Cantonen af det namnet, vid Züricher-Sjön, är tämeligen stor och folkrik samt befäst. Staden har et Academiskt Gymnasium och driver god handel.

6. *Schafhausen*, fordna Huvudstaden i Cantonen af samma namn, belägen vid Rhein, är medelmåttig.

7. *Frauenfeld*, fordna Huvudstaden i Thurgau, är medelmåttig.

8. *Sanct Gallen*, en tämeligen ansenlig Stad, belägen några mil från Bodensjön, är en af de bästa Städer i Helvetien, samt en god Handelsort. Inbyggarne äro Reformerte.

2. VÄSTRA REGIONEN.

Härtill räknas Cantonerne *Bern* och *Freyburg*, samt Furstendömet *Neufchatel*, hvilket väl

är

Digitized by Google

är förenadt med Helvetiea, men hörer dock särskildt til Konungen i Preussen. Inbyggarne i detta Land äro Reformerte. Man märker:

1. *Lausanne*, en välbebodd Stad, vid Sjön Leman, har et Academiskt Gymnasium.

2. *Freyburg*, fordna Huvudstaden i Cantonen af samma namn, är tämeligen ansenlig och folkrik, samt befäst.

3. BERN, Lat. *Arctopolis*, fordna Huvudstaden i Cantonen af samma namn, vid Aar, är tämeligen stor och folkrik, välbygd och befäst. Här är et Academiskt Gymnasium.

4. *Neufchatel*, en medelmåttig Stad vid en stor Sjö, är Huvudorten i Furstendömet Neufchatel.

5. *Biel*, en medelmåttig Stad vid en Sjö.

3. MEDLERSTA REGIONEN.

Denna inbegriper Cantonerne *Lucern*, *Unterwalden*, *Zug*, *Schweitz*, *Glarus* och *Uri*. Man märker:

1. LUCERN, nuvarande Huvudstaden i Helvetien, samt Säte för Republikens Regering, är belägen vid Vier-Waldtstättersjön, tämeligen ansenlig, samt en god Handelsort.

2. *Zug*, en väl bebodd Stad, vid en Sjö, har varit fordna Huvudorten i Cantonen af det namnet.

3. *Schweitz*, en Köping, har varit fordna Huvudorten i Cantonen af samma namn.

4. *Glarus*, en ansenlig och välbygd Köping.

5. *Altorf*, en välbygd Köping, har varit fordna Huvudorten i Canton Uri.

4. ÖSTRA

4. ÖSTRA REGIONEN.

Denna utgöres utaf Landſkapet *Graubünderland*, hvilket ännu icke förenat ſig med det öfriga Helvetien til famma Statskropp, utan formerar en ſärſkildt Republik. Denna beſtår af 4 genom förbund förenade Stater, af hvilka hvar och en för ſig är ſjelfſtändig, nämligen: Grau Bund, Gudshus Bund, Tio Tingslags Bund, ſamt Dalen omkring Addaſtrömen, innefattande Landſkapen Chiavenna, Valtelina och Bormio, hvilka 3 ſiſta fordom varit Graubündernas Underſåtare, men numera äro uptagne uti förbundet. Störſta delen af Invånarne äro Reformerte. Regringen är Democratiſk. Folkmängden ſtiger til 250,000. Man märker:

1. CHUR, Republikens Huvudſtad, är medelmåttigt ſtor, har Reformerte Invånare och är Säte för en Biſkop, ſom är Tyſk Riks-Furſte.

2. *Morbegno*, en anſenlig Köping vid Strömen Adda.

5. SÖDRA REGIONEN.

Denna Tract inbegriper Landſkapet *Walliſerland*, hvilket är en ſtor och fruktbar Dal omkring Rhoneſtrömen, ſamt de Länder ſom ligga ſöder om Alpiſka Bergsryggen, och fordom hört til Hertigdömet Milano, men blivit afträdde til de Helvetiſke Staterne, och i ſednare tider varit deſſe Staters Underſåtare. Inbyggarne i deſſa Länder tala Italienſka. Man märker:

1. SITTEN, Franſ. *Sion*, Huvudſtaden i Walliſerland, vid Elven Rhone, är tämeligen anſenlig, ſamt Säte för en Biſkop.

Digitized by Google BATA-

BATAVIEN.

Detta Land ligger i sydväst från Sverge. Det gränsar i nordväst och norr til Nordsjön, i öster til Tyskland, och i väster til Frankrike. Det håller i Vidd 290 Qvadrat-mil, och är således lika stort med Småland och Blekinge. Landet är til större delen slätt och lågt, samt på åtskilliga ställen sumpigt, och förvaras emot Havets våldsamhet medelst kostbara Dammar. På Spannmål är brist, men Betet är förträffeligt. Skog och Timmer är sällsynt, samt Veden dyr, men på allehanda Träd- och Jordfukter är överflöd. De största Strömarne äro *Rhein*, *Maas* och *Schelde*. Inbyggarnes förnämsta närings-fång består uti Fiskerier, Handel och Fabriker. Landet innefattar 150 Städer och bebos af 3 millioner Människor. Språket är en mundart af Plattyskan. Reformerta Läran är den rådande; men så väl andra Christna Religions-Förvandter, som Judar, njuta fullkomlig Samvetsfrihet, när de äro stilla Undersåtare. Batavien är en Republik, hvars Regerings-Form är Democratisk. Landets Regering förvaltas af et National-Convent, hvilket består utaf Deputerade från Landsorterne, som utgöra den Lagstiftande Magten. Den Värkställande Magten kallas Statsråd, och består af 5 Personer. Statsinkomsterne stiga til 6 millioner R:d. Krigsmagten til lands utgör i fredstider circa 40,000 man, Sjömagten är nu för tiden föga betydelig; år 1798 steg den til 28 Linieskepp och 15 Fregatter.

Digitized by Google

Före ſednaſte Revolutionen utgjorde Republiken Batavien, ſom då för tiden kallades Förena Nederland, en Statskropp, ſom var ſammanſatt af 7 Provincer, hvilka väl voro ſjelfſtändige från hvarandra, men dock i anſeende til deras gemenſamma välfärd och ſäkerhet ſtodo i förbindelſe med och voro ſkyldige at beſkyddda hvarandra Deſſe 7 Provincer voro följande: Gelderland, Holland, Zeeland, Utrecht, Friesland, Overyſſel och Grœningen. Under deſſa 7 Provincers beſkydd hörde Landſkapet Drenthe, och under deras lydnad lydde en del af Landſkapet Brabant, litet af Flandern ſamt några Orter vid Maas. Deſſe Lydländer kallades med gemenſamt namn Generalitets-Länder. Men år 1796 afträddes ſtycket af Flandern ſamt Orterne vid Maas til Frankrike. Utaf återſtoden ſkedde en ny indelning uti 8 Departementer, nämligen *Amſtel*, *Texel*, *Delf*, *Schelde & Maas*, *Dommel*, *Rhein*, *Oude Yſſel* och *Ems*.

1, Departementet AMSTEL.

Härtil hörer Staden Amſterdam jämte något af kringliggande nägd. Man märker:

AMSTERDAM, Lat. *Amſterodamum*, en ſtor, rik, vacker, folkrik och prägtig Stad, är den förnämſta Staden i Batavien, ſamt en af de vigtigaſte Handelsſtäder i Europa. Han är belägen vid en Vik af Zuyder-Zee på en morafig grund. Han äger 200,000 Invånare, Konſtnärer och Fabriker af alla ſlag i ſtor myckenhet, ſamt driver en ganſka ſtark handel. Bland

Digitized by Google belä-

Stadens märkvärdigheter räknas det prägtiga Rådhuset och den rika Växel-Banken.

2. Departementet TEXEL.

Detta Landskap innefattar norra Holland, och en liten del af södra Holland. Där märkes:

1. *Alkmar*, en vacker Stad, är Huvudorten i Departementet

2. *Harlem*, en ansenlig och folkrik Stad, är Säte för Departementes Domstol, samt har sköna Fabriker och berömda Linne-blekerier

3. *Hoorn*, en tämeligen ansenlig Stad vid Zuyder-See, idkar god handel.

4. *Enkhuysen*, jämväl en väl bebodd Handelsstad vid Zuyder-See.

5. *Zardam*, en ansenlig, stor och rik Köping, idkar et vigtigt Skeppsbyggeri.

3. Departementet DELF.

Detta Landskap inbegriper större delen af Södra Holland. Där märkes:

1. DELFT, Landskapets Huvudstad, är tämeligen ansenlig och folkrik.

2. HAAG, på Fransyska *La Haye*, en stor och vacker samt folkrik Stad, med åtskilliga prägtiga Palatser, är Sätet för Bataviska Republikens Regering, samt för Domstolen uti detta Landskap.

3 ROTTERDAM, en Stad, hvilken näst Amsterdam är den ansenligaste, folkrikaste, vigtigaste och förmögnaste Stad i Holland, har 45,000 Invånare och driver stark Handel.

Digitized by Google

5. *Leyden*, på Latin *Lugdunum*, en anſenlig, folkrik och välbygd Stad, är Säte för et berömdt Univerſitet, och har ſköna Fabriker.

5. *Gouda*, en tämeligen anſenlig och folkrik Stad.

4. Departementet SCHELDE & MAAS.

Detta Landſkap innefattar hela Provincen Zeeland, en liten del af Södra Holland, ſamt väſtra delen af Bataviſka Brabant. Där märkes:

1. MIDDELBURG, Landſkapets Huvudſtad, belägen på Ön Walcheren, är en af de ſtörſta Städer i Republiken, folkrik, väl bygd och befäſt, ſamt driver ſtark handel.

2. *Vliſſingen*, en tämelig Stad på ſamma Ö, är väl befäſt ſamt driver ſtark handel och Sjöfart.

3. *Dordrecht*, en anſenlig Handelsſtad vid Maas, är Säte för Landſkapets Domſtol.

5. Departementet DOMMEL.

Detta Landſkap utgöres utaf öſtra delen af Brabant, et anſenligt ſtycke af den fordna Provincen Geldern, ſamt en liten del af Södra Holland. Där märkes:

1. *Hertogenboſch*, Landſkapets Huvudſtad, är tämeligen ſtor ock folkrik, väl befäſt, ſamt idkar god handel.

2. *Breda*, jämväl en tämeligen ſtor, väl bygd och befäſt Stad.

Digitized by Google

3. Ber-

3. *Bergen op Zoom*, en medelmåttig Stad, men ſtark Fäſtning.

6. Departementet RHEIN.

Detta Landſkap inbegriper ſtörre delen af Gelderland, hela Provincen Utrecht, ſamt en liten del af Holland. Där märkes:

1. ARNHEM, Landſkapets Huvudſtad, är tämeligen väl bebodd, välbygd och väl befäſt.

2. *Nimmegen*, en tämeligen ſtor och folkrik, ſamt väl befäſt Stad, vid Maas, driver god handel.

3. *Utrecht*, Lat. *Ultrajectum*, en anſenlig, folkrik och välbygd Stad, är Säte för Landſkapets Domſtol och et Univerſitet. Här har före Revolutionen reſiderat en Katolſk Erkebiſkop.

4. *Harderwyk*, en medelmåttig Stad med et Univerſitet.

7. Departementet OUDE YSSEL.

Detta Landſkap innefattar hela Over-Yſſel, ſamt ſödra delen af Drenthe. Där märkes:

1. ZWOLL, Landſkapets Huvudſtad, är väl befäſt, ſamt en vigtig Handelsort.

2. *Deventer*, en tämeligen anſenlig ſamt befäſt Stad, idkar god handel.

3. *Kampen*, en medelmåttig Stad, är Säte för Landſkapets Domſtol.

Digitized by Google

8. Departementet EMS.

Detta Landskap inbegriper Provincerne Friesland och Grœningen, samt en del af Drenthe. Där märkes:

1. LEUVARDEN, Landskapets Huvudstad, är tämeligen ansenlig, folkrik och välbygd, samt driver god handel.

2. *Harlingen*, en välmående Handelsstad, vid Havet.

3. *Franeker*, en medelmåttig Stad med et Universitet.

4. *Groeningen*, en ansenlig och folkrik Stad, ej långt från Havet, är Säte för Landskapets Domstol samt idkar vigtig handel.

TYSKLAND.

Detta Land kallas på Tyska *Deutschland*, på Franſyska *Allemagne*, och på Latin *Germania*. Det är beläget i söder från Sverge. Det gränsar i Norr til Nordsjön, Danmark och Österſjön; i Öster til Preuſſen och Karpatien; i Söder til Venetianska Viken, Italien och Helvetien; samt i Väster til Frankrike och Batavien. Det håller i Vidd 5600 Qvadrat-mil, och är således så stort som femsjettedelar af Sverge. De Vatn som stöta til detta Land äro: *Nordsjön*, *Österſjön* och *Venetianska Viken*. De störſte Elver äro *Donau*, *Rhein*, *Elbe*, *Oder* och *Weſer*. Den störſta Sjön är *Bodenſee*. De öfrige äro obetydelige. Tyskland är i allmänhet et godt Land, som är förſedt med alla de saker, som höra til

Digitized by Google

til livets nödtorft och uppehälle. Det har Spannmål och Böſkap til behof, ſamt Lin, Hampa, Frugt, Vin, Silver, Koppar, Tenn, Järn och andra Mineralier. Det är ock et väl bebodt Land; Folkmängden kan ſkattas til 24 Millioner. Här finnas öfver 2200 Städer. Religionen är trefaldig, Katolſk, Luterſk och Calvinſk. Den förſta har de fläſta anhängare. Vetenſkaper, Handel och Manufacturer äro i flor.

Hvad Statsförfattningen beträffar, ſå utgör Tyſkland, ſåſom förr nämdt är, en Confedererad Stat, innefattande en myckenhet ſmärre Stater af åtſkillig ſtorlek, magt och värdighet, hvilka ej allenaſt äro förenade til gemenſamt förſvar, utan äfven lyda en ſamfäldt Huvudman, ſom äger Titul af Konung i Tyſkland, och hvilken ſå ſnart han blivit vald, altid tillika är Romerſk Kejſare; men deſs välde i Regeringsſaker är inſkränkt och til de vigtigaſte Rikets göromål är de on ede bara Riks-Ledamöternes bifall nödvändigt. Deſſe Stater äro några 100 til antalet, ſamt hava många ſlags Titlar, både Cleriſke och Laiſke.

De förnämſta Rikets Ständer äro 8 Kur-Furſtar, hvaraf 3 äro Clerici och 5 Laici. De 3 förre äro Erkebiſkoparne i *Maynz*, *Trier* och *Cöln*. De 5 ſednare äro Konungen i *Böhmen*, Hertigen i *Bäjern*, Hertigen i *Saxen*, Markgreven i *Brandenburg* och Hertigen af *Brunsvik-Lüneburg*, gemenligen kalladt *Hannover*.

Två af de Laiſke Kurfurſtliga Slägterne beſitta anſenliga Länder i Tyſkland och regera öfver dem enväldigt. De äro af Saxiſka Huſet 5 ſtycken: *Weimar*, *Gotha*, *Meinungen*, *Hildburghauſen*,

hauſen och *Saalfeld;* och af Brunsvikſka Huſet: *Wolfenbüttel.*

Utom förenämde Kur-Furſtliga Hus finnas jämväl 6 Furſtliga Slägter, ſom äga rang framför de andra, och kallas Gamla Furſtliga Hus ſamt äga följande Länder: Hertigdömet *Würtemberg*, Landgrefſkapet *Heſſen*, Hertigdömet *Meklenburg*, Hertigdömet *Oldenburg*, Markgrefſkapet *Baden* och Furſtendömet *Anhalt*. Heſſiſka Slägten delar ſig i 2 regerande Huvudlinier: *Caſſel* och *Darmſtadt*, ſom hvardera har Bilinier; det Meklenburgiſka Huſet delar ſig i 2 regerande Linier: *Schwerin* och *Strelitz;* Hertigen af Oldenburg är af Holſtenſka Huſet; Anhaltiſka Slägten delar ſig i 3 regerande Linier: *Deſſau*, *Bernburg* och *Köthen*.

Utom de 3 Cleriſke Kur-Furſtarne finnes 1 Erkebiſkop, 1 Stormäſtare och 21 Biſkopar, ſom jämväl äro Riks-Furſtar med Säte och Stämma, nämligen Erkebiſkopen i *Salzburg*, Stormäſtaren af *Tyſka Orden*, ſamt Biſkoparne i *Würzburg*, *Bamberg*, *Münſter*, *Paderborn*, *Eichſtedt*, *Hildesheim*, *Fulda*, *Osnabrück*, *Augsburg*, *Freyſingen*, *Speyer*, *Baſel*, *Coſtniz*, *Lübeck*, *Paſſau*, *Worms*, *Trident*, *Brixen*, *Regensburg*, *Strasburg* och *Corvey*. Det finnes väl deſsutom några Erkebiſkopar och Biſkopar, ſom äro Riks-Furſtar; men dels är deras Land beläget inom Tyſka Riket, dels lyda de under andra Magter, dels hava de ej Säte och Stämma, och ſåledes upnämnas de ej. Åtſkilliga Abboter, Probſtar och Abdiſſor äro jämväl Riks-Furſtar med Säte och Stämma, däraf *Kempten* och *Ellvangen* äro de anſenligaſte.

Digitized by Google

Utom

Utom de åvannämde Gamla Furſtliga Hus, finnas en myckenhet nyare Furſtliga Slägter, hvaraf Huſen *Naſſau*, *Fürſtenberg*, *Waldeck* och *Hohenlohe* äro mägtigaſt. De öfrige äro mindre märkvärdige. Sedermera finnas i Tyſkland många Riksgrevar, Baroner och Adelsmän, Abboter och andre Prelater, ſom ſtyra ſit egit Land, ſamt hava Säte och Stämma. Yttermera äro här 47 Riksſtäder, ſom ej lyda under någon Potentat, utan regeras af ſin egen Magiſtrat. De anſenligaſte af dem äro: *Regensburg*, *Nürnberg*, *Frankfurt*, *Augsburg*, *Ulm*, *Hamburg*, *Lübeck* och *Bremen*.

De fläſte af Tyſka Staterne äro indelte i 9 Kretſar, nämligen: den *Öſterrikiſka*, *Bajerſka*, *Schwabiſka*, *Frankiſka*, *Kur-Rhenſka*, *Öfra Rhenſka*, *Weſtfaliſka*, *Nedra Saxiſka* och *Öfra Saxiſka*; hvartill komma *Böhmen*, *Mähren*, *Schleſien* och *Lauſitz* utom, ſamt andra ſmå Länder inom de 9 Kretſarnas omkrets, hvilka ej hava någon Kretsförfattning.

Alla omedelbara Rikets Ledamöter äro indelte i 3 Collegier: det *Kurfurſtliga*, det *Furſtliga* och *Riksſtädernas*. Til det förſta höra de 8 Kurfurſtarne, til det andra alla Cleriſka och Laiſka Furſtar, Riksgrevar och Riksprelater, och til det tredje Riksſtäderne.

Vid beſkrifningen över detta vidlyftiga Rike, kan man för beqvämligheten ſkull indela det uti 3 Huvuddelar: nämligen *Öſterrikiſka Länderne*, *Brandenburgiſke Länderne* och *Det öfriga Tyſkland*.

1. ÖSTERRIKISKE LÄNDERNE.

Beskrifningen om dessa Länder bespares til slutet af Tyskland, då Österrikiska Väldet på en gång betragtas.

2. BRANDENBURGISKE LÄNDERNE.

Afhandlingen om dessa Länder bespares jämväl til längre fram, då Preussiska Väldet på en gång beskrives.

3. DET ÖFRIGA TYSKLAND.

Härunder begripas alla de Kretsar och Länder i Tyska Riket, som icke höra til Österrikiska och Brandenburgiska Husen. Denna Huvuddel håller i Vidd circa 2800 Qvadratmil, eller en hälft af hela Tyska Riket. Folkmängden kan skattas til 12 Millioner.

Vid afhandlingen häraf följer jag Kretsarnes läge; men först vil jag söndra därifrån 6 de mägtigaste Slägternas Länder, och beskriva dem innan det öfriga Tyskland betragtas.

Desse 6 Slägter äro följande: den *Bajerska*, *Saxiska*, *Braunschweigiska*, *Würtembergiska*, *Hessiska* och *Mekleburgiska*, hvaraf de 3 förra äro Kurfurstliga Ätter, och de 3 sednare endast Furstliga.

1. BÄJERSKA SLÄGTENS LÄNDER.

Denna Slägt har nu för tiden ingen Bilinie, som besitter omedelbara Länder i Tyska Riket, utan altsammans tilhörer en Regent, samt formerar en enda Stat, kallad

Digitized by Google

Kur-

Kur-Furstendömet BÄJERN.

Detta Kurfurstendöme består af följande Länder: Hertigdömerne *Bäjern* och *Öfra Pfalz*, Furstendömerne *Neuburg* och *Sulzbach*, jämte några små med Bäjern införlivade Grefskaper i Bäjerska Kretsen, Hertigdömet *Nedra Pfalz* i den Kur-Rhenska Kretsen, Hertigdömet *Bergen* i den Westfaliska, samt 3 små Herrskaper i Schwabiska Kretsen. Alla dessa Länder innehålla 440 Qvadrat-mil och bebos af 1.500,000 Människjor. De äro i allmänhet frugtbare och bära Spanmål, Frugt och skönt Vin; de hava jämväl Skog och Bete, samt förråd på Salt, Bly, Koppar och Järn, jämväl något Silver. Kur-Fursten heter *Maximilian*; han är den femte i ordningen, samt Romerska Rikets Erke-Drots. Stats-inkomsterne stiga til 4 millioner Riksd. och Krigsmagten til 24,000 man. Landsherren och de flesta Undersåtarne äro Katoliker. Före det nu varande Franska Kriget har detta Kurfurstendöme varit mycket större, ty i detta Krig har det mistat alla sina Länder belägna på vänstra sidan om Rhenströmen, bestående utaf större delen af Nedra Pfalz, Furstendömet Zweybrücken, och flera smärre Länder belägne uti Öfra Rhenska Kretsen, samt Hertigdömet Jülich uti Westfaliska Kretsen, hvilket alt Fransmännerne bragt under sit välde. Kurfurstendömet Bäjern delas beqvämligen i 2:ne Huvuddelar: *Bäjerska* och *Rhenska Länderne*.

A. *BÄJERSKA LÄNDERNE.*

Desse ligga i Bäjerska Kretsen, samt utgöra största

Digitized by Google

ſtörſta delen af Kur-Furſtendömet. De äro dels ſlåta, och bära i ymnighet Säd, ſamt hava godt Bete och Boſkapsſkötſel, jämväl förråd på Salt, Bly, Koppar, Järn och något Silver.

Hertigdömet BÄJERN.

Detta beſtår af 2 delar, *Öfra* och *Nedra Bäjern*; hvaraf hvardera utgör två Landshöfdingdömen, eller ſå kallade Rentamter; nämligen: *München* och *Burkhauſen* i den förra, ſamt *Landshut* och *Straubing* i den ſednare delen. Där märkes:

1. MÜNCHEN, Lat. *Monachium*, vid Iſer, hela Kur-Furſtendömets Huvudſtad, Kur-Furſtens Reſidence och Säte för dels högſta Lands-Collegier, är ſtor, folkrik ſamt ganſka väl bygd, ja en af de vackraſte i Europa. Här är en Vetenſkaps-Academie. Folkmängden är 30,000.

2. *Ingolſtadt*, en anſenlig och väl bygd, ſamt befäſt Stad vid Donau, har et Univerſitet.

3. *Waſſerburg*, en tämeligen anſenlig Stad vid Inn, driver ſtark Salthandel.

4. *Schleisheim*, Kur-Furſtens förnämſta Luſt-Slott.

5. *Burkhauſen*, en välbygd Stad vid Saltza, är Säte för Regeringen över et Höfdingdöme.

6. *Landshut*, en tämeligen ſtor och välbygd Stad vid Iſer, är Säte för Regeringen uti et Höfdingdöme.

7. *Straubing*, en tämeligen anſenlig Stad, vid Donau, är ock Säte för Regeringen över et Höfdingdöme.

8. *Cham*, en af de bäſtå Städer i Nedra Bäjern.

Digitized by Google

Hertig-

Hertigdömet ÖFRA PFALZ.

Detta Land utgör ock et Höfdingdöme. Där märkes:

9. *Amberg*, en tämeligen anſenlig och befäſt Stad, är Säte för Ståthållaren och Landets Regering.

Furſtendömet NEUBURG.

Där märkes:

10, *Neuburg*, Landets Huvudſtad, är välbygd och befäſt.

Furſtendömet SULZBACH.

Där märkes:

11. *Sulzbach*, Huvudſtaden, är medelmåttig.

B. *RHENSKA LANDERNE.*

Under detta namn förſtås de Länder, ſom ligga vid Rhenſtrömen, i Kur-Rhenſka och Weſtfaliſka Kretſarne, ſamt äro förut upnämde. Deſſe Länder äro i allmänhet ſlåte och frugtbare, de bära Spanmål i myckenhet, hava god Vinväxt ſamt överflöd på Mandlar och Caſtanier, och annan frugt, ſamt godt Bete. Det ſednare af dem eller Hertigdömet Bergen är ſkogrikt och bergagtigt, ſamt har ymnighet af Mineralier, i ſynnerhet Järn.

Hertigdömet NEDRA PFALZ.

Där märkes:

1. MANHEIM, Landets Huvudſtad och Kur-Furſtens förra Reſidence, vid Rhein, är täme-

Digitized by Google

tämeligen ſtor, regulier, välbygd, folkrik och en ſtark Fäſtning, har ſköna Manufacturer och driver anſenlig handel.

2. *Heidelberg*, Landets fordna Huvudſtad, vid Neckar, är ej ſynnerligen ſtor men välbygd, ſamt Säte för et Univerſitet.

Hertigdömet BERGEN.

Där märkes:

3. *Düſſeldorff*, en tämeligen anſenlig och folkrik, ſamt befäſt Stad vid Rhein, är Säte för Kur-Furſtliga Regeringen över detta Hertigdöme.

4. *Elverfeld*, en tämeligen folkrik och välbygd Stad, med anſenliga Manufacturer.

5. *Solingen*, en folkrik Stad, hvareſt Järn- och Stål-arbete i myckenhet tilvärkas.

2. SAXISKA SLÄGTENS LÄNDER.

Saxiſka Slägten delar ſig i 2 Huvudlinier: den *Albertinſka* och *Erneſtinſka* Den Albertinſka Linien beſitter Kurvärdigheten och är ägare til mycket ſtörre Land än den Erneſtinſka. Samtelige denna Slägts Länder äro til ſtörre delen belägne uti Öfra-Saxiſka Kretſen, til mindre delen i den Frankiſka; ſamt beſtå deſsutom af et omedelbart Riksland, ſom ej hörer til någon Krets. Storleken är 440 Qvadrat-mil. De äro i allmänhet fruktbare och väl bebodde. Folkmängden ſtiger til 2,400,000.

Albertinſka Linien har nu för tiden ingen Bilinie, ſom beſitter omedelbara Länder i Tyſka Riket,

Digitized by Google

Riket, utan altsammans tilhörer en Regent, samt formerar en enda Stat, kallad

Kurfurstendömet SAXEN.

Dettta Kur-Furstendöme består af följande Länder: Hertigdömet *Saxen*, Mark-Greskapet *Meissen*, norra delen af Landgresskapet *Thüringen*, en del af Landet *Voigtland*, alla belägna i Öfra Saxiska Kretsen, Markgresskapet *Lausitz* utom denna Krets, och en del af Gresskapet *Henneberg* i Frankiska Kretsen. Alla dessa Länder innehålla 360 Qvadrat-mil och bebos af circa 9 millioner Människor. I allmänhet tagne äro de bland de bästa i Tyskland. De hava på många ställen et rikeligt förråd på allehanda Spanmål och Frugt, samt Plantager. Mineralierne äro af stor vigtighet; här finnes Marmor, allehanda ädla Stenar, Kobolt och andra Halfmetaller, samt af Metaller, Silver, Koppar, Tenn, Bly och Järn. Religion är Lutherisk, men Kur-Fursten är Katolik. Han är bland Kur-Furstarne i ordningen den 6:te, samt Romerska Rikets Erke-Marskalk. Dess inkomster stiga til 4 millioner Riksd. och dess Krigsmagt til 30,000 Man.

Kur-Länderne i Öfra Saxiska Kretsen delas i 7 Kretsar och 2 Stift, hvartil komma *Lausitz* och en del af *Henneberg*, utom denna Krets, samt *Schönburgiske* Herrskaperne, som stå under Kur-Saxisk Landshöghet. Man märker:

Uti KUR-KRETSEN.

1. *Wittemberg*, Huvudstaden i denna Krets, är

Digitized by Google

är tämeligen anſenlig och ſolkrik ſamt befäſt. Den är Säte för Kretsamtet, en General-Superintendent och et namnkunnigt Univerſitet.

Uti MEISNISKA Kretſen.

Som utgör en del af Markgrefſkapet Meiſſen.

2. DRESDEN, Huvudſtaden, ſå i denna Krets, ſom hela Kur-Furſtendömet, vid Elbe, är ſtor, folkrik, väl befäſt, ſamt en af de vackraſte Städer i Tyſkland, Kur-Furſtens Reſidence ſamt Sätet för deſs Regering och förnämſta Collegier. Staden har mångahanda Manufacturer och Fabriker. Deſs Folkmängd är 50,000.

3. *Königſtein*, en ganſka ſtark Berg-Fäſtning på et högt Berg, vid Elbe.

4. *Meiſſen*, en tämeligen ſtor och folkrik Stad, vid Elbe, är Säte för et Lutherſkt Biſkopsſtift, och har en berömd Porcellains-Fabrik.

5. *Torgau*, en tämeligen god ſamt befäſt Stad vid Elbe.

Uti LEIPZIGER Kretſen.

Som ockſå är en del af Mark-Grefſkapet Meiſſen.

6. LEIPZIG, Lat. *Lipſia*, en ſtor, folkrik, välbygd och befäſt Stad, vid Pleiſſe, är en af de vackraſte och berömdaſte i Tyſkland, Säte för et Univerſitet, ſamt håller årligen 3 berömda Marknader och driver ſtark handel. Folkmängden är 30,000.

Digitized by Google

7. *Wur-*

7. *Wurzen*, en tämelig Stad vid Mulde, r Säte för et Lutherſkt Abbotſtift.

Uti ERZGEBIRGISKA Kretſen.

8. *Freyberg*, Huvudſtaden, vid Mulde, är anſenlig, ſamt tämeligen folkrik och befäſt, jämväl Huvudſtaden för alla Saxiſka Bergſtäder, och har et rikt Silver-bergvärk.

9. *Kemnitz*, en tämeligen anſenlig Stad vid Kemnitz, har goda Fabriker.

10. *Zwickau*, en af de anſenligaſte Städer i denna Krets.

Uti VOIGTLÄNDISKA Kretſen.

11. *Plauen*, Huvudſtaden, är medelmåttig.

Uti NEUSTÄDTSKA Kretſen.

12. *Neuſtadt*, Huvudſtaden, är medelmåttig.

Uti THüRINGISKA Kretſen.

13. *Langenſalza*, Huvudſtaden, är tämeligen anſenlig och folkrik.

14. *Eisleben*, en tämelig Stad, är Huvudorten i Kur-Saxiſka andelen af Grefſkapet Mansfeld, ſom räknas under denna Krets.

Uti Stiftet MERSEBURG.

15. *Merſeburg*, Huvudſtaden, vid Saale, är medelmåttig.

Uti Stiftet NAUMBURG.

16. *Naumburg*, en tämelig Stad, vid Saale, är Stiftets Huvudſtad.

Digitized by Google

17. *Zeitz*, en tämeligen anſenlig Stad, är Säte för Stiftets Regering.

Uti SCHÖNBURGISKA Herrſkaperne.

18. *Glauchau*, en tämelig Stad, är Huvudorten och Sätet för Grefliga Huſets gemenſama Regering.

Uti Markgrefſkapet LAUSITZ.

Som delas uti 2 Huvuddelar: *Öfra* och *Nedra Lauſitz*.

19 BUDISSIN, eller *Bautzen*, Huvudſtaden i Öfra och hela Lauſitz, vid Sprée, är tämeligen ſtor, välbygd, väl bebodd och befäſt.

20. *Görlitz*, den ſtörſta, folkrikaſte och förmögnaſte af alla Städer i Öfra Lauſitz, har ſköna Fabriker.

21. *Luckau*, Huvudſtaden i Nedra Lauſitz, är medelmåttig.

22. *Sorau*, en tämeligen anſenlig Herre-Stad.

Uti Andelen af HENNEBERG.

23. *Schleuſingen*, en medelmåttig Stad, är Huvudorten och Säte för Landets Regering.

ERNESTINSKA LINIENS LAND.

Denna Huvudlinia delar ſig i 2 Bilinier: *Weimar* och *Gotha*; den förra har inga Grenar, men den ſednare beſtår af 4 ſådane, nämligen *Gotha*, *Meinungen*, *Hildburghauſen* och *Saalfeld*. Samteliga Linierne äro ägare til 5 Furſtendömer

Digitized by Google

i

i denna Krets, nämligen *Weimar*, *Eiſenach*, *Coburg*, *Gotha* och *Altenburg*, ſamt ſtörſta delen af Greſſkapet *Henneberg* i Frankiſka Kretſen.

Deſſe Länder äro tilſammans ſå ſtora ſom Södermanland. I allmänhet tägne äro de frugtbare på Spannmål, Frugt och Lin, hava god Boſkapsſkötſel och förråd på allehanda Mineralier, ſamt bland Metaller Koppar och Järn. Folkmängden ſtiger til 400,000.

1. WEIMARISKE Länderne.

Deſſe beſtå af Furſtendömerne *Weimar* och *Eiſenach*, ſamt en del af Greſſkapet *Henneberg*. Man märker:

1. WEIMAR, Huvudſtaden och Hertigens Reſidence, vid Ilm, är ej ſynnerligen ſtor, men tämeligen folkrik.

2. *Eiſenach*, en tämeligen anſenlig och folkrik Stad vid Neiſſe, är Huvudorten i Furſtendömet af ſamma namn.

3. *Jena*, en medelmåttig Stad, vid Saale, har et Univerſitet.

2. GOTHISKA Länderne.

De beſtå af Furſtendömet *Gotha*, ſtörre delen af Furſtendömet *Altenburg*, ſamt några ſmå ſtycken af Furſtendömet *Coburg* och Greſſkapet *Henneberg*. Man märker:

4. GOTHA, Landets Huvudſtad och Hertigens Reſidence, ſamt Säte för deſs högſta Lands-Collegier, är tämeligen ſtor och folkrik.

5. *Altenburg*, en tämeligen anſenlig och folkrik Stad, är Huvudorten i Furſtendömet af ſamma namn.

Digitized by Google

3. MEINUNGISKA Länderne.

Deſſe beſtå utaf ſtörſta delen af *Henneberg* och en del af *Coburg*. Man märker:

6. *Meinungen*, en tämelig Stad vid Werra, är Hertigens Reſidence, och Säte för Furſtliga Regeringen.

4. HILDBURGHAUSISKE Länderne.

De beſtå utaf ſtörſta delen af *Coburg* och en liten del af *Henneberg*. Man märker:

7. *Hildburghauſen*, en vacker Stad vid Werra, är Hertigens Reſidence, och Säte för deſs Lands-Regering.

5. SAALFELDISKE Länderne.

De beſtå af delar uti Furſtendömerne *Coburg* och *Altenburg*, ſamt litet af *Henneberg*. Man märker:

8. *Coburg*, en tämeligen anſenlig Stad, är Hertigens Reſidence, och Säte för deſs Lands-Regering.

9. *Saalfeld*, en tämeligen välbygd Stad, vid Saale, hvaraf Hertigliga Linien har ſit namn.

5. BRAUNSCHWEIGISKA SLÄGTENS LÄNDER.

Braunſchweigiſka Slägten delar ſig i 2 Huvudlinier: kallade *Lüneburg* och *Wolfenbüttel*. Den förra beſitter Kurfurſtliga värdigheten och är ägare til mycket ſtörre Land än den ſednare. Denna Slägts Länder äro til ſtörre delen be-

Digitized by Google

belägne i Nedra Saxiſka och til mindre delen i Weſtfaliſka Kretſen. Samteligen äro de ſå ſtora ſom Småland och Öſtergötland tilſamman. Folkmängden ſtiger til inemot 1,100,000.

Lüneburgiſka Linien har ingen Gren ſom beſitter omedelbara Riksländer i Tyſkland, utan altſammans tilhörer en Regent ſamt formerar en enda Stat, kallad efter ſin Huvudſtad;

Kur-Furſtendömet HANOVER.

Detta Kur-Furſtendöme beſtår af Hertigdömerne *Bremen* och *Lauenburg*, ſamt Furſtendömerne *Lüneburg*, *Calenberg* och *Grubenhagen* i denna Krets, och Furſtendömet *Verden*, ſamt Grefſkapen *Hoya* och *Diepholz* uti Weſtfaliſka Kretſen, utom 2 ſmå Grefſkap i ſamma Krets, ſom äro införlivade med Calenberg, hvartil kommer Grefſkapet *Bentheim* i ſamma Krets, ſom med Landshögheten är pantſatt hos Kur-Hannover.

Alla deſſa Länder utgöra 320 Qvadratmil, innehålla 65 Städer och bebos af 900,000 Människor. I allmänhet tagit, kan detta Kur-Furſtendöme ej räknas bland de frugtbaraſte i Tyſkland, ty på åtſkilliga Orter finnas ſtora Hedar, och Spannmålen räcker ej til Invånarnes förnödenhet; men det har på många ſtällen ſköna Betesmarker, ſamt god Boſkaps- och Biſkötſel; ſköna Lin- och Humle-plantager; åtſkilliga Mineralier och af Metaller Koppar, Järn och Bly, men i ſynnerhet Silver uti myckenhet.

Religion är Lutherſk, men Kur-Furſten är Reformert. Han är den Åttonde och ſidſte af

Kur-Furſtarne, ſamt Romerſka Rikets Erke-Skatt-Mäſtare, Hertig til *Braunſchweig-Lüneburg*, och tillika Konung i Stor-Britannien. Deſs Stats Inkomſter ſtiga til 3 millioner Riksd. och Krigsmägten til 20,000 Man. Man märker:

Uti Furſtendömet CALENBERG.

Som är en del af Hertigdömet Braunſchweig.

1. HANOVER, hela Kur-Furſtendömets och detta Landets Huvudſtad, vid Leine, är tämeligen ſtor, ſamt folkrik, välbygd och befäſt, jämväl Säte för Kur-Furſtendömets Regering, Landets fläſta förnämſta Collegier, och en General-Superintendent.

2. *Hameln*, en tämelig Stad, vid Weſer, är befäſt och driver god handel.

3. *Göttingen*, en tämeligen anſenlig och välbygd Stad, vid Leine, är Säte för et berömdt Univerſitet, en Wetenſkaps-Societet och en General-Superintendent.

Uti Furſtendömet GRUBENHAGEN.

Som ock är en del af Hertigdömet Brunswik, ſamt hvarunder det malmrika Landſkapet *Harz* även hörer.

4. *Eimbeck*, Landets Huvudſtad, är tämeligen anſenlig och befäſt.

5. *Clausthal*, en Bergſtad, är tämeligen anſenlig, ſamt Huvudorten uti Harz.

Uti Furſtendömet LÜNEBURG.

6. *Lüneburg*, Furſtendömets Huvudſtad, vid

Digitized by Google

vid Elmenau, är tämligen stor och folkrik samt befäst. Här är et vigtigt Saltsjuderi.

7. CELLE, en ansenlig, välbygd och befäst Stad, vid Aller, är Säte för Öfver-Appellations Rätten för hela Kur-Furstendömet och en General-Superintendent.

Uti Hertigdömet LAUENBURG.

8. *Ratzeburg*, en reguliert bygd och befäst Stad.

Uti Hertigdömet BREMEN.

9. *Stade*, Huvudstaden, är tämeligen ansenlig och befäst, samt Säte för Regeringen öfver detta Land och Verden.

Uti Furstendömet VERDEN.

10. *Verden*, Huvudstaden, är tämeligen god.

Uti Grefskapet HOYA.

11. *Nienburg*, Huvudstaden, vid Weser, är befäst.

Uti *Diepholz* och *Bentheim*, är ej något märkvärdigt.

WOLFENBÜTTELSKA LINIENS LAND.

Detta består af Furstendömerne *Wolfenbüttel* och *Blankenburg*, samt del uti Landskapet *Harz*, altsammans liggande i Nedra Saxiska Kretsen. Storleken är som halva Östergötland. Landet är dels jämt och bär Spanmål, Lin och Hampa, samt har sköna Betesmarker, dels är

Digitized by Google

det bergagtigt och skogrikt, och har förråd på Mineralier. Man märker:

Uti Furstendömet WOLFENBÜTTEL.

Som ock är en del af Hertigdömet Braunschweig.

1. *Braunschweig*, på Svenska *Brunsvik*, Furstendömets Huvudstad, och Hertigens Residence, samt Säte för Landets Regering och en General-Superintendent, är belägen vid Ocker, samt stor och folkrik, men gammalmodigt bygd.

2. *Wolfenbüttel*, en tämeligen ansenlig, välbygd och befäst Stad, vid Ocker, är Säte för några Furstliga Collegier och en General-Superintendent.

3. *Helmstedt*, en tämelig Stad, är Säte för et Universitet och en General-Superintendent.

Uti Furstendömet *Blankenburg* är ej något märkvärdigt.

WÜRTEMBERGISKA SLÄGTENS LAND.

Würtembergiska Slägten delar sig i 2 Huvudlinier, kallade *Stutgard* och *Öls*. Den förra besitter ensamt omedelbara Riksländer i Schwabiska Kretsen, och den sednare medelbara Länder i Schlesien under Preussisk Landshöghet. Således betraktas här endast den förra Liniens Land, som består af

Hertigdömet WÜRTEMBERG.

Detta Land är beläget uti Schwabiska Kret-

Digitized by Google

sen,

ſen, förnämligaſt omkring Ån *Neckar*. Det är ganſka ſkönt, frugtbart och väl bebodt. Det har överflöd på Spannmål, och ſkön Frugt i ſtörſta myckenhet, godt förråd på Lin, Hampa, ſamt ſkönt Vin, jämväl Silver, Koppar, Järn och andra Mineralier. Det håller i Vidd 75 Qvadrat-mil, och är ſåledes ſå ſtort ſom Södermanland. Inbyggarnes antal ſtiger til 600,000. Landets Religion är Lutherſk, men Hertigen bekänner Katolſka Läran. Stats-Inkomſterne ſtiga til 1 million Riksdaler och Krigsmagten til 10,000 Man. Man märket:

1. STUTTGARD, Landets Huvudſtad, och Hertigens Reſidence, ſamt Säte för deſs högſta Collegier, ej långt från Neckar, är tämeligen ſtor, ſamt folkrik och välbygd. Här är en Academie för Fria Konſter.

2. *Tübingen*, en tämelig Stad, vid Neckar, är Säte för Furſtliga Hof-Rätten och et Univerſitet.

3. *Calw*, en god Stad, vid Nagold, har goda Fabriker.

4. *Ludvigsburg*, en regulier Stad ej långt från Stuttgard, med et Slott, ſom är Hertigens Sommar-Reſidence.

4. HESSISKA SLÄGTENS LÄNDER.

Heſſiſka Slägten delar ſig i 2 regerande Huvudlinier: *Caſſel* och *Darmſtadt*, hvaraf den förra är mägtigare än den ſednare. Hvardera af deſſa Linier äger Grenar, men hvilka icke beſitta några omedelbara Länder. Alla de Länder

Digitized by Google

der Heſſiſka Huſet beſitter, kallas i vidſträckt bemärkelſe, med gemenſamt namn,

Land-Grefſkapet HESSEN.

Detta beſtår af hela Landſkapet *Heſſen*, med införlivade Grefſkaper, Furſtendömet *Hersfeld*, Grefſkapen *Katzenellenbogen* och *Hanau*, en del a. Grefſkapet *Epſtein*, och Herrſkapet *Lichtenberg*, alla belägne i Öfra Rhenſka Kretſen, ſamt delar af Grefſkapen *Schauenburg* i Weſtfaliſka, och *Henneberg* i Frankiſka Kretſen. Storleken är ſom halfannan gång Öſtergötland. Landet är merendels bergagtigt och ſkogrikt, ſamt har god Boſkapsſkötſel. Här finnes ock Silver, Koppar, Bly och Järn. Folkmängden ſtiger til 700,000.

CASSELSKA LÄNDERNE.

Deſſe beſtå utaf ſtörſta delen af Landſkapet *Heſſen*, hela *Hersfeld* och *Hanau*, ſamt delar af *Schauenburg*, *Katzenellenbogen* och *Henneberg*. Storleken är ſom Öſtergötland. Folkmängden ſtiger til 440,000. Rådande Religionen är Reformert. Land Grevens Inkomſter ſtiga til 1,200,000 R:dr, och Krigsmagten til 12,000 Man. Två Bilinier finnas, nämligen *Filipsthal* och *Rheinfels*. Man märker:

1. CASSEL, Huvudſtaden, vid Fulda, är anſenlig och folkrik, ſamt befäſt, Reſidence för Land-Greven och Säte för deſs förnämſta Collegier, ſamt har goda Fabriker.

2. *Rothenburg*, en medelmåttig Stad, vid Fulda, är Rheinfelſiſka Liniens Reſidence.

3. *Mar-*

Digitized by Google

3. *Marburg*, Huvudstaden i Öfra Hessen, vid Lähn, är tämeligen ansenlig, samt Säte för den andra Hessen-Casselska Regeringen och et Universitet.

4. *Hanau*, en tämeligen ansenlig, välbygd, folkrik och befäst Stad, ej långt från Mayn.

5. *Schmalkalden*, en tämeligen folkrik och välmående Stad, är Huvudorten i Hennebergiska andelen.

6. *Rinteln*, en ej synnerligen stor men befäst Stad, vid Weser, är Huvudorten för Schauenburgiska andelen, samt Säte för Landets Regering och et Universitet.

Darmstadtska Länderne.

De bestå utaf mindre delen af Landskapet *Hessen*, delar af *Kotzenellenbogen* och *Eppstein*, samt Herrskapet *Lichtenberg*. Storleken är som halfva Östergötland. Folkmängden stiger til 260,000. Religionen är Lutherisk. Land-Grevens Inkomster stiga til 800,000 R:dr, och dess Krigsmagt til 6000 Man. Här är en Bilinie vid namn *Homburg*. Man märker:

1. Darmstadt, Huvudstaden och Land-Grevens Residence, samt Säte för dess Lands-Regering, är tämeligen ansenlig.

2. *Giessen*, en tämelig Stad, vid Lähn, är befäst; Säte för en Furstelig Regering och et Universitet.

3. *Homburg*, en reguliert bygd Stad, är Säte för Homburgiska Bilinien.

Digitized by Google

6. MEKLENBURGISKA SLÄGTENS LAND.

Detta är beläget i Nedra Saxiska Kretsen, samt utgöres förnämligast af

Hertigdömet MEKLENBURG.

Detta Land ligger vid Öfterſjön och är bland de anſenligaſte i Tyſkland. Storleken är ſom halfannan gång Skåne. Folkmängden ſtiger til 370,000. Det har många Sjöar, Moras och Skogar, Betesmarker och Åkrar. Religion är Lutherſk. Hertigliga Huſet delar ſig i 2 regerande Linier: *Schwerin* och *Strelitz*. Den förra Linien, ſom är 4 gånger ſå mägtig ſom den ſednare, beſitter ſtörſta delen af Hertigdömet Meklenburg, ſamt Furſtendömet *Schwerin;* och den ſednare mindre delen af Hertigdömet, ſamt Furſtendömet *Ratzeburg*. Man märker:

Uti SCHWERINSKA HERRAVÄLDET.

1. SCHWERIN, en tämelig Stad, vid en Sjö, är Hertigens Reſidence.

2. *Güſtrow*, en af de ſtörſta och bäſta Städer i Hertigdömet, är ſäte för en Hof-Rätt.

3. ROSTOCK, en tämeligen anſenlig och folkrik Stad, vid Öfterſjön, är den ſtörſta Staden i Hertigdömet, Säte för et Univerſitet, och driver ſtark Sjöhandel.

Uti STRELITSKA HERRAVÄLDET.

4. *Strelitz*, en medelmåttig Stad, är Hertigens Reſidence.

Digitized by Google *BA.*

BÄJERSKA KRETSEN.

Staterne uti denna Krets äro 12, nämligen, Kur-Furstendömet *Bäjern*, Erkebiskops-Stiftet *Salzburg*, Biskops-Stiften *Freysingen*, *Regensburg* och *Passau*, Probsteriet *Berchtesgaden*, 3 obetydeliga Abbot- och Abbedisse-Stift, som äga Riks-Furstelig värdighet och deras Säten i Regensburg, 2 små Grefskaper, samt Riks-Staden *Regensburg*. Af dessa är det första förut afhandladt, återstå således de 11 följande.

1. Erkebiskops-Stiftet SALZBURG.

Detta Sift är et af de största i Tyskland; Storleken är som Södermanland. Landet är ganska bergagtigt och har brist på Spanmål, men sköna Betesmarker, godt förråd på Salt, samt Guld, Silver, Koppar, Järn, Bly och Galmeja. Erkebiskopen är Riks-Furste och Primas i Tyskland. Stats-Inkomsterne stiga til 800,000 Riksdaler. Man märker:

1. SALZBURG, Landets Huvudstad, vid Salza, är tämeligen stor, folkrik, välbygd och ganska väl befäst, Erkebiskopens Residence och Säte för dess Regering och förnämsta Collegier, samt et Universitet.

2. *Hallein*, en Stad vid Salza, med et ganska indrägtigt Saltvärk.

2. Biskops-Stiftet FREISINGEN.

Detta Stift ligger utmed Iser och är ej stort, Religion är Katolsk. Där märkes:

Freisingen, Huvudstaden, och Biskopens Residence vid Iser, är tämeligen god.

3. Bi-

Digitized by Google

3. Biskops-Stiftet REGENSBURG.

Detta Stift är belägit vid Donau, vid Staden Regenburg, och är mindre än det förra. Biskopen har sit Säte i Staden Regensburg.

4. Biskops-Stiftet PASSAU.

Detta Stift ligger vid Donau, där Inn flyter i honom, samt är ej stort. Religion är Katolsk. Man märker:

PASSAU, Huvudstaden, och Biskopens Residence, vid Inn och Donau, är tämeligen ansenlig, välbygd och befäst, samt driver skön handel.

5. Probsteriet BERCHTESGADEN.

Detta Stift är inneslutit af Stiftet Salzburg. Probsten är Riks-Furste, och residerar i Köpingen *Berchtesgaden*.

REGENSBURG, på Latin *Ratisbona*, en tämeligen stor och folkrik, samt befäst Riks-Stad, vid Donau. Han är Säte för Tyska Rikets Riksdag, och kan således räknas för Tyska Rikets Huvudstad. Magistraten och Borgerskapet äro Lutheraner.

De öfrige 5 Staterne i denna Krets äro för ringa at anmärkas.

SCHWABISKA KRETSEN.

Staterne i denna Krets äro 80, hvaraf 29 äro Cleriske och 51 Laiske. De Cleriske äro Biskops-Stiften *Constantz* och *Augsburg*, Probsteriet *Ellwangen*, Abbot-Stiftet *Kempten*, 2 små

Digitized by Google

Abbe-

Abbediſſe-Stift med Riks-Furſtelig värdighet, 19 Abbot-Stift, ſom äro Riks-Prelater, och 4 Abbediſſe Stift, med Riks-Prelats värdighet. De Laiſke äro Hertigdömet *Würtemberg*, Markgreſkapet *Baden*, Furſtendömerne *Hohenzollern*, *Fürſtenberg* och *Öttingen*, Greſkapen *Waldburg* och *Königseck*, *Fuggerſka Länderne*, Furſtendömerne *Thengen* och *Lichtenſtein*, ſamt 8 ſmå Greſkaper och Herrſkaper, hvarti komma *Öſterrikiſka* och *Bäjerſka Poſſeſſionerne*, ſom beſtå af 4 ſmå Herrſkaper, ſamt 31 Riks-Städer. Öſterrikiſke och Bäjerſke tilhörigheterne ſamt Würtemberg äro på annat ſtälle beſkrifne.

CLERISKE STASTERNE.

1. Biſkops-Stiftet CONSTANZ.

Detta Stift ligger vid Bodenſjön och är litet, Biſkopen är Riks-Furſte. Dom-Capitlet och Dom-Kyrkan äro i Öſterrikiſka Staden Conſtanz. Man märker:

Merſeburg, en medelmåttig Stad vid Bodenſjön, är Biſkopens Reſidence.

2. Biſkops-Stiftet AUGSBURG.

Detta Stift ligger vid Donau och Lech. Biſkopen är Riks-Furſte. Dom-Capitlet och Domkyrkan äro i Riks-Staden Augsburg. Man märker:

Dillingen, en medelmåttig Stad vid Donau, är Biſkopens Reſidence och har et Univerſitet.

3. Probſteriet ELLWANGEN.

Detta ligger på Frankiſka Gränſen. Probſten

Digitized by Google

ſten är Riks-Furſte och reſiderar i Staden *Ellwangen*, ſom är liten.

4. Abbot-Stiftet KEMPTEN.

Detta ligger vid Iſer, Abboten är Riks-Furſte och reſiderar uti et Slott vid Riks-Staden Kempten.

De andre Abbots- och Abbediſſe-Stiften äro för obetydelige at behöva anmärkas.

LAISKE STATERNE.

1. Mark-Greffkapet BADEN.

Detta Land ligger längs utmed Rhenſtrömen, och inbegriper egenteliga Mark-Greffkapet Baden, ſamt flera ſmå Greffkaper och Herrſkaper. Det är ej större än Blekingen, men ſå fruktbart och väl bebodt, at Folkmängden ſtiger til 140,000. Det är i allmänhet frugtbart och har Spannmål, Lin, Hampa, Bete, Frukt, ſkönt Vin och Skog til överflöd. Religion är til ſtörre delen Lutheriſk. Mark-Greven är Riks-Furſte och har i årlig Inkomſt 400,000 Riksd. Man märker:

1. KARSRUHE, Furſtendömets Huvudſtad, och Mark-Grevens Reſidence, är reguliert bygd, ſamt Säte för Furſtliga Collegierne.

2. *Pforzheim*, en tämelig Stad vid Enz, är den vigtigaſte i Furſtendömet, ſamt har goda Manufacturer.

3. *Raſtadt*, en regulier Stad, med et prägtigt Slott, var Reſidence för den utgångna Badenſka Linien.

2. Fur-

Digitized by Google

2. Furſtendömet HOHENZOLLERN.

Hohenzollerſka Huſet delar ſig i två regerande Linier. De äro Riks-Furſtar ſamt, ſå väl ſom Landets Invånare, Katoliker. De hava ſina ſkiljonamn af

Hechingen och *Sigmaringen*, 2 ſmå Städer, ſom äro Reſidencen för Furſtarne.

3. Furſtendömet FÜRSTENBERG.

Detta Furſtendöme är ſammanſatt af flera ſmärre Greſſkaper och Herrſkaper. Landsherren är Riks-Furſte, ſom bekänner ſig ſå väl ſom Underſåtarne til Katolſka Läran. Deſs Land är tämeligen anſenligt. Man märker:

Doneſchingen, en Köping, vid Donau, är Furſtens Reſidence och Sätet för deſs Regerings-Collegium.

4. Greſſkapet ÖTTINGEN.

Detta ligger vid Wernitz och Donau. Öttingiſka Huſet delar ſig i Huvud-Linier, hvaraf de två mägtigare hava Furſtelig värdighet. Detta är et bland de anſenligare Greſſkapen. Man märker:

Öttingen, Landets Huvudſtad, vid Wernitz, är Säte för en Furſtelig Linie och deſs Regering, ſamt hela Familiens gemenſama Conſiſtorium och en General-Superintendent.

5. Greſſkapet WALDBURG.

Detta beſtår af flera ſmärre Herrſkaper, och är medelmåttigt. Grevarne äro Riks-Arf-Drotſar. Här är ej något märkvärdigt.

Digitized by Google

6. Grefskapet KÖNIGSECK.

Detta ligger vid Iser och är ej stort, Landet har ej någon märkvärdig ort.

7. FUGGERSKA LÄNDERNE.

Desse ligga strödde mellan Donau och Lech, och bestå af många små Herrskaper. Fuggerska Huset är Riks-Greveligt. Här fins ej något märvärdigt.

Af de öfrige 9 Grefskaper och Herrskaper, är intet märkvärdigt.

RIKS-STÄDERNE.

1. AUGSBURG, en stor, folkrik, välbygd och befäst Stad, vid Lech, är den största i Schwaben, samt har ansenliga Manufacturer och driver vidsträckt handel. Folkmängden stiger til 30,000. Invånarne äro Katoliker och Lutheraner.

2. ULM, en tämeligen stor, samt folkrik och befäst Stad, vid Donau, driver ansenlig handel. Större delen af Invånarne äro Lutheraner.

3. *Hall*, en tämeligen stor och folkrik Stad vid Kocher, har et rikt Saltvärk. Invånarne äro Lutheraner.

4. *Heilbronn*, en tämeligen ansenlig och välbygd Stad, vid Neckar, hvars Invånare til större delen äro Lutheraner.

5. *Rothweil*, en tämelig Stad, vid Neckar, är Katolsk och Säte för Kejserliga Hof-Rätten.

6. *Lindau*, en tämelig Stad, på en Ö i Boden-

Digitized by Google

Bodensjön, är befäst och bekänner sig til Lutherska Läran.

7. *Esslingen*, *Nördlingen* och *Memmingen* äro goda Städer, tilgifna Lutherska Läran.

8. *Gmünd* och *Ueberlingen*, äro goda Städer, som bekänna Katolska Läran

De öfrige Riks-Städer äro dels medelmåttiga, dels små; 6 af dem hava blandad Religion af Lutherisk och Katolisk, 8 äro Lutherske, och 6 Katolske.

FRANKISKA KRETSEN.

Staterne i denna Krets äro 25: nämligen Biskops-Stiften *Bamberg*, *Würzburg* och *Eichstedt*, Tyska Ordensdömet *Mergentheim*, Furstendömerne *Schwarzenberg* och *Hohenlohe*, Grefskapen *Wertheim*, *Erpach*, *Castell* och *Limburg*, samt 2 smärre, och 5 Riks-Städer; hvartil kommer Burg-Grefskapet *Nürnberg*, som betragtas vid Brandenburgiska Staterne; samt Grefskapet *Henneberg*, hvilket tilhörer 6 Saxiska Herrar och 1 Hessisk, och således här ej afhandlas.

1. Biskops-Stiftet BAMBERG.

Detta Stift är et af de största i Tyskland. Det bär Spanmål och Frukt til öfverflöd, jämväl Vin och Saffran. Biskopen är Riks-Furste. Man märker:

BAMBERG, Landets Huvudstad, vid Rednitz, är tämeligen stor, folkrik och välbygd, Biskopens Residence och Säte för Dom-Capitlet, samt et Universitet.

Digitized by Google

Under denna Riks-Stad lyder *Altorf*, en liten Stad, som har et Universitet.

2. *Rothenburg*, en tämeligen ansenlig och befäst Stad, vid Tauber, bekänner sig til Lutherska Läran.

3. *Schweinfurt*, en tämelig Stad, vid Mayn, är Lutherſk.

4. *Windsheim* och *Weissenburg*, äro tämeligen goda Städer, tilgifne Lutherska Läran.

KUR-RHENSKA KRETSEN.

Staterne i denne Krets äro 7: nämligen Knr-Furstendömerne *Maynz*, *Trier* och *Cöln*, *Kur-Bajerska Possessionen*, och 3 små obetydeliga Herrskaper; Häraf är Kur-Bajerska Possessionen förrut betragtad.

1. Kur-Furstendömet MAYNZ.

Detta Kur-Furstendöme ligger ganska spridt. Det har överflöd på Betesmarker, Frugt och ganska skönt Win. Spannmåten räcker til Landets förnödenhet. På några ställen finnas ansenliga Skogar, samt Järn-Gruvor, och andra Bergvärk. Flesta Invånarne äro Katoliker, så väl som Landsherren. Han är den Första Erke-Biskop och Kur-Furste i Tyskland, samt Tyska Rikets Erke Canceller. Dess årliga Inkomster stiga til 600,000 R:dl. och Krigsmagten til vid pass 6000 Man. Kur-Furstendömet delas i 3 Huvuddelar: Man märker:

Digitized by Google Uti

Uti Egenteliga ERKE-STIFTET,
Som ligger huvudſakeligen vid Rhein och Mayn.

1. *Aſchaffenburg*, en af de bäſta Städer i Kur-Furſtendömet, vid Mayn.

Uti Landſkapet EICHSFELD.

2. *Heiligenſtadt*, Huvudſtaden, är Säte för Kur-Furſtens Ståthållare och Landets Regering.

Uti Landſkapet ERFURT,
Som ligger i Thüringen.

3. ERFURT, en anſenligt ſtor, och tämeligen folkrik Stad, vid Gera, är Säte för Kur-Furſtens Ståthållare och Landets Regering, ſamt et Univerſitet.

Kur-Furſten äger deſutom andel i 2 ſmå Grefſkaper.

2. Kur-Furſtendömet TRIER.

Detta Kur-Furſtendöme ligger vid Rhein, ſamt är det minſta af de 3 Cleriſka Kur-Furſtendömerne. Sedan ſtörre Delen af detta Stift, hvilket är beläget på vänſtra ſidan om Rhenſtrömen, omkring Elven Moſel, blivit intagit af Fransmännerne, är återſtoden ej ſtörre än halva Blekinge. Det har godt Bete, men brift på Spannmål, jämväl koſteligt Vin och åtſkilliga Metaller. Lands-Herren är Erke-Biſkop och den andra Kur-Furſten, ſamt Romerſka Rikets Erke-Canceller i Gallien och Arelat. Där märkes endaſt:

1. *Selters*, en berömd Hälſobrunn.

Digitized by Google

3. Kur-Furſtendömet CÖLN.

Detta Kur-Furſtendömes Länder äro belägne uti Weſtfaliſka Kretſen, ehuru de ej höra dit. Landet är fruktbart på Spannmål och Vin, ſamt har förråd på Skog och Metaller. Utaf de hithörande Länder är Hertigdömet Weſtfalen det anſenligaſte. Lands-Herren är Erke-Biſkop och den Tredje Kur-Furſten, ſamt Romerſka Rikets Erke-Canceller uti Italien. Deſs Dom-Capitel och Dom-Kyrka äro i Riks-Staden Cöln. Man-märker:

Uti Hertigdömet WESTFALEN.

3. *Arensberg*, en medelmåttig Stad, är Säte för Hertigdömets Regering.

De öfrige Stater äro ej värde at nämnas.

ÖFRA RHENSKA KRETSEN.

Staterne i denna Krets äro 18, hvaraf 4 äro Cleriſke: nämligen Biſkops-Stiften *Worms*, *Speyer*, *Strasburg*, och *Fulda*; 14 Laiſke: nämligen Land-Grefſkapet *Heſſen*, Furſtendömerne *Naſſau*, *Solms* och *Waldeck*, Grefſkapen *Yſenburg* och *Witgenſtein*, och 4 ſmå Grefſkaper, ſamt 3 Riks-Städer. Af deſsa Stater är Landgrefſkapet Heſsen förrut afhandladt, återſtå ſåledes de 17 öfrige.

1. Biſkops-Stiftet WORMS.

Detta ligger vid Rhein och är litet, Biſkopen är Riks-Furſte. Här är intet märkvärdigt.

Digitized by Google

2. Bi-

2. Biſkops-Stiftet SPEYER.

Detta Stift ligger ock vid Rhein, och är af de medelmåttige. Biſkopen är Riks Furſte, Man märker:

1. *Brückſal*, en välbygd Stad, vid Saltza, är Biſkopens Reſidence och Sätet för deſs Collegier.

2. *Filipsburg*, en Stad och Riks-Fäſtning, vid Rhein.

3. Biſkops-Stiftet STRASBURG.

Detta Stift har ſit namn af Staden Strasburg i Frankrike, hvareſt Biſkops Sätet fordom varit. Det ligger i Schwaben vid Rhenſtrömen, är litet, ſamt har ingen märkvärdig Ort.

4. Biſkops-Stiftet FULDA.

Detta Stift ligger på Gränſen til Heſſen och Thüringen. Det är bland de anſenligare. Biſkopen är Riks-Furſte och Romerſka Kejſarinnans Erke-Canceller. Man märker:

Fulda, Stiftets Huvudſtad, vid Ån Fulda, är Biſkopens Reſidence, ſamt Säte för Dom-Capitlet och et Univerſitet.

5. Furſtendömet NASSAU.

De Länder, ſom utgöra detta Furſtendöme, beſtå af åtſkilliga ſmå Greffſkaper och Herrſkaper, de där höra dels til Öfra Rhenſka, dels til Weſtfaliſka och Kur-Rhenſka Kretſarne. Störſta delen ligger höger om Rhein och Mayn, och den mindre i Schwaben. Slägten delar ſig

i 2 Huvud-Linier: den *Walramiſka*, ſom åter delar ſig i 2 Grenar, *Weilburg*, och *Uſingen;* och den *Ottoniſka*, ſom kallas *Naſſau-Dietz*, och har inga Bi-Linier. Furſtendömet är bland de anſenligare i Riket. Det har förråd på Järn, Koppar, Bly, ſamt något Silver; på ſomliga ſtällen fins Spanmål til överflöd. Man märker:

I. WEILBURGISKA LÄNDERNE.

1. *Weilburg*, en välbygd Stad, vid Lähn, är Furſtens Reſidence.

Uti USINGISKA LÄNDERNE.

2. *Wisbaden*, en välbygd Stad, är Säte för Furſtliga Regeringen; men Furſten reſiderar uti det ſköna Slottet *Biberich* vid Rhein.

Uti DIETZISKA LÄNDERNE.

3. DILLENBURG, en tämelig ſtad vid Dill, är Säte för Landets Regering och de förnämſta Furſteliga Collegierne, men Furſten reſiderar ej här, utan viſtas nu för tiden utomlands.

4. *Herborn*, en medelmåttig Stad, med et Reformert Academiſkt Gymnaſium.

6. Furſtendömet WALDECK.

Detta Furſtendöme är bland de anſenligare. Det har Spanmål, Bete, Järn, Bly och Koppar, jämväl något Guld. Lands-Herren är Riks-Furſte. Man märker:

Digitized by Google *Arol-*

Arolsen, en regulier Stad, är Furstens Residence, samt Säte för de flästa Lands-Collegierne.

Til denna Furste hörer ock Grefskapet *Pyrmont* i Westfaliska Kretsen.

7. Grefskapet SOLMS.

Detta ligger i Wetterau. Solmsiska Huset delar sig i 2 Huvud-Linier: *Braunfels* och *Lich*, hvaraf den förra har Riks-Furstelig och den sednare Riks-Grevelig värdighet. Man märker:

Braunfels, en liten Stad, med et befäst Slott på et högt Berg, är Furstens Residence.

8. Grefskapet ÖFRA YSENBURG.

Detta ligger i Wetterau och är frugtbart. Ysenburgiska Hufet delar sig i 2 Huvud-Linier, hvaraf den ena är Riks-Furstelig. Man märker:

Büdingen, Grefskapets Huvudstad, däreft en Greflig Linia har sit Säte.

9. Grefskapet WITGENSTEIN.

Detta ligger vid Lähn, är bergagtigt och har Skog, samt Metaller, såsom Silver, Koppar och Järn. Här är intet at märka.

De öfrige Grefskapen äro ej värde at här nämnas.

10. *RIKS-STADERNE.*

3. FRANKFURT am Mayn, Lat. *Francofurtum ad Moenum*, en stor och ansenlig, samt befäst Stad vid Mayn, är Romerska Konungens vanliga Wal- och Krönings-ort. Lutherska Lä-

Digitized by Google

ran

ran är den rådande, men Katolikerne äro ock talrike. Staden har sköna Manufacturer, driver stark handel och håller årligen 2 berömda Fri-Marknader. Folkmängden är 30000.

4. *Friedberg*, en medelmåttig Stad, i Wetterau, är Lutherisk.

5. *Wetzlar*, en tämelig Stad, vid Lähn. Dess flästa Invånare äro Lutheraner. Han är Säte för Riks-Kammar-Rätten.

WESTFALISKA KRETSEN.

Staterne i denna Krets äro 27, hvaraf 7 äro Cleriske: nämligen Biskops-Stiften *Münster*, *Paderborn*, *Osnabrück*, och *Corvey*, samt 1 Abbot- och 2 Abbedisse Stift; och 20 Laiske, nämligen *Preussiska*, *Kur-Bajerska*, *Kur-Hanoverska*, *Nassauiska* och *Hessiska* Possesionerne. Hertigdomet *Oldenburg*, Grefskapen *Wied*, *Sayn*, *Lippe* och *Bentheim*, 2 små Grefskaper, fem andra dylike, hörande til Herrar utom denna Krets, samt tre Riks-Städer.

1. Biskops-Stiftet MÜNSTER.

Detta Stift är det största i Tyskland. Storleken är något drygare än Östergotland. Det är til större Delen fullt af Hedar och Moras. Biskopen är Riks-Furste. Dess och de flästa Underlåtarnes Religion är Katolsk. Man märker:

1. MÜNSTER, Stiftets Huvudstad och Biskopens Residence, samt Säte för Dom-Capitlet, är tämeligen stor och folkrik.

Digitized by Google

2. *Coes-*

2. *Coesfeld*, en Stad, ſom näſt Münſter är den bäſta i Furſtendömet.

2. Biſkops-Stiftet PADERBORN.

Detta Stift är bland de anſenligare i Tyſkland, ſamt merendels frugtbart; det har ock goda Järn-Gruvor. Biſkopen är Riks-Furſte. Religion är Katolſk. Man märker:

Paderborn, Stiftes Huvudſtad, är tämeligen anſenlig och välbygd, Biſkopens Reſidence, ſamt Säte för Dom-Capitlet och et Univerſitet.

3. Biſkops-Stiftet OSNABRüCK.

Detta Stift är ock bland de anſenligare. Religionen är blandad. Biſkopen är Riks-Furſte, och bör ſkiftevis vara Lutheran och Katolik. Man märker:

1. *Osnabrück*, Stiftets Huvudſtad, och Biſkopens Reſidence, ſamt Säte för Dom-Capitlet, är gammalmodigt bygd och befäſt.

4. Biſkopsſtiftet CORVEY.

Detta Stift är bland de minſta Biſkopsſtift i Tyſkland. Det har fordom varit et anſenligt Abbotſtift. Det är beläget vid Weſer.

5. Abbotſtiftet *Werden* och Abbediſſeſtiftet *Eſſen* äro medelmåttiga. De hava bägge Riks-Furſtelig värdighet. Uti det ſednare märkes.

1. *Eſſen*, en tämeligen god och välmående Stad.

Digitized by Google

6. Her-

6. Hertidömet OLDENBURG.

Detta ligger vid Weſer och är ſå ſtort ſom Blekinge. Det innefattar de 2 Grefſkapen Oldenburg och Delmenhorſt, och tilhörer en Hertig af Holſtein-Gottorp. Man märker:

Oldenburg, Huvudſtaden och Säte för Landets Regering, är tämeligen god, ſamt befäſt.

7. Grefſkapet LIPPE.

Detta är tämeligen anſenligt, när därtil räknas en del af Grefſkapet Schauenburg, ſom detta Grefliga Hus är ägare til. Man märker:

1. *Detmold*, en medelmåttig Stad, och Reſidence för en af de bägge Huvud-Linierne.

2. *Lemgow*, en tämeligen anſenlig Stad, är den ſtörſta i Landet.

8. Grefſkapet WIED.

Detta är ej ſynnerligen ſtort. Där märkes:

Neu-Wied, en reguliert anlagd och välbygd Stad vid Rhein.

9. Grefſkapet SAYN,

Detta är även föga betydligt; där är intet märkvärdigt.

10. Grefſkapet BENTHEIM,

Detta är medelmåttigt, och har intet märkvärdigt.

De andre Grefſkapen äro ej ſå betydlige at de behöva nämnas.

Digitized by Google

11. *Dort-*

11. *Dortmund*, en tämeligen ſtor, men ej ſynnerligen välbygd Riks-Stad, på Markiſka Gränſen, har et Archi-Gymnaſium. Invånarne äro Lutheraner.

NEDRA SAXISKA KRETSEN.

Staterne i denna Krets äro 12: nämligen *Holſtein* tilhörigt Danmark, *Preuſſiſka* och *Brunswikſka* Poſſeſſionerne, Hertigdömet *Mecklenburg*, Biſkops-Stiften *Hildesheim* och *Lübeck*, ſamt 6 Riks-Städer. De bägge förſta af deſſe betraktas vid Danmark, och Preuſiſka Väldet; och de 2 följande äro förut afhandlade; återſtå ſålede:

1. Biſkops-Stiftet HILDESHEIM.

Detta Stift är inneſlutit af Brunsvikſka Länder och bland de anſenliga. Biſkopen är Riks-Furſte och Katolik, men fläſta Invånarne äro Lutheraner. Man märker:

Hildesheim, Stiftets Huvudſtad och Biſkopens Reſidence, ſamt Säte för Dom-Capitlet och et Lutherſkt Conſiſtorium, är tämeligen anſenlig.

2. Biſkops-Stiftet LÜBECK.

Detta Stift är omgivit af Holſtein, och bland de minſta. Biſkopen är Riks-Furſte, ſamt ſå väl ſom Underſåtarne Lutheran. Man märker:

Eutin, en liten Stad, vid en Sjö, är Biſkopens Reſidence; men Dom-Capitlet har ſit Säte i Riks-Staden Lübeck.

3. *RIKS-*

Digitized by Google

3. RIKS-STÄDERNE.

1. HAMBURG, en ſtor, ſamt ganſka tättbygd, folkrik, rik och befäſt Stad, vid Elbe, med en ſkön Hamn, är den anſenligaſte, af alla Riks-Städerna, ſamt den förnämſta och vigtigaſte Handelsſtad i Tyſkland. Han är tilgiven Lutherſka Läran, har et Academiſkt Gymnaſium, mångahanda Fabriker, och driver en vidſträckt Handel. Folkmängden ſtiger til 100,000.

2. LÜBECK, en tämeligen ſtor och anſenlig, ſamt folkrik och befäſt Stad, vid Trave, ej långt från Öſterſjön, driver anſenlig handel och Sjöfart, ſamt är Lutherſk.

3. BREMEN, en anſenlig, folkrik, rik och befäſt Stad, vid Weſer, hvareſt Reformerta Läran är rådande. Staden har et Reformert Academiſkt Gymnaſium och driver vidſträckt handel.

4. *Nordhauſen*, en tämeligen anſenlig Stad, vid Thüringiſka Grenſen, är ſå väl ſom de 2 följande tilgiven Lutherſka Läran.

5. *Goſſlar*, en tämelig Stad, vid Harziſka Gränſen.

6. *Mühlhauſen*, en medelmåttig Stad vid Unſtrut.

ÖFRRA SAXISKA KRETSEN.

Staterne i denna Krets äro 8: nämligen *Preusſiſka*, *Saxiſka* och *Swenſka* Poſſeſſionerne, Furſtendömerne *Anhalt* och *Schwartzburg*, Greſkaperne *Reuſs* och *Stollberg*, ſamt Abbediſſe-Stiftet *Qvedlinburg*. Af deſſa Stater äro de 2 förſta på annat Ställe afhandlade.

1. SVEN-

Digitized by Google

1. SVENSKA HERRAVÄLDET.

Detta Land, fom gemenligen kallas *Swenſka Pommern*, beſtår af et ſtycke af *Vor-Pommern*, Ön *Rügen*, och Herrſkapet *Wismar*, liggande uti Hertigdömet Meklenburg. Storleken är ſom halva Skåne. Folkmängden ſtiger til 130,000. Andelen i Vor-Pommern beſtår af fyra Landſkap. Landet är mäſt överalt ſlätt och frugtbart. Man märker:

1. STRALSUND, Provincens Huvudſtad, vid Öſterſjön, är tämeligen anſenlig och folkrik, ſamt ganſka väl befäſt, ſäte för General-Guvernören och Kongl. Regeringen, ſamt driver god handel.

2. GRIPSWALD, Lat. *Gryphiswaldum*, en tämelig Stad, vid Öſterſjön, är Säte för en Hof-Rätt, et Univerſitet och en General-Superintendent.

3. *Barth*, en medelmåttig Stad, vid en Hafsvik.

4. *Wolgaſt*, en god Stad, vid Peene, ej långt från Öſterſjön, driver god Sjöhandel.

5. *Bergen*, Huvudſtaden på Ön Rügen, är liten.

6. *Wismar*, en tämeligen anſenlig Stad, vid en Vik af Öſterſjön, med en god Hamn, är välmående och driver god Sjöhandel.

2. Furſtendömet ANHALT.

Detta Land ligger mellan Preuſſiſka och Saxiſka Staterne, och är bland de anſenligare.

Digitized by Google

Det bär Spannmål och har förråd på Metaller, såsom Silver, Koppar, Bly och Järn. Invånarne äro til större delen Reformerte. Furſteliga Huſet delar ſig i 3 Regerande Linier: *Deſſau*, *Bernburg*, och *Cöthen*. Man märker:

Uti DESSAUISKA Andelen.

1. *Deſſau*, en tämelig Stad, vid Mulde, är Furſtens Reſidence.

2. *Zerbſt*, den ſtörſta och anſenligaſte Staden i hela Furſtendömet, har fordom varit et Furſtligt Reſidence och har et Gymnaſium Illuſtre.

Uti BERNBURGISKA Andelen.

2. *Bernburg*, en tämelig Stad, vid Saale, är Furſtens Reſidence.

Uti CÖTHISKA Andelen.

3. *Cöthen*, en god Stad och Furſtens Reſidence.

3. Furſtendömet SCHWARZBURG.

Detta är beläget i Thüringen och tämeligen anſenligt, ſamt har godt förråd på Mineralier. Furſtliga Huſet delar ſig i 2 Linier: *Sondershauſen* och *Rudolſtadt*. Religion är Lutherſk. Man märker:

Sondershauſen och *Rudolſtadt*, äro medelmåttiga Städer och Furſtliga Reſidencen.

4. Greffkapet REUSS.

Detta Land är inneſlutit af Kurfurſtendömet Saxen, ſamt är bland de anſenligaſte Greffkapen.

Digitized by Google

ſkapen. Huſet har Furſtelig värdighet, Religion är Lutherſk. Man märker:

Gera, en tämelig Stad, vid Elſter, är välbygd, Säte för en Furſtelig Huvud-Linia och har et Gymnaſium illuſtre.

5. Grefſkapet STOLLBERG.

Detta Land är belägget mellan Brunsvikſka och Brandenburgiſka Länderne, och är medelmåttigt. Religion är Lutherſk. Greven reſiderar uti:

Stollberg, en medelmåttig Stad.

6. Abbediſſe Stiftet QVEDLINBURG.

Detta Stift är inneſlutit af Furſtendömet Halberſtadt, ſamt är litet. Svenſka Prinſeſſan SOFIA ALBERTINA ä nu förtiden Abbediſſa härſtädes; Deſs Inkomſter häraf ſtiga til 12000 Svenſka R:dr. Abbediſſan reſiderar uti

Quedlinburg, en medelmåttig Stad, vid Bode, ſom tillika är Säte för Dom-Capitlet.

OMEDELBARA RIKS-LÄNDER.

Med ſådant namn förſtås de Länder, ſom väl äro belägne uti Tyſka Riket, men ej höra til någon af de 9 Kretſarne. Fyra af dem, nämligen: *Bömen*, *Mähren*, *Schleſien* och *Lauſitz*, ligga på ſidan, men de öfrige äro belägne inom de 9 Kretſarnes vidd. De förra äro förut afhandlade. De ſednare beſtå af 4 ſorter: 1. *Omedelbara Grefſkaper och Herrſkaper*. 2. *Det Fria*

Digitized by Google

Sverge. Landet njuter et mildt Climat. Marken är i allmänhet fruktbar och bär i ymnighet både Säd, Frukt och Vin Uti de södra Nägderne är Förråd både på Oslä och Silke. Här är även godt Bete, så at Boskap finnes til öfverflöd. På många Ställen är ymnigt af Skog. Här finnas jämväl Metaller och andra nyttiga Mineralier, såsom Guld, Silver, Koppar, Tenn, Järn, Bly, Qvickfilver och Salt. Den största Strömen är *Donau*; de öfrige af betydenhet äro *Inn*, *Drau*, *Saw* och *Teisse*, hvilka 4 falla i den förstnämda; *Weixel*, *Bug* samt *Po*. Af Bergsåsar äro *Alpiska* och *Karpatiska* Bergsryggarne de ansenligaste. Landet är väl bebodt. Folkmängden stiger til 24 Millioner. Rådande Religionen är Katolisk, dock finnas här gansla många af Lutherska och Grekiska Secterne, äfvensom Judar, hvilka alla njuta fri Religions öfning. Regeringsformen är Monarkisk. Landet styres af en Konung, hvilken tillika är en af Kurfurstarne i Tyskland, samt nu förtiden även Romersk Kejsare. Den nuvarande heter FRANZ 2. Statsinkomsterne utgöra 50 Millioner Riksdaler. Krigsmagten stiger til 300000 Man. Staten består af 2 Huvuddelar: *Tyska Länderne* och *Karpatien*.

1. *Tyska Länderne.*

Desse bestå af 2 Regioner: *Österrikiska Kretsen* och *Böhmiska Regionen*, hvartil lämpeligen kan läggas de Länder, som uti Italien höra til Österrikiska Staten och bestå af Landskapet *Cisalpina*,

alpina, ſå at de tilſamman bliva 3 Regioner. Deſſe Länder äro belägne uti ſydöſtra Delen af Tyſkland. De hålla i Widd 2200 Qvadrat Mil, eller en mer än tredjedelen däraf, och äro större än Svealand och Götaland ſammantagne. Landet är fruktbart, ſamt bär både Säd, Frukt och Win i Ymnighet. Här finnes jämväl Silver, Tenn, Qvickſilver, Järn, och andra nyttiga Mineralier. Folkmängden ſtiger til 12 Millioner.

1. ÖSTERRIKISKA KRETSEN.

Denna Krets är den ſtörſta af alla i Tyſkland, ſamt utgör den ſydligaſte och varmaſte Delen däraf. Deſs Storlek är inemot ſom Svealand. Han är den förnämſta Delen af Öſterrikiſka Wäldet. Folkmängden ſtiger til $4\frac{1}{2}$ Millioner. Denna Krets har 5 Ständer; *Öſterrikiſka Huſet*, Biſkoparne i *Trident* och *Brixen*, *Tyſka Orden* i anſeende til 2 Fögderier, ſamt Furſten af *Dietrichſtein*, i anſeende til et litet Herrſkap. Häraf lyda de 4 ſiſta ſamteligen under Öſterrikiſk Landshöghet. Han delas i 4 Huvuddelar: *Nedra*, *Inra*, *Öfra* och *Vorder-Öſterrike*.

a. NEDRA ÖSTERRIKE.

Detta Land utgör egenteliga *Erke-Hertigdömet Öſterrike*, ſamt delas i 2 Huvuddelar: Landet *Nedan Ens* och Landet *Ofvan Ens*. Det är et ſkönt och frugtbart ſamt folkrikt Land, ſom har öfverflöd på Spanmål, bär godt Win, och har förråd på Silver, Järn, Salt och Alun. Man märker:

Digitized by Google

Uti Landet *NEDAN ENS.*

1. WIEN, Lat. *Wienna*, Huvudſtaden i Erke-Hertigdömet och ſamteliga Öſterrikiſka Staterne, vid Donau, är ganſka ſtor och folkrik, ſamt väl befäſt, en af de ſtörſta i Europa, har många anſenliga Hus och prägtiga Palatſer; Säte för Romerſka Kejſaren, ſamt Öſterrikiſka Rikets högſta Collegier, en Erkebiſkop, et Univerſitet, och åtſkilliga Academier. Folknumern ſtiger til 240,000.

2. *Schönbrunn*, Kejſarens förnämſta Luſt-Slott.

3. *Neuſtadt*, en angenäm och välbygd Stad, vid Leitha; är befäſt, ſamt Säte för en Biſkop och en Krigs-Academie.

4. *Krembs*, en välbygd Stad, vid Donau.

Uti Landet *ÅVAN ENS.*

5. LINTZ, Huvudſtaden, i Öſterrike Åvan Ens, vid Donau, är folkrik och välbygd, Säte för åtſkilliga Lands-Furſtliga Collegier och driver anſenlig handel.

6. *Ens*, en välbygd och befäſt Stad, vid Ens.

7. *Braunau*, en Stad och Fäſtning, vid Inn, cederades hit af Kur-Bäjern år 1779.

b. INRA ÖSTERRIKE.

Detta Land innefattar 4 Landſkap: Hertigdömerne *Steyermark*, *Kärnthen*, *Krayn*, ſamt Landſkapet *Friaul*. Det är i gemen ett bergagtigt Land, och har Silver, Koppar, Järn och Bly-Bergvärk. Öſtra Delen bär Spanmål, och Södra Delen har överflöd på allahanda ſköna Frugter och koſtligt Vin.

Digitized by Google

Her-

Hertigdömet STEYERMARK.

På Latin *Stiria*, där märkes:

1. GRÄTZ, Landets Huvudſtad vid Mur, är anſenlig, folkrik, välbygd och välbefäſt, ſamt en af de bäſta i Öſterrikiſka Länderna; han är Säte för Inner-Öſterrikiſka Gubernium och flera Collegier, ſamt et Univerſitet.

2. *Rakersburg*, en Stad vid Mur, är en af de bäſta i Landet.

Hertigdömet KÄRNTHEN.

På Latin *Carinthia*, där märkes:

3. CLAGENFURT, Landets Huvudſtad och Säte för deſs förnämſta Collegier, är väl bygd.

Hertigdömet KRAYN.

På Latin *Carniola*, där märkes:

4. LAYBACH, Landets Huvudſtad, är tämeligen anſenlig och driver god handel.

Landſkapet FRIAUL.

Där märkes:

6. TRIESTE, förnämſta Staden i Landet, vid Adriatiſka Havet, är anſenlig, folkrik och rik, ſamt driver ſtark handel.

c. ÖFRA ÖSTERRIKE.

Detta Land inbegriper Furſtendömet *Tyrol*. Biſkops-Stiften *Trident* och *Brixen*, *Tyſka Ordens Fögderier*, och Ditrichſteiniſka Herrſkapet *Traſp*, hvaraf de 4 ſiſta Staterne ſtå under Tyroliſk Landshöghet. Landet är ganſka bergag-

tigt, och har godt Bete, mycken Boskap, samt Guld, Silver, Koppar, Bly och andra Mineralier. Man märker:

Uti Furstendömet TYROL.

1. INSBRUCK, Landets Huvudstad, vid Inn, är ansenlig och välbygd, samt Säte för Öfra- och Vorder-Österrikiska Regeringen och et Universitet.

2. *Bozen*, en tämeligen stor och folkrik Stad, vid Eysack, driver stark handel.

Uti Stiftet TRIDENT.

3. TRIDENT, Huvudstaden, och Biskopens Residence, är välbygd.

Uti Stiftet BRIXEN.

4. BRIXEN, en tämelig Stad, är Landets Huvudort och Biskopens Residence.

d. VORDER-ÖSTERRIKE.

Detta Land ligger i Schwaben och består af 3 Huvuddelar, *Breisgau*, *Schwabiska Österrike* och *Voralbergiska Herrskaperne*. Man märker:

1. FREYBURG, hela Landets Huvudstad, samt Sätet for dess Regering, har et Universitet.

2. *Costnitz*, en tämelig Stad, vid Bodensjön.

2. BÖHMISKA REGIONEN.

Denna består af Konungariket BÖHMEN, Markgrefskapet *Mähren* samt en liten Del af *Schlesien*, hvil-

hvilka tilſamman äro ſå ſtora ſom ſju-ottondelar af Götaland, ſamt bebos af 3,500000 Männiſkjor.

1. BÖHMEN.

Detta Land är frugtbart på Spanmål, har ſköna Betesmarker, god Boſkaps-ſkötſel, allehanda Mineralier, både ädlare och ſämre Metaller, ſamt Ädelſtenar. Storleken är ſom 4½ gånger Öſtergötland. Religion är Katolſk och Regerings-Formen Monarkiſk. Folkmängden ſtiger til 2½ Millioner. Landet delas i 17 Delar, nämligen: Huvudſtaden och 16 Kretſar. Man märker:

1. PRAG, Rikets Huvudſtad, vid Mulda, är ſtor, folkrik och väl befäſt, ſamt Säte för Rikets Regering och högſta Collegier, et Univerſitet och en Erkebiſkop. Folkmängden är 70,000.

2. *Königgintz*, en tämeligen anſenlig och välbygd Stad, vid Elbe, är Biſkops-Säte.

3. *Kuttenberg*, en Kretsſtad, är bekant för ſit ſköna Silververk.

4. *Budweis*, en välbygd men gammalmodig befäſt Stad vid Elbe.

5. *Pilſen*, en välbygd och befäſt Stad.

6. *Carlsbad*, en Stad, bekant för ſina ſköna varma Bad.

7. *Eger*, en vacker och välbefäſt Stad, vid Eger.

8. *Leutmeritz*, en välbygd Stad vid Elbe, är Biſkops-Säte.

Digitized by Google

9. *Lip-*

9. *Lippa*, en Herre-Stad, är bland de folkrikaſte i Böhmen.

2. MÄHREN.

Detta Land bär Spanmål til överflöd, har goda Betesmarker, Järngruvor och et Silververk. Storleken är ſom 2 gånger Öſtergötland. Det delas i 5 Kretſar. Man märker:

1. OLMÜTZ, Landets Huvudſtad, vid Morava, är tämeligen anſenlig, folkrik, välbygd och väl befäſt, Säte för en Erkebiſkop och et Univerſitet.

2. *Brünn*, en tämeligen anſenlig, folkrik, välbygd och befäſt Stad, är Säte för Kongl. Gubernium och flera Lands-Collegier, ſamt den bäſta Handelsſtad i Mähren.

3. *Znoym*, en välbygd och tämeligen folkrik Stad.

4. *Iglau*, en tämeligen folkrik, ſamt välbygd och befäſt Stad, har goda Manufacturer.

3. ÖSTERRIKISKA SCHLESIEN.

Detta Land utgör överſta delen af Schleſien, innehåller 2 Furſtendömen, delat af 3 ſådane, och 7 Herrſkaper. Man märker:

1. TROPPAU, Huvudſtaden i Öfra Schleſien, ſamt Sätet för Regeringen över Öſterrikiſka Schleſien, är medelmåttig.

2. *Teſchen*, en medelmåttig Stad, är Huvudſtaden i et Furſtendöme af ſamma namn.

Digitized by Google

3. CI-

3. CISALPINA.

Detta Landſkap är beläget i Söder om de bägge föregående Regionerne. Det hörer väl icke til Tyſkland, men kan dock fogligen vid denna Rubrik afhandlas. Det innefattar hela den fordna Venetianſka Republikens Länder inom Italien, ſamt den år 1798 i beſtånd varande Republiken Cisalpina; hvilken åter inbegrep den fordna Öſterrikiſka Andelen uti Lombardiet, eller Hertigdömerne Milano och Mantova, några Provincer af den förſtörda Venetianſka Staten, Hertigdömet Modena, ſamt Provincerne Bologna, Ferrara och Romagna af Kyrkoſtaten. Utaf deſſa Länder har Hertigdömet Modena återkommit til ſin förra Ägare och alt det öfriga tilhörer Öſterrike. Storleken är ſom 4 gånger Öſtergötland. Landet utgör den varmaſte, fruktbaraſte och bäſt bebodda Delen af Öſterrikiſka Väldet. Det har ymnigt både Säd, Frukt, Vin, Olja och Silke. Folkmängden ſtiger til 4,000,000. Man märker:

1. VENEZIA, på Tyſka *Venedig*, en ſtor folkrik, välbygd, ſamt rik Stad, belägen på många ſmå Öar och Holmar, uti Havet, nära vid Faſta Landet, är Säte för Öſterrikiſka Regeringen öfver detta Land ſamt en Erkebiſkop. Han är näſt Wien den anſenligaſte i Öſterrikiſka Väldet, håller 1 Mil i omkrets, har prägtiga Kyrkor och idkar vigtig Handel. Folkmängden ſtiger til 150,000.

2. *Padova*, en gammal, ſtor och folkrik, men ej ſynnerligen vacker Stad, är Säte för et Univerſitet.

Digitized by Google

3. *Vero-*

3. *Verona*, en ſtor, anſenlig och folkrik Stad, med välbygda Hus, men trånga och krokiga Gator.

4. *Vicenza*, en anſenlig och folkrik men oordentligt bygd Stad, är Säte för en Vetenſkaps Academie.

5. *Brescia*, en anſenlig, rik, tämeligen folkrik, välbygd och befäſt Stad, har ſköna Gevärs-Fabriker och andra Manufacturer, ſamt driver ſtark handel.

6. *Bergamo*, en tämeligen ſtor och folkrik, ſamt väl befäſt Stad.

7. MILANO, Lat. *Mediolanum*, och af Tyſkarne *Mayland* kallad, en bland de ſtörſta, rikaſte och folkrikaſte Städer i Italien, är befäſt; ſamt Säte för en Erkebiſkop och et Univerſitet, har ſköna Manufacturer och driver vid ſträckt handel. Folkmängden ſtiger til 120,000.

8. *Pavia*, en ſtor och tämeligen folkrik Stad vid Teſſino, med et Univerſitet.

9. *Lodi*, en anſenlig Stad vid ån Adda, är befäſt.

10. *Cremona*, en anſenlig och folkrik Stad vid Elven Po, är Säte för et Univerſitet.

11. *Mantova*, Lat. *Mantua*, en gammal och anſenlig Stad på en Ö uti en Sjö, är en ganſka ſtark Fäſtning, ſamt ſäte för et Univerſitet.

12. BOLOGNA, en ſtor, rik och folkrik Stad, är Säte för en Erkebiſkop, et Univerſitet och en Vetenſkaps Academie; har ſköna Manufacturer och driver ſtark Handel. Folkmängden ſtiger til 70000.

13. *Fer-*

Digitized by Google

13. *Ferrara*, en ſtor och tämligen välbygd Stad, med en Erkebiſkop och et Univerſitet.

14. *Ravenna*, en tämeligen anſenlig och folkrik Stad, är Säte för en Erkebiſkop.

2. *Karpatien.*

Med detta namn förſtås den Delen af Öſterrikiſka Väldet, ſom är belägen utom Tyſklands och Italiens Gränſor. Det har ſit namn af den ſtora *Karpatiſka Bergsrygg*, hvilken ſtryker näſtan midt genom Landet, i öſter och väſter. Det gränſar i norr til Preuſſen, i öſter til Ryſsland och Turkiet, i ſöder jämväl til Turkiet och Venetianſka Viken, och i väſter til Tyſkland. Storleken är 3600 Qvadrat Mil, eller litet mer än hälften af Sverge. De ſtörſta Sjöarne äro *Donau*, uti hvilken flyta de fläſta Landets Åar på ſödra ſidan om Karpatiſka Åſen, hvaraf de anſenligaſte äro *Morawa*, *Teiſſe*, *Drau* och *Sau*. Norr om Karpatiſka Bergen äro *Weixel*, *Bug* och *Dneſtr* de ſtörſta.

Landet är merendels jämt; Marken är i allmänhet frugtbar och bär til överflöd Säd, Vin, Frugt och Gräs, hvarföre Boſkapskötſeln därſtädes ock är ganſka vigtig. Det har för öfrigt ymnighet af Fiſk och Fogel. Af Mineralier finnas i myckenhet Guld, Silver, Koppar och Salt. Men på Krydder och Silke är briſt.

Antalet af Inbyggarne ſtiger til 12 Millioner, ſom beſtå af flera Nationer, hvaraf Ungrare och Polackar utgöra ſtörſta antalet. Flera Huvudſpråk talas ock, hvaraf Ungerſkan

och

Digitized by Google

och Slawonien äro anſenligaſt. Rådande Religionen är den Katolſka, dock äga jämväl andra Kriſtna Trosförvandter, ſå väl ſom Judar, Religions frihet: de Katolſka, Grekiſka och Lutherſka Secterne hava de fläſta Anhängare. På Manufacturer är briſt, men Handelen är vigtig, och drives förnämligaſt med Säd, Boſkap och Vin.

Karpatien delas i 4 Huvuddelar, *Ungern*, *Illyrien*, *Siebenbürgen* och *Polen*.

1. UNGERN.

Detta Land är det anſenligaſte af alla de 4, ſamt förer Titul af Konungarike. Det kallas på Landets ſpråk *Modjar Orsſag*, ſamt på Latin *Hungaria*. Det är i allmänhet et varmt och flätt Land, ſamt upfyldt med många Moſſar och Kärr. Den Norra Delen är något kall och bergagtig. Det har överflöd på Säd, Boſkap, Vin och Frugt, ſamt ädla Metaller. Städernas antal ſtiger til 64, och Folkmängden til 6 Miljoner. Huvud-Religionen är Katolſk, dock finnas här många Lutheraner, Reformerte och Greker. Här finnas 2 Erkebiſkopar och 14 Biſkopar af Katolſka Lyrkan, ſamt en Erkebiſkop och 5 Biſkopar af den Grekiſka.

Ungern är en inſkränkt Monarkie, ſom regeras af Konungen och Rikets Ständer. Rikets Ständer delas i 4 Claſſer: Prelaterne, Magnaterne, Ridderſkapet och Adelen, ſamt Kongl. Friſtäderne. Det förnämſta Riks-Collegium är Ungerſka Hof-Cancelliet, ſom har ſit Säte i Wien.

Stats

Digitized by Google

Stats Inkomſterne ſtiga til 10 Millioner R:dr, och Krigsmagten til 60,000 Man.

Ungern delas Geografice uti 2 Huvuddelar: *Öfra* och *Nedra Ungern*, ſamt Politice uti 4 ſtora Kretſar, ſom innehålla 48 Geſpanſkaper eller Höfdingdömen, på Ungerſka Warmedgye kallade.

NEDRA UNGERN.

Denna utgör Väſtra Delen af Landet, ſamt beſtår af 2 Kretſar: Den *Åvan Donau liggande Kretſen*, och den *Nedan Donau liggande Kretſen.*

DEN ÅVAN DONAU LIGGANDE KRETSEN.

Denne innefattar 14 Höfdingdömen: nämligen *Presburg*, *Neitra*, *Trentſchin*, *Hont*, *Thurotz*, *Arwa*, *Liptau*, *Solyom*, *Barſch*, *Neograd*, *Peſth*, *Komorn*, *Batſch* och *Bodrog*. Utaf deſſe äro Höfdingdömerne *Presburg*, *Neitra*, *Trentſchin*, *Neograd* och *Peſt* anſenligaſt. Man märker:

Uti Höfdingdömet PRESBURG.

1. PRESBURG, Lat. *Piſonium*, Rikets Huvudſtad, vid Donau, är den ſtörſta, folkrikaſte och vackraſte Stad i Ungern. Han är befäſt och har även et befäſt Slott, ſamt är Säte för de fläſta Riks Collegier och Erkebiſkopen af Gran. Här är et Evangeliſkt Gymnaſium. Invånarne ſtiga til 30,000.

2. *Tirnau*, en tämeligen anſenlig Stad, är Säte för Erkeſtiftet Grans Dom-Capitel, ſamt för högſta Domſtolen för den åvan Donau liggande Kretſen.

Digitized by Google

Uti Höfdingdömet NEITRA.

3. *Neitra*, en Köping, är Huvudorten i Höfdingdömet, samt Säte för en Biskop.

Uti Höfdingdömet TRENTSCHIN.

4. *Trentschin*, Huvudstaden, har et befäst Slott.

Uti Höfdingdömet HONT,

Som är rikt på Guld, Silver och Bly.

5. SCHEMNITZ, Huvudstaden, är den största och folkrikaste af alla Ungerska Bergstäder, samt Säte för Kongl. Bergs-Kammaren. De härvarande Guld och Silververken äro ganska vigtige.

Uti Höfdingdömet SOLYOM,

Som är rikt på Mineralier och Metaller, i synnerhet Koppar.

6. NEUSOHL, en Bergsstad, är tämeligen ansenlig, samt Säte för en Biskop och en Kongl. Bergs-Kammare. Här äro vackra Kopparverk.

Uti Höfdingdömet BARSCH,

Som har varma bad, hvilka äro mycket berömde, samt något Guld.

7. KREMNITZ, Huvudstaden, är den förnämsta Bergstad i Ungern, samt Säte för Kgl. Myntet och en Bergskammare.

Uti Höfdingömet PESTH,

Som är det folkrikaste i Ungern.

8. PESTH.

Digitized by Google

8. PESTH, Lat. *Peſtavum*. Huvudſtaden, vid Donau, är anſenlig, välbygd och folkrik, ſamt en af de bäſta i Ungern, ock Säte för Kongl. Överappellations Rätten.

9. *Watz*, en välbebodd Stad vid Donau, är Säte för en rik Biſkop.

10. BUDA, på Tyſka *Ofen*, en anſenlig, vacker och väl befäſt Stad vid Donau, är näſt Presburg bäſta i Riket, ſamt Säte för et Univerſitet och en Grekiſk Biſkop. Han har fordom varit Konungens Reſidence, och är numera förklarad at vara Ungerns rätta Huvudſtad.

11. *Kolotſcha*, en tämeligen god Stad, vid Donau, är Säte för Rikets andra Erkebiſkop.

Uti Höfdingdömet BODROG.

12. *Neuſatz*, en anſenlig Stad vid Donau, är Säte för en Grekiſk Biſkop.

DEN NEDAN DONAU LIGGANDE KRETSEN.

Denne innefattar 11 Höfdingdömen, nämligen: *Ödenburg*, *Wieſelburg*, *Raab*, *Gran*, *Stuhl-Weiſſenburg*, *Wesprim*, *Salad*, *Schimegh*, *Eiſenburg*, *Toln* och *Baranja*, däraf det förſta och de fem ſiſta äro anſenlige. Man märker:

Uti Höfdingdömet ÖDENBURG,

Som är et af de frugtbaraſte i Ungern.

1. ÖDENBURG, Lat. *Sopronium*, Höfdingdömets Huvudſtad, är anſenlig och tämeligen folkrik. Här är et Lutherſkt Gymnaſium. Staden driver ſtark handel med Vin.

Digitized by Google

Uti Höfdingdömet RAAB.

2. RAAB, Lat. *Jaurinum*, en välbygd Stad och ſtark Fäſtning vid Donau, är Säte för en Biſkop.

Uti Höfdingdömet GRAN.

3. GRAN, Lat. *Strigonium*, en tämeligen anſenlig Stad vid Donau, är Säte för Rikets förnämſta Erkebiſkop.

Uti Höfdingdömet STHUL-WEISSENBURG.

4. *Stuhl-Weiſſenburg*, Lat. *Alba Regalis*, Huvudſtaden, belägen i en moraſig nägd, är Biſkops Säte.

Uti Höfdingdömet WESPRIM.

5. *Weſprim*, Huvudſtaden, på en högd belägen, är Säte för en Biſkop.

Uti Höfdingdömet EISENBURG.

6. *Günz*, Lat. *Ginſium*, en Stad uti en frugtbar nägd, är Säte för högſta Domſtolen för den nedan Donau liggande Kretſen.

Uti Höfdingdömet BARANYA.

7. *Fünfkirchen*, Huvudſtaden, belägen uti en behaglig nägd, är Biſkops Säte.

ÖFRA UNGERN.

Denna utgör Öſtra Delen af Landet, ſamt innefattar 2 Kretſar, nämligen *Kretſen på denna ſidan om Teiſſe*, och *Kretſen på andra Sidan om Teiſſe*.

Digitized by Google

KRET-

KRETSEN PA DENNA SIDAN OM TEISSE.

Denna Krets inbegriper 10 Höfdingdömen: nämligen *Aba-Ungwar*, *Torna*, *Gömor*, *Borſchod*, *Sips*, *Ungh*, *Heweſch*, *Scharoſch*, *Semplin*, *Beregh* och *Tſchongrad*. Med Höfdingdömet Heweſch äro *Jazygernas Land* och Landſkapet *Stóra Kumanien* förbundne. Det anſenligaſte af deſſa är *Semplin*. Man märker.

Uti Höfdingdömet ABA-UNGWAR.

1. *Kaſchau*, Lat. *Caſſovia*, en Stad och Fäſtning, har en Högſkola.

Uti Höfdingdömet GÖMÖR.

2. *Roſenau*, en anſenlig Bergs-köping, är Säte för en Biſkop, och har vigtiga Silver-, Koppar-, Qvickſilver- och Cinober-Bergvärk.

Uti Höfdingdömet SIPS.

3. *Leutſchau*, Höfdingdömets Huvudſtad, är befäſt.

Uti Höfdingdömet HEWESCH.

Erlau, Huvudſtaden, är tämeligen anſenlig, ſamt Biſkops Säte.

Uti Höfdingdömet SCHAROSCH.

5. Ererіes, en tämelig Stad, är Säte för högſta Domſtolen för denna Krets.

Uti Höfdingdömet SEMPLIN.

6. *Tokay*, en anſenlig Köping vid Teiſſe,

Digitized by Google

är bekant för sit förträffeliga Vin, hvilket öfverträffar alla andra Ungerska Viner.

Uti Höfdingdömet BEREGH.

7. *Munkatsch*, et näſtan oövervinnerligt Slott på en hög och brandt Klippa, är Säte för en Grekiſk Biſkop.

KRETSEN PÅ ANDRA SIDAN OM TEISSE.

Denne innefattar 12 Höfdingdömen: nämligen *Bihar*, *Maramaroſch*, *Ugotſch*, *Sabolſch*, *Kraſſna*, *Sathmar*, *Tſchanad*, *Arad*, *Bekeſch*, *Temeſchwar*, *Torontal* och *Kraſchowa*. De 3 ſiſta tillika med en Gränſe-Diſtrict hava tilförene utgjordt det fordna Banatet Temeſchwar. Af deſſa Höfdingdömen är *Bihar* det anſenligaſte. Man märker:

Uti Höfdingdömet BIHAR.

1. *Groſs-Wardein*, en Fäſtning, ſom är Säte för en rik Biſkop.

Uti Höfdingdömet SATHMAR.

2. *Nadgy-Banya*, en Kongl. Bergſtad, har vigtiga Guld- och Silver-Bergvärk, ſamt et Kongl. Mynthus.

Uti Höfdingdömet TEMESCHWAR.

3. TEMESCHWAR, Huvudſtaden, är reguliert och välbygd, befäſt, ſamt Säte för en en Grekiſk Biſkop.

IL.

Digitized by Google

2. ILLYRIEN.

Detta Land innefattar Landſkapen *Slawonien*, *Kroatien*, och *Dalmatien*. Det är ſå ſtort ſom halva Götaland. Folkmängden ſtiger til 1 Million. Detta Land är ſå vida förenadt med Ungern, at det ſänder Deputerade til Ungerſka Riksdagen, men Landets högſta Domſtol är uti Wien. Det är frugtbart på Säd, Bete och Vin, ſamt har överflöd på Boſkap, i ſynnerhet Svin, jämväl Vildbråd, Skog och Fiſk. Här äro ock varma Bad och Hälſobrunar. Fläſta Invånarne bekänna den Grekiſka Läran.

SLAWONIEN.

Detta Land kallas på Latin *Slavonia*, ſamt förer Titul af Konungarike. Det delas i 2 Delar: den *Civila* och *Militära*. Den förra innefattar 3 Höfdingdömen: nämligen *Werotza*, *Poſcheg* och *Syrmien*. Den ſenare beſtår af et Diſtrict, hvareſt de Regementer hava ſin Station, ſom hålla Fäſtningarne och Gränſorne beſatte. Man märker:

1. *Eſſek*, en ſtark Fäſtning vid Drau, är Säte för Commenderande Generalen i Landet.

2. *Semlin*, en Stad vid Donau, hvareſt alla de Perſoner och Waror, ſom komma från Turkiet, hålla Qvarantaine.

KROATIEN.

Denna Land heter på Latin *Croatia*, ſamt förer jämväl Titul af Konungarike. Det delas ävenväl uti 2 delar: den *Civila* och *Militära*. Den förra innefattar Höfdingdömerne *Waraſchdin*,

Digitized by Google

Kreutz och *Agram*, och den sednare *Generalatet*, eller det Distrikt, hvaräst Landets Krigsmagt har sin station. Man märker:

1. AGRAM, Lat. *Zagrabia*, Huvudstaden i Kroatien och hela Illyrien, vid Sau, är Säte för Ståthållaren och Kongl. Hofrätten, en Biskop och et Universitet.

2. *Bellowar*, er stark Fästning, hvaräst Commenderande Generalen har sit Säte.

3. *Carlstadt*, en befäst Stad vid Kulpa.

DALMATIEN.

Detta Land är beläget vid Havet. Det innefattar ej allenast den förra Österrikiska Andelen af Dalmatien, utan även den Delen af detta Landskap, som den fordna Venetianska Republiken varit ägare til. Där märkes:

1. ZARA, Landets Huvudstad, belägen vid Havet, är väl befäst, Säte för en Erkebiskop, samt har en stor och god Hamn.

2. *Seing*, en Stad vid Havet, är Säte för en Biskop, och driver god handel.

Uti Havet utanför Dalmatiska Kusten äro åtskilliga Öar belägne, hvaraf *Lesina* och *Curzola* äro de största.

3. SIEBENBÜRGEN.

På Latin *Transylvania*. Detta Land föret Titul af Stor-Furstendöme. Storleken är som Östergötland, Småland och Blekinge. Det är omgivit af berg, samt något skogrikt, men har även frugtbara Fält, som til överflöd bära Gräs och Säd, samt Vin i Södra delen af Landet.

Af

Af Djur finnes godt förråd på Boſkap: ſamt åtſkilliga vilda, ſåſom Böfflar, Wildſvin. Af Mineralier, ſom här finnas, märkes Guld, Silver, Koppar, ſamt Salt, ſom ſås i myckenhet. Rådande Religion är fyrahanda: Den Katolſka, Luterſka, Reformerta och Socinianſka; deſsutom finnes här en ſtor myckenhet, ſom bekänna den Grekiſka. Folkmängden ſtiger til 1900,000. Siebenbürgen delas i 3 Huvuddelar: *Ungrarnas*, *Seklernas*, och *Saxarnas* Land.

UNGRARNAS LAND.

Detta beſtår af 7 Höfdingdömen: nämligen *Weiſſenburg*. *Kokelburg*, *Torenburg*, *Klauſenburg*, *Dobok*, *Nedra Solnok* och *Hunyad*. Man märker:

Uti Höfdingdömet WEISSENBURG.

1. *Carlsburg*, en god Fäſtning med en Köping, vid Maroſch, är Säte för en Biſkop.

Uti Höfdingdömet KLAUSENBURG.

2. CLAUSENBURG, Lat. *Claudiopolis*, en Stad vid Samoſch, är Huvudſtaden i Ungrarnas Land, ſamt vidlöftig och folkrik. Här är et Katolſkt Univerſitet, ſamt et Reformert och et Socinianiſkt Gymnaſium.

SEKLERNAS LAND.

Detta delas i 7 Höfdingdömen eller ſå kallade Huvudſtolar, ſom ej äro ſynnerligen betydlige. Där märkes:

Digitized by Google

3. *Marosch-Wasarhely*, en stor och välbebodd Köping vid Marosch, har et Reformert Gymnasium.

SAXARNAS LAND.

Detta består af 12 delar: nämligen 9 Höfdingdömen och 3 Districter; af dem äro Höfdingdömet *Hermanstadt* samt Districtet *Burzenland* något anseenlige. Man märker:

4. HERMANSTADT, Lat. *Cibinium*, Huvudstaden i Saxarnas Land och hela Siebenbürgen, är stor och välbygd, samt Säte för Storfurstendömets Guvernör och Regering. Här är et Lutherskt Gymnasium.

5. *Kronstadt*, Huvudstaden i Burzenland, är näst Hermanstadt den vigtigaste i Saxarnas Land, samt en berömd Handelsort. Här är ock et Lutherskt Gymnasium.

6. *Birthelm*, en vidlöftig Köping, hvareft Lutherska Superintendenten över Siebenbürgen har sit Säte.

4. POLEN.

Detta Land är beläget på norra Sidan om Karpatiska Bergen. Storleken är lika med Svealand. De ansenligaste Strömarne äro *Weixel*, *Bug*, *San*, *Dneftr* och *Pruth*. Landet är merendels slätt, undantagande i Södra delen, som stöter til förenämde berg. Det är i allmänhet frugtbart på Säd, Gräs och allehanda Frugt, samt föder mycken Boskap; den bergagtiga delen har godt förråd på Mineralier, hvaraf Salt i synnerhet finnes i myckenhet; jämväl Järn och

Digitized by Google

och Bly, ſamt något Tenn, Koppar, Silver och Guld. Landet är välbebodt. Folkmängden ſtiger til 4 Millioner.

Polen har före år 1772 varit en ſjelfſtändig och anſenlig Stat, ſom uti vidd var mycket drygare än Frankrike, ſamt bebodde af 12 Millioner Männiſkjor, men har i ſednare tider blivit ſtyckad, ſamt delad mellan deſs 3 Grannar: Ryſsland, Öſterrike och Preuſſen. Deſſe Delningar hava ſkedt 3 gånger, nemligen åren 1772, 1793 och 1796, hvilket ſiſta år hela Statskroppen upplöſtes. Af denna Stat har Ryſsland bekommit den Öſtra och ſtörſta Delen, Öſterrike den Södra och i ſtorlek den medlerſta, och Preuſſen den Norra ſamt minſta Delen. Öſterrike har kalladt ſin Andel för *Galizien;* men emedan detta Landſtycke utgjort det äldſta Polſka Riket, och namnet Polen icke bör utgå utur Geografien, ſå finner jag ſkäl at bibihålla namnet *Polen* för Öſterrikiſka Andelen. Denna beſtår ſåledes nuförtiden af åtſkilliga Provincer, ſom utgjort ſydväſtra Delen af Polſka Riket: nämligen Woiwodſkapen Krakow, Sondomirs, Lublin, Chelm, Belz, och Röda Ryſsland, ſamt Stycken af Woiwodſkapen Podol, Wolyn, Podlaſk och Maſovien; hvartil kommer Landſkapet Bukovina, ſom tiſſörene utgjort en Del af Moldau, men blivit af Turken afträdd til Öſterrike.

Hela detta Land tituleras af Öſterrike för Konungarike, ſamt är indelt uti 2 Huvuddelar: Öſtra och Wäſtra Galizien, hvaraf den förra utgör det Landſtycke ſom Öſterrike bemägtigade år 1772, och den ſednare det ſtycke ſom

Digitized by Google

in

togs år 1796. Östra Galizien, eller rättare sagt Östra Pólen, är indelt i 6 Kretsar: *Lemberg*, *Belz*, *Wielitska*, *Pilsno*, *Sambor* och *Halitsch*, hvilka innefatta 19 Districter, hvartil kommer Landskapet *Bukowina* såsom det tjugonde. Wästra Galizien, eller rättare wästra Polen, är jämväl indelt i Kretsar. Man märker:

Uti Kretsen LEMBERG.

1. LEMBERG, Lat. *Leopolis*, Rikets Huvudstad, vid ån Peltew, är ansenlig, folkrik och befäst, Säte för General Guvernören och Landets Regering, en Katolsk och en Armenianſk Erkebiskop samt en Grekisk Biskop. Här är ock et Gymnasium Academicum. Staden driver stark handel.

Uti Kretsen BELTZ.

2. *Beltz*, Kretsens Huvudstad.

Uti Kretsen WIELITSCHKA.

3. *Wielitschka*, Kretsens Huvudstad, har et rikt Saltbergvärk.

4. *Bochnia*, en Stad, som också har et vigtigt Saltbergvärk.

5. *Tymietz*, en liten Stad med et Abbotstift, som är det rikaste i hela Galizien.

Uti Kretsen PILSNO.

6. *Sendsischow*, Huvudstaden.

7. *Tarnow*, en Stad med Biskops Säte.

Digitized by Google

Uti

Uti Kretſen SAMBOR.

8. *Sambor*, Huvudſtaden.

9. *Przemyſl*, en Stad vid San, är Säte för en Katolik och en Grekiſk Biſkop.

Uti Kretſen HALITSCH.

10. *Halitſch*, Huvudſtaden.

Uti Landſkapet BUKOWINA.

11. *Tſchernowitſch*, Huvudſtaden och Regeringens Säte för detta Landſkap, vid Pruth.

Uti *VÅSTRA POLEN.*

1. KRAKOW, Polens äldſta Huvudſtad, vid Weixel, är ſtor och tämeligen folkrik, Säte för et Univerſitet, ſamt driver god Handel på Tyſkland.

2. *Sondomirs*, en tämeligen anſenlig Stad, vid Weixel.

3. *Radom*, en Stad, är något befäſt.

4. *Lublin*, en af de anſenligaſte Städer i detta Land, är något befäſt, ſamt driver anſenlig Handel.

5. *Chelm*, en Stad, hvilken är Säte för en Grekiſk Biſkop.

6. *Kramoſtaw*, en Stad, är Säte för en Katolſk Biſkop.

PREUSSISKA WÄLDET.

Denna Stat är belägen i Söder från Sverge, til et Afstånd af 20 Mil. Han gränsar i norr til Öfterſjön, i öfter til Ryſsland, i Söder til Öſterrikiſka Väldet och i Väſter til Tyſkland. Han håller i Vidd 2700 Qvadrat Mil, och är således ſå ſtor ſom Fyra-niondelar af Sverge. De Watn ſom ſtöta härintil äro *Nordſjön* och *Öſterſjön*, hvilken ſednare här formerar 2 anſenliga Vikar: *Friſche Haff* och *Curiſch Haff*. De ſtörſta Strömar, ſom flyta genom ſtörre eller mindre Delar af Staten äro *Rhein*, *Weſer*, *Elbe*, *Oder*, *Warta*, *Netze*, *Weixel*, hvaraf den Öſtra Armen kallas *Negat*, *Bug* och *Niemen*. De ſtörſta Sjöar äro *Goplo* och *Spirding*.

I allmänhet tagit är Marken ej bland de fruktbaraſte i Europa, ty en ſtor Del af Riket beſtår af ſandagtig Jordmån, ſamt är upfyld af Sjöar, Kärr och Skogar, men åtſkilliga Provincer äro dock ganſka fruktbara, ſamt bära i ymnighet Säd, Lin, Hampa, Frukt; andra åter hava ſköna Betesmarker ſamt föda mycken Boſkap; på åtſkilliga Ställen finnas anſenliga Skogar. Havet, Sjöarne och Strömarne lämna ymnigt Fiſk. Af Metaller finnes Silver, Koppar, Järn och Bly.

Landet är väl upbrukadt och bebodt, ſå at Folkmängden ſtiger til 8 Millioner. Religionen är Lutherſk, dock finnes här en ſtor myckenhet Katoliker, ſamt et anſenligt antal Reformerte. Wetenſkaper och Fria Konſter äro i flor. Handaſlögder förbättras och ökas beſtändigt. Handelen är i anſeende til Läget vid

Öſter-

Digitized by Google

Öſterſjön tämeligen vigtig, ty Riket utförer ej allenaſt ſit eget Lands Producter, utan även Polens. De utgående Warorne beſtå förnämligaſt uti Säd, och Boſkapens ſamt Skogs-Producter; och de inkommande förnämligaſt uti Vin, Krydder, Silke och Metaller. Förnämſta Myntet är Rd. ſom i Svenſkt Mynt gäller vid paſs 32 ßh. Regerings Formen är Monarkiſk. Staten ſtyres af en Konung, ſom tillika är Kurfurſt af Brandenburg i Tyſkland. Den nu regerande heter *Fredrik* 5. Statsinkomſterne ſtiga til 20 Millioner Rd. Krigsmagten utgör 240,000 Man. Sjömagten är obetydelig.

Preusſiſka Staten indelas beqvämligen i 2 Huvuddelar: *Tyſka Länderne* och Riket *Preuſſen*.

I. TYSKA LÄNDERNE.

Deſſe äro belägne uti Öfra och Nedra Saxiſka, Frankiſka ſamt Weſtfaliſka Kretſarne, hvartil kommer et anſenligt Land, ſom ej hörer til någon Krets, nämligen Schleſien. Storleken af alla deſſa Tyſka Länder är 1140 Qvadrat Mil; det är ſom hela Götaland, jämte Södermanland, Nerike, Wäſtmanland och Upland. Folkmängden ſtiger til 4,500,000. Tyſka Länderne underdelas i 4 Regioner: *Saxiſka Länderne*, Hertigdömet *Schleſien*, *Frankiſke Länderne*, ſamt *Weſtfaliſke Länderne*.

a. SAXISKA LÄNDERNE.

Under detta namn begripas alla de Länder, ſom äro belägne i Öfra och Nedra Saxiſka

Digitized by Google

Kret-

Kretſen, ſamt beſtå af Mark-Greffkapet *Brandenburg*, ſtörre delen af Hertigdömet *Pommern*, Hertigdömet *Magdeburg*, och Furſtendömet *Halberſtadt*. Storleken är ſom två tredjedelar af Götaland. Det är i allmänhet et ſlätt Land, ſom på många ſtällen beſtår af ſandig mark och moraſer, men för öfrigt bär det Spanmål til överflöd, har ſköna betesmarker, vigtig Boſkaps-ſkötſel och anſenliga Skogar. Folkmängden ſtiger til 2 Millioner.

Mark-Greffkapet BRANDENBURG.

Detta Land är uti Vidd ſå ſtort ſom Småland jämte halva Öſtergötland. Det bär ej ſå mycken Spanmål Invånarne behöva, men har ſköna Betesmarker, ſå at Boſkaps-ſkötſeln utgör förnämſta Näringsfånget. Mark-Brandenburg indelas uti 6 Provincer eller ſå kallade Marker, nämligen *Mittelmark*, *Alte Mark*, *Prignitz*, *Ukermark*, *Spreemark* och *Neumark;* Häraf kallas de 5 förſta Provincerne med gemenſamt namn Kurmark, emedan de af ålder utgjort Kurfurſtendömet Brandenburg. Man märker:

Uti *MITTELMARK.*

Som är den ſtörſta ſamt beſtår af 7 Kretſar.

1. BERLIN, Lat. *Berolinum*, Huvudſtaden i Mark-Brandenburg och hela Riket, vid Sprée, är en af de ſtörſta, vackraſte, folkrikaſte och förnämſta Städer i Europa, Konungens Reſidence och Sätet för de högſta Kongl. och andra Collegier, en Wetenſkaps- och några andra Academier. Här äro vigtiga Manufacturer. Folkmängden ſtiger til 150,000.

Digitized by Google

2. *Pots-*

2. *Potsdam*, en anſenlig och folkrik Stad, vid Ån Havel, är reguliert anlagd och ganſka väl bygd, ſamt har ſköna Manufacturer.

3. *Sans Souci*, Konungens förnämſta Luſt-Slott, ej långt från Potsdam.

4. *Brandenburg*, en Stad, vid Havel, är den förnämſta i rangen bland alla Städer i hela Mark, ſamt tämeligen anſenlig.

5. *Spandow*, en välbebodd och välmående Stad, vid Havel, med en ſtark Fäſtning.

6. *Frankfurt*, en tämeligen anſenlig och folkrik Stad, vid Oder, är Säte för et Univerſitet och en Wetenſkaps-Societet; ſamt håller årligen en namnkunnig Marknad.

Uti *ALTEMARK*.

7. *Stendal*, en tämeligen folkrik Stad, har goda Manufacturer.

Uti *PRIGNITZ*.

Är intet märkvärdigt.

Uti *UCKERMARK*.

8. *Prentzlow*, en tämeligen anſenlig och välbygd Stad, vid Ucker.

Uti *SPREEMARK*.

Är intet märkvärdigt.

Uti *NEUMARK*.

1. KÜSTRIN, Landſkapets Hufvudſtad, vid Oder, är anſenlig, ſamt ganſka väl beſäſt, jäm-

Digitized by Google

väl Sätet för Landets Regering och Conſiſtorium.

10. *Landsberg*, en välbygd och välmående Stad, med goda Manufacturer.

11. *Cotbus*, en tämelig Stad, belägen inom Laufitziſka Gränſorne.

2. Hertigdömet POMMERN.

Två Herrar äro ägare til Pommern: Konungarne i Sverge och Preuſſen, hvaraf den ſednare råder om ſtörſta delen däraf, ſom endaſt här betragtas. Preusſiſka Pommern är 5 gånger ſå ſtor ſom Svenſka Pommern. Den delas i 2 delar: *Vor-Pommern*, och *Hinter-Pommern;* Landet är i allmänhet ſlätt och bär mycken Säd. Man märker:

Uti *VOR-POMMERN.*

Som beſtår af 4 Kretſar.

12. STETTIN, Huvudſtaden i hela Pommern, vid Oder, är anſenlig, folkrik och välbygd ſamt en ſtark Fäſtning, jämväl Säte för Kongl. Regeringen över Pommern, och driver ſtark Sjöhandel. Folkmängden är 20,000.

Uti *HINTER-POMMERN,*

Som innehåller 14 Kretſar.

13. *Stargard*, Huvudſtaden i detta Land, är tämeligen anſenlig, ſamt har goda Manufacturer.

14. *Colberg*, en tämeligen ſtor och väl befäſt Stad, vid Öſterſjön, driver god Sjöhandel.

Digitized by Google

3. Hertig-

3. Hertigdömet MAGDEBURG.

Detta Land är slätt, bär Spanmål i ymnighet och har rika Saltverk. Det delas i 4 Kretsar, hvartil kommer en del af Grefskapet *Mansfeld*, som ock hörer härunder. Man märker:

15. MAGDEBURG, Landets Hufvudstad, vid Elbe, samt Säte för dess Regering, flera Collegier och et Gymnasium Illustre, är folkrik, välbygd och ganska väl befäst, samt en af de förnämsta Handelsstäder i Tyskland. Folkmängden är 30,000.

16. *Halle*, en folkrik och välbygd Stad, vid Saale, har vigtiga Salt-Sjuderier, samt är Säte för et Universitet.

4. Furstendömet HALBERSTADT.

Detta Land är jämväl slätt, samt bär Säd och Hampa til öfverflöd, och har äfvenväl skönа Betesmarker. Man märker:

17. *Halberstadt*, Hufvudstaden, är tämeligen stor, samt Säte för Landets Regering.

2. Hertigdömet SCHLESIEN.

Detta Land delas mellan 2 Potentater. Det öfra och mindre stycket tilhörer Österrike och är förut betragtadt vid det Husets Länder; den nedra och större delen hörer til Brandenburgiska Huset, och afhandlas här. Preussiska Schlesien är uti Widd så stor som Småland jämte halfva Östergötland. Den innehåller 14 hela Furstendömen, delar af 3 sådane, 5 Fria Baronier, och 4 Fria Herskaper, hvartil kommer et

Digitized by Google

Grefskap, som ock kan räknas hit. Af Furstendömerne äro följande 9 störst och märkvärdigast: *Breslau, Brieg, Schweidnitz, Jauer, Lignitz, Wolau, Glogau, Oppeln* och *Öls*. Grefskapet heter *Glatz*. Landet är til större delen slätt, bär mycken Spannmål, har god Boskaps- och Fåraskötsel, jämväl Mineralier, såsom Stenkol, samt Silver, Koppar, Järn och Bly-Bergverk. Folkmängden stiger til 1,600,000. Man märker:

1. BRESLAU, Lat. *Wratislavia*, hela Landets Huvudstad, vid Oder, är stor, folkrik och välbygd, samt Säte för en Guvernör, en Överamts Regering och en Biskop. Här är et Katolskt Universitet och två Lutherska Gymnasier. Staden driver stark handel och dess Folkmängd stiger över 50,000.

2. BRIEG, vid Oder, en af de största, förnämsta, vigtigaste och vackraste Städer i Schlesien, är väl befäst, samt Säte för en Överamts Regering.

3. *Schweidnitz*, en tämeligen ansenlig Stad och ganska stark Fästning.

4. *Hirschberg*, en af de vackraste, folkrikaste och förmögnaste Städer i Schlesien.

5. *Lignitz*, en af de ansenligaste och bästa Städer i Landet.

6. *Glogau*, en tämeligen ansenlig och starkt befäst Stad, vid Oder, är Säte för en Överamts Regering.

7. *Neisse*, en tämelig Stad, och stark Fästning.

8. *Glatz*, en vacker Stad, och stark Fästning.

Digitized by Google

FRAN-

FRANKISKE LÄNDERNE.

Deſſe äro belägne i Frankiſka Kretſen, ſamt beſtå af de 2 Furſtendömerne *Ansbach* och *Bayreuth*, hvilka tilſammans kallas: Burggrefſkapet *Nürnberg*. Storleken är ſom Weſterås Län. Detta Land utgör väl den minſta Huvuddelen af Preusſiſka Staten, men är därjämte den frugtbaraſte och bäſt bebodda. Folkmängden ſtiger til 400,000. Af Metaller finnes Koppar, Järn och Bly. Man märker:

Uti Furſtendömet ANSBACH.

1. ANSBACH, hela Burg-Grefſkapets Huvudſtad, vid Retzat, är anſenlig och folkrik.
2. *Schwabach*, en folkrik Stad, hvareſt en myckenhet Manufacturer äro inrättade.

Uti Fürſtendömet BAYREUTH.

3. *Erlangen*, en regulier och välbygd Stad, är en af de vackraſte i Tyſkland.
4. *Bayreuth*, Furſtendömets Huvudſtad, vid Röda Mayn, är tämeligen anſenlig och folkrik.
5. *Culmbach*, fordna Huvudſtaden i Furſtendömet, är medelmåttig.

4. WESTFALISKE LÄNDERNE.

Deſſe ligga uti Weſtfaliſka Kretſen, här och där ſpridde. De äro 8 til Antalet: nämligen Hertigdömet *Cleve*, Furſtendömerne *Minden* och *Oſt-Friesland*, ſamt Grefſkapen *Mark*, *Ravensberg*, *Lingen*, *Tecklenburg*, och *Sayn-Altenkirchen*; Tilſammans äro de ſå ſtora, ſom half-

annan gång Östergötland. De hava i allmänhet en frugtbar Mark, som bär Spanmål, godt Bete, Lin och Hampa; här finnes jämväl Järn, Salt och andra Mineralier. Man märker:

Uti Hertigdömet CLEVE.

1. WESEL, en Stad, vid Rhein, är den största och förmögnaste i Hertigdömet, samt driver skön handel.

2. *Duisburg*, en medelmåttig Stad, med et Universitet.

Uti Grefskapet MARK.

3. *Hamm*, Landets Huvudstad, är tämeligen stor och välbygd samt befäst.

4. *Altena*, den största och folkrikaste Staden i Grefskapet.

5. *Iserlon*, en tämeligen folkrik och förmögen Stad, idkar en stark Mesings- och Järnförädling.

Uti MINDEN.

6 *Minden*, Landets Huvudstad vid Weser, är tämeligen stor och folkrik, samt Säte för Regeringen över detta Land och Ravensberg.

Uti RAVENSBERG.

7. *Bielefeld*, Landets Huvudstad, är tämeligen folkrik och välbygd.

Uti OST-FRIESLAND.

8. EMDEN, en stor, ansenlig, välmående och befäst Stad vid Nordsjön, driver stark Sjöhandel.

Digitized by Google

2. Konungariket PREUSSEN.

Detta Land utgör den ſtörſta och vigtigaſte Delen af Preusſiſka Området. Det håller i Vidd 1560 Qv. Mil och är ſåledes litet ſtörre än en femtedel af Sverge. Den nordöſtra Delen är ſkogrik, ſamt upfyld af Sjöar, men den Sydväſtra är jämn ſamt fruktbar på Säd. Folkmängden ſtiger til 2½ Millioner. Preuſſen beſtår af 3 Huvuddelar: *Öſtra*, *Väſtra* och *Södra Preuſſen*.

1. ÖSTRA PREUSSEN.

Denna Region är belägen i nordoſt från de öfrige. Han utgör gamla Brandenburgiſka Andelen af Preuſſen, och delas i 2 delar: *Tyſka* och *Litauiſka* Departementet, hvaraf det förra är vida anſenligare.

a. *TTSKA DEPARTEMENTET.*

Detta Land har godt förråd på Säd, jämväl Fiſke, Vildbråd och Skog. Det beſtår af 3 Landſkap: *Samland*, *Natangen* och *Oberland*, ſamt är fördelt i 8 Kretſar. Man märker.

1. Uti SAMLAND.

1. KÖNIGSBERG, Lat. *Regiomontum*, Rikets Huvudſtad, vid ån Pregel, ej långt från Friſche Haf, är ſtor, folkrik, välbygd och väl befäſt, ſamt en af de förnämſta Handelsſtäder i Europa. Den är ock Säte för Rikets General Guvernör, Kongl. Regeringen för Öſtra Preuſſen, ſamt et Univerſitet. Staden driver

Digitized by Google

ſtark

ſtark handel med Utländningen. Folkmängden är 60,000.

2. *Pillau*, en välbygd Stad och förträffelig Fäſtning på et näs mellan Öſterſjön och Friſche Haf, är en förmur för Königsberg.

2. Uti OBERLAND.

3. *Holland*, en tämeligen anſenlig och välbygd Stad, är befäſt.

4. MARIENWERDER, en tämeligen anſenlig och välbygd Stad, vid Nogat, är Säte för Väſtra Preusſiſka Regeringen och driver ſtark handel med Polen.

b. LITAUISKA DEPARTEMENTET.

Detta Land har ſköna Betesmarker ſamt överflöd på Boſkap, jämväl Bokſkog. Det beſtår ej af några Landſkap, utan delas endaſt i 2 Kretſar. Man märker:

1. *Gumbinnen*, en regulier och välbygd Stad, är Säte för Litauiſka Krigs- och Domaine-Kammaren.

2. TILSIT, en tämeligen anſenlig Stad vid ån Memel, är en af de vigtigaſte i Riket, ſamt driver ſtark handel med Litauen.

3. *Memel*, en välbebodd Handelsſtad och Hamn vid Kuriſka Sjön, är befäſt, och driver god Sjöhandel.

2. VÄSTRA PREUSSEN.

Denna Region är den minſta af de 3. Hon har i ſednare tider tilkommit från Polſka Riket,

Digitized by Google

ket, hvarmed hon förut varit förknippad. Hon beſtår af 6 Landſkap; nämligen *Culmerland*, *Marienburgerland*, *Pomerellen*, *Ermeland*, *Netzeland*, ſamt Herſkapen *Lauenburg* och *Bütow*.

1. CULMERLAND.

Detta Land ligger utmed Weixel, och är välbebodt. Det beſtår af 2 Kretſar. Man märker:

1. *Culm*, en tämeligen anſenlig Stad vid Weixel, är Säte för en Biſkop och et litet Katolſkt Univerſitet.

2. THORN, Lat. *Torunium*, en anſenlig och tämeligen folkrik, ſamt befäſt Stad, vid Weixel, driver god handel med Polen. Invånarne äro til ſtörre delen Lutheraner. Här finnes et Gymnaſium Illuſtre.

2. MARIENBURGERLAND.

Detta Landſkap är låglåndt och har överflöd på ſköna Betesmarker. Där märkes:

3. *Marienburg*, en tämeligen anſenlig Stad vid Nogat, med et befäſt Slott.

4. ELBING, en anſenlig, välbygd och befäſt Stad, ej långt från Friſche Haf, är en af de bäſta i Riket, ſamt driver ſtark handel. Folkmängden är 18000.

3. POMERELLEN.

Detta Landſkap är ej ſå frugtbart ſom de andra; ty här finnas åtſkilliga Hedar, hvaribland en är ſtor. På ſkog är godt förråd. Det delas i 3 Kretſar. Man märker:

Digitized by Google

5. DANTZIG, Lat. *Gedanum*, en anſenlig och folkrik, ſamt välbefäſt Stad, vid Weixel, ej långt från Öſterſjön, är en af de vigtigaſte Handelsſtäder i Europa, ſamt driver ſtark handel med de fläſta Nationer. Folkmängden är 50000. Fläſta invånarne äro Lutheraner, dock finnas här många Katoliker. Här är ock et et Lutherſkt Academiſkt Gymnaſium.

6. *Oliva*, et namnkunnigt Munkekloſter ej långt från Dantzig.

4. ERMELAND.

Detta Landſkap har förut utgjordt et Biſkopsſtift. Där märkes:

7. *Braunsberg*, en tämeligen anſenlig Handelsſtad vid Friſche Haf.

5. NETZELAND.

Detta Landſkap är det anſenligaſte af dem alla, ſamt beſtår af 3 Kretſar. Man märker:

8. BROMBERG, en tämelig Stad, ej långt från Netze, är Säte för detta Landſkapets Regering.

6. LAUENBURG och BÜTOW ligga vid Öſterſjön, och hava ej något märkvärdigt.

3. SÖDRA PREUSSEN.

Denna Region är den ſtörſta af de 3. Hon har även i nyaſte tider tilkommit från Polſka Riket. Hon innefattar de fordna Woiwodſkapen Poſen, Gneſen, Kaliſch, Inowrotzlaw, Brſeſt, Plotſk, Rava, Lentſchitza, Sieradz, Landſkapen

Digitized by Google Dobr-

Dobrzyn och Wielun, ſamt Delar af af Woiwodſkapen Maſovien, Podlaſk och Troki. Storleken är litet drygare än Götaland. Man märker:

1. POSEN, Lat. *Posnania*, en anſenlig Stad vid Strömen Warta, är Säte för en Biſkop och en Domäne Cammare, har et Academiſkt Gymnaſium, och driver god handel på Tyſkland.

2. *Wſchowa*, på Tyſka *Frauſtadt*, en anſenlig Stad på Tyſka Gränſen, bebos mäſt af Lutheraner, ſamt driver ſtark handel med Boſkap.

3. *Leſchno*, eller *Liſſa*, en tämeligen folkrik Stad, har et Reformert Gymnaſium Illuſtre.

4. *Gneſen*, en tämeligen anſenlig Stad, är Säte för en Erkebiſkop.

5. *Kaliſch*, en tämeligen ſtor ſamt något befäſt Stad.

6. *Wladislaw*, en Stad vid Weixel, är Säte för Kujawiſka Biſkops-Stiftet.

7. *Brſeſt*, en något befäſt Stad.

8. *Dobrzyn*, en Stad vid Weixel.

9. *Plotſk*, en Stad vid Weixel är Säte för en Biſkop, och driver god Handel.

10. *Rawa*, en Stad, med et Slott.

11. *Lentſchitza*, en Stad vid Ån Bſura är något befäſt.

12. *Sieradz*, en Stad belägen på en Slätt, är något befäſt.

13. *Petrikau*, på Polſka Piotrkow, är Säte för en Domäne Cammare.

14. *Wielun*, en medelmåttig Stad.

15. WARSCHAU, på Polſka *Warſchawa*, Lat. *Varſovia*, en Stad vid Weixel, är en af de ſtörſta och folkrikaſte i Preusſiſka Området. Han har fordom varit Huvudſtaden i Polen och Konungens

Digitized by Google

nungens Residence, men är numera Säte för en Guvernör och en Domäne Cammare. Här har jämväl fordom funnits et talrikt publikt Bibliothek, men vid sednaste Revolutionen har det blivit fört i Fångenskap til Rysslland. Folkmängden stiger til 70000.

16. *Tschersk*, en tämelig Stad vid Weixel.

17. *Tschenstochowa*, en Stad, med et Kloster, hvilket är et af de rikaste som finnas.

18. *Bielsk*, en tämeligen stor Stad, vid ån Biala, nära til Ryska Gränsen.

19. *Kowno*, en god Handelsstad, vid ån Niemen.

STOR-BRITANNIEN.

Detta Rike är beläget uti Havet väster om Frankrike, samt i Sydväst från Sverge. Det består af 2 stora Öar och många små derunder lydande. Den ena af de förra kallas *Britannien*, och den andra *Irland*. Riket gränsar i Norr til Norra Oceanen, i Öster til Nordsjön, i Söder til Canalen, samt i Väster til Atlantiska Havet. Det håller i vidd 2940 Qvadrat mil, och är, således Tre-Sjundedelar så stort som Sverge. Invånarnes antal stiger til 12 Millioner. Regerings-Formen är Monarkisk, men inskränkt. Regeringen är ärftelig och faller jämväl på Qvinnolinien. Riket styres af en Konung jämte Deputerade från Nationen, hvilken Samling kallas Parlament, och delas uti 2 Delar: Överhuset, däruti Adelen och Biskoparne sitta, och

Digitized by Google

och Underhuſet, ſom utgöres utaf Ofrälſe-Ståndet. Rådande Religionen är Reformert, men ganſka många Presbyterianer och Katoliker finnas, även ſom andra Secter i mindre antal. Lärdomen är i ſtort flor, ſamt Handeln och Manufacturerne ganſka vigtige. Konungen heter *Georg* 3. Stats-Inkomſterne ſtiga til 60 Millioner Riksd. Stats-Utgifterne äro ock ganſka ſtora, härrörande af den dryga Riksſkulden. Krigsmagten til Lands beſtår i fredstider af 60,000 Man. Sjömagten har icke ſin like, ty den beſtår af circa 480 Skepp af alla Sorter: nämligen vid paſs 140 Linieſkepp, 160 Fregatter, och 180 ſmärre Örlogs-Fartyg. Riket delas i 3 Huvuddelar: nämligen *England*, *Skotland* och *Irland*, hvaraf de 2 förra utgöra Ön Britannien; och hvardera förer Titel af Konungarike.

England.

Detta Land kallas på Latin *Anglia*; det utgör Södra och förnämſta delen af Stor-Britannien, ſamt håller 1380 Qvadrat mil i vidd. Det njuter en mild men tämeligen fuktig Luft, ſamt föränderlig väderlek. Det är i gemen ett ſlätt och frugtbart Land, ſom bär Spanmål til överflöd ſamt ſkönt Bete och Frugt. Fåraſkötſeln är anſenlig. Af Mineralier finnas i ſynnerhet Tenn, Bly och Stenkol i mycken het. Fiſket är ock indrägtigt. De ſtörſte Strömar äro *Tames*, *Saverne* och *Trent*, ſom vid utloppet kallas *Humber*. Invånarnes antal ſtiger til 7 Millioner. Landet innehåller 53 Landſkap,

Digitized by Google

och

och kan för redigheten skull bequämligen indelas uti 5 Huvuddelar nämligen: *Ostängeln*, hvarunder förstås de Landskap som ligga i Sydost, samt stöta til Canalen och Nordsjön. 2 *Westsex*, hvarunder begripas de Södra Landskapen. 3 *Mercia*, under hvilken del räknas alla de Landskap, som ligga midt i Landet. 4 *Nordangeln* innefattar de Norra Landskapen; och 5 *Wales*, som utgör Västra Delen af England.

1. OSTANGELN.

Lat. *Anglia Orientalis*. Denna Region innefattar 9 Landskap, eller så kallade Shires, nämligen: *Middlesex*, *Surrey*, *Susex*, *Kent*, *Essex*, *Hartfordshire*, *Cambridgeshire*, *Suffolk* och *Norfolk* Den gränsar til Nordsjön och Canalen, samt är i allmänhet frugtbar, i synnerhet på Bete och Saffran. Den innehåller 180 Städer och Köpingar.

MIDDLESEX.

Detta Landskap ligger vid Strömen Tames. Det är väl et af de minsta; men däremot et af de folkrikeste i hela England. Man märker:

1. LONDON, Frans. *Londres*, Lat. *Londinum*, Huvudstaden i England och hela Stor-Britannien, vid Ån Tames, är ovanligt stor, folkrik, rik och mägtig; Säte för Kongen och Parlamentet, samt de högsta Riks-Collegierne. Här finnas 120,000 Hus och 600,000 Invånare. Staden delas i 3 Delar: Egenteliga London, Westminster och Southwark. Han driver en stor och vidsträckt handel. Kongl. Slottet heter Sanct James.

Digitized by Google

2. *Ken-*

2. *Kenſington*, det vackraſte af Kongl. Palatſen.

SURREY.

Detta Landſkap ligger jämväl vid Tames, i Söder om det föregående. Där märkes:

3. SOUTHWARK, Huvudſtaden i Surrey, räknas ſom Förſtad til London, ſamt är ſtor och folkrik.

SUSSEX.

Detta Landſkap ligger vid Canalen. Där märkes:

4. *Chicheſter*, Huvudſtaden, är väl bygd och Biſkops-Säte.

KENT.

Detta Landſkap är beläget i ſydöſtra Hörnet af England. Där märkes:

5. CANTERBURY, Huvudſtaden, är tämeligen anſenlig och folkrik, ſamt Säte för Rikets förnämſta Erkebiſkop.

ESSEX.

Detta Landſkap ligger i norr om det föregående, vid Nordſjön. Där märkes:

6. COLCHESTER, Huvudſtaden, är tämeligen anſenlig och välbygd, ſamt driver god Sjöhandel.

HARTFORDSHIRE.

Detta Landſkap är beläget i Landet, i norr om Middleſex. Där märkes:

7. *Hartford*, Huvudſtaden, är ej ſtor.

CAMBRIDGESHIRE.

Detta Landſkap ligger i nordoſt om det nyſnämde. Där märkes:

Digitized by Google

8. CAM-

8. CAMBRIDGE, Huvudſtaden, är tämeligen anſenlig, ſamt Säte för et Univerſitet och driver god handel.

SUFFOLK.

Detta Landſkap ligger i öſter om det föregående, vid Nordſjön. Där märkes:

9. IPSWICH, Huvudſtaden, är ſtor, folkrik och välbygd, ſamt driver god Sjöhandel.

NORFOLK.

Detta Landſkap ligger i norr om det nyſsnämde, jämväl vid Nord ſjön. Det är det ſtörſta Landſkapet i denna Region. Man märker:

10. NORWICH, Huvudſtaden, är en af de ſtörſta, folkrikaſte och vackraſte i England. har ſköna Manufacturer, driver ſtark handel och är Säte för en Biſkop. Folkmängden ſtiger til 40000.

11. *Yarmouth*, en folkrik och välbygd Sjöſtad, har en ſkön Hamn och driver ſtark handel.

12. *Lynn*, en anſenlig och folkrik Sjöſtad, driver god handel.

2. WESTSEX.

Denna Region gränſar til Canalen; Hon innefattar 7 Landſkap, nämligen: *Barkshire*, *Hampſhire*, *Wiltshire*, *Dorſetshire*, *Sommerſetshire*, *Devonshire* och *Cornwall*. Landet har öfverflöd på Spanmål och Betesmarker, ſamt föder mycken Boſkap, i ſynnerhet Får til ſtor mängd. Fiſket är anſenligt. I Väſtra Delen finnes Tenn, och Koppargruvor. Här äro 173 Städer.

Digitized by Google

BAR-

BARKSHIRE.

Detta Landſkap är beläget in i Landet vid Strömen Tames. Där märkes:

1. *Reading*, Huvudſtaden, vid Tames, är tämeligen folkrik och välmående.

2. *Windſor*, et bekant Kongl. Slott.

HAMPSHIRE.

Detta Landſkap ligger i ſöder om det föregående, vid Canalen. Där märkes:

3. *Southampton*, Huvudſtaden, belägen vid Havet, är tämeligen anſenlig och har en beqväm Hamn.

4. *Wincheſter*, en välbebodd Stad, är Säte för den rikaſte Biſkop i England.

5. PORTSMOUTH, en befäſt och folkrik Handelsſtad, med en Hamn, däreſt ſtörſta delen af Rikets Örlogsflotta har ſin Station; här befinnes ock en Krono-Skeppswarf.

6. *Wight*, en betydelig Ö, något ſtörre än Bornholm, är frugtbar och folkrik.

WILTSHIRE.

Detta Landſkap är beläget in i Landet, i nordväſt om det nyſnämde. Där märkes:

8. *Salisbury*, Huvudſtaden, är anſenlig och välbygd, ſamt Säte för en Biſkop. Domkyrkan är prägtig.

DORTSETSHIRE.

Detta Land ligger i ſöder om det förenämde, vid Canalen. Där märkes:

9. *Dorcheſter*, Huvudſtaden, är medelmåttig.

10. *Poole*, en anſenlig Sjöſtad, driver god handel.

SOMMERSETSHIRE.

Detta Landſkap ligger i nordväſt om det nyſnämde, vid Briſtolſka Canalen. Där märkes:

11. BRISTOL, Huvudſtaden, vid Savernes utlopp, är näſt London den förnämſta och rikaſte Stad i England, jämväl ſtor och folkrik, med välbygda, räta och renliga Gator. Han är Säte för en Biſkop och driver ſtark handel. Folkmängden ſtiger til 60,000.

12. *Bath*, en icke ſynnerligen ſtor, men tämeligen folkrik och välbygd Stad, är berömd för ſina ſköna varma Bad. Här är et Biſkops-Säte.

DEVONSHIRE.

Detta Landſkap är beläget i ſydväſt om det föregående, både vid Canalen och Irländſka Sjön. Det är et af de ſtörſta och folkrikaſte Landſkap i England. Storleken är inemot ſom Weſterås Län. Där märkes:

13. EXETER, Huvudſtaden, är en af de ſtörſta, folkrikaſte och förmögnaſte i England, ſamt Säte för en Biſkop, har ſköna Manufacturer och driver ſtark handel.

14. *Plymouth*, en namnkunnig Sjöſtad med en ſäker och välbefäſt Hamn, har et Krono Skeppsvarf.

CORNWALL.

Detta Landſkap utgör det ſydväſtra Hörnet af England. Det har ſköna Tenn och Koppargruvor. Där märkes:

Digitized by Google

15. *Lan-*

15. *Launcefton*, Huvudstaden, är medelmåttig.
16. *Falmouth*, en bekant Sjöstad med en god Hamn.

3. MERCIA.

Denna Huvuddel af Riket innefattar de Landskap som ligga midt uti England samt är den största af de 5 Regionerne. Storleken är som Småland och Skåne sammantagne. De hithörande Landskap äro 18 til Antalet: nämligen *Buckinghamshire*, *Oxfordshire*, *Glocestershire*, *Monmouthshire*, *Herefordshire*, *Worcestershire*, *Warwickshire*, *Northamptonshire*, *Bedfordshire*, *Huntingtonshire*, *Rutland*, *Leicestershire*, *Staffordshire*, *Shropshire*, *Cheshire*, *Darbyshire*, *Nottinghamshire* och *Lincolnshire*. Detta Land har bland alla Englands Huvuddelar det största överflödet på sköna Betesmarker och härliga åkrar, hvarföre ock Spannmål växer i mycken het och en stor mängd Boskap födes, i synnerhet Får; ganska skön Ost tilvärkas här jämväl; på några ställen finnes Järn och Stenkol. I detta Land finnas 243 Städer.

BUCKINGHAMSHIRE.

Detta Landskap ligger utmed Hartfordshire, på västra sidan därom. Där märkes:
1. *Buckingham*, Huvudstaden, är medelmåttig.

OXFORDSHIRE.

Detta Landskap är beläget i väster om det föregående, vid Tames. Där märkes:
2. OXFORD, Lat. *Oxonium*, Huvudstaden,

är tämeligen anſenlig, ſamt Säte för et vida berömdt Univerſitet.

GLOCESTERSHIRE.

Detta Landſkap ligger i väſter om det nyſnämde omkring Än Saverne. Där märkes:

3. GLOCESTER, Huvudſtaden, är anſenlig och folkrik, ſamt Biſkops-Säte.

MONMOUTHSHIRE.

Detta ligger väſter om det föregående, på väſtra Sidan om Saverne. Där märkes:

4. *Monmouth*, Huvudſtaden, är medelmåttig.

HEREFORDSHIRE.

Detta är beläget i norr om det nyſnämde. Där märkes:

5. *Hereford*, Huvudſtaden, är Biſkops-Säte.

WORCESTERSHIRE.

Detta ligger väſter om det föregående. Där märkes:

6. WORCESTER, Huvudſtaden, är anſenlig, folkrik och förmögen, ſamt Säte för en Biſkop.

WARWICKSHIRE.

Detta är beläget väſter om det nyſnämde, uti Midden af England. Där märkes:

6. *Coventry*, en folkrik Stad och Biſkops-Säte, är berömd för ſina Siden Fabriker.

7. BIRMINGHAM en af de anſenligaſte Fabriks Städer i England, för Stål- och Mäſſingsarbete, har 30000 Invånare.

Digitized by Google

NOR-

NORTHAMPTONSHIRE.

Detta ligger i öfter om det föregående. Der märkes:

8. *Northampton*, Huvudftaden, är en af de välbygdafte i England.

BEDFORDSHIRE.

Detta är beläget i fydoft om det nyfsnämde. Där märkes:

9. *Bedford*, Huvudftaden, är välbygd och tämeligen folkrik.

HUNTINGTONSHIRE.

Detta ligger i norr om det fiftnämde. Där märkes:

10. *Huntington*, Huvudftaden, är medelmåttig.

RUTLAND.

Detta ligger i nordväft om det föregående, famt är det minfta af alla Landfkap i England. Där märkes:

11. *Oakham*, Huvudftaden, är liten.

LEICESTERSHIRE.

Detta Landfkap är beläget i väfter om det foregående. Där märkes:

12. *Leiceſter*, Huvudftaden, är tämeligen anfenlig och folkrik.

STAFFORDSHIRE.

Detta Landfkap ligger i väfter om det nyfsnämde. Där märkes:

13. *Stafford*, Huvudftaden, är välbygd.

SHROPSHIRE.

Detta Landſkap ligger vid Gränſen af Wales. Där märkes:

14. *Shrewsbury*, Huvudſtaden, är tämeligen anſenlig, välbygd och folkrik, ſamt har goda Fabriker.

CHESHIRE.

Detta Landſkap är beläget i norr om det föregående, ſamt gränſar til Havet. Där märkes:

15. CHESTER, Huvudſtaden, är anſenlig och folkrik, driver ſtark handel på Irland, och är Säte för en Biſkop.

DARBYSHIRE.

Detta Landſkap ligger i öſter om det förenämde. Där märkes:

16. *Darby*, Huvudſtaden, är välbygd och tämeligen folkrik.

NOTTINGHAMSHIRE.

Detta Landſkap är beläget i öſter om det nyſnämde. Där märkes:

17. *Nottingham*, Huvudſtaden, är en af de artigaſte och vackraſte i England.

LINCOLNSHIRE.

Detta Landſkap ligger i öſter om det föregående vid Norſjön. Det är allenaſt det ſtörſta i denna Region, utan även et af de anſenligaſte i England. Där märkes:

18. LINCOLN, Huvudſtaden, är ſtor och folkrik, driver god handel och är Säte för en Biſkop.

Digitized by Google

19. *Bo-*

19. *Boſton*, en god Handelsſtad vid Havet, med en beqväm Hamn.

4. NORDANGELN.

Lat. *Anglia Borealis*. Denna Rikets Huvuddel innefattar de Landſkap ſom ligga Norr ut i England, och hvilka äro 6, nämligen: *Yorkshire*, *Lancashire*, *Weſtmoreland*, *Durham*, *Cumberland* och *Northumberland*, hvartill lämpeligen kan räknas Ön *Man* uti Irländſka Sjön. Detta Land är icke ſå frugtbart på Spanmål, ſom det öfriga England, men har däremot öfverflöd på ſkönt Bete och Fiſk, ſamt Stenkol, Järn, Kopparoch Bly-Gruvor.

YORKSHIRE.

Detta Landſkap är beläget vid Nordſjön. Det är ej allenaſt det ſtörſta i denna Region, utan även i hela England. Det är ſå ſtort ſom halfannan gång Öſtergötland. Det är i allmänhet et fruktbart Land, men är i ſynnerhet berömdt för ſina vigtiga Klädes Manufacturer. Det indelas för ſin ſtorlek ſkull i 3 Delar, kallade Ridings, hvaraf hvardera är ſå ſtor ſom et af de ſtörre Landſkapen i England. Man märker:

1. YORK, Lat. *Eboracum*, Huvudſtaden, är anſenlig, ſtor och folkrik, ſamt Säte för en Erkebiſkop.

2. *Kingston*, vid Hull, kallas af Sjöfarande endaſt *Hull*, en ej ſynnerligen ſtor, men dock folkrik Stad, driver ſtark Sjöhandel.

Digitized by Google

3. *Sheffield*, en ganska vigtig Manufactur-Stad, för Järn- och Stål-Arbete.

4. *Halifax*, en Stad och Landsförsamling, hvareft befinnas de anſenligaſte Klädes-Manufacturer i Stor-Britannien, har 60000 Invånare.

5. *Leeds*, en anſenlig Stad, hvareft hålles den vigtigaſte Klädes Marknad i England.

LANCASHIRE.

Detta Landſkap ligger i väſter om det föregående, ſamt ſtöter til Irländſka Sjön. Det är berömdt för ſin vigtiga Boſkapsſkötſel. Där märkes:

6. *Lancaſter*, Huvudſtaden, är medelmåttig.

7. LEVERPOOL, en anſenlig, ſtor och folkrik ſamt namnkunnig Handelſtad vid Havet, har en beqväm Hamn och driver ſtark Sjöhandel. Folkmängden är 50000.

8. MANCHESTER, en Stad, ſom i ſtorlek och folkrikhet överträffar de fläſta Städer i England, är berömd för ſina ſköna Bomulls- och Ylle-Fabriker, ſamt har 40000 Invånare.

WESTMORELAND.

Detta är et litet föga bebodt Landſkap. Där märkes:

9. *Kendal*, en god Handelſtad.

DURHAM.

Detta Landſkap ligger vid Nordſjön. Det har goda Stenkolsgruvor. Där märkes:

10. *Durham*, Huvudſtaden, är tämeligen folkrik och Säte för en Biſkop.

11. *Sunderland*, en god Handelſtad vid Havet.

Digitized by Google

CUM-

CUMBERLAND.

Detta Landſkap ligger vid Irländſka Sjön, Det har jämväl vigtiga Stenkolsgruvor. Där märkes:

14. *Carliſle*, Huvudſtaden, är tämeligen anſenlig och Biſkops-Säte.

NORTHUMBERLAND.

Detta Landſkap är beläget vid Nordſjön, ſamt är det nordligaſte Landſkap i England. Här är också godt förråd på Stenkol. Där märkes:

15. NEWCASTLE, Huvudſtaden, är anſenlig och folkrik, ſamt driver ſtark handel, förnämligaſt med Stenkol.

16. *Berwik*, en tämeligen anſenlig och befäſt Stad på Skotſka Gränſen.

MAN.

Detta Landſkap utgör en Ö liggande i Irländſka Sjön, ſtor ſom halva Öland. Ön är föga bebodd och har ingen märkvärdigt Ort.

5. WALES.

Denna Huvuddel af Riket förer Titul af Furſtendöme. Det ligger Väſter ut vid Irländſka Sjön. Storleken är ſom half annan gång Skåne. Det är bergagtigare ſamt ofrugtbarare än det öfriga England. Det delas i 2 Huvuddelar: *Södra* och *Norra Wales*, ſamt innefattar 12 Landſkap, nämligen *Glamorgan-*, *Carmarthen-*, *Pembroke-*, *Cardigan-*, *Bruknock-* och *Radnor-Shire*, ſom utgöra Södra Wales, ſamt *Montgommery-*,

Merioneth-, *Flint-*, *Denbigh-*, *Carnarvon-Shire*, och Ön *Anglesey*, hvilka innefattar Norra Wales. Utaf dessa Landskap är *Carmarthenshire* det största, och *Glamorgan-* samt *Pembrokshires* de bäst bebodda. I Landet finnas 53 Städer och Köpingar.

SÖDRA WALES.

Denna Del är båda större fruktbarare och folkrikare än Norra Wales. Där märkes:

1. PEMBROKE, Huvudstaden i Landskapet af samma namn, är den bästa Stad i hela Wales, har en skön Hamn och driver god handel.

2. *Caerdiff*, en god Handelsstad.

NORRA WALES.

Denna Del är mycket bergagtig, samt föga fruktbar. Där märkes:

3. *Wrexham*, den bästa Stad i detta Land, är välbygd och tämeligen folkrik.

Bihang til ENGLAND.

Nära vid Kusten af Normandie äro några Öar belägne, hvilka höra til Engelska Nationen. De ansenligaste af dem äro *Jersey* och *Guernsey*, hvaraf hvardera är litet större än Bornholm. De äro fruktbare och välbebodde. De lyda i Kyrkosaker under Biskopen i Winchester.

2. *Skotland.*

Lat. *Scotia*. Detta Land utgör Norra Delen af Ön Britannien, samt förer Titul af Konunga-

Digitized by Google

ungarike. Det håller i vidd 730 Qvadrat Mil, och är således nära så stort som Götaland. Det har något kallare men därjämte renare och hälsosamare Luft än England, samt är mycket bergagtigt, i synnerhet i Norra Delen. Spannmål fins ej til Landets behof, men öfverflöd är på Betesmarker, Fisk, Skog och Stenkol. De största Strömarne äro *Tay* och *Clyde*. 3 Hafsvikar *Forth*, *Solway* och *Murray* äro ock märkvärdige. Folkmängden stiger til 2 Millioner. Landet delas i 3 Huvudddelar: *Södra*, *Mellersta* och *Norra Skotland*, samt innehåller 35 Landskap.

1. SÖDRA SKOTLAND.

Denna Region är i storlek den mellersta af de 3. Vidden är som 2 gånger Skåne. Hon njuter mildare Climat samt är jämnare, frugtbarare och bättre bebodd än de andra bägge. Hon innehåller 11 Landskap, nämligen: *Lothian*, *March*, *Tiviotdale*, *Selkirk*, *Tweddale*, *Dumfries*, *Galloway*, *Air*, *Clydesdale*, *Renfrew* och *Sterling*.

LOTHIAN.

Denna Landskap är beläget vid Hafsviken Forth. Det är det fruktbaraste och bäst bebodda af alla Landskapen i Skotland. Där märkes:

1. EDINBURH, Huvudstaden i Skotland, är stor och folkrik samt tämeligen välbygd och befäst. Den är Säte för Rikets högsta Collegier och et Universitet, samt driver god handel. Folkmängden stiger til 70000.

2. *Leith*, en tämeligen folkrik Stad vid Havet, är Hamnen för Edinburg.

Digitized by Google

DUM-

DUMFRIES.

Denna Province är en af de ſtörſta i denna Region. Där märkes:

3. *Dumfries*, en tämeligen anſenlig Handelſtad, ej långt från Solvay.

CLYDESDALE.

Detta Landſkap är beläget omkring Ån Clyde. Där märkes:

4. GLASGOW, en anſenlig, folkrik och välbygd Stad, är näſt Edinburg den ſtörſta i Skotland, idkar vigtig Handel, och har et Univerſitet. Folkmängden är 40000.

STERLING.

Detta är et litet Landſkap beläget vid inre Delen af Viken Forth. Där märkes:

5. *Sterling*, en tämeligen ſtor och välbygd Stad, med en Hamn, driver god handel.

Utaf de öfrige Landſkapen är *Air* det ſtörſta, beläget vid väſtra Havet.

2. MEDLERSTA SKOTLAND.

Denna Region är den ſtörſta af alla 3. Storleken är ſom Småland, Blekinge och Öſtergötland ſammantagne. Marken är ganſka bergagtig, förnämligaſt midt i Landet, ſamt är därſtädes föga fruktbar. Den Öſtra Kuſten är den ſlätaſte och frukbaraſte. Regionen innefattar 12 Landſkap: *Klackmanan*, *Fife*, *Kinroſs*, *Lenox*, *Bute*, *Argyle*, *Perth*, *Angus*, *Mernes*, *Mar*, *Bamf* *Murray* och *Inverneſs*. Utaf deſſa äro följande de märkvärdigaſte.

Digitized by Google FI-

FIFE.

Detta Landſkap är beläget vid Fjärden Forth. Det är icke ſtort, men ét af de vackraſte och fruktbaraſte i Skotland. Där märkes:

1. *Sanct Andrews*, en medelmåttig Stad, vid Havet, har et Univerſitet.

PERTH.

Detta Landſkap intager Medlerſta Delen af denna Region, ſamt är et af de ſtörſta i Skotland. Storleken är ſom Södermanland. Där märkes:

2. PERTH, en tämeligen anſenlig Stad, vid Tay, har goda Manufacturer och driver god Sjöhandel.

ANGUS.

Detta Landſkap ligger vid Nordſjön. Det är medelmåttigt til Storleken. Där märkes:

3. *Dundee*, en tämeligen ſtor och välbygd Stad, vid Tay, driver anſenlig handel.

MAR.

Detta Landſkap utgör Nordöſtra Hörnet af Medlerſta Skotland. Där märkes:

4. *Aberdeen*, en tämeligen ſtor och välbygd Stad, har et Univerſitet.

ARGYLE.

Detta Landſkap ligger vid väſtra Havet. Det är et af de ſtörſta i denna Region, ſamt bergagtigt. Där märkes:

Cambeltown, en Stad belägen vid Havet är en god Handelsort.

Digitized by Google

INVERNESS.

Detta Landskap ligger i norr om det föregående, samt är jämväl stort och bergagtigt. Där märkes:

6. *Inverneſs*, en tämelig Stad, vid Havet, är välbygd och driver god handel.

NORRA SKOTLAND.

Denna Region är i Storlek den minsta, som half annan gång Östergötland. Marken är merendels bergagtig och Climatet kallt. Regionen innefattar 6 Landskap: *Roſs*, *Sutherland*, *Caithneſs*, *Häbudiſke*, *Orkadiſke* och *Shetländſke* Öarne.

1. ROSS.

Detta Landskap är det största i denna Region. Storleken är som Upsala Län. Där märkes:

1. *Cromarty*, en medelmåttig Stad, vid Havet, har den skönaste Hamn i Stor-Britannien.

2. SUTHERLAND.

Detta Landskap ligger norr om det förenämde. Där märkes:

2. *Dornock*, en Stad vid Nordsjön är ett god Handelsort.

3. CAITHNESS.

Denna Landskap är det nordligaste af Ön Britannien. Där är intet märkvärdigt.

4. HÄBUDISKE Öarne.

Deſſe äro belägne väſtet om Skotland. De kal-

Digitized by Google

kallas på Latin *Insulæ Hæbudes*, hvilket namn genom Skrif-Fel blivit förvandladt til Häbrides, och sedermera uti näſtan alla Geografiſka Böcker fortplantadt. Deſſe Öar äro merendels berg-agtige, men hava godt Fiſke. De ſtörſta af dem äro *Skye* hvilken är litet mindre än Öland, och *Lewis*, ſom är något ſtörre är benämde Ö.

ORKADISKE Öarne.

Deſſe ligga norr om Skotland nära til Landſkapet Caithneſs. De äro merendels ſmå. Den ſtörſta af dem heter *Pomona*. Deſs Storlek är ſom Bornholm.

SHETLANDS Öarne.

Deſſa Öar äro belägne mellan Skotland och Norge. Den ſtörſta af dem heter *Mainland*; Uti Storlek är hon litet drygare än Pomona. De öfrige Öarne äro ſmå.

3. *Irland.*

Denna Huvuddel af Stor-Britanniſka Riket är en ſtor Ö, ſom förer Titul af Konungarike. Hon är belägen om väſter om England. Hon håller i Vidd 780 Qvadrat Mil, och är ſåledes inemot ſå ſtor ſom 3 gånger Småland. Landet har överflöd på ſkönt Bete, Boſkap, Fiſk och Stenkol. Störſta Ån är *Shannon*. Folkmängden ſtiger til inemot 3 Millioner. Irland indelas uti 4 Huvuddelar: *Leinſter*, *Ulſter*, *Connaught* och *Mounſter*, ſamt innefattar 32 Landſkap.

Digitized by Google

LEIN-

1. LEINSTER.

Denna Region utgör öſtra Delen af Ön. Storleken är ſom 9 gånger Skåne. Hon är den bäſt bebodda och folkrikaſte af alla 4 Regionerne. Hon indelas i 11 Landſkap; nämligen *Dublin*, *Wicklow*, *Wexford*, *Carlow*, *Kilkenny*, *Qweenscounty*, *Kildare*, *Kingscounty*, *Longford*, *Weſtmeath*, *Eaſtmeath*. Utaf deſſa är *Wexford* det ſtörſta, ſtort ſom Blekinge. Man märker:

1. DUBLIN, Rikets Huvudſtad, belägen vid en Vik af Havet, är ſtor, folkrik, rik och välbygd, Säte för Under-Konungen, Parlamentet, de förnämſta Riks-Collegierne, en Erkebiſkop ſamt et Univerſitet; driver ſtark handel och har 100,000 Invånare.

2. *Wexford*, en anſenlig och välbygd Stad, med en god Hamn.

3. *Kilkenny*, en anſenlig Stad, är bland Städerne in i Landet den folkrikaſte och förmögnaſte i Riket, ſamt Säte för en Biſkop.

2. ULSTER.

Detta Land utgör Norra Delen af Irland. Storleken är ſom 2 gånger Öſtergötland. Det innefattar 19 Landſkap, nämligen *Cavan*, *Monaghan*, *Armagh*, *Down*, *Antrim*, *Derry*, *Donnegal*, *Tyrone*, *Fermanah*, och *Louth*. Utaf deſſe är *Donnegal* det ſtörſta; ſtort ſom halva Skåne. Där märkes:

1. *Drogheda*, en tämeligen folkrik och beſäſt Stad, vid Boyne, med en Hamn.

2. *Armagh*, en ringa Stad, är dock Erkebiſkops Säte.

Digitized by Google

3. BELFAST, en anſenlig och folkrik Stad vid Havet, är den ſtörſta i Ulſter, ſamt i anſeende til Folkmängden den tredje uti Irland. Han idkar en vigtig Handel.

4. *Londonderry*, en anſenlig Stad vid Hafvet, är Biſkops-Säte.

3. CONNAUGHT.

Denna Region utgör Väſtra Delen af Ön, ſamt är den minſta af de 4 Huvuddelarne. Storleken är ſom halfannan gång Öſtergötland. Landet är mycket ſkogrikt. Regionen innefattar 5 Landſkap, nämligen *Leitrim*, *Sligo*, *Mayo*, *Roscommon*, *Galvay*. Utaf deſſa är Galvay det ſtörſta, ſtort ſom Upſala Län. Man märker:

1. GALWAY, en anſenlig, folkrik, vacker och befäſt Stad, har en ſtor och ſkön Hamn, driver ſtark Handel och är Säte för en Biſkop.

4. MOUNSTER.

Denna Region utgör Södra Delen af Ön, ſamt är den ſtörſta af de 4. Storleken är ſom 3 gånger Marieſtads Län. Den innefattar 6 Landſkap, nämligen *Clare*, *Limerick*, *Tipperary*, *Waterford*, *Cork*, *Kerry*. Utaf deſſa är *Cork* det ſtörſta, ſå väl i denna Region ſom i hela Irland; Deſs Storlek är ſom Wäſterås Län. Man märker:

1. WATERFORD, en anſenlig, folkrik och rik Stad, driver ſtark Handel och är Biſkops-Säte.

2. *Limerick*, en vacker, rik och folkrik Stad, driver anſenlig Handel och är Biſkops-Säte.

3. CORK, en folkrik, rik och befäst Stad, är näst Dublin den anſenligaſte i Riket, har en ſkön Hamn och driver ſtark Handel. Han är ock Säte för en Biſkop. Folkmängden ſtiger til 60000.

4. *Kingſale*, en folkrik och välmående Handelsſtad, med en förträffelig Hamn.

Under Stor-Britannien lyder jämväl Staden *Gibraltar*, hvilken är belägen uti Spanien vid Inloppet til Medelhavet, ſamt ganſka väl befäſt.

Utom deſſa Länder i Europa, beſitter Engelſka Kronan anſenliga Länder i andra Jordklotets delar: nämligen Uti *Africa* åtſkilliga Fäſtningar på Gvineiſka Kuſten: Uti *Aſien* några Landſkap och Fäſtningar i Hinduſtan: Uti *Nord-Amerika* en ſtor Del utaf Öſtra Kuſten, hvaraf *Canada* är det anſenligaſte Landſkapet, ſamt många af Antilliſka Öarne, däribland *Jamaica* är den ſtörſta.

DANSKA RIKET.

Danſka Riket beſtår af 3 ſtora Huvuddelar, ſom äro vida ſkilde från hvarandra i anſeende til Läge, Climat, Naturlig beſkaffenhet och Producter. Deſſe tre delar äro Konungariket *Danmark*, Konungariket *Norge* och Ön *Island*. Detta Rike är beläget i Norra Delen af Europa, i Väſter och Söder om Sverge. Deſs vidd är 4620 Qvadrat mil. Det gränſar til Tyſkland, Öſter-

Digitized by Google

Österſjön, Cattegat, Nordſjön, Sverge och Norra Ocean. De Vatn ſom ſtöta därtil äro nyſs upnämde. De ſtörſta Strömar äro: *Elbe*, *Eyder*, *Glämen*, *Loven* och *Nidelven*. Störſta Sjön är *Mjöſen*, och ſtörſta Berget heter *Kolen*. Städerna antal är 102, Folkmängden ſtiger til 2,400,000. Religion är Lutherſk. Den ſtår under upſigt af 12 Biſkopar och en General-Superintendent.

Regeringen är ärftelig. Konungen heter CHRISTIAN 7:de. Deſs Regerings välde är oinſkränkt. Stats-Inkomſterne ſtiga til 5 Miljoner Riksdaler. Krigsmagten utgör inemot 60,000 Man. Sjömagten beſtår af 25 Linieſkepp, utom Fregatter och ſmärre Fartyg.

Danmark.

Detta Land förer Titul af Konungarike. Det kallas på Landets egit Språk *Dannemark*, ſamt på Latin *Dania*. Det ligger i Sydväſt från Sverge och gränſar til Cattegat, Österſjön, Tyſkland och Nordſjön. Det utgör den ſydligaſte och vigtigaſte Delen af Danſka Riket. Det håller i Vidd 540 Qvadrat Mil; och är ſåledes ſå ſtort ſom Östergötland, Småland, Öland, Blekinge, Halland och Skåne ſammantagne. Landet är merendels flätt och inga höga Berg finnas. De ſtörſta Strömarne äro *Elbe* och *Eyder*. Tre Hafs-Sund finnas, ſom ſammanbinda Cattegat med Österſjön, och kallas *Öreſund*, *Stora Bält* och *Lilla Bält*. Vintren är ej ſträng och Marken är mäſt överalt frugtbar, och bär til överflöd allehanda ſlags Säd och ſkön Frukt,

samt har godt Bete, så at Boskaps-skötseln är ansenlig. Här är ock godt förråd på Ull, Honing, Vax, Sill och annan Fisk; men Vin, Metaller och Salt fattas. Landet innehåller 84 Städer och bebos af 1,450,000 Människor. Handeln och Sjöfarten är ansenlig, och Manufacturerne förbättras dageligen.

Danmark delas i fyra Huvuddelar: 1. *Codaniske Öarne*, 2 Half-Ön *Jydland*, 3 Hertigdömet *Sleswig*, 4 Hertigdömet *Holstein*.

CODANISKE ÖARNE.

Desse äro allesammans belägne vid Gränsen af Österssjön och Cattegat, och fördelas under två Stift: *Själands* och *Fyens*.

1. SJÄLANDS Stift.

Hitunder höra de 4 Öarne: *Själand*, *Möen*, *Bornholm* och *Samsöe*.

Ön SJÄLAND.

På Svenska *Seland*. Denna Ö håller i Vidd 60 Qvadrat Mil, och är således tvåtredjedelar så stor som Skåne. Hon är frugtbar på Säd. Man märker:

1. KJÖBENHAVN, på Svenska *Köpenhamn*, Lat. HAFNIA; hela Danska Rikets Huvudstad, vid Öresund belägen, är stor och folkrik, väl befäst, samt en af de förnämsta Handels-Städer i Europa, Konungens Residence, samt Säte för Rikets högsta Collegier, et Universitet, et Wetenskaps-Sällskap, en Academie för Fria Konster, samt en Biskop, och driver stark handel.

Ör-

Örlogsflottan har här ock sin Station. Folkmängden stiger til 80,000.

2. *Fredricsborg*, Konungens förnämsta Lust-Slott.

3. *Helsingöer*, en Stad, vid smalaste Passet af Öresund, är näst Köpenhamn den bästa och förmögnaste på Seland. Här erlägges Tull af alla Skepp, som passera Sundet.

Tätt invid Staden ligger Fästningen *Kronborg*.

4. *Roeskilde*, på Svenska *Roskild*, en urgammal och namnkunnig, men ringa Stad, hvareft Stiftet Selands Dom-Kyrka finnes.

5. *Soröe*, en liten Stad, med en Riddare-Academie.

6. *Kallundborg*, en Stad, med en skön Hamn, är näst Helsingöer den bästa på Seland.

Ön *Samsöe*, är belägen i Cattegat, och *Möen* uti Österssjön tätt utmed Seland. De hava ej något märkvärdigt.

Ön *Bornholm* ligger i Österssjön, ej långt från Skåne. Hon är dubbelt så stor som Möen. Huvudstaden heter *Rönne*.

Strax utmed denna Ö ligga Skären *Ertholmarne*, som formera en god Hamn.

2. FYENS Stift.

Detta Stift innefattar 4 stora Öar och många små. De stora äro *Fyen*, *Langeland*, *Låland*, och *Falster*.

FYEN.

Denna Ö ligger mellan Jutland och Seland. Hon är litet större än Gottland. Marken bär Säd i största ymnighet. Man märker:

Digitized by Google

1. ODENSE, Landets Huvudstod, är tämeligen ansenlig och folkrik, samt Säte för en Biskop och Landshöfdinge.

2. *Nyeborg*, en befäst Stad vid stora Bält, hvareft Tullen erlägges af de Skepp, som fara genom stora Bält.

LANGELAND.

Denna Ö är lång, men smal. Hon är litet mindre än Bornholm. Här är intet märkvärdigt.

LÅLAND.

Denna Ö är dubbelt så stor som Bornholm. Hon är den frugtbaraste af alla Danska Länder. Man märker:

3. *Naskow*, Huvudstaden, är af medelmåttig storlek och välmående.

FALSTER.

Denn Ö är litet större än Bornholm. Här finnes frugt i sådan myckenhet, at Ön kallas Danmarks Trägård. Här märkes:

4. *Nyekiöbing*, Huvudstaden, är välbygd.

JYDLAND.

Detta Land är dubbelt så stort som Östergotland. Det har i allmänhet at säga, överflöd på Spannmål och skönt Bete, fastän det midtuti är något torrt och ofrugtbart. Det har ock godt förråd på Boskap och Fisk. Det delas uti 4 Stift, hvaraf hvardera tillika utgör et Höfdingdöme: nämligen *Ålborgs*, *Vibergs*, *Århus* och *Ribens*.

Digitized by Google AL-

ÅLBORGS Stift.

Detta Stift utgör den nordligaſte Delen af Jutland. Där märkes:

1. ÅLBORG, Stiftets Huvudſtad, vid Lymfjärden, är tämeligen anſenlig och folkrik, ſamt en af de förmögnaſte i Riket, Säte för Landshöfdingen och Biſkopen, ſamt driver god handel.

VIBORGS Stift.

Detta Stift är beläget midt i Landet, och är det minſta af de 4. Där märkes:

2 VIBORG, Stiftets och hela Jutlands Huvudſtad, ſamt Säte för Landshöfdingen och Biſkopen, är nu medelmåttig, men har i fordna tider varit ganſka anſenlig och mägtig.

ÅRHUS Stift.

Detta Stift ligger vid Cattegat och är det folkrikaſte af de 4. Där märkes:

3. ÅRHUS, Stiftets Huvudſtad, ſamt Säte för Landshöfdingen och Biſkopen, är tämeligen ſtor och folkrik, ſamt driver god handel och Sjöfart.

4. *Randers*, en välmående Handelsſtad, af medelmåttig Storlek.

RIBENS Stift.

Detta Stift utgör den ſydligaſte Delen af Jutland, ſamt är det ſtörſta af alla 4. Där märkes;

5. RIBE, Huvudſtaden, ſamt Landshöfdingens och Biſkopens Säte, är medelmåttig, men har fordom varit ganſka anſenlig.

6. *Fridericia*, en reguliert bygd och befäſt

Digitized by Google

Stad vid Lilla Bält, hvareſt flera Chriſtna Secter och Judar hava fri Religions öfning.

SLESVIG.

Detta Land är beläget i Söder om Jutland, mellan Nordſjön och Öſterſjön. Det är ſå ſtort ſom Wexiö Län: Det är överalt ſlätt och har inga Berg, ſamt ganſka frugtbart på Spanmål och förträffeliga Betesmarker; men har brift på ſkog. Fiſk och Oſtron finnes til överflöd. Man märker:

1. SLESWIG, Landets Huvudſtad, är väl tämeligen vidſträkt, men utan ſynnerlig näring. På Slottet *Gottorp* ſtrax utmed Staden har Kongl. Ståthållaren ſit Säte.

2. *Flensburg*, en tämeligen ſtor och folkrik Handelsſtad, är den vigtigaſte i Landet, ſamt driver ſtark handel och ſjöfart.

3. *Apenrade*, en af de bäſta och förmögnaſte Städer i Landet.

4. *Friedrichſtadt*, en reguliert anlagd Stad vid Eyder, hvareſt flera Secter njuta fri Religions öfning.

Af Öarne i Öſterſjön, ſom höra hit, äro *Femern*, *Alſen* och *Arröe* ſtörſt. I Nordſjön äro ock många Öar.

HOLSTEIN.

Lat. *Holſatia*. Detta Land ligger i Söder om det föregående, ſamt hörer egenteligen til Tyſkland och Nederſaxiſka Kretſen. Storleken är litet mindre än Skåne. Midt uti Landet finnas Hedar, men de andra nägderne äro frugtbara,

Digitized by Google

bara, samt bära Spanmål til överflöd. Betet är ock härligt och Boskapskötseln vigtig. Landet delas i 6 Delar: egenteliga *Holstein*, *Stormarn*, *Ditmarsen* och *Wagrien*, Herrskapet *Pinneberg*, och Grefskapet *Rantzow*. Från detta Land härstammar nuvarande Svenska Konungahuset. Man märker:

1. GLÜCKSTADT, Hertigdömets Huvudstad, vid Elbe, är välbygd och befäst, samt Säte för Landets Regerings Cancellie.

2. *Kiel*, en tämeligen ansenlig och välbygd Stad vid Österfjön, har et Universitet.

3. *Rendsburg*, en befäst Stad vid Eyder, är Säte för General-Superintendenten över Slesvig och Holstein.

4. ALTONA, en tämeligen stor samt ansenlig och folkrik stad vid Elbe, tätt utmed Hamburg, är näst Köpenhamn den vigtigaste i Danska Riket. Alla Christna Secter och Judar hava här Religions frihet. Staden driver stark handel och Sjöfart. Folkmängden stiger til 20000.

Norge.

Lat. *Norvegia*. Denna Huvuddel af Danska Riket förer Titul af Konungarike och ligger väster ut från Sverge. Det håller i Vidd 2660 Qvadrat Mil, och är således ansenligt större än Finland. Det är ganska bergagtigt, och består til större delen af Berg, Mårsa och Wildmark. Det största Berget heter *Kölen*, största Elven är *Glåmen*, och största Insjön *Mjösen*. Spanmålen räcker ej til Landets förnödenhet. Betet är

skönt och Boskapskötseln ansenlig. På Skog och Fisk är överflöd. Silver, Koppar och Järngruvor finnas, samt andra Mineralier. Städerne äro 18. Folkmängden stiger til 850,000. Religion är Lutherisk. Landet styres af en Ståthållare. Det delas i 4 Huvuddelar: nämligen *Christiania, Christiansands, Bergens* och *Trondhiems* Stift, hvaraf hvardera tillika utgör et Höfdingdöme.

CHRISTIANIA Stift.

Detta Land utgör sydöstra Delen af Norge. Storleken är föga mindre än Götaland. Det är det folkrikaste af alla 4. Man märker:

1. CHRISTIANIA, Rikets Huvudstad, är belägen vid en Vik af Cattegat. Han är Säte för Ståthållaren, Landshöfdingen, Biskopen och Norska Hofrätten, tämeligen stor och välbygd, samt driver ansenlig handel.

2. *Kongsberg*, en ansenlig och folkrik Bergsstad, vid ån Loven; har det bästa Silverbergvärk i Norge.

3. *Fredricsstad*, en regulier stad vid Havet, är ganska väl befäst och driver god handel.

4. *Fredrichald*, en god Stad och Gränsfästning emot Sverge.

CHRISTIANSANDS Stift.

Detta Land utgör sydligaste Delen af Norge, samt är det minsta af de 4 Stiften. Det är likväl större en Småland. Där märkes:

5. CHRISTIANSAND, Stiftets Huvudstad samt Säte för Landshöfdingen och Biskopen, vid en Fjärd, är reguliert och välbygd.

Digitized by Google BER-

BERGENS Stift.

Detta Land ligger vid Norra Oceanen. Det är ſå ſtort ſom 3 gånger Öſtergötland. Där märkes:

6. BERGEN, Huvudſtaden, ſamt Landshöfdingens och Biſkopens Säte, är den ſtörſta, folkrikaſte och förmögnaſte ſtad i Norge ſamt driver ſtark handel och ſjöfart. Folkmängden ſtiger til 15000.

TRONDHJEMS Stift.

Detta Land utgör den norra Delen af Norge, ſamt är det ſtörſta af de 4 Stiften. Storleken är ſom halva Finland. Där märkes:

7. TRONDHIEM, Huvudſtaden ſamt Landshöfdingens och Biſkopens Säte, är tämeligen anſenlig och folkrik ſamt befäſt.

8. *Wårdöehus*, et kaſtell på en Ö i Norra Ocean, är den ytterſta Fäſtning på Jordklotet emot Norden.

Island.

Denna Ö ligger närmare America än Europa. Hon är bland de ſtörſta i Europa. Storleken är ſom Tvåtredjedelar af Lappland. Hon är ganſka bergagtig och kall, men har dock åtſkilliga eldſprutande Berg, hvaribland *Hekla* och *Krabla* äro de märkvärdigaſte. På varma källor är överflöd, men på Spannmål och Skog är briſt. Betet är förträffligt och Fåraſkötſeln anſenlig. Fiſk finnes i mychenhet. Landet är ringa bebodt. Folkmängden ſtiger knapt til 50000. Religion är Luterſk. Landet ſtyres af

Digitized by Google

en Landshöfdinge. Det delas i 2 Stift *Skalholts* och *Holums*. Städer finnas inga. Man märker:

1. *Beſſaſtader*, en Kongsgård, däreſt Landets Höfdinge bor.
2. *Skalholt*, et Biſkopsſäte med Domkyrka.
3. *Holum*, ockſå Biſkopsſäte med Domkyrka.

FÄRÖARNE.

Deſſe Öar ligga Norr om Skotland, ſamt lyda under Landshöfdingen på Island. Störſta Ön heter *Strömö*, hvareſt finnes:

Den lilla Staden *Thorshavn.*

Utom förenämde Länder i Europa äger Danſka Kronan Fäſtningen *Trankebar* i Aſien, 3 Fäſtningar på Gvineiſka kuſten i Africa, ſamt 3 ſmå Öar uti America.

SVEARIKE.

Detta Land kallas af Inbyggarne, med ſammandragit Namn, *Sverge.* Af Tyſkarne kallas det *Schweden* och på Latin heter det *Svecia.* Det är beläget uti Nordligaſte Delen af Europa. Det gränſar i norr til Norge; i öſter til Ryſsland och Öſterſjön, i Söder til Öſterſjön, på andra ſidan om hvilken Preuſſen och Tyſkland äro belägne, i Wäſter til Cattegat, bakom hvilket Danmark ligger, ſamt Norge. Störſta längden är 160 och ſtörſta Bredden 70 mil: Areal innehållet är 6700 Qvadrat Mil. Det är således näſt Ryſsland den ſtörſta Stat i Europa.

De

De Watn som omgiva Sverge öro *Öfwerfjön* och *Cattegat*. Den förra delar sig i 2 stora Vikar, af hvilka 2 höra til Sverge, nämligen *Norrbotn* och *Finskabotn*. De störste Insjöar äro *Wänern*, *Wettern*, *Mälaren*, *Storsjön*, *Enarajärwi*, *Ulojärwi*, *Pdjänä*, *Saima* och *Pielisjärwi*. De största Elver äro: *Göta Elf*, *Dal Elven*, *Ljusne Elf*, *Indals Elven*, *Ångerman Ån*, *Uleå Elf*, *Kumo Elf* och *Kymene Elf*. De högsta Bergen äro: *Åreskutan* och *Sulitjälma*.

Landet är beläget uti et kallt men hälsosamt Climat. Dess förnämsta naturliga förmåner bestå uti öfverflöd på Skog, Betesmark, Wildbråd, Fisk och mångfaldiga slags nyttiga Mineralier; men det behöfver något Spanmål, och har altintet Win, Salt eller Specerier. Utom all slags Boskap, finnes här Renar, Elgar och andra nyttiga Djur, jämväl Rofdjur, såsom Björnar, Wargar, m. m. På Skogs- och Sjöfogel såsom Tjädrar, Orrar, Hjärpar, Änder, är ingen brist. Fisket är ansenligt, hvaraf Sill, Lax och Ströming finnas i största myckenhet. Af Metaller finnas både Guld, Silver, Koppar och Järn; de bägge sidsta i myckenhet.

Folkmängden stiger til 3 Millioner. I Landet talas 2 Huvudspråk: Svenskan och Finskan: Lappskan är en Dialect af den sednare. Religion är Lutersk och Upsigten däröfver är anförtrodd åt 1 Ärkebiskop samt 13 Biskopar. Wetenskaper och Konster beskyddas och uppmuntras. I Riket finnas 3 Universiteter och 12 Gymnasier. Riket är försedt med Manufacturer och Fabriker af nästan alla slag. Til Handel är Landet ganska väl beläget. Til dess för-

Digitized by Google

förkofran och säkerhet äro et Ostindiskt, och et Assecurence Compagnie inrättade, och til styrka för Crediten en Riks-Bank. Myntet består af Silver, och Räkning hålles i R:dr, Skilling och Runstycken. En Tunna Guld är 100,000 R:dr. Huvudvigten är Victualie Vigten, bestående i Skeppund, Lispund, Marker, Lod. Måttet är trefaldigt: Längde- Yte- och Rymdemått. Vanliga Måttet är 1 Aln. 1 Svensk Mil håller i längd 18000 Alnar. 1 Tunland håller i Vidd 14000 Qvadrat Alnar. Rymdemåttet är tvåfaldigt: för Torrvaror och Våtvaror. 1 Tunna innehåller 8 Fjärdingar, eller 32 Kappar, eller 56 Kannor. 1 Åm innehåller 4 Ankare eller 60 Kannor. 1 Kanna innehåller 2 Stop, eller 32 Ort.

Svearike är et af de äldsta Riken i Europa. Dess första Regent, man med någorlunda säkerhet vet, hette *Fornjothr*, som lefde vid pass 300 år för Christi Födelse. Då den sidste af dess Ätt regerade, vid Christi Födelses tid, kom en Furste med Namnet *Sigge Fridulfson*, från Landet norr om Svarta Havet, och satte sin Slägt på Thronen, hvilken kallas *Ynglinga* Stämman. Denna Slägt bibehöll sig på Svenska Thronen ungefär 600 år. *Ivar Widfarne* en Fylkeskonung bemägtigade sig då Regeringen. Denna Värdighet varade hos dess Slägt uti circa 400 år til år 1060. Hvarpå 3 Slägter: *Stenkils*, samt *Sverkers* och *Erics* om hvarandra innehade Riksstyrelsen. Den sidste af desse Ätter slocknade år 1250. *Waldemar* härstammande af den mägtiga Folkunga ätten bekom då Thronen. Denna Ätt varade så väl på Man-

Digitized by Google

si-

sidan som på Qvinno-linien genom några utländska Furstar til år 1396, då den sidste Konungen *Albert* af Meklenburg blef övervunnen af Danska Prinsessan *Margareta*, hvilken bemägtigade sig Svenska Thronen. Hon lät år 1397 anställa en Förening mellan de 3 Nordiske Riken: Sverge, Danmark och Norge, at de för evärdeliga tider skulle utgöra en enda Stat. Denna Förening misshagade Svenske Ständerne, som tidetals erkände de Danske Konunggarne för sina Regenter, och tidetals utvalde sig egen Konung af Svensk härkomst. Detta Tillstånd varade til år 1521, då det lyckades för en högbördad Ädling *Gustaf Ericson* af Ätten Wasa at befria Sverge från Danska Öfverväldet. För hvilken orsak skull han ock blef vald til Sveriges Konung. Den Gustavianska Ätten fortfor genom 6 Regenter til år 1654, då en Hertig af Pfalz *Carl* 10, som på Qvinnosidan härstammade af Wasa Ätten blef vald til Konung. Pfalziska Ätten räckte genom 5 Regenter til år 1751, då den sidste, *Fredrik* af Hessen, gift uti Pfalziska Ätten, dog. *Adolf* 1 Hertig af Holstein, hvilken på Qvinnosidan härstammade af Wasa Slägten, kom då på Svenska Thronen. Han dog år 1771. Dess Son *Gustaf* 3 efterträdde honom, samt dog år 1792. Dess Son vår nu varande Konung heter GUSTAF 4.

Riksvapnet är 3 gyldene Kronor i blått Fält. 4 Riddare Orden finnas: nämligen Serafimer, Svärds, Nordstjärne och Wasa Orden. Svearike är Arfrike, och faller endast på Manslinien. Regeringsformen är Monarkisk, men så vida inskränkt, at då nya Utlagor skola bevil-

Digitized by Google

jas

jas böra Rikets Ständer sammanträda at därom rådslå. Rikets Ständer bestå af 4 Stånd: Adelen, Prästerskapet, Borgerskapet, samt Skatte- och Kronobönderne. Rikets Högsta Domstol består af 12 Personer: 6 Frälse och 6 Ofrälse. Konungen sjelf presiderar därstädes. Kongl. Hofrätterne äro 4: nämligen i Stockholm, Jönköping, Åbo och Wasa. De högsta Riks Collegierne äro 8: nämligen Kongl Krigs Collegium, Amiralitets, Cancellie och Kammar Collegierne, Stats Contoret, Bergs Collegium, Commerce Collegium och Riks Kammar-Rätten. Vidare finnes et Collegium Medicum och et Landtmäteri Contor, och dessutom äro til Regeringens lättande åtskilliga Kgl. Commissioner och Directioner inrättade.

Stats Inkomsterne stiga til 6 Millioner R:dr, och Stats utgifterne til något mindre. Krigsmagten til Lands stiger til circa 50000 Man, hvaraf ungefär 10000 äro Cavalleri och 40000 Infanteri. Krigsflottan består af 40 Krigsskepp och Fregatter, samt et antal Galerer och Canon-Slupar. Bemanningen på alla dessa Fartyg stiger til 10000 Man.

Sveriges indelning är flerfaldig. I anseende til Geografiska Indelningen består Riket af 4 Huvuddelar: *Svealand*, *Götaland*, *Norrland* och *Finland*, som hvardera innefattar flera Landskap, tilsamman 32, näml. 9 uti Svealand: *Upland*, *Södermanland*, *Nerike*, *Wärmeland*, *Dalarne*, *Gästrikland*, *Helsingland*, *Härjedalen*. 10 uti Götaland: *Östergötland*, *Småland*, *Öland*, *Wästergötland*, *Dalsland*, *Bohusland*, *Halland*, *Blekinge*, *Skåne*, *Gottland*. 5 i Norrland: *Medelpad*, *Ångermanland*, *Jämt-*

Digitized by Google

Jämtland, *Wäſterbotn*, *Lappland*. 8 i Finland: *Egenteliga Finland*, *Åland*, *Nyland*, *Tawaſtland*, *Öſterbotn*, *Kajana*, *Sawolax*, *Karelen*. Af alla deſſa är Lappland ſtörſt och Åland minſt.

I anſeende til Lagſkipningen är Riket fördelt mellan 4 Hofrätter: *Swea*, *Göta*, *Åbo* och *Waſa*. Under Svea Hofrätt lyda 7 Lagſagor och 31 Häradshöfdingedömen. Under Göta Hofrätt lyda 9 Lagſagor och 56 Häradshöfdingedömen. Under Åbo Hofrätt lyda 3 Lagſagor och 16 Häradshöfdingedömen, och under Waſa Hofrätt lyda 2 Lagſagor och 13 Häradshöfdingedömen, tilſammans 21 Lagſagor och 116 Häradshöfdingedömen.

I anſeende til Religion och Kyrkoſtyrelſen är Riket indelt uti 14 Stift, hvaraf et är Ärkebiſkopsſtift nämligen det förſta, och de öfrige äro Biſkopsſtift. De äro följande: *Upſala*, *Strängnäs*, *Wäſteräs*, *Carlſtads*, *Linköpings*, *Calmare*, *Wexiö*, *Skara*, *Göteborgs*, *Lunds*, *Wisby*, *Hernöſands*, *Åbo* och *Borgo*, innefattande ſamteligen 1400 Paſtorater.

Bergſlagarne i Riket äro delte uti 12 Bergmäſtaredömen.

I anſeende til Landtregeringen och Upbörden är Riket fördelt uti et Överſtåthållerſkap och 28 Landshöfdingedömen eller ſå kallade Län, hvaraf 9 äro uti Svealand: nämligen *Stockholms Stad*, ſom utgör et Överſtåthållerſkap, ſamt *Stockholms*, *Upſala*, *Nyköpings*, *Wäſteräs*, *Örebro*, *Carlſtads*, *Falu* och *Geſle* Läner. Uti Götaland 12: *Linköpings*, *Calmare*, *Wexiö*, *Jönköpings*, *Marieſtads*, *Wänersborgs*, *Göteborgs*, *Halmſtads*, *Carlskrona*, *Chriſtianſtads*, *Malmö* och *Wisby*.

Digitized by Google

Uti Norrland 2: *Hernösands* och *Umeå*. Uti Finland 6: *Åbo*, *Tawaſtehus*, *Tammola*, *Waſa*, *Kuopio* och *Uleåborgs*. Af deſſa Höfdingdömen är *Umeå* Län det ſtörſta, *Linköpings* det folkrikaſte och *Malmö* Län det bäſt bebodda. Städernas antal är 107.

SVEALAND.

Denna Region gränſar i Norr til Norrland, i Öſter til Norrbotn och Öſterſjön, i Söder til Götaland, ſamt i Wäſter til Norge. Den håller i Vidd 1060 Qvadrat Mil och utgör ſåledes inemot en Sjettedel af hela Riket. Landet är merendels bergagtigt och har överflöd på allehanda Mineralier och Metaller, hvaribland Silver, Koppar och Järn förnämligaſt finnas, i ſynnerhet vankas det ſiſta ſlaget i ſtor myckenhet, ſå at antalet af Maſugnar och Järnbruk är ganſka anſenligt. Dock finnas här även Slättländer, ſom bära Spannmål i ymnighet. De ſtörſta Strömar äro *Clarelven*, ſom utgör öfra Delen af Göta Elf, *Dalelven* och *Liusne Elven*. De ſtörſta Sjöar äro *Mälaren*, *Hjelmaren*, och *Siljan*; *Wänern* och *Wettern* gränſa även til detta Land. Här finnas 33 Städer. Inbyggarnes Antal ſtiger til 850,000.

Landet innefattar 1 Överſtåthållerſkap nämligen *Stockholms*, och 8 Höfdingedömen: *Stockholms*, *Upſala*, *Nyköpings*, *Wäſterås*, *Örebro*, *Carlſtads*, *Falu* och *Gefle* Län. Landſkapen äro 9: *Upland*, *Södermanland*, *Wäſtmanland*, *Nerike*, *Wärmeland*, *Dalarne*, *Gäſtrikland*, *Hälſingland*, *Hårjedalen*. Hvad Eccleſiaſtik Staten beträffar, äro här

Digitized by Google

här 4 Stift: *Upsala*, *Strängnäs*, *Wästerås*, och *Carlstads*.

1. STOCKHOLMS *Öfverståthållerskap.*

Under Stockholms Öfverståthållerskap lyder Staden Stockholm jämte något litet af kringliggande nägd. Man märker:

STOCKHOLM, Lat. *Stockholmia*, hela Rikets Huvudstad och Konungens Residence, belägen vid Mälarens utlopp i Österssjön, på gränsen af Landskapen Upland och Södermanland är stor, välbygd och folkrik. Han håller i Omkrets 2 Mil, innefattar 4140 Gårdar, och bebos af 75000 Invånare. En stor Del af Gårdarne äro bebygde med Stenhus. Stockholm består af 6 Huvuddelar: 1:o *Egentliga Staden*, som innefattar 2 Holmar: *Gustafsholmen* och *Riddarholmen*, belägna emellan Norr- och Söderström; 2:o *Norrmalm*, hvarunder *Blasieholmen* och *Stallholmen* höra; 3:o *Kungsholmen*; 4:o *Ladugårdslandet*, hvarunder en Del af Djurgården hörer; 5:o *Skeppsholmen*, hvarunder *Castelholmen* lyder, och 6:o *Södermalm*. Denna Stad är Säte för Rikets Högsta Domstol, Svea Hofrätt, samtelige Konglige och Riks Collegierne, samt 5 Academier: nämligen en Vetenskaps, en Vitterhets, en Svenska Språkets, en Fria Konsters, och en Musicalisk Academie.

Församlingarne äro delte mellan 2 Consistorier: Stads-Consistorium och Hof-Consistorium. Här finnas 20 ordentliga Kyrkor, hvaraf *Nicolai* är den förnämsta; de öfrige Huvud-Kyrkor äro *Clara*, *Jacobs*, *Franciſci* eller Riddarholms, *Gertruds* eller Tyska, *Maria*, *Catharina*, *Ulricas*

Digitized by Google

eller Kungsholms, *Fredrics* eller Finska, *Hedvigs* eller Ladugårdslands och *Adolfs;* utom 5 Stycken tilhörige främmande Religions Förvanter.

Här äro jämväl 3 *Theatrar:* nämligen 3 *Dramatiska,* samt 1 *Anatomiskt Theater;* 3 *Publika Bibliotheker,* nämligen en Kungligt, 1 Wetenskaps Academiens och 1 Collegii Medici; samt et *Publikt Museum.*

Af Stadens verldsliga publika Byggnader märkas *Kongl. Slottet, Prinsessans Palats, Riddarhuset, Stadens Rådhus, Börsen, Riks-Banken, Myntet,* bägge *Dramatiska Theatrerne, Utrikes Sjötulls-huset, Arcenalen* på Ladugårdslandet *Fredrieshof* kallad, *Observatorium* samt *Lazarettet.* Här finnas ock 2 Hälsobrunnar. Staden har en ganska skön hamn, samt driver stor och ansenlig utrikes Handel til 2 Millioner R:drs värde. Han styres af 1 Överståthållare, 4 Borgmästare och en Magistrat, som är delt i fyra Collegier.

2. STOCKHOLMS Län.

Detta Län utgör Östra delen af *Upland;* i almänhet *Roslagen* kallad, samt en liten del af *Södermanland,* kallad *Södertörn.* Det är vid Sjöstranden bergagtigt, och har sköna Järngruvor, Bergsbruk och Fiskerier, men up i Landet på Gränsen til Upsala Län är det jämnare och bär Spanmål til överflöd. Det har 5 Städer. Landshöfdingen har sit Säte i Stockholms Stad. Man märker:

1. *Öregrund,* ea liten Sjöstad vid Norrbotn, föder sig med Sjöfart och Strömmings-fiske.

Digitized by Google 2. *öst-*

2. *Öfthammar*, en liten Sjöstad vid en Fjärd af Norrbotn, har sin näring af Sjöfart och Fiske.

3. *Norrtelje*, en liten Sjöstad vid en Fjärd af Norrbotn, har et Gevärs-Factori.

4. *Sigtuna*, en ringa Stad vid en vik af Mälaren.

5. *Södertelje*, en liten Stad nära til Mälaren och Öfterfjön.

6. *Waxholm*, en Köping eller Stad med en Fästning ej långt från Stockholm.

7. *Carlberg*, et fordom varande Kungligt Luftflott, nära vid Norrmalm, är nu för tiden inrättadt til en Krigs-Academie.

8. *Ulriksdal*, et vackert Kongl. Luft-Slotts vid Edsviken.

Til Stockholms Höfdingdöme kan ock lämpeligen räknas *Svartsjö-Län*, hvilket består af några Öar i Mälaren, som utgöra et Fögderi, hvilket lyder under Ståthållaren på Drotningholm. Där märkes:

Drotningholm, et skönt Kongl. Luft-Slott, på Lofön.

3. UPSALA Län.

Detta Län utgör Wästra delen af *Upland*, Det är til större delen slätt och bär Spanmål til öfverflöd, samt har jämväl goda Järngruvor och Bergsbruk. Här äro 2 Städer. Man märker:

1. Upsala, Lat. *Upsalia*, en gammal och berömd Upstad vid Fyris ån, 7 mil från Stockholm, är Säte för Rikets-Ärkebiskop, det förnämsta Universitetet i Riket, Länets Höfdinge, en Kongl. Wetenskaps och en Cosmografisk So-

Digitized by Google

cietet. Staden är välbygd. Domkyrkan och Universitets-Bibliotheket äro de största i Riket.

2. *Enköping*, en liten Stad vid Mälaren, föder sig med Jordfrugts plantering.

3. *Ekolsund*, en skön Kungsgård vid en vik af Mälaren; är nu uti privat Hand.

4. *Löfsta*, det ansenligaste Järnbruk i Riket.

4. NYKÖPINGS Län.

Detta Län består af den Västra eller större delen af Landskapet *Södermanland*. Det är frugtbart och bär Spanmål över sit eget behof. Här finnas ock Järngruvor och Bergsbruk. Städerne äro 7. Man märker:

1. *Nyköping*, en medelmåttig Stapel-Stad, vid en Fjärd af Österssjön, är välbygd samt Säte för Länets Höfdinge. Han driver god utrikes Handel med Järn samt andra Bergs och Skogs Producter.

2. *Trosa*, en ringa Sjöstad vid Österssjön, idkar Fiskeri.

3. *Mariefred*, en ringa Stad vid Mälaren.

4. *Strängnäs*, en liten Stad vid Mälaren, är Säte för en Biskop och et Gymnasium.

5. *Eskilstuna*, en liten Stad, ej långt från Hjelmaren, har et vackert Järn manufactur-värk.

6. *Torshälla*, en liten Stad vid Mälaren.

7. *Gripsholm*, en vacker Kongsgård nära vid Mariefred.

8. *Malmköping*, en nyligen anlagd, liten men regulier Stad.

5. WÄSTERÅS Län.

Detta Höfdingdöme består utaf Östra Delen af Landskapet *Wästmanland*, samt den delen af

Up-

Upland, som kallas *Fjerdhundra*. Södra Delen af Länet är flät och bär ymnigt Spanmål; den norra deremot är bergagtig och äger stort förråd på Järn. Här äro 4 Städer. Man märker:

1. WÄSTERÅS, en medelmåttig Stad vid Mälaren, är Säte för Landshöfdingen, en Biskop och et Gymnasium. Staden är välbygd och driver stark handel på Stockholm med Järn och Koppar.

2. *Sala*, en liten Bergstad vid Sagån, är välbygd och föder sig med Bergshandtering; ej långt därifrån är en namnkunnig Silvergruva belägen.

3. *Arboga*, en liten Stad vid en å, et stycke från Mälaren, driver god handel på Stockholm med en myckenhet Stångjärn.

4. *Köping*, en liten Stad nära vid Mälaren, driver handel på Stockholm med Stångjärn.

6. ÖREBRO Län.

Detta Höfdingdöme innefattar Landskapet *Egenteliga Nerike*, och västra delen af Landskapet Wästmanland, i allmänhet *Norra Nerike* kallad. Den Södra delen däraf är flät och bär Spanmål i myckenhet, men den norra är bergagtig och har överflöd på Järn. Städerne äro 4. Man märker:

1. ÖREBRO, en medelmåttig Stad, vid Hjelmaren, har et Gevärs-Factori, samt driver ansenlig handel på Stockholm med Bergslagens tilvärkningar, i synnerhet Järn.

2. *Åskersund*, en liten Stad vid Wettern, handlar med Bergslagen.

Digitized by Google

3. *Nora*, en liten Bergstad, driver handel med Bergslagen.

4. *Linde*, jämväl en ringa Bergsstad.

7. CARLSTADS Län.

Detta Höfdingedöme innefattar Landskapet *Wärmeland*, och är mera bergagtigt än slätt, samt har öfverflöd på Järn. Det har 3 Städer. Man märker:

1. CARLSTAD, en medelmåttig Stad vid Wänern, är Säte för Landshöfdingen, en Biskop och et Gymnasium, samt driver god handel på Göteborg med Bergslags-Producter, i synnerhet Stångjärn.

2. *Christinehamn*, en liten Stad vid Wänern, driver god handel med Järn, och håller den största Järnmarknad i Riket.

3. *Filipstad*, en ringa Bergsstad.

8. FALU Län.

Detta Höfdingedöme kallas jämväl Stora Kopparbergs Län och innefattar Landskapet *Dalarne*. Det är det största i Svealand, mer än 4 gånger så stort som Stockholms Län. Det är i allmänhet bergagtigt, men har godt förråd på nyttiga Mineralier, i synnerhet Koppar och Järn, samt något Silver. Städerne äro 4. Man märker:

1. FALUN, en tämeligen ansenlig Stad vid Sjön Run, är Säte för Länets Höfdinge. Han är en bland de folkrikaste i Riket och driver stark handel med Koppar och Järn. Tätt utmed Staden är en stor och namnkunnig Koppargruva belägen.

Digitized by Google

2. *Ho-*

2. *Hedemara*, en liten Stad vid Sjön Hofran, driver Handel med Tack- och Stångjärn.

3. *Säter*, jämväl en liten Stad vid Sjön Ljuſtern, har ſamma födkrok, ſom föregående Stad.

4. *Aveſtad*, et ſtort Kopparvärk vid Dal-Elven, hvareſt Rikets ſkiljemynt ſlås, liknar en liten Stad.

9. GEFLE Län.

Detta Höfdingdöme är näſt efter Falu Län det ſtörſta i Svealand. Storleken är ſom 3 gånger Skåne. Det innefattar de 3 Landſkapen: *Gäſtrikland*, *Hälſinglond* och *Hårjedalen*. Södra delen är något ſlättländig, men den Norra är bergagtig, och bär ej Spanmål til Inbyggarnes förnödenhet, men betet är förträffeligit. Här äro 3 Städer.

GÄSTRIKLAND.

Detta Landſkap ligger ſydligaſt af de 3, det är det minſta, men bäſt bebodda. Man märker:

1. GEFLE, Lat. *Gevalia*, en tämeligen anſenlig Stad, vid en Fjärd af Norrbotn; njuter Stapelfrihet, ſamt är Säte för Länets Höfdinge och et Gymnaſium. Staden driver en anſenlig utrikes handel, i ſynnerhet med Stångjärn och Bräder. Folkmängden ſtiger til 5000.

HÄLSINGLAND.

Detta Landſkap är det ſtörſta af de 3. Det har godt förråd på Smör och Lin. Man märker:

2. *Söderhamn*, en liten Sjöſtad, driver god handel på Stockholm med Bräder, Smör, Lin och Väf. Här är et godt Gevärs-Factori.

3. *Hudikswall*, en liten Sjöstad, har en Trivial Skola och driver Handel på Stockholm med samma varor som föregående Stad.

HÄRJEDALEN.

Detta Land ligger vid Norrska Gränsen. Det är kallt och ringa bebodt, samt har ej något märkvärdigt.

GÖTALAND.

Detta Rikets Huvuddel gränsar i Norr til Svealand, i Öster til Österssjön, i Söder til Österssjön och i Väster til Öresund och Cattegat, samt med en liten del til Norge. Dess vidd är 840 Qvadrat mil. Landet är mera slätt än bergagtigt, och har få höga Berg, samt godt förråd på Säd och Frukt. Metaller finnas ock, förnämligast Järn, dock ej i myckenhet, samt litet Guld. De största Strömar äro *Göta Elf* och *Motala Å*. De ansenligaste Sjöar äro *Wänern* och *Wettern*. Här finnas 47 Städer, och vid pass 1250,000 Människor.

Landet innefattar 12 Höfdingdömen nämligen: *Linköpings, Calmare, Wexiö, Jönköpings, Mariestads, Wänersborgs, Göteborgs, Halmstads, Carlscrona, Christianstads, Malmö* och *Wisby*. Landskapen äro 10: *Östergötland, Småland, Öland, Wästergötland, Dalsland, Bohusland, Halland, Blekinge, Skåne* och *Gottland*. Biskops-Stiften äro 7: *Linköpings, Calmare, Wexiö, Skara, Göteborgs, Lunds* och *Wisby*.

Digitized by Google

1. LIN-

1. LINKÖPINGS Län.

Detta Höfdingdöme innefattar Landſkapet *Öſtergötland*. Det är ſlätt midt uti och bär Säd i myckenhet, men i Norr och Söder är det bergagtigt, och har därſtädes förråd på Järn. Detta Län är det folkrikaſte i Riket. Här finnas 5 Städer. Man märker:

1. LINKÖPING, Lat. *Lincopia*, en medelmåttig Stad vid ån Stång, ej långt från Sjön Roxen, är Säte för Länets Höfdinge, Stiftets Biſkop och et Gymnaſium. Staden har åtſkilliga Fabriker.

2. NORRKÖPING, Lat. *Norcopia*, en anſenlig Stad vid Motala åns utlopp i Fjärden Bråviken, är den femte i Riket i anſeende til Folkmängden, har et koſtbart Mäſingsbruk, utom många andra Fabriker; njuter Stapelfrihet, ſamt driver en god utrikes handel med Järn, Mäſſing och andra varor. Folknumern ſtiger öfver 8,000.

3. *Söderköping*, en liten Sjöſtad vid Fjärden Slätbaken, njuter Stapelfrihet, men driver ringa handel.

4. *Wadſtena*, en liten Stad vid Wettern, har et anſenligt Krigsmanshus.

5. *Skeninge*, en liten Stad vid ån Skena, håller den bäſta Boſkaps-marknad i Riket.

2. CALMARE Län.

Detta Höfdingdöme ligger vid Hayet. Det innefattar Öſtra delen af Landſkapet *Småland* och Ön *Öland*. Landet är i gemen bergagtigt och ſtenigt, dock finnas här inga höga Berg.

Digitized by Google

Nor-

Norra delen har brist på Spanmål; men Södra delen och Öland över sit behof däraf. Här äro 3 Städer. Man märker:

1. CALMAR, en tämelig Stad vid Öfterſjön, är befäſt, ſamt Säte för Länets Höfdinge, Stiftets Biſkop och et Gymnaſium. Staden njuter Stapelfrihet och driver en god inrikes ſamt utrikes handel med Järn och andra Landets Producter.

2. *Wäſtervik*, en tämelig Stad vid Öfterſjön, njuter Stapelfrihet, har några Fabriker, och driver god Handel.

3. *Wimmerby*, en liten Stad in i Landet.

ÖLAND.

Denna är en anſenlig Ö i Öfterſjön, 14 mil lång, men ganſka ſmal, har godt förråd på Honing och ſköna Nötter; men har ingen Stad.

3. WEXIÖ Län.

Detta Höfdingdöme kallas gemenligen Kronobergs Län, och utgör Södra delen af *Småland*. Det är bergagtigt och har ſmå åkervidder, men koſtligt mulbete. Här är allenaſt en Stad. Man märker:

WEXIÖ, Lat. *Wexionia*, en liten Stad vid en liten Å, är Säte för Länets Höfdinge, Stiftets Biſkop och et Gymnaſium. Stadens ſtörſta handel ſker med Oxar.

4. JÖNKÖPINGS Län.

Detta Höfdingdöme utgör Norra delen af *Småland*. Det är bergagtigt och har tämeligen ſtora Bergshögder, ſom dock äro långſluttande, jord-

Digitized by Google

jordländte och skogbevuxne. Af Metaller finnes Guld, Koppar och Järn. Här äro 3 Städer. Man märker:

1. JÖNKÖPING, Lat. *Junecopia*, en medelmåttig Stad vid Wettern, njuter Stapelfrihet, fast den ej är vid Havet belägen, samt är Säte för Göta Hofrätt och Länets Höfdinge. Här är ock et Gevärs-Factori.

2. *Ekesjö*, en liten Stad, driver anfenlig Oxehandel.

3. *Gränna*, en ringa Stad vid Wettern, driver också god Oxhandel.

4. *Ädelfors*, det enda Guldvärk i Riket.

5. *Wisingsö*, en vacker Ö i Wettern, har et litet Gymnasium.

3. MARIESTADS Län.

Detta Höfdingdöme kallas jämväl Skaraborgs Län, samt utgör Norra delen af *Wästergötland*. Det är i allmänhet slättländigt, samt har öfverflöd på Säd och Frukt. Af Berg är Kinnekulle märkvärdig. Här finnas 6 Städer. Man märker:

1. MARIESTAD, en liten regulier Stad vid Wänern, är Säte för Länets Höfdinge.

2. *Skara*, en ringa Stad, näftan midt i Länet, är Säte för en Biskop och et Gymnasium.

3. *Lidköping*, en liten regulier Stad vid Wänern, är tämeligen välbygd och driver god handel på Wärmeland.

4. *Skofde*, en liten Stad, föder sig mäst med Tobaks Plantering.

5. *Hjo*, en ringa Stad vid Wettern, föder sig mäst med Fiske i samma Sjö.

Digitized by Google

6. *Fal-*

6. *Falköping*, en ringa Stad.

7. *Howa*, en By och namnkunnig Marknads plats.

6. WÄNERSBORGS Län.

Detta Höfdingdöme kallas jämväl Elfsborgs Län. Detta innefattar Södra delen af *Wästergötland* och hela *Dalsland*. I Norr och Söder är detta Land bergagtigt, men midtuti är det jämnare. Det bär ej så mycken Säd Invånarne behöva. Här äro 5 Städer. Man märker:

Uti WÄSTGÖTA Delen.

1. WÄNERSBORG, en medelmåttig Stad vid ena ändan af Wänern, är Säte för Länets Höfdinge, samt driver god handel med Järn från Wärmeland.

2. *Alingsås*, en medelmåttig Stad, är en Manufactur Stad, som utgjordt et Modervärk för alla Manufacturer i Riket. Här finnes många Fabriker.

3. *Borås*, en tämelig Stad, hvars Invånare idka en anfenlig handel kring hela Riket.

4. *Ulricehamn*, en liten Stad vid en Sjö, har god Tobaks Plantering.

5. *Trollhättan*, et namnkunnigt Wattufall i Göta Elf.

Uti DALSLAND.

6. *Åmål*, en liten Stad vid Wänern, driver handel på Wänersborg med Skogens Producter.

7. GÖTEBORGS Län.

Detta Höfdingdöme innefattar en liten del af *Wästergötland* och hela *Bohusland*. Det är i all-

Digitized by Google

allmänhet nog bergagtigt och bär icke Spanmål til sina Invånares behof, men Fisket är desto ymnigare, i synnerhet på Sill. Här finnas 5 Städer. Man märker:

1. GÖTEBORG, Lat. *Gotoburgum*, en ansenlig och folkrik, samt reguliert anlagd och väl befäst Stad vid Göta Elfs utlopp, är Säte för Länets Höfdinge, en Biskop, et Gymnasium, et Amiralitet och Escader, en Fortifications-Brigade, samt et Ostindiskt Compagnie. Staden njuter Stapelfrihet, är försedd med hvarjehanda slags Fabriker, samt idkar en ansenlig och vidsträckt handel på alla mäst kända utrikes orter, i synnerhet med Ostindiska Varor, Sill och Stångjärn. Folkmängden stiger jämte Garnisonen til 15000.

2. *Kongshäll*, en liten Stapelstad vid Göta Elf. Ej långt därifrån ligger den fordom förträffeliga men nu obrukbara Fästningen *Bohus*, på en Holme i Göta Elf.

3. *Marstrand*, en medelmåttig Stad på en Ö i Skärgården, är förklarad för Frihamn, och driver stark Fiskhandel. Tätt invid Staden ligger den starka Fästningen *Carlsten*.

4. *Uddewalla*, en tämeligen ansenlig Stad vid en Fjärd af Cattegat, njuter Stapelfrihet och driver en vigtig utrikes handel, förnämligast med Sill och annan Saltsjö-Fisk.

5. *Strömstad*, en medelmåttig Stapelstad vid Svinesund på Norrska Gränsen.

8. HALMSTADS Län.

Detta Höfdingdöme innefattar Landskapet *Halland*. Norra delen af Landet är bergagtig och skog-

Digitized by Google

skogrik, men den Södra har endast små kullar, och frugtbarare Jordmån. Säden räcker ej til Invånarnes behof, men Fisk finnes i stor ymnighet. Här äro 5 Städer. Man märker:

1. HALMSTAD, en liten Stad vid ån Nissas utlopp i Havet, är Säte för Länets Höfdinge, äger Stapelfrihet och driver någon utrikes handel, som mäst består uti Bräder.

2. *Laholm*, en liten Sjöstad vid ån Laga, drifver handel, mäst med egna Fabriks tilverkningar.

3. *Falkenberg*, en ringa Sjöstad, vid Ån Ätran, har sin näring af Åkerbruk och Fiske:

4. *Warberg*, en liten Stad vid Havet, är den bästa i Höfdingdömet, njuter Stapelfrihet, och driver tämeligen god handel på utländska orter, förnämligast med Järn och Potaska.

5. *Kongsbacka*, en ringa Stad vid en Fjärd af Cattegat, har liten handel och Sjöfart.

9. CARLSCRONA Län.

Detta Höfdingdöme innefattar hela Landskapet *Blekinge*. Landet är bergagtigt vid Havet, men midtuti är det så vackert och behagligt, at på få ställen i Riket finnes dess like. Här äro 3 Städer. Man märker:

1. CARLSCRONA, Lat. *Caroli Corona*, en ansenlig, reguliert anlagd och folkrik Stad på några Öar i Skärgården, är Säte för Länets Höfdinge, samt Huvudstationen för Rikets Örlogsflotta. Staden njuter Stapelfrihet, har en förträffelig hamn och driver ansenlig handel. Folkmängden stiger til 13000; Sjömanskapet härunder begripit.

2. *Carls-*

Digitized by Google

2. *Carlshamn*, en medelmåttig Stad vid Öfterſjön, äger Stapelfrihet, har en ſkön hamn och driver en fördelaktig utrikes handel, förnämligaſt med Beck och Tjära ſamt Potaſka.

3. *Sölvesborg*, en ringa Sjöſtad, föder ſig mäſt med Fiſke och Tobaks Plantering.

10. CHRISTIANSTADS Län.

Detta Höfdingdöme innefattar Nordöſtra delen af *Skåne*. Norra delen af Landet är backländig och har förråd på ſkog, men den Södra är ſlät och bär Spannmål til överflöd. Här äro 3 Städer. Man märker:

1. CHRISTIANSTAD, en medelmåttig Stad vid Helge å, är välbygd och väl befäſt, ſamt Säte för Länets Höfdinge. Staden njuter Stapelfrihet, och driver god utrikes handel, förnämligaſt med Alun, Potaſka, Beck och Ekeſtäver.

2. *Cimbrishamn*, en liten Sjöſtad vid Öfterſjön, driver handel, förnämligaſt med Spannmål.

3. *Engelholm*, en liten Stad, ej långt från Cattegat.

4. *Andrarum*, et ſtort och koſtbart Alunverk.

5. *Båſtad*, en anſenlig By och Fiſkeläge vid Kattegat, liknar en liten Stad.

11. MALMÖ Län.

Detta Höfdingdöme kallas jämväl Malmöhus Län, ſamt innefattar Sydväſtra delen af Landſkapet *Skåne*. Landet är ganſka jämt och fruktbart både på Säd och Frugt; af det förra ſlaget finnes här ſtörre ymnighet, än i något

annat Höfdingdöme i Riket. Här är 7 Städer. Man märksr:

1. MALMÖ, lat. *Malmogia*, en tämeligen anſenlig Stad vid Öreſund, är Säte för Länets Höfdinge. Staden är välbygd och befäſt, njuter Stapelfrihet ſamt driver god utrikes- och inrikes handel, hvilken ſednare ſker mäſt med Spanmål. Folkmängden ſtiger til 5000.

2. LUND, en medelmåttig Upſtad, är ganſka gammal, ſamt Säte för en Biſkop och et Univerſitet. Staden har ſin förnämſta näring af Academie Staten och den Studerande Ungdomen. Domkyrkan är koſtbar.

3. *Landskrona*, en medelmåttig Stad vid Öreſund, är reguliert anlagd och väl befäſt. Staden njuter Stapelfrihet och handlar på utrikes orter med hvarjehanda varor, och på inrikes orter mäſt med Spanmål.

4. *Helſingborg*, en liten Stad vid trångaſte paſſet af Öreſund, njuter Stapelfrihet, och driver liten utrikes handel.

5. *Yſtad*, en medelmåttig Stad vid Öſterſjön, äger Stapelfrihet och driver god handel på utrikes orter, och inrikes förnämligaſt med Säd.

6. *Skanör*, en ringa Sjöſtad vid Öreſund, är urgammal och föder ſig med Fiſke och Åkerbruk.

7. *Falſterbo*, en ganſka ringa Stad på ytterſta udden af Skåne, förtjänar knapt namn af Stad.

8. *Trälleborg*, en anſenlig By eller Köping liknar en liten Stad, och förtjänte mer rättighet därtil än Falſterbo.

Digitized by Google

12. WISBY Län.

Detta Höfdingdöme innefattar Ön *Gottland*. Landet har i gemen en flugtbärande Jordmån, samt tämeligit förråd på Skog, skönt Fiske och ansenliga Sandstens brott samt Marmor. Detta Höfdingdöme är det minsta i Riket. Det är hälften så stort som Upsala Län. Här är en Stad. Man märker:

1. *Wisby*, en tämelig Stad vid Havet, är Säte för Länets Höfdinge, och Biskopen över Stiftet. Staden äger Stapelfrihet och driver tämeligen vigtig handel på utrikes orter, förnämligast med Bjälkar, Bräder, Marmor, Sandsten och Kalk.

2. *Slitehamn*, en ganska skön hamn med en liten Fästning.

NORRLAND.

Denna Rikets Huvuddel gränsar i Norr til Norge, i Öster til Ryssland, Finnland och Norrbotn, i Söder til Svealand, samt i Wäster til Norge. Det håller i vidd 2560 Qvadrat mil, och utgör således tre-åttondelar af hela Riket. Landet är i allmänhet upfyldt af Hedar, Berg samt Mossar och Sjöar, och har få upröjda platser, liten åker och brist på Spanmål, men godt mulbete samt överflöd på Skog, vilda Djur och Fogel. De största Strömar äro *Ljungan*, *Indals Elven*, *Ångerman Elven*, *Umeå*, *Skellefteå*, *Piteå*, *Lnleå*, *Calix* och *Torneå* Elver. De ansenligaste Sjöar äro: *Storsjön*, *Stora Avan*, *Horn-Avan*, *Lulejärwi*, *Tornejärwi* och *Enarajärwi*,

wi. De högſta Bergen äro: *Åreſkutan* och *Sulitjälma.* Här finnas 6 Städer. Landet bebos af 150000 Människor. Det innefattar 2 Landshöfdingdömen: *Hernösands* och *Umeå*, ſamt 5 Landſkap: *Medelpad*, *Ångermanland*, *Jämtland*, *Wäſterbotn* och *Lappland.* Rörande Kyrkoſtaten ſå utgör Landet et endå Stift, kalladt *Hernösands.*

1. HERNÖSANDS Län.

Detta Höfdingdöme beſtår af de 3 Landſkapen *Medelpad*, *Ångermanland* och *Jämtland*, ſom med et gemenſamt namn kallas *Wäſternorrland.* Det är et af de ſtörſta i Riket. Det är uti vidd 10 gånger ſå drygt ſom Upſala Län. Det är ringa bebodt, har föga åker, men godt Mulbete, ſamt ymnigt förråd af Skog, Fiſk och Fogel. Det bäſta Lin i Riket växer i detta Län. Här finnas 2 Städer.

MEDELPAD.

Detta Landſkap är det ſydligaſte af de 3. Det är det minſta af dem, men dock det bäſt bebodda. Här finnes en Stad, nämligen:

1. *Sundswall*, en medelmåttig Sjöſtad vid Norrbotn, driver god handel på Stockholm, med Landets Producter, förnämligaſt Bjälkar, Bräder, Smör, Lärft, Fogel, Lax och Ströming.

ÅNGERMANLAND.

Detta Landſkap ligger i Norr om det föregående, även vid Havet, ſamt är det ſolkrikaſte af de 3. Det har 1 Stad, nämligen:

Digitized by Google

HER-

2. HERNÖSAND, en medelmåttig Sjöstad på en Ö vid Ångerman Elvens Utlopp i Havet, är Säte för Landshöfdingen, Stiftets Biskop och et Gymnasium, driver god handel på Stockholm, i synnerhet med Bräder, Tjära, Smör, Lin, Lärft, Ströming och Fogel.

JÄMTLAND.

Detta Landskap är beläget up i landet vid Norrska Gränsen. Det är det största af de 2, som 5 gånger Medelpad. Det njuter et kallt Climat och är det minst bebodda af de 3. Det har 1 Stad. Man märker:

3. *Östersund*, en nyligen anlagd liten Stad, vid Storsjön.

4. *Frösön*, en Köping på en Ö uti Storsjön, har en Trivial Skola.

2. UMEÅ Län.

Detta Höfdingdöme innefattar de bägge Landskapen *Wästerbotn* och *Lappland*, samt är det största af alla i Riket. Det utgör inemot tre-tiondelar af hela Rikets vidd. Vid Sjökusten är det merendels slätt och fruktbart, men up i Landet är det upfylt af Hedar, Skogar, Ödemarker, Sjöar och Kärr. Vilda Djur såsom Björnar, Vargar och flere andre finnas i mycken het. Boskapen är här förnämligast af 2 slag Nöt och Renar. Af Mineralier finnes Järnmalm i ymnighet. Detta Höfdingdöme är det sämst bebodda af alla i Riket. Folkmängden stiger ej över 80000. Här äro 4 Städer.

Digitized by Google

WÄSTERBOTN.

Detta Landſkap ligger vid Havet. Det är et af de ſtörſta i Riket; 10 gånger ſå ſtort ſom Halland. Där märkes:

1. UMEÅ, en liten Stad vid Ume Elfs utlopp i Havet, är Säte för Länets Höfdinge, ſamt driver god handel på Stockholm med Landets Producter, ſom förnämligaſt beſtå uti Smör, Lax, Torr Fiſk, Bräder, Tjära och Vilda Djurs ſkinn.

2. *Piteå*, en liten Stad vid Pite Elfs Utlopp i Havet, har en Trivial Skola, och handlar på Stockholm med ſamma Varor ſom Umeå.

3. *Luleå*, en liten Stad vid Lule Elfs utlopp i Havet, handlar med ſamma Varor ſom de 2 föregående Städer.

4. *Tårneå*, en liten Stad vid Torne Elfs utlopp i Norrbotn, är den nordligaſte af alla Svenſka Städer, och driver ſamma ſlags handel ſom de föregående Städer.

LAPPLAND.

Detta Landſkap ligger nordligaſt af alla Rikets Landſkap. Det är ock det ſtörſta af dem. Det är vid pass 15 gånger ſå ſtort ſom Öſtergötland. Climatet är här ganſka kallt, och Landet är litet upbrukadt och bebodt, men har ymnigt af vilda Djur och Renar, hvilka ſednare äro Lapparnes Boſkap. Många Nybyggare, förnämligaſt i de ſydliga trakterne, hava här boſatt ſig för at bruka jorden; och deras Boſkap beſtår af Nöt, ſamt något Får och Getter. Inbyggar-

Digitized by Google

garnes antal stiger til circa 10000. Landet har ingen Stad, och är indelt uti 10 Pastorater, hvaraf några äro ofanteligen stora. Man märker:

1. *Åsele* och *Lycksele*, 2 Soknar, som äro sydligast belägne af dem alla, äro de hvilka äro bäst bebodda.

2. *Sådankyld*, en Sokn, märkes, emedan hon är den största i hela Riket. Hon är i vidd så dryg som Upland, Södermanland och Wästerås Län sammantagne; men har dock ej över 1200 Inbyggare.

FINLAND.

På latin *Fennonia*. Denna Rikets Hdvuddel gränsar i Norr til Norrland, i Öster til Rysland, i Söder til Finska Botten, samt i Väster til Norrbotn. Den håller i vidd 2220 Qvadrat Mil, och utgör således en tredjedel af hela Riket. Landet är mera slättländigt än bergagtigt, överalt med Sjöar upfyldt, samt genomskurit af många Strömar. Det har sköna Skogar, kostelig Äng och Mulbete, samt tilräckelig Åker, så at Spanmål finnes utöver Landets behof. På Fisk är överflöd, men Metaller fattas. De största Sjöar äro *Saima*, *Päjänd*, *Ulojärwi*, *Höitidinen* och *Pielisjärwi*. De ansénligaste Strömar äro *Kymene*, *Kemi*, *Ulo* och *Kumo* Elver. Landet har 22 Städer och bebos af 760000 Inbyggare.

Det består af 6 Höfdingdömen, nämligen: *Åbo*, *Tawastehus*, *Tommola*, *Wasa*, *Kuopio* och *Uleåborgs*. Landskapen äro 8: *Egenteliga Finland*, *Åland*, *Nyland*, *Tawastland*, *Österbotn*, *Kaja-*

Digitized by Google

na, *Savolax* och *Karelen*. Biskops-Stiften äro 2: *Åbo* och *Borgo*. I anseende til Lagskipningen äro här 2 Hofrätter: *Åbo* och *Wasa*.

1. ÅBO Län.

Detta Höfdingdöme innefattar största delen af *Egenteliga Finland* samt Ön *Åland*. Landet är ganska vackert och fruktbart, färdeles i Södra delen, samt har öfverflöd på Säd och Fisk. Det är det bäst bebodda i Finland. Här äro 6 Städer. Man märker:

1. ÅBO, Lat. *Aboa*, en tämeligen ansenlig Stad vid ån Aurajokis utlopp i Havet, är den största i Finland, Säte för en Hofrätt, en Landshöfdinge, en Biskop och et Universitet. Staden är tämeligen välbygd, njuter Stapelfrihet och driver god kandel, förnämligast med Bräder, Tjära, Säd, Torr Fisk, och andra Lifsmedel. Staden är i anseende til Folknumern den fjärde i Riket. Dess Folkmängd stiger til circa 10000.

2. *Nädendal*, en liten Sjöstad ej långt från Åbo, driver handel på Stockholm, förnämligast med Tråstrumpor.

3. *Nystad*, en liten Sjöstad, njuter Stapelfrihet på Österssjön, samt föder sig med Sjöfart.

4. *Raumo*, en liten Sjöstad, njuter Stapelfrihet på Österssjön, och handlar mäst med Trävaror.

5. *Björneborg*, en medelmåttig Stad vid Norrbotn, njuter Stapelfrihet och driver handel med Tjära, Bräder, Trävaror och Fisk.

6. *Tamerfors*, en i sednare tider reguliert anlagd Upstad, ej långt från Sjön Näsijärwi.

Digitized by Google Öa-

Åland.

Denna Ö är belägen i Öfterſjön uti öpningen til Norrbotn. Hon är anſenlig til vidden, ſamt tillika med flera kringliggande utgör et Landſkap. Ön har ſkönt mulbete och överflöd på Fiſk, men ingen Stad.

2. TAWASTEHUS Län.

Detta Höfdingdöme innefattor ſtörſta delen af Landſkapen *Tawaſtland* och *Nyland*, ſamt en del af *Egentel:ga Finland*. Det är ganſka vackert och väl beläget, förſedt med ſköna Skogar, bördiga Åkrar och Ängar ſamt koſteligit Mulbete. Det har ock överflöd på Säd och Fiſk. Här äro 3 Städer.

Tawastland.

Detta Landſkap ligger up i Landet ſamt utgör ſtörre delen af Höfdingdömet. Där märkes:

1. *Tawaſtehus*, en regulier Stad vid en Sjö midt i Länet, är Säte för Landshöfdingen.
2. *Padaſjoki*, en nyligen anlagd Köping vid Sjön Päjänä.

Nyland.

Detta Landſkap ligger vid Finſka Viken, ſamt utgör den mindre, men bättre bebodda delen af Höfdingdömet. Där märkes:

1. *Helſingfors*, en medelmåttig Stad vid Hafvet, är välbygd och befäſt, njuter Stapelfrihet, och driver handel med Malt, Järn, Bräder, Tjära och Salt fiſk.

Digitized by Google

4. *Sweaborg*, en Fäſtning ej långt från Helſingfors, på 7 Holmar i Skärgården, är en af de ſtörſta och förträffeligaſte i Riket.

5. *Ekenäs*, en liten Sjöſtad, njuter Stapelfrihet på Öſterſjön.

3. TOMMOLA Län.

Detta Höfdingdöme är ſammanſatt utaf delar af Landſkapen *Nyland*, *Tawaſtland*, *Karelen* och *Sawolax*. Det är et vackert och fruktbart Land, förſedt med göda åkrar och ängar, ſtora Skogar och en myckenhet Sjöar. Här finnas 3 Städer. Man märker:

1. *Tommola*, en i ſednare tider anlagd regulier Stad midt i Länet, är Säte för Landshöfdingen.

2. *Borgo*, en medelmåttig Stad vid Havet, är Säte för en Biſkop och et Gymnaſium, njuter Stapelfrihet på Öſterſjön, och driver handel förnämligaſt med Bjälkar, Bräder, Tjära, Säd och Wäfnad.

4. *Loviſa*, en medelmåttig Stad vid Havet, äger Stapelfrihet och driver handel med Bräder och Tjära. En mil från Staden ligger Fäſtningen *Swartholmen*.

5. *Anjanpeldo*, en anſenlig och namnkunnig By och Marknadsplats.

4. WASA Län.

Detta Höfdingdöme utgöres af Södra delen af *Öſterbotn*, ſamt Stycken af *Egenteliga Finland* och *Tawaſtland*. Landet är merendels ſlätt och fruktbart, ſamt har öfverflöd på Säd, Fiſk och Skog. Här äro 6 Städer. Man märker:

1. WA-

Digitized by Google

1. WASA, en medelmåttig Stad vid en Fjärd af Havet, är Säte för Norra Finska Hofrätten och Landshöfdingen. Staden njuter Stapelfrihet, samt handlar med Bräder, Tjära, Fisk, Smör och Ost.

2. *Christinestad*, en liten Stad vid Havet, äger Stapelfrihet, samt driver handel med Tjära, Bräder, Bjälkar, Ströming och Boskap.

3. *Kaskö*, en i sednare tider anlagd regulier Stad, vid Havet, är ännu liten, men har en förträffelig Hamn.

4. *Ny-Carleby*, en liten Sjöstad, driver handel med Bräder, Bjälkar, Tjära, Ved och Smör.

5. *Jacobstad*, en liten Stad vid Havet, njuter Stapelfrihet på Österssjön, och driver handel med Tjära, Bräder och Ved.

6. *Gamla-Carleby*, en liten Stad vid Havet, äger Stapelfrihet och driver fördelagtig handel med bygda Fartyg, Tjära, Bräder, Säd och Talg.

5. KUOPIO Län.

Detta Höfdingdöme innefattar största delarne af *Sawolax* och *Karelen*, samt en ringa del af *Tawastland*. Det är i anseende til storleken det andra i Finland; halfannan gång så drygt som Åbo Län. Landet är ganska mycket af Sjöar genomskurit, samt har öfverflöd på Fisk och Mulbete, men åkrarne äro små; dock finnes Spannmål öfver Landets behof, emedan här brukas Svedjande. Här är en Stad. Man märker:

1. *Kuopio*, en nyligen anlagd liten Stad vid Sjön Kalawäsi, är Säte för Länets Höfdinge.

2. *Kuo-*

Digitized by Google

2. *Kuopio*, en Sokn, hvilken tils i sednaste tider varit den folkrikaste Landsförsamling i Riket; men är numera delad i 2 Pastorater.

6. ULÅBORGS Län.

Detta Höfdingdöme innefattar Norra delen af *Österbotn*, samt Landskapet *Kajana*. Det är det största i Finland; samt det andra i hela Sverge. Det är över 7 gånger större än Östergötland. Landet är mot Hafssidan slätt, men up i Landet bergagtigt samt upfyldt med Sjöar, Kärr och Hedar. Det har överflåd på Skog, Mulbete och Fisk. Här äro 3 Städer. Man märker:

1. ULÅBORG, en tämelig Stad vid Ule Elfs utlopp i Havet, näst efter Åbo den ansenligaste i Finland, samt Säte för Landshöfdingen. Staden njuter Stapelfrihet och driver god handel, förnämligast med Bräder, Tjära, Lax och Smör.

2. *Brahestad*, en liten Stad vid en Fjärd af Havet, njuter Stapelfrihet och handlar förnämligast med Tjära, Smör, och Talg, samt Fisk.

3. *Kajana*, eller *Kajaneborg*, en ringa Stad vid Sjön Ulojärwi, har en liten Fästning.

Bihang,

Som visar, hvilka Städer äro belägne i hvarje Rikets Landskap.

SVERGE delas i 4 Huvuddelar: *Swealand*, *Götaland*, *Norrland* och *Finland*. Det består af 32 Landskap, och har 107 Städer.

1. SVEA-

Digitized by Google

1. SVEALAND.

Denna Rikets Huvuddel innefattar 9 Landskap, samt har 31 Städer.

1. *UPLAND* har 8 Städer: *Stockholm*, *Öregrund*, *Östhammar*, *Norrtelje*, *Sigtuna*, *Waxholm*, *Upsala* och *Enköping*.

2. *SÖDERMANLAND* har 8 Städer: *Södertelje*, *Nyköping*, *Trosa*, *Mariefred*, *Strängnäs*, *Malmköping*, *Eskilstuna* och *Torshälla*.

3. *WÄSTMANLAND* har 6 Städer: *Wästerås*, *Sala*, *Arboga*, *Köping*, *Nora* och *Lindé*.

4. *NERIKE* har 2 Städer: *Örebro* och *Askersund*.

5. *WÄRMELAND* har 3 Städer: *Carlstad*, *Christinehamn* och *Filipstad*.

6. *DALARNE* har 3 Städer: *Falun*, *Hedemora* och *Säter*.

7. *GÄSTRIKLAND* har en Stad: *Gefle*.

8. *HELSINGLAND* har 2 Städer: *Söderhamn* och *Hudiksvall*.

9. *HÄRJEDALEN* har ingen Stad.

2. GÖTALAND.

Denna Rikets Huvuddel innefattar 10 Landskap, och har 47 Städer.

1. *ÖSTERGÖTLAND* har 5 Städer: *Linköping*, *Norrköping*, *Söderköping*, *Wadstena* och *Skeninge*.

2. *SMÅLAND* har 7 Städer: *Calmar*, *Wästerwik*, *Wimmerby*, *Wexiö*, *Jönköping*, *Ekesjö* och *Gränna*.

3. *ÖLAND* har ingen Stad.

4. *WÄ-*

Digitized by Google

3. *WÄSTERGÖTLAND* har 11 Städer: *Marieſtad, Skara, Lidköping, Sköfde, Hjo, Falköping, Wänersborg, Alingiås, Borås, Ulricehamn* och *Göteborg.*

5. *DALSLAND* har en Stad: *Åmål.*

6. *BOHUSLAND* har 4 Städer: *Kongshäll, Marſtrand, Uddewalla* och *Strömſtad.*

7. *HALLAND* har 5 Städer: *Halmſtad, Laholm, Falkenberg, Warberg* och *Kongsbacka.*

8. *BLEKINGE* har 3 Städer: *Carlscrona, Carlshamn* och *Sölvesborg.*

9. *SKÅNE* har 10 Städer: *Chriſtianſtad, Cimbrishamn, Engelholm, Malmö, Lund, Landscrona, Helſingborg, Yſtad, Skanör* och *Falſterbo.*

10. *GOTTLAND* har en Stad: *Wisby.*

3. NORRLAND.

Denna Rikets Huvuddel innefattar 5 Landſkap, och har 7 Städer.

1. *MEDELPAD* har 1 Stad: *Sundswall.*

2. *ÅNGERMANLAND* har en Stad: *Hernösand.*

3. *JÄMTLAND* har en Stad: *Öſterſund.*

4. *WÄSTERBOTN* har 4 Städer: *Umeå, Piteå, Luleå* och *Torneå.*

5. *LAPPLAND* har ingen Stad.

4. FINLAND.

Denna Rikets Huvuddel innefattar 8 Landſkap, och har 21 Städer.

1. *EGENTELIGA FINLAND* har 6 Städer: *Åbo, Nådendal, Nyſtad, Raumo, Björneborg,* och *Tamerfors.*

2. *ÅLAND* har ingen Stad.

Digitized by Google

3. *NY-*

3. *NYLAND* har 4 Städer: *Helsingfors*, *Ekends*, Fästningen *Sweaborg*, *Borgo* och *Lowisa*.

4. *TAWASTLAND* har en Stad; *Tawastehus*.

5. *ÖSTERBOTN* har 8 Städer: *Wasa*, *Christinestad*, *Kaskö*, *Ny-Carleby*, *Jacobstad*, *Gamla Carleby*, *Uleåborg* och *Brahestad*.

6. *KAJANA* har en Stad; *Kajaneborg*.

7. *SAWOLAX* har 2 Städer: *Kuopio*, och *Tommola*.

8. *KARELEN* har ingen Stad.

Under Sverges Välde lyder desutom et stycke af Tyskland, nämligen: *Hafva Verpommern*, Ön *Rügen* och Staden *Wismar*, hvilka Länder äro förut beskrifne under det gemensama namnet *Svenska Pommern*. Sverge äger uti Westindien den lilla Ön *Bartelemy*; det har ock ägt en Colonie i Nord-America, kallad Nya Sverge, samt några Fästningar på Guineiska Kusten i Africa; men det är nu alt borta.

RYSSLAND.

Detta Rike förer Titel af Kejsardöme. Det kallas af Landets Inbyggare *Rossia*, och på Latin *Russia*. Det ligger i Öster från Sverge. Det består af 2 stora sammanhängande Huvuddelar, hvaraf den ena är belägen uti Europa och den andra uti Asien, samt kallas Sibirien. Man vil först giva et kort begrep om hela Riket. Det gränsar i Norr til Ishavet, i Öster til America och Stilla Havet, i Söder til China,

Asia-

Asiatiska Tatariet, Caspiska Havet, Persien, Svarta Hafvet och Turkiet, samt i väster til Karpatien, Preussen, Östersjön och Sverge. Det håller i vidd 146,000 Qvadrat Mil, och är således 1 och $\frac{3}{4}$ gång så stort som hela Europa. Den Asiatiska delen af detta Rike är mer än dubbelt så stor som den Europäiska. Folkmängden stiger til 33 Millioner. Riksvapnet består af en svart Örn i Gyldene Fält. Regeringsformen är monarkisk och oinskränkt. Rikets Högsta Rätter äro 2: *Synoden* och *Senaten* Den förra belörjer des Clerisca och den sednare dess Politiska Regering. Af Riks-Collegierne äro följande 3 förnämst: *Krigs-Collegium, Amiralitets-Collegium* och *Utrikes Affairers Collegium.*

Stats inkomsterne stiga til 40 Millioner R:dr. Krigsmagten til Lands utgöres af 300,000 Man reguliert Manskap, utom vid pass 250,000 irreguliert, tilsammans circa 550,000. Sjömagten består af 30 Krigsskepp, utom Fregatter och smärre Fartyg, över 100 Galerer, och en myckenhet Canon-Slupar. Matrosernas antal stiger til 20,000. Hela Riket är delt uti 51 Höfdingdömen, hvaraf 48 höra til Europa och 3 til Asien. Det innehåller över 600 Städer.

Egenteliga Rysland eller den delen af Ryska Riket som är belägen i Europa, gränsar i Norr til Norra Ocean, i Öster til Sibirien, i Söder til Asiatiska Tatariet, och har sedermera samma Gränsor, som om hela Riket nämndt är. Det håller i vidd 42,000 Qvadrat Mil, och utgör således inemot en hälft af hela Europa, eller mer än 6 gånger Sverge. De Vatn, som stö-

Digitized by Google

ſtöta til detta Land äro: *Norra Oceanen* med en Vik *Vita Havet* kallad, *Öſterſjön* med 9 ſtora Vikar *Finſka Botn* och *Lifländſka Viken; Svarta Havet*, och *Caspiſka Havet*. De ſtörſta Sjöar äro: *Mäotis*, *Ladoga*, *Onega* och *Peipus*. De anſenligaſte Elver äro: *Düna* och *Newa*, ſom falla ut i Vikar af Öſterſjön; *Dwina*, ſom faller i Vita Havet; *Petſchora*, ſom utfaller i Ishavet; *Dnepr* och *Don*, ſom flyta åt Svarta Havet; *Wolga* och *Jaik*, ſom lämna ſit vatn åt Caspiſka Havet: ſamt *Oka* och *Kama*, ſom falla i Wolga; *Dneſtr* utgör Gränſen emot Turkiet, och *Niemen* emot Preuſſen. Den ſtörſta Bergsryggen är *Ural*, hvilken öſterut ſkiljer Europa från Aſien, ſamt *Caucaſus*, ſom i ſöder ſkiljer Riket från ſiſtnämde Wärldsdel.

Hvad Landets naturliga beſkaffenhet beträffar, ſå är den mycket olika. Norra delen är kall, har briſt på Säd, men öfverflöd på Vilda Djur; den medlerſta har en måttelig luft, ſamt godt förråd på Säd, Bete och Skog; den Södra är varm och bär i ymnighet Säd, godt Bete och allehanda ſkön Frugt. I allmänhet är här öfverflöd på Säd, Frugt, Lin, Hampa, Salt, Honing, Vax, Boſkap, vilda Djur, ſom lämna koſtbara Pälsvärk, ſamt Fiſk; jämväl godt förråd på Koppar och Järn, men det har briſt på Vin och Krydder.

Om man undantager de norra Tracterne, ſom i anſeende til kölden äro ringa upbrukade och några af de ſydliga Nägderne, hvareſt många Hedar eller få kallade Stepper finnas, är den öfriga delen af Landet väl bebodd.

Digitized by Google

Folkmängden ſtiger minſt til 30 Millioner. Inbyggarne beſtå af många Folkſlag, hvaribland Slavonſka och Finſka Nationerne äro de talrikaſte. Til det förra ſlaget höra Ryſſar, Polacker och Koſaker. Kriſtna Religionen af Grekiſka Secten är den rådande; men andre Kriſtne Secter, ſåſom Katoliker, Lutheraner, finnas här i ſtort antal, och njuta fri Religionsöfning, ävenſom Judar, Mohammedaner och Hedningar. Grekiſka Läran vårdas af 30 Erkebiſkopar och Biſkopar. Katolikerne hava här ock et antal Biſkopar.

Språket är en mundart af Slawonſkan. Lärdom och Vetenſkaper äro mycket agtade. Här finnas 4 Univerſiteter och en Vetenſkaps-Academie. Handeln är vigtig och för Riket fördelagtig. De utgående Varorne beſtå förnämligaſt uti Pälsverk, Jufter, Talg, Säd, Lin, Hampa, Väfnad, Tjära, Bräder, Bjälkar och Järn. Det förnämſta Silvermyntet heter *Rubel*, ſom gäller i Svenſk räkning 40 ſkilling.

Ryſſland uti Europa är delt uti 48 Höfdingdömen, hvilka beqvämligen kunna innefattas uti 5 Huvuddelar eller Regioner. 1. *Norra Regionen*, ſom innehåller 6 Höfdingdömen: *Petersburg*, *Wiborg*, *Nowgorod*, *Olonets*, *Wologda*, *Archangel*. 2. *Wäſtra Regionen*, hvartil höra 10 Höfdingdömen: *Eſtland*, *Liefland*, *Pleſkow*, *Polotſk*, *Kurland*, *Wilna*, *Minſk*, *Mohilew*, *Slonim*, *Wolyn*. 3. *Central-Regionen*, ſom innefattar 17 Höfdingdömen: *Twer*, *Jaroslawl*, *Koſtroma*, *Moſkwa*, *Wolodimer*, *Niſchgorod*, *Smolenſk*, *Kaluga*, *Tula*, *Riäſan*, *Tambow*, *Penſa*, *Orel*, *Tſchernigow*, *Nowgorod Severſkoi*, *Kurſk*, *Woroneſch*. 4. *Öſtra Re-*

Digitized by Google

Regionen, som inbegriper 6 Höfdingdömen: *Kasan*, *Wiatka*, *Perm*, *Simbirsk*, *Saratow*, *Ufa*. 5. *Södra Regionen*, hvartil räknas 8 Höfdingdömen *Podol*, *Bratslaw*, *Wosnesensk*, *Kiew*, *Charkow*, *Katrinoslaw*, *Donskaja Semlia*, *Taurien*, *Kaukasien*.

Städernas antal uti Europäiska Ryssland stiger öfver 500.

1. NORRA REGIONEN.

Denna Rikets Huvuddel ligger vid Vita Hafvet och Norra Oceanen, samt är den största. Storleken är som halfannan gång Sverge. Climatet är kallt. Säd växer ej til Landets behof, men på Bete, Skog, Boskap och vilda Djur är ingen brist. Til denna Region höra 6 Höfdingdömen, hvilka förr nämde äro.

1. Höfdingdömet PETERSBURG.

Detta Höfdingdöme innefattar Landskapet *Ingermanland*, samt en liten del af *Finland*. Det har godt förråd på Säd och Boskap. Man märker:

1. PETERSBURG, på Ryska *Peterburg*, Lat. PETROPOLIS, Rikets Huvudstad och Kejsarens Residence, belägen på några Öar vid Newa Strömens utlopp i Finska Viken, är ganska stor och ansenlig, samt folkrik och rik, en af de väckraste och vigtigaste Handelsstäder i Europa, säte för Senaten och Synoden, samt de förnämsta Riks-Collegierna, et Universitet, en Vetenskaps-Academie och en Erkebiskop; har åtskilliga Fabriker och driver stark handel. Folkmängden stiger til 180,000.

2. *Peterhof*, Kejsarens förnämsta Lustslott, ligger vid Finska Viken.

3. *Kronstadt*, en ansenlig och folkrik Stad, på en Ö i Finska Viken, ej långt från Petersburg, är Stationen för Rikets Örlogs-Flotta. Folkmängden är 30000.

4. *Schlüsselburg*, en stark Fästning vid Newa strömens utlopp utur Ladoga Sjön, med en liten Stad där utmed.

5. *Narwa*, en tämeligen ansenlig Stad, vid Estländska gränsen, är befäst och driver vigtig handel.

2. Höfdingdömet WIBURG.

Detta Höfdingdöme utgör en del af *Finland*. Det är bergagtigt, har brist på Säd, men överflöd på Fisk och Skog. Man märker:

1. WIBURG, Landets Huvudstad och Höfdingens Säte, vid en Fjärd af Finska Wiken, är tämeligen ansenlig, väl befäst och driver god handel.

2. *Fredrichshamn*, en medelmåttig Stad vid Finska viken, är befäst och driver god handel.

3. Höfdingdömet NOWGOROD.

Detta gränsar i Öster til Ingermanland. Det är fruktbart på Säd, samt är det folkrikaste i denna Region. Där märkes:

1. NOWGOROD, Huvudstaden, vid Sjön Ilmen, är tämeligen stor och välbebodd, Säte för Guvernören och en Erkebiskop.

4. Höfdingdömet OLONETS.

Detta Höfdingdöme ligger i norr om det nyssnämde, samt gränsar til Finland och Vita Havet. Där märkes: 1. O-

1. OLONETS, Huvudstaden, belägen vid Ladoga, är Biskopssäte.

5. Höfdingdömet WOLOGDA.

Detta Höfdingdöme ligger i Öster om de bägge föregående, omkring öfre delen af Elven Dwina. Där märkes:

1. WOLOGDA, Huvudstaden, är ansenlig och tämeligen folkrik, Säte för en Biskop, har goda Manufacturer och driver en vigtig handel.

2. *Ustjug*, en tämeligen ansenlig Stad vid Elven Dwina, är Säte för en Biskop, och driver god handel.

6. Höfdingdömet ARCHANGEL.

Detta Land ligger nordligast af alla Höfdingdömerne, vid Vita Havet och Ishavet. Det är ganska stort, men kallt och ringa bebodt. Man märker:

1. ARCHANGEL, Huvudstaden, belägen vid Dwina Elvens utlopp i Havet, är ansenlig, samt driver stark handel med Utländningarne. Han är ock Säte för en Biskop.

2. *Kola*, en liten Stad belägen i Ryska Lappland, vid Ishavet, märkes, emedan han är den nordligaste Staden i Europa.

2. WÄSTRA REGIONEN.

Denna Region utgöres nästan hel och håller utaf Provincer, som fordom hört dels til Sverge dels til Polen. Hon är den minsta af de 5 Regionerne, men därföre icke den minst vigtiga. Marken bär i ymnighet Gräs, Säd,

Digitized by Google

Lin och Hampa. På Skog är jämväl godt förråd. Härtil höra 10 Höfdingdömen, hvilka förut äro nämde.

1. Höfdingdömet ESTLAND.

Detta Höfdingdöme ligger vid Finska Viken samt är et af de minsta i Riket. Det har godt förråd på Lin och Hampa. Religion är Lutherisk. Man märker:

1. REVAL, Höfdingdömets Huvudstad, vid Finska Viken, är ansenlig och tämeligen folkrik samt befäst, har et Gymnasium Illustre, och driver stark handel med utländningar. Här i hamnen ligger en del af Ryska Flottan.

2. *Habsal*, en liten Sjöstad vid Österssjön.

3. DAGÖ, en tämeligen ansenlig Ö uti Österssjön, stor som Öland.

2. Höfdingdömet LIFLAND.

Detta Höfdingdöme är beläget vid en ansenlig Vik af Österssjön. Det är frugtbart på Säd, Lin och Hampa. Religion är Lutherisk. Man märker:

1. RIGA, Höfdingdömets Huvudstad, vid Elwen Dünas utlopp i Österssjön, är ansenlig och folkrik, rik och befäst, samt en af de bästa i Riket; Säte för Landets Guvernör, samt Hofrätten, General-Superintendenten och Över-Consistorium för bägge desse Höfdingdömen, samt driver stark handel med Utländningen. Folkmängden stiger til 30000.

2. *Pernau*, en medelmåttig Stad, vid Österssjön, är befäst och driver god handel.

Digitized by Google

3. Ö-

3. Ösel, en anſenlig Ö uti Öſterſjön, ſtor ſom Gottland; är frugtbar på Säd, och har en liten Sjöſtad, vid namn *Arensburg*, ſom driver god handel.

3. Höfdingdömet PLESKOW.

Detta Höfdingdöme ligder i öfter om det föregående. Det är upfyldt med Sjöar, har ſkönt Bete, ſamt godt förråd på Lin och Hampa. Man märker:

1. Pleskow, Höfdingdömets Huvudſtad, vid Sjön Peipus, är anſenlig och tämeligen folkrik, Säte för Guvernören och en Biſkop, ſamt driver ſtark handel.

4. Höfdingdömet POLOTSK.

Detta Höfdingdöme ligger i ſöder om det nyſsnämde, vid Düna Strömen. Där märkes:

1. Polotsk, Höfdingdömets Huvudſtad, vid Düna, är tämeligen anſenlig, Säte för Guvernören och en Erkebiſkop, har ett Jeſuiter-Collegium, och driver anſenlig handel.

5. Höfdingdömet KURLAND.

Detta Landſkap är beläget vid Öſterſjön och Liflandſka Viken. Det är fruktbart på både Säd och Lin. Religionen är til ſtörre delen Lutherſk. Det har fordom haft ſin egen Hertig hvilken varit en Vaſall under Polſka Riket. Där märkes:

1. Mitau, Huvudſtaden, är tämeligen anſenlig och folkrik, ſamt har et Academiſkt Gymnaſium.

Digitized by Google

2. *Libau*, en tämelig Stad vid Öfterſjön, med en hamn, driver god handel.

3. *Windau*, en medelmåttig Stad vid ſamma Haf, driver tämelig Sjöhandel.

6. Höfdingdömet WILNA.

Detta Landſkap utgör en del af Litauen ſamt innefattar de fordna Woiwodſkapen Wilna, Troki och Samogitien. Landet har en fruktbar Mark, ſamt goda Skogar. Dät märkes:

1. WILNA, Huvudſtaden, belägen vid Ån Wilia, ſom faller i Niemen, är ſtor och folkrik. Han har fordom varit Huvudſtaden i Litauen, ſamt är nu Säte för en Katolſk Biſkop, en Grekiſk Metropolit och et Univerſitet. Staden driver ſtark handel på Königsberg.

2. *Troki*, fordna Huvudſtaden i et Woiwodſkap, är medelmåttig.

7. Höfdingdömet MINSK.

Detta Landſkap är beläget i öfter om det nyſsnämde. Det innefattar de fordna Woiwodſkapen Minſk och Novogrodek. Där märkes:

1. MINSK, Huvudſtaden, är tämeligen anſenlig.

2. *Slutſk*, en välbebodd Stad, har et Reformert Gymnaſium.

3. *Pinſk*, en Stad, ſom är Säte för en Grekiſk Biſkop.

8. Höfdingdömet MOHILEW.

Detta Landſkap är beläget i öfter om det förenämde, omkring Elven Dnepr. Det är ganſka fruktbart. Där märkes:

Digitized by Google

1. Mo-

1. MOHILEW, Höfdingdömets Huvudſtad vid Dnepr, är tämeligen anſenlig, Säte för Guvernören och en Biſkop, har et Jeſuiter-Collegium och driver ſtark kandel.

9. Höfdingdömet SLONIM.

Detta Landſkap ligger vid Preusſiſka Gränſen omkring Elven Niemen. Det innefattar förnämligaſt det fordna Woiwodſkapet Poleſien. Det är et jämt Land, ſom är upfyldt af Kärr och Skog. Där märkes:

1. SLONIM, Huvudſtaden, belägen vid Elven Niemen, är tämeligen anſenlig.

2. *Brſeſt*, en Stad, vid Elven Bug, är befäſt, ſamt Säte för en Grekiſk Biſkop, och har en Judiſk Synagoga.

3. *Grodno*, en tämeligen anſenlig Stad vid ån Niemen.

10. Höfdingdömet WOLYN.

Detta Landſkap ligger i Söder om det ſiſtnämde. Det är et härligt Land, ſom i ymnighet bär Gräs och Säd, ſamt närer mycken Boſkap. Där märkes:

1. NOVIGRAD, Huvudſtaden, belägen midt i Höfdingdömet, är välbebodd.

2. *Lutſk*, en tämeligen anſenlig Stad, är Säte för en Grekiſk Biſkop, och har varit Huvudſtaden i det fordna Woiwodſkapet Wolyn.

3. *Dubno*, en god Handelsſtad.

4. *Olyka*, en Stad, ſom i Polſka tiden haft et Univerſitet.

3. CENTRAL REGIONEN.

Denna Huvuddel af Riket är belägen omkring Elverne Wolga och Oka, samt til en del vid Dnepr och Don. Det är i allmänhet et jämt och fruktbart Land, som bär Säd i ymnighet. Det utgör kärnan af Riket, samt är det bäst bobodda af alla 5 Regionerne. Härtil höra 17 Höfdingdömen hvilka förr nämde äro.

1. Höfdingdömet TWER.

Detta Landskap är beläget omkring öfversta delen af Wolga Strömen. Det är et frugtbart Land, som ligger väl til för inrikes handelen. Man märker:

1. TWER, Höfdingdömets Huvudstad, vid Wolga, är ansenlig och folkrik, samt väl bygd Säte för Guvernören och en Biskop, samt driver god handel.

2. *Wyschnej Wolotschok*, en god handelsstad.

2. Höfdingdömet JAROSLAWL.

Detta Landskap ligger ock omkring Wolga Strömen, och således även väl beläget för handel. Man märker:

1. JAROSLAWL, Höfdingdömets Huvudstad, vid Wolga, är ansenlig, folkrik och välbygd, en af de bästa i Riket; Säte för Guvernören, har en myckenhet Fabriker och driver stark handel. Folkmängden stiger til 25000.

2. *Rostow*, en medelmåttig Stad, är Säte för en Biskop.

Digitized by Google

3. Höf-

3. Höfdingdömet KOSTROMA.

Detta Landſkap ligger jämväl omkring Wolga Strömen, än längre ned, ſamt är väl bebodt. Man märker:

1. KOSTROMA, Huvudſtaden, vid Wolga, är tämeligen anſenlig, Säte för Guvernören och en Biſkop, ſamt har ſköna Läder-Fabriker.

2. *Galitſch*, en tämelig Stad.

4. Höfdingdömet MOSKWA.

Detta Landſkap är beläget i ſöder om Höfdingdömet Twer. Det är frugtbart och väl bebodt. Det har överflöd på Säd, Lin, Hampa och Honing, ſamt åtſkilliga Järnvärk. Man märker:

1. MOSKWA, Lat. *Moſcovia*, på Tyſka *Moſcau*, Huvudſtaden i detta Höfdingdöme, ſamt Rikets fordna Huvudſtad och Tſarernas Reſidence, belägen på en ſlätt vid ån Moſkwa, är ganſka ſtor, näſt Petersburg den ſtörſta och folkrikaſte i Riket, ſamt en af de anſenligaſte i Europa. Han är ock Säte för Guvernören, en Erkebiſkop, et Univerſitet ſamt åtſkilliga Riks-Collegier, har många vackra Palatſer och Fabriker ſamt driver vigtig handel. Folkmängden ſtiger til 150,000. Nära vid Staden ligger et Kloſter, hvareſt en Biſkop har ſit Säte.

2. *Kolomna*, en tämelig Stad, vid ån Moſkwa, är Biſkops-Säte.

3. *Troiſkoi Sergiew Monaſtir*, är det ſtörſta och rikaſte Kloſter i Ryſsland, ſamt befäſt.

5. Höfdingdömet WOLODIMER.

Detta Landſkap är beläget i öſter om det föregående. Där märkes.

Digitized by Google

1. Wo-

1. WOLODIMER, Höfdingdömets Huvudstad är medelmåttig, samt Säte för Guvernören och en Biskop.

2. *Murom*, en tämelig Stad vid Elven Okka, har många Läder-Fabriker.

3. *Pereslawl* och *Susdal* äro medelmåttiga Städer, hvilka äro Säten för Biskopar.

6. Höfdingdömet NISCHGOROD.

Detta Landskap är beläget omkring Wolga Strömen. Det har, utom öfverflöd på Säd, även Järn- och Koppar-bergvärk. Man märker:

1. NISCHGOROD, en ansenlig och tämeligen folkrik Stad vid Okas sammanlopp med Wolga, är befäst, Säte för Guvernören och en Biskop, samt driver stark handel.

2. *Makariew*, en Stad med et Kloster vid Wolga, är namnkunnigt för den stora Marknad här hålles.

3. *Arsamas*, en tämeligen ansenlig Stad, har en myckenhet Fabriker.

7. Höfdingdömet SMOLENSK.

Detta Landskap ligger vid Dnepr. Det är slätt, frugtbart på Säd och Frugt, samt väl bebodt. Man märker:

1. SMOLENSK, Höfdingdömets Huvudstad, vid Dnepr, är ansenlig, tämeligen folkrik samt befäst, Säte för Guvernören och en Biskop.

8. Höfdingdömet KALUGA.

Detta Landskap är beläget omkring ån Oka. Här finnas åtskilliga Järnhamrar. Där märkes:

1. KA-

Digitized by Google

1. KALUGA, Höfdingdömets Huvudstad, vid Oka, är ansenlig och folkrik, samt Säte för Guvernören.

9. Höfdingdömet TULA.

Detta Landskap ligger i Öster om det föregående. Det har jämväl godt förråd på Järnbergvärk. Man märker:

1. TULA, Höfdingdömets Huvudstad vid en Ström, är ansenlig och folkrik, Säte för Guvernören, och har en vigtig Gevärs-Fabrik. Folkmängden stiger til 20000.

10 Höfdingdömet RIÄSAN.

Detta Landskap ligger i Öster om det nyssnämde, omkring Elven Oka. Där märkes:

1. RIÄSAN, Huvudstaden, belägen vid Oka, är Säte för Landshöfdingen och en Biskop.

11. Höfdingdömet TANBOW.

Detta Landskap är beläget i Öster om det föregående, vid en gren af Oka Strömen. Där märkes:

1. TANBOW, en tämelig Stad, är Säte för Guvernören och en Biskop.

12. Höfdingdömet PENSA.

Detta Landskap ligger i Öster om det förenämde, jämväl omkring en gren af Oka. Där märkes:

1. PENSA, Huvudstaden, samt Säte för Landshöfdingen, är en god Handelsort.

Digitized by Google

13. Höf-

3. Höfdingdömet PERM.

Detta Landſkap ligger i öſter om det föregående, omkring Elven Kama och Bergsryggen Ural. Här finnas Koppar- Järn- och Saltvärk. Höfdingdömet beſtår af 2 Provincer: *Perm* och *Jekaterinburg*, hvaraf den förra ligger på väſtra ſidan om Uraliſka Bergåſen, och den ſednare på Öſtra ſidan därom, och hörer ſåledes til Sibirien. För at ej ſkilja Höfdingdömet betragtas de bägge på et ſtälle. Man märker:

1. PERM, Huvudſtaden, belägen vid Kama, är Säte för Landshöfdingen.

2. *Kungur*, en Stad, i hvars nägd befinnas Koppar- och Järn-Bergvärk.

3. *Jekaterinburg*, en reguliert bygd och befäſt Stad vid ån Iſet, utmed Uraliſka Åſen; är Huvudorten för alla Sibiriſka Bergvärk, och här har Sibiriſka Över-Bergamtet ſit Säte.

4. Höfdingdömet SIMBIRSK.

Detta Landſkap är beläget i Söder om Kaſan, omkring Wolga Strömen. Där märkes:

1. SIMBIRSK, Huvudſtaden, belägen vid Wolga, är Säte för Landshöfdingen, och en god Handelsort.

5. Höfdingdömet SARATOW.

Detta Landſkap ligger i Söder om det nyſnämde, omkring Wolga Strömen. Där märkes:

1. SARATOW, Huvudſtaden, vid Wolga, är Landshöfdingens Säte. I grannſkapet af denna Stad hava flera tuſende Coloniſter af Tyſkar och andra Europäiſka Nationer boſatt ſig.

Digitized by Google

6. Höf-

6. Höfdingdömet UFA.

Detta Landfkap är beläget vid Uraliſka Bergsryggens ſydligare del. Det är et af de ſtörſta Höfdingdömen i Riket, Det är dubbelt ſå ſtort ſom Finland. Det beſtår af 2 ſtora Provincer *Ufa* och *Orenburg*. Den förra är belägen norr ut omkring Strömen Bälaja, ſom faller i Kama, och den ſednare vid Strömen Jaik. Provincen Ufa bebos jämte Ryſſar, även af Baſchkirer. Provincen Orenburg bebos förnämligaſt af Koſaker, hvilka på 60-talet i detta Seculo under Pugatſchews anförande anſtälde et farligt uppror emot Regeringen. De kallades då, af Strömen Jaik, Jaikiſka Koſaker; men deras namn blef efter uprorets ſtillande ombytt til Uraliſka Koſaker, och ſjelfva Strömen Jaik bekom jämväl namnet Ural, lika med Berget, hvilket leder til Confuſion i Geografien, hvarföre jag bibehåller det fordna namnet Jaik för Strömen, och låter Berget Ural behålla ſit namn enſamt. På högra ſidan om Strömen Jaik viſtas en talrik Tatariſk Nation kallad Kirgiſer, hvaraf en anſenlig del givit ſig under Ryſkt Beſkydd. Denna Nation föder ſig af Boſkapsſkötſel. Man märker:

1. UFA, Huvudſtaden, belägen vid Bälaja, är tämeligen ſtor, men ſlätt bygd.

2. *Orenburg*, en reguliert bygd och väl befäſt Stad, vid Elven Jaik, idkar vigtig handel med flera Aſiatiſka Folkſlag.

5. SÖDRA REGIONEN.

Denna Region är belägen vid Svarta och Caſpiſka Haven. Den ſträcker ſig från Karpa-

Digitized by Google

tiska Gränsen ända til Strömen Jaik. Climatet är här varmt, och Marken til större delen frugtbar, samt bär både Säd och Gräs i ymnighet. Mellan Strömen Dnepr och Sjön Mäotis, samt omkring nederſta delen af Wolga Strömen finnas ſtora ſlättmarker ſom kallas Stepper, hvilka ej äro tjänlige til Sädesväxt utan endaſt til Betesmarker, och därſtädes växer et ſkönt och fett Gräs, hvarföre Inbyggarne i deſſa nägder nära ſig af Boſkapsſkötſel. Regionen innefattar 9 Höfdingdömen, hvilka förut äro nämde.

1. Höfdingdömet PODOL.

Detta Landſkap är beläget på Gränſen af Karpatien vid Dneſtr Strömen. Det innefattar det fordna Polſka Woiwodſkapet af ſamma namn. Det är ogement fruktbart ſå väl på Säd ſom Gräs. Här märkes.

1. KAMINIETS, Huvudſtaden, belägen vid Dneſtr, är en Gränsfäſtning emot Turkiet, och Säte för Landshöfdingen, ſamt för en Katoliſk och en Armeniſk Biſkop.

2. Höfdingdömet BRATSLAW.

Detta Landſkap ligger i Öſter om det föregående jämväl vid Dneſtr. Det inbegriper en del af den Landſträckan ſom kallas Okrayn Det är även ſå fruktbart på Säd och Gräs ſom föregående Landſkap. Där märkes:

1. BRATSLAW, Huvudſtaden belägen vid Strömen Bog, är något befäſt, ſamt Säte för Landshöfdingen.

Digitized by Google

3. Höf-

3. Höfdingdömet KIEW.

Detta Landſkap ligger i nordoſt om det nyſsnämde, omkring Dnepr Strömen. Det innefattar Södra delen af den fordna Provincen Lilla Ryſsland, ſamt en del af Okrayn. Det är lika få fruktbart ſom de bägge föregående Landſkapen. Det bebos til ſtörre delen af Koſaker. Man märker:

1. KIEW, Huvudſtaden, belägen vid Dnepr är anſenlig folkrik och befäſt, Säte för Landshöfdingen, en Erkebiſkop och et Univerſitet. Folkmängden är 15000.

4. Hofdingdömet WOSNESENSK.

Detta Landſkap ligger i Söder om det föregående, mellan Strömarne Dneſtr och Dnepr ſamt ſtöter även til Svarta Havet. Det innefattar den Landſträcka ſom i ſednare tider kallats Nya Ryſsland. Där märkes:

1. WOSNESENSK, Huvudſtaden, belägen midt i Landet, vid Bog Strömen, är i nyaſte tider reguliert anlagd.

2. *Cherſon*, en i ſednare tider anlagd regulier och folkrik Stad, vid Dnepr, är en vigtig Handelsort.

3. *Otſchakow*, en Stad och vigtig Fäſtning vid Dneprs utlopp i Svarta Havet.

5. Höfdingdömet CHARKOW.

Detta Landſkap är beläget omkring ån Donets, ſom faller i Don. Där märkes:

1. CHARKOW, Huvudſtaden, är anſenlig, ſamt Säte för Guvernören. Här är ock et Gymnaſium.

Digitized by Google

6. Höfdingdömet DONSKAJA SEMLIA.

Detta Landſkap ligger omkring Don Strömen. Det bebos förnämligaſt af Koſaker, hvilka efter Strömen vid hvilken de viſtas kallas Doniſka Koſaker. Där märkes:

1. TSCHERKASK, Huvudſtaden, belägen vid Don Strömens utlopp i Sjön Mäotis, är ſtor och folkrik, ſamt Säte för Koſakernes Överſte-Befälhavare Ataman kallad.

2. *Tagaurok*, en Stad och Fäſtning, med en ſkön hamn, vid Sjön Mäotis.

7. Höfdingdömet KATRINOSLAW.

Detta Landſkap är beläget omkring nederſta delen af Dnepr Strömen, ſamt vid Sjön Mäotis. Det beſtår til ſtörſta delen af en Slättmark, ſom är ganſka fruktbar, ſamt bär de härligaſte Gräs och Blomſter; på Skog är brift, men på Boſkap och Häſtar är ſtort överflöd. Landet bebos af det ſlags Tartarer, ſom kallas Nogajer, hvilka bo uti Tält och färdas omkring at beta ſin Boſkap. Man märkrr:

1. KATRINOSLAW, Huvudſtaden, belägen vid Dnepr, är i ſednare tider reguliert anlagd; ſamt Säte för Landshöfdingen.

2. *Poltawa*, en tämeligen anſenlig ſamt befäſt Stad, driver god handel, ſamt är namnkunnig i Svenſka Hiſtorien för Drabbningen, ſom här hölls år 1709 mellan Svenſkarne och Ryſſarne.

3. *Bachmut*, Huvudſtaden i en Province, är befäſt.

Digitized by Google

8. Höf-

8. Höfdingdömet TAURIEN.

Detta Landskap utgör en Halfö, som omgives af Svarta Havet och Sjön Mäotis, samt har fordom hetat *Krim*, och utgjort förnämsta delen utaf en Stat, som kallats Europäiska Tatariet, hvartill hörde äfven andra Landskap uti Höfdingdömerne Wosnesensk, Katrinoslaw och Kaukasien; men år 1782 har Ryssen bemägtigat sig hela denna Stat. Hvad Halfön Taurien särskildt beträffar, så är Norra delen slät, men den Södra är bergagtig. Öfveralt är hon frugtbar på härligt Bete, samt bär ymnigt Säd och Frugt. Får och Fisk finnes i myckenhet. På Skog är ock godt förråd, och Salt vankas til öfverflöd. Man märker:

1. *Theodosia*, fordom Caffa kallad, en Stad vid Havet, är den största och vigtigaste på denna Ö, samt befäst, har en skön hamn och driver god handel.

2. *Eupatoria*, fordom *Koslow*, en af de vigtigaste Städer på Ön, ligger vid Havet, och driver god handel.

3. *Bagtschisaray*, en tämeligen folkrik, men slätt bygd Stad, var Khanens fordna Residence.

9. Höfdingdömet KAUKASIEN.

Detta Landskap sträcker sig från Sjön Mäotis tvärs öfver Landet til Caspiska Havet, samt vidare ända til Strömen Jaik. Det består af 2 stora Provincer *Asow* och *Astrakan*. Den förra är belägen i väster, vid Sjön Mäotis, och den sednare i Öster vid Caspiska Havet. Provincen genomflytes af den ansenliga Strömen *Kuban*, är merendels jämn och har sköna Betesmarker,

Digitized by Google

Han bebos förnämligaſt af Nogajſka Tartarer. Provincen Aſtrachan genomflytes af Wolga Strömen, och är jämväl flät; ſamt beſtår förnämligaſt af 2 ſtora Stepper, eller gräsrika Slättmarker, liggande 1 på hvardera ſidan om Wolga Strömen. Uti den Öſtra Steppen, ſom ligger mellan Wolga och Jaik viſtas Kalmuckiſka Nationen, ſom närer ſig af Boſkapsſkötſel. Uti detta Höfdingdöme växer allehanda ſkön Frukt, ſamt Vindruvor. Man märker:

1. Asow, en tämeligen anſenlig och befäſt Handelsſtad, vid Donſtrömens utlopp i Sjön Mäotis.

2. Astrachan, en Stad, belägen ej långt från Wolga Strömens utlopp i Caſpiſka Havet; är ſtor, folkrik och befäſt, ſamt en af de vigtigaſte i Riket, jämväl Säte för Landshöfdingen och en Biſkop. Staden driver ſtark handel på Perſien. Folkmängden ſtiger til 40000.

3. *Kislar*, en Stad och Gräns-fäſtning emot Perſien.

Bihang

Til KAUCASIEN.

Under Ryſka Kronans Beſkydd lyda de Länder ſom ligga vid Foten af Bergsryggen Caucaſus. De beſtå förnämligaſt af 2 Landſkap *Tſcherkasſien* och *Kabarda*. Bägge Länderne bära Säd och Frukt i ymnighet. De formera 2 Republiker. Inbyggarne äro Tartarer, ſamt til Religionen Mohammedaner. Uti deſſa Länder finnes ingen Stad utan endaſt ſtrödde Byar.

Digitized by Google

TUR-

TURKIET.

Detta Rike kallas på Latin *Turcia*. Det består af Länder, som ligga både uti Europa, Asien och Africa; och således vil man först giva et kort begrep om hela Turkiska Staten. Denne Stat gränsar i Norr til Rysland och Svarta Havet, i Öster til Persien, i Söder til Arabien, Röda Havet och Nubien, samt i Väster til Nigritien, Barbariet, Medelhavet, Venetianska Viken och Österrikiska Väldet. Största delen häraf hörer til Asien, den mindre til Europa, samt den minsta til Africa. Han håller i widd circa 20000 Qvadrat mil, och är således 3 gånger så stor som Sverge. De Haf som stöta här intil äro Medelhavet, Svarta Havet och Röda Havet. De största Strömar som här finnas äro *Donau* uti det Europeiska, *Frat* och *Didschel* uti det Asiatiska och *Nil* uti Africanska Turkiet.

I allmänhet är Climatet varmt, och Marken fruktbar, samt bär i ymnighet Säd och skön Frukt, men består på flera ställen af stora Sandöknar. Af Mineralier finnas Silver, Koppar, Bly och Järn; samt utom Europäiska Djur även Cameler, Tigrar, Lejon, Crocodyler, Hippotamer, med flere andre slag. Folkmängden kan skattas til circa 30 Millioner.

Inbyggarne bestå af flera slag, förnämligest Turkar och Greker; de förre äro tilgifne den Mohammedanska och de sednare den Christna Läran. Mohammedanernes Överste Präst kallas *Mufti* och de sednares *Patriark*. Wetenskaperne äro ej i flor, men på Manufacturer och Fabriker är ingen brist, och handelen är vigtig.

Rikets Regent förer Titul af Kejsare, och kallas på deras språk *Sultan;* Den nu regerande heter *Selim.* Rikets högsta Embetsman kallas *Stor-Wisir*, Höfdingen över et Landskap kallas *Pascha*, en Underståthållare kallas *Sandschak*, Riks-Amiralen kallas *Kapudan Pascha*, och en General-Guvernör, *Beglerbeg.* Stats-Inkomsterne stiga til 30 Millioner R:dr. Krigsmagten i Fredstider utgör circa 180,000 Man, hvaraf ungefär 70000 äro Cavalleri och 110000 Infanteri; men uti Krigstider är han mycket större. Sjömagten består af circa 30 Linieskepp, samt et anseenligt antal Fregatter, Galerer och smärre Skepp. Uti vidsträckt begrepp kallas Europäiska Turkiet *Rumili*, och det Asiatiska *Anadoli.* Det förra betragtas här.

Europäiska Turkiet gränsar i nordväst til Österrikiska Väldet, i norr til Rysland, i öster til Svarta Havet och Archipelagen, i söder til Medelhavet, samt i väster til förenämde Haf och Venetianska Viken. Det håller i vidd circa 5000 Qvadrat Mil och är således så stort som Trefjärdedelar af Sverge. De Vatn som stöta til detta Land äro nyss nämde. En enda Sjö af betydenhet finnes nämligen *Propontis*, liggande mellan Svarta Havet och Archipelagen. De största Strömar äro *Donau*, som flyter ut i Svarta Havet, *Sau*, *Aluta*, *Drino*, *Sereth* och *Pruth* som falla i Donau, *Dnestr*, som löper ut i Svarta Havet, och *Maritz*, som utfaller i Archipelagen. Den största Bergs-ryggen är *Balkan.*

Climatet är i allmänhet varmt, och Marken fruktbar, samt bär i ymnighet allehanda

Digitized by Google

Säd

Säd och skön Frugt. Här är ock godt förråd på läckert Vin, Bomull, Silke, Honing och Vax. Invånarnes antal stiger til 10 Millioner. De fläste af dem äro Greker; men Turkarne äro dock rådande Herrar. Både Turkar och Greker äro icke utan all Lärdom, ty de hava åtskilliga Lärohus, hvareft Wetenskaper idkas; Manufacturer och Fabriker finnas, dock icke tilräckelig til Landets behof. Handeln är vigtig samt för Landet fördelaktig.

Europäiska Turkiet beftår af Länder, fom dels äro Riket fullkomligen underlagde, dels ftå under defs beskydd. De förre äro 10 nämligen: *Romanien*, *Bulgarien*, *Servien*, *Bosnien*, *Macedonien*, *Albanien*, *Jania*, *Livadia*, *Morah* och *Öarne*. De fednare äro 4, nämligen Republiken *Raguſa*, Furftendömerne *Walachiet* och *Moldau* famt Landfkapet *Beſſarabien*. För rediglheten fkull kan Turkiet afdelas i 3 ftora Huvuddelar: *Norra Turkiet*, *Grekeland* eller *Södra Turkiet* och *Skyddsländerne*.

NORRA TURKIET.

Denna Huvuddel af Riket innefattar följande Landfkap: *Romanien*, *Bulgarien*, *Servien* och *Bosnien*. Landet är frugtbart och har i fynnerhet överflöd på Säd och Gräs, famt närer mycken Boskap.

1. ROMANIEN.

Detta Landfkap kallas af Turkarne *Rumili*, och på Latin *Romania*. Det ligger vid Svarta Havet, Propontis och Archipelagen. Det är

Digitized by Google

det förnämſta och vigtigaſte Landſkap i Europäiſka Turkiet. Storleken är ſom trefjärdedelar af Götaland. Det är til ſtörre delen fläät, ſamt frugtbart på Säd, i ſynnerhet växer här förträffeligt Ris. Det beſtår af 3 Sandſchakſkaper. Man märker:

1. CONSTANTINOPEL, på Turkiſka *Iſtambol* och på Latin *Conſtantinopolis*, Turkiſka Rikets Huvudſtad och Kejſarens Reſidence, belägen på en Landtudd vid Svarta Havets utlopp i Sjön Propontis, är den ſtörſta och folkrikaſte i Europa, men har merendels trånga Gator och oanſenliga hus. De märkvärdigaſte Bygnader äro *Saraj*, ellet Kejſerliga Palatſet, ſom ligger på ytterſta Udden af Staden, ſamt Turkiſka Templet *S. Sofia*. På Norra ſidan är en ſkön och rymlig hamn belägen. Staden driver ſtark handel med de fläſta Europäiſka Nationer.

Af dels Förſtäder äro följande märkvärdigaſt. *Galata*, belägen Norr om Hamnen, hvareſt de fläſte Europäiſke Köpmän bo. *Pera*, därutmed, hvareſt de fläſta Europäiſka Sändebuden reſidera. I hela denna Stad finnas vid paſs 800,000 Männiſkjor, hvaraf omkring 200,000 äro Greker.

2. *Adranah*, eller *Adrianopel*, en ſtor och folkrik Stad vid Elven Maritz, hvareſt Kejſaren har et Palats, däruti han ibland plägar viſtas. Staden är Säte för en Grekiſk Erkebiſkop ſamt driver ſtark handel.

3. *Filibah*, eller *Filippopel*, en ſtor Stad, vid Maritz.

Digitized by Google

3. *Ga-*

4. *Gallipoli*, en välbebodd Stad vid Sundet Helleſponten.

2. BULGARIEN.

Detta Landſkap kallas på Turkiſka *Bulgarili* och på Latin *Bulgaria*. Det är beläget i Norr om Romanien, utmed Svarta Havet och Donau. Uti vidd är det innemot ſå drygt ſom det föregående. Södra delen är bergagtig och har överflöd på ſkönt Bete, men den Norra, ſom ligger utmed Donau, är ſlät ſamt frugtbar på Säd. Det beſtår af 4 Sandſchakſkaper. Man märker:

1. SOFIA, eller *Triaditza*, Huvudſtaden i Bulgarien och Säte för Beglerbeg eller General-Guvörnören över Rumili i vidſträckt begrepp, vid Donau, är anſenlig, folkrik och välbygd, ſamt driver anſenlig handel.

2. *Widin*, en ſtor och befäſt Stad vid Donau, är Säte för en Paſcha.

3. *Nigheboli*, en ſtor Stad vid Donau, är Säte för en Sandſchak.

4. *Oroſtſchuk*, en Stad vid Donau med et Kaſtell, är tämeligen ſtor och driver ſtark handel.

5. *Driſta* eller *Siliſtria*, en befäſt Stad vid Donau.

6. *Babadagi*, en Stad, hvareſt en Paſcha har ſit Säte.

7. *Warna*, en Stad vid Svarta Havet, idkar god Handel.

Norra Delen af Bulgarien, ſom ligger mellan Donau och Svarta Havet, kallas *Dobrutſche*, ſamt bebos af Tatarer.

3. SERVIEN.

Detta Landſkap kallas af Turkarne *Sirf Vilajeti*, ſamt på Latin *Servia*. Det ligger i väſter om det nyſnämde, ſamt utmed Donau. Det är frugtbart, i ſynnerhet på Bomull. Det beſtår af 4 Sandſchakſkaper. Man märker:

1. BELGRAD, en anſenlig Stad, vid Donaus och Saus ſammanflytande, är befäſt och Paſchans Säte.

2. *Semendriah*, en Stad vid Donau, är Huvudorten i et Sandſchakſkap.

3. *Kratowo* och *Novibaſar*, äro Huvudorter i Sandſchakſkaper.

4. BOSNIEN.

Detta Landſkap kallas af Turkarne *Boſchnah-Ili*, på Latin *Bosnia*. Det är beläget i väſter om det förenämde, ävenväl vid Donau. Det innefattar ej allenaſt *Egenteliga Bosnien*, utan även Stycken af Landſkapen *Kroatien* och *Dalmatien*. Det är beqvämligt dels til Åkerbruk, dels til Boſkapsſkötſel, bär jämväl Vin, och Bergen innehålla Silvermalm. Man märker:

Uti EGENTELIGA BOSNIEN.

1. *Trawnik*, en liten Stad i en hälſoſam nägd, är Säte för Beglerbegen över hela Boſchnah.

2. *Serajo*, en berömd Handelsſtad, vid ån Bosna, räknas för Landſkapets Huvudſtad.

3. *Banjaluka*, en Stad med et befäſt Slott, har fordom varit Huvudſtad uti Bosnien.

Uti Turkiſka KROATIEN.

4. *Wihatz*, en Stad vid ån Huna.

Uti

Uti Turkiska DALMATIEN.

5. *Scardona,* en Handelsstad vid en Hafsvik.

GREKELAND.

Denna Rikets Huvuddel, som af de fordne Latinerne kallades *Græcia*, innefattar 5 stora Landskap på fasta Landet, nämligen *Makdonia, Albania*, hvilka bägge gemensamt kallas *Arnauth, Janiah, Livadia,* och *Morah*, hvartil komma *öarne,* som kunna innefattas under 2 Afdelningar: *Öarne i Archipelagen* och *Icriti* med kringliggande Öar.

1. MAKDONIA.

Detta Landskap utgör det fordna Riket *Macedonien.* Det är beläget i Söder om Servien, samt stöter til Archipelagen. Det är på de flästa ställen frugtbart, och har överflöd på Säd, Vin och Olja. Det består af 2 Sandschakskaper. Man märker:

1. SALONIKI, Lat. *Thessalonica,* Landets Huvudstad, vid en Hafsvik, är stor och folkrik, samt en af de ansenligaste i Riket, Säte för en Grekisk Erkebiskop, har en god hamn och driver god handel.

2. *Agionoros*, fordom *Athos*, et namnkunnigt högt berg vid havet, har et berömdt Kloster, hvarest Grekerne förnämligast lära deras Theologie.

3. *Gjustendil*, en stor Handelsstad, vid en ansenlig Sjö, är Säte för en Grekisk Erkebiskop.

Digitized by Google

2. AL-

2. ALBANIEN.

Detta Landſkap är beläget i väſter om det föregående, ſamt utmed Venetianſka Viken och Medelhavet. Det utgör det gamla Grekiſka *Illyrien*, ſamt *Epirus*. Det är bergagtigt, men har frugtbara dalar, ſamt beſtår af 3 Sandſchakſkaper. Man märker:

1. ESCODAR, Ital. *Scutari*, en ſtor Stad vid en Sjö, är befäſt, ſamt driver ſtark handel.

2. *Duradſch*, Ital. *Durazzo*, en Handelsſtad vid Havet, med en tämeligen anſenlig hamn.

3. *Delſino*, en Stad in i Landet, är en af de bäſta i Provincen.

4. *Larta*, en ſtor och välbebodd Stad vid en Hafsvik.

5. CORFU, en anſenlig och fruktbar Ö, nära vid kuſten, har en väl befäſt Stad af ſamma namn.

3. JANJAH.

Detta Landſkap ligger i Sydoſt om det förenämde, vid Archipelagen. Det kallades fordom *Theſſalia*. Det är ganſka ljufligt och frugtbart, ſamt tyckes hava et företräde framför det öfriga Grekeland. Det bär allehanda ſkön och ädel frugt, Vin, Säd och Bomull. Af Berg är *Licha*, fordom *Olympus*, märkvärdigt. Landet utgör et Sandſchakſkap. Man märker:

1. LARISSA, Landets Huvudſtad, i en behagelig nägd, är tämeligen anſenlig, ſamt Säte för en Grekiſk Erkebiſkop.

2. *Ternowo*, en vidlöftig Stad.

3. CEFALONIA, en anſenlig och fruktbar Ö, belägen ej långt från faſta Landet.

Digitized by Google

4. LI-

4. LIVADIA.

Detta Landſkap ligger i Söder om det nyſnämde, ſamt utgör det fordna *Grekeland* uti inſkränktaſte bemärkelſe, eller ſom det på Landets ſpråk kallades *Hellas*, Landet är väl bergagtigt men dock frugtbart. Af Berg är i ſynnerhet *Helioconoro*, fordom *Parnaſſus*, namnkunnigt. Landet lyder under Kapudan Paſchas befäl. Man märker:

1. *Lepanto*, en Stad vid en anſenlig Hafsvik, ſom bär namn af Staden.

2. *Salona*, en anſenlig Handelsſtad, vid Lepantiſka viken.

3. *Athini*, i allmänhet Athen kallad, en urgammal och berömd Stad vid Havet, är ännu tämeligen anſenlig, ſamt Säte för en Grekiſk Metropolit.

5. MORAH.

På Lat. *Morea*. Detta Landſkap är en anſenlig Halfö, ſom til ſtörre delen omgives af Medelhavet och Archipelagen. Landet är väl bergagtigt, men har dock många frugtbara och angenäma nägder. Af Landets Producter äro Corinther och ſkönt Vin märkvärdige. Man märker:

1. MODON, en anſenlig och befäſt Handelsſtad, vid Havet med en hamn, är Säte för Paſchan över Morah.

2. *Coron*, en anſenlig och befäſt Stad, vid en Hafsvik med en hamn.

3. *Patraſſo*, en anſenlig och folkrik Handelsſtad vid Lepantiſka Viken.

Digitized by Google

4. *Mo-*

4. *Menewtſche*, Ital. *Napoli di Malvaſia*, en Stad vid Havet, men en god Hamn, är den ſtarkaſte Fäſtning uti Morah, ſamt bekant för ſit förträffeliga vin.

6. ÖARNE I ARCHIPELAGEN.

Deſſe äro många til antalet; af dem ligga ſomlige vid den Europäiſka och ſomlige vid den Aſiatiſka Kuſten. Alleſammans lyda de under Kapudan Paſchas befäl, undantagande Icriti, ſom har ſin egen Höfdinge. Man märker:

1. EGRIBOSS, af Sjöfarande *Negropont* kallad, belägen vid Livadiſka Kuſten, är den anſenligaſte af deſſa Öar. Hon är frugtbar på Säd, Olja, Vin och ſkön frugt. Hon har en Stad af ſamma namn, hvareſt Kapudan Paſcha har ſit Säte, och Rikets Galere-Flotta ſin Station.

2. *Stalimene*, fordom *Lemnos*, en tämeligen anſenlig Ö, är berömd för ſin Terra Sigillata.

3. *Andro*, en af de frugtbaraſte och behageligaſte Öar i detta Haf, har i ſynnerhet överflöd på Silke.

4. *Naxia*, en af de anſenligaſte Öar i Havet, är den frugtbaraſte af dem alla, har överflöd på de ſkönaſte frugter, ſamt et vida berömdt Vin.

7. ICRITI.

Denna Ö kallas på Latin *Creta*, ſamt af ſomliga Geografer falſkeligen Candia, efter ſin Huvudſtads namn. Hon är en af de ſtörſta i Medelhavet, litet drygare än Corſica i vidd, mycket bergagtig, men har dock frugtbara Dalar och Slätter, hvareſt Säd växer til överflöd.

Digitized by Google

Här

Här är ock godt förråd på skönt Vin, Olja, Silke, Ull, Honing, Vax och Frugt. Man märker:

1. *Candia*, Öns Huvudstad vid Havet, är befäst samt Säte för Guvernören och en Grekisk Erkebiskop.

2. *Canea*, en god Stad vid Havet, med en Fästning och Hamn.

Af Öarne omkring Creta märkes *Cerigo* såsom den ansenligaste.

SKYDDSLÄNDERNE.

Desse äro följande 4: Republiken *Ragusa*, Furstendömerne *Walachiet* och *Moldau*, samt Landskapet *Bessarabien*.

1. Republiken RAGUSA.

Denna Stat utgör et stycke af Dalmatien, är belägen vid Venetianska Viken samt liten. Landet är bergagtigt, men ligger väl för sin Handel. Religion är Katolsk och Regeringsformen Aristocratisk. Republiken står under Turkiskt beskydd och betalar skatt til det Riket. Man märker:

1. RAGUSA, Republikens Huvudstad och Regeringens Säte vid en Hafsvik, är ej synnerligen stor, men välbygd, har en skön hamn, som beskyddas af en Fästning, och driver stark handel. En Erkebiskop har här sit Säte.

2. Furstendömet WALACHIET.

Kallas på Latin *Valachia*. Det ligger Norr om Bulgarien samt gränsar til Siebenbürgen och Moldau. Norra delen är bergagtig och något kall,

Digitized by Google

kall, samt har överflöd på skog; men den södra delen är slät och frugtbar, samt bär til överflöd Säd, Frugt och skönt Vin. Här är ock godt Bete, så at Boskap och Hästar finnas i mycken het. Största Strömarne äro *Donau* och *Olta*.

Landet regeras af en Furste, som kallas Hospodar, men hvilken står under Turkiska Rikets Beskydd, och måste därtil betala årlig Skatt. Religion är Grekisk. Stats Inkomsterne stiga til 1 Million Riksd:r. Det består af 2 Huvuddelar: *Egenteliga Walachiet* och Banatet *Krajowa*, samt delas i flera smärre Districter. Man märker:

1. BUKAREST, Landets Huvudstad och Furstens Residence, vid Elven Dembovitza, är tämeligen ansenlig samt befäst, och Säte för Landets Erkebiskop.

2. *Tirgowescht*, Furstendömets fordna Huvudstad, är en god Handelsstad samt befäst.

3. *Orschowa*, en Stad och Fästning vid Donau, på Ungerska Gränsen.

Furstendömet MOLDAU.

Kallas på Latin *Moldavia*. Detta Landskap ligger i Öster om Walachiet, samt gränsar til Ryssland. Landet är i allmänhet slätt, och frugtbart på skönt Bete, samt har överflöd på Boskap, Får, Bien och Salt. Skönt Vin växer här jämväl. De största Strömarne äro *Dneftr Pruth* och *Sereth*. Landet styres af en Furste, som kallas Hospodar, samt står under Turkiskt beskydd, och måste til det Riket betala årlig skatt. Religion är Grekisk. Furstendömet delas i 2 Huvuddelar: *Nedra* och *Öfra Moldau*, som bestå af flera Districter. Man märker:

Uti

Uti NEDRA MOLDAU.

1. JASSY, Furſtendömets Huvudſtad och Hospodarens Reſidence, ej långt från Pruth, är tämeligen ſtor, ſamt Säte för Metropoliten över Moldau.

2. *Galatſch*, en berömd Handelsſtad vid Donau.

Uti ÖFRA MOLDAU.

3. *Chotſchin*, en berömd Stad och Fäſtning vid Dneſtr, hörer til Turkarne.

4. Landſkapet BESSARABIEN.

Detta Land ligger mellan Moldau och Svarta Havet. Det är överalt ſlätt, och har en ganſka frugtbar mark, ſom bär Gräs och Säd i ſtörſta ymnighet. På Boſkap är ſtort överflöd, och Häſtarne äro ſynnerligen goda. Landet bebos förnämligaſt af Tatarer, ſom ſtå under Turkiſkt beſkydd. Man märker:

1, ISMAIL, en anſenlig och välbefäſt Stad, vid Donau.

2. *Kilia*, en ſtor Stad vid Donau, ej långt från Svarta Havet, är en berömd Handelsort.

3. *Akkierman*, en tämeligen anſenlig och befäſt Stad, vid Dneſtrs utlopp i Svarta Havet.

4. *Bender*, en Stad och god Fäſtning vid Dneſtr, har Turkiſk beſättning.

Digitized by Google

ASIEN

I Allmänhet.

Denna Världsdel är den andra i ordningen, samt kallas på Latin *Asia*. Han gränsar i Norr til Ishavet, i Öster til Stilla Havet, i Söder til Indiska Havet, samt i Väster til Africa, Medelhavet och Europa. Dess storlek är 310,000 Qvadrat mil.

De Vatn, som omgiva Asien, äro följande: *Ishavet*, som utgör en del af Norra Oceanen; *Stilla Havet*, hvilket får särskilda namn efter de Länder det stöter intil, såsom *Sibiriska* och *Chinesiska Havet; Indiska Havet*, hvilket ock har flera namn såsom *Bengaliska Viken*, *Persiska* och *Arabiska Havet; Medelhavet, Svarta Havet* och *Caspiska Havet*.

De största Hafsvikar, som i denna Världsdel finnas, äro följande: *Bengaliska Viken*, *Röda Havet*, *Persiska Viken*, *Siamiska Viken* och *Tungusiska Viken*. De största Insjöar äro, utom *Svarta* och *Caspiska* Haven, som för storleken skull få namn af Haf, *Aral* och *Bajkal*. De största Elver äro: *Obi*, *Angara*, *Lena*, *Amur*, *Jangtsekiang*, *Hoangho*, *Menankom*, *Irabattey*, *Baramputer*, *Pudda*, *Sind* och *Frat*. De märkvärdigaste Sund äro *Constantinopolitanska Sundet*, *Hellesponten*, *Babalmandeb*, *Ormus*, *Malacca*, *Straat-Sunda*, *Berings*, som skiljer Asien från America, och *Waigat*. De största Bergsryggar äro: *Caucasus*, *Hindukesch Ural* och *Altai*. De största Öar äro: *Sumatra*, *Nipon*,

Digitized by Google

Nipon, *Tschoka*, *Novaja-Semlia*, som medelst et Sund delas i två, och *Ceilon*. De anſenligaſte Halföar äro: *Anadoli*, *Malaja*, *Kaoli* och *Kamtſchatka*. De märkvärdigaſte Landsuddar äro: *Ras-al-Gat*, *Comorin*, *Lopatka* och *Tſchelatſkoi-Nos*.

Aſien ligger til ſtörſta delen uti det måtte-liga Luftſtreket, ſamt til mindre delen uti det heta och kalla, och njuter ſåledes i allmänhet en tempererad värme; doch är den Norra delen ganſka kall. Aſien har många och ſtora Landſträckor, ſom dels af Naturen äro ofrugtbara, dels obebodde; dock när han i allmänhet betraktas, finnes här en myckenhet af vigtiga Natura-Producter.

Alla de ſlags Mineralier, ſom finnas uti Europa, träffas ock här, dock ſomlige af bättre egenſkap, ſåſom flera ſlags ädla Stenar, däribland Diamanter äro i ſynnerhet berömde. Men af Wäxt- och Djurriket finnes här ej allenaſt alla de ſlag, ſom Europa frambringar, utan även många andra, ſåſom af Frugter, Piſang och Ananas; af Krydder, Canel och Peppar; af Apothekare-Varor, Aloe, Balſam, Chinarot, Campfer; af Färger, Indigo, Drakeblod; af det ſom tjenar til uppehälle och drick, Sago, The och Caffe; af förträffeliga Trän, Ebenholz, Sandel och Sapan; af Djur, Cameler, Bezoar, Muſkusdjuret, Elefanter, Lejon, Tigrar, Näſehörningen m. fl.; af Foglar, Struſſen, Caſuarius, Papegojor m. fl.; af Skaldjur, Muſslor ſom lämna förträffeliga Perlor; af Maſkar, Silkesmaſken, ſom här finnes i ymnighet.

Digitized by Google

Denna Världsdel är folkrikaſt af alla ſex. Invånarnes antal ſtiger til vid paſs 300 Millioner. De äro olika til färgen; de ſom bo nära til Equatern äro ſvartagtiga; men ju längre norr man kommer ju vitare äro de. De beſtå ock af mångfaldiga Nationer, ſom tala flera Huvudſpråk. De märkvärdigaſte af deſſa Folkſlag äro: Turkar, Araber, Perſianer, Indianer, Tatarer, Mongoler, Chineſare och Japoneſare. Af Huvudſpråken, ſom här talas äro följande märkeligaſt: Arabiſkan, Tatariſkan, hvaraf Turkiſkan är en mundart, Perſiſkan, Mongoliſkan, Tamuliſkan, Malaiſkan och Chineſiſkan.

Störſta delen af Aſiens Inbyggare äro Hedningar, en anſenlig del Mohammedaner, mindre delen Chriſtne och minſta delen Judar. Den Hedniſka beſtår af flere ſlag, hvaraf Zoroaſters, Kongfutſes, den Braminſka och Dalai-Lamas äro märkvärdigaſt. Den Mohammedaniſka beſtår af flera Secter, hvaraf Sunniterne och Schiiterne äro de talrikaſte. Af de Chriſtna Religions-Partierne äro Greker och Armenier de fläſta til antalet.

Lärdomen uti Aſien är ringa i jämförelſe mot Europeernas. Mohammedanernas förnämſta Lärdoms-Säte är *Samarkand* i Bukariet och Braminernas uti *Benares* i Hinduſtan. Manufacturer och Fabriker äro på många ſtällen anſenlige och talrike, och Handelen ganſka vigtig, i anſeende til de mångfaldiga och koſtbara Natursproducter denna Världsdel frambringar.

Regerings-formen uti Aſiens Länder och Stater är dels Monarkiſk, dels Republikanſk.

Digitized by Google A-

Aſien kan bequämligen indelas uti 10 Huvuddelar: nämligen *Turkiet*, *Arabien*, *Perſien*, *Indien*, *Tatariet*, *Tibet*, *Sibirien*, *China*, *Serica* och *Japan*. I anſeende til Politiſka författningen i denna Världsdel finnas här 3 Stater, ſom af ålder burit namn af Kejſaredömen, nämligen *Turkiet*, *China* och *Japan*. 20 Stater finnas ſom i anſeende til Magten kunna tituleras för Konungariken nämligen *Jemen* uti Arabien, *Iran* och *Pataniſtan* i Perſien, *Audi*, *Berar*, *Dekan*, *Talenga*, *Mäſſur*, *Karnatik* och *Ceylon* uti Indien; *Bukariet* uti Tatariet; *Aſjam Mog*, *Bomaniſtan*, *Siam*, *Laos*, *Tonking*, *Kaotſiſin* och *Cambodja* uti Serica, ſamt *Kaoli* uti Chineſiſka Riket. Utaf deſſe äro 5 ſom icke äro ſjelfſtändige, nämligen Audi, Mäſſur och Karnatik, hvilka betala Skatt til Engelſka Handels-Compagniet uti Indien, Kaoli, ſom lyder under China, och Cambodja ſom är Lydrike under Kaotſiſin. 1 Påvedöme, nämligen *Barantola* i Tibet. Många ſmärre Stater, ſom kunna få namn af Furſtendömen, hvaraf följande äro anſenligaſt: *Mekka* och *Oman* i Arabien, *Mingril* och *Karduel* i Perſien; *Kaſchmir*, *Guzerat*, *Tanſchaur*, *Travancor* uti Indien. *Kharasm* och *Balk* uti Tatariet; *Budtan* uti Tibet; *Djohor* på Halfön Malaya, ſamt *Aſchem* och *Maningcabo* på Ön Sumatra. Utom deſſ finnas här åtſkilliga Folkſlag, ſom beſtå af flera Horder eller Folkhopar och hava Republicanſk Regeringsform, hvaraf *Turkomanerne* och *Kirgiſerne* uti Tatariet ſamt *Sikerne* uti Indien äro de mägtigaſte. 2 Länder finnas deſsutom ſom höra til Magter belägne utom Aſien, nämligen *Engelſka Området* uti Indien, och *Sibirien*, tilhörigt Ryſka Riket.

I. TURKIET.

Detta Rike ligger Väſtligaſt af alla Länder i Aſien. Det gränſar i Norr til Svarta Hafvet och Caucaſiſke Länderne, i Öſter til Perſien, i Söder til Arabien, ſamt i Väſter til Africa och Medelhafvet. Det utgör den anſenligaſte delen af Turkiſka Riket, och håller i Vidd ſinemot 12,000 Qvadrat mil. De Vatn ſom ſtöta här intil äro *Svarta Hafvet*, *Perſiſka Viken*, *Röda Hafvet*, *Medelhafvet*, med ſin vik *Archipelagen*, ſamt Sjön *Propontis*. De ſtörſte Sjöar äro den ſiſtnämde Sjön ſamt *Wan*. De anſenligaſte Elver äro *Frat*, Lat. *Eufrates*, *Didſchel*, Lat. *Tigris*, och *Kifil-Ermak*, Lat. *Halys*. De märkeligaſte Bergsryggar äro *Taurus*, *Caucaſus* och *Kurdiſka* Bergsryggen.

Landet är i allmänhet varmt, undantagande i Norra delen och uti Bergstracterne, derefter Kölden är tämeligen ſträng, ja på ſomliga Berg ligger Snön qvar öfver Sommaren. Det är förſedt med näſtan alt det ſom fordras til Livets förnödenhet och beqvämlighet, faſtän ej lika i alla Landſkap. Säd växer til Invånarnes behof, men Frugt, Salt, Olja, Silke, Vin och Bomull finnes til öfverflöd. Af Djur är i ſynnerhet Kamel-Getſlägtet, hvaraf Kamelhår fås, märkvärdigt. Metaller ſåſom Silfver, Koppar, Bly, Järn och Alun finnas ockſå, faſtän ej i myckenhet. Dock finnas här åtſkilliga Sandöknar ſom ej kunna bebos. Landet är, emot vidden ringa bebodt, ſå at man ej kan antaga Inbyggarnes antal vara högre än 16 Millioner. Deſſe beſtå af flera Folkſlag, hvaraf Turkar, Greker, Armenier och Araber äro tal-

ri-

Digitized by Google

rikaſt. Religionen är tvåfaldig: Mohammedanſk och Chriſten, hvaraf den förra är rådande. Judar finnas ock i tämelig myckenhet.

Riket beſtår af 9 Provincer: nämligen *Anadoli*, *Karaman*, *Rum*, *Aladuli*, *Irminia*, *Scham*, *Kurdiſtan*, *Aldſchezira*, *Irak-Arabi*. De 3 förſta af deſſa Landſkap hava i äldre tider kallats mindre Aſien.

1. ANADOLI.

Detta Landſkap är det anſenligaſte och vigtigaſte af alla i Riket. Det är til ſtörre delen omgivit af Watn, nämligen Svarta Havet, Archipelagen och Medelhavet. Här växer Säd, ſkönt Ris, Tobak, Saffran och ſkönt Frugt. Landet ſtyres af en Beglerbeg och beſtår deſsutom af 4 Paſchalikater. Man märker:

1. KUTAHJA, Huvudſtaden i hela Anadoli, ſamt Reſidence för Beglerbeg över det Landet, vid ån Purſak, är anſenlig och folkrik.

2. *Eſkiſtadar*, en ſtor Stad gent över Sundet vid Conſtantinopel, anſes ſåſom en Förſtad til förenämde Stad.

3. *Isnikmid*, en tämeligen anſenlig Stad vid Sjön Propontis, driver god handel på Conſtantinopel. Han är Säte för en Paſcha.

4. BURSA, en Stad, ſom är den ſtörſta och vackraſte af alla i hela mindre Aſien, är Säte för en Paſcha, ſamt har ſköna Manufacturer. Staden är Sammelplats för Karvanerne ſom färdas från Haleb til Conſtantinopel och Smirna.

5. ISMIR, af Europeerne *Smirna* kallad, en ſtor och anſenlig Stad vid en Vik af Archipelagen, är den förnämſta Handelsſtad i Levanten

Digitized by Google

samt driver vigtig handel med de flåsta Europæiska Nationer. Staden har år 1778 blivit mycket skadad af Jordbäfning.

6. *Gusselhissar*, en stor Handelsstad, vid Strömen Bujuk-Minder, är Säte för en Pascha.

6. *Kavakhissar*, en tämeligen stor Stad in i Landet, är Säte för en Pascha.

8. ANGORA, en stor och folkrik Stad, med Säte för en Pascha, har många Manufacturer, och är namnkunnig för Camelhåren, som fås här i nägden af et slags Getslägte.

9. *Sinub*, en stor Stad vid Svarta Havet, hvaresi de slästa Kronans Krigsskepp byggas.

Af Öarne som ligga vid Anadoliska Kusten, äro följande märkvärdigast.

1. *Metelino*, fordom *Lesbus*, har skönt vin och goda Fikon.

2. *Khio*, en tämeligen ansenlig och väl bebodd Ö, är bekant för den sköna Mastix här frambringas.

3. *Samo*, är berömd för sin Säpjord och förträfleliga Muscat-vin.

4. RODOS, Lat. *Rhodus*, en tämeligen ansenlig Ö, är bergagtig men fruktbar, samt styres af en Pascha. Ön har en Stad af samma namn, samt är i Historien mycket namnkunnig.

2. KARAMAN.

Detta Land utgör medlersta Delen utaf Halfön Mindre Asien. Det har många Insjöar, hvaraf somlige lämna Salt til tämelig myckenhet. Det består af 1 Paschalikat. Man märker:

1. KONIA, en tämeligen stor och välbebodd Stad på en stor Slätt, är Säte för en Pascha.

2. *Kaj-*

Digitized by Google

2. *Kajſaria*, en Stad, ſom är den folkrikaſte i detta Land.

3. *Antalia*, en tämeligen ſtor och befäſt Stad, vid Medelhavet, med en hamn.

3. ALADULI.

Detta Landſkap ligger vid Medelhavet, ſamt inbegriper jämväl Ön *Kybrys*. Den innefattar 4 Paſchalikater: *Mud*, *Adana*, *Meraſch* och *Kybrys*. Man märker:

1. *Mud*, en Stad, belägen vid en Ström, är Säte för en Paſcha.

2. *Malatia*, en ſtor Stad, belägen ej långt från Frat.

KYRBRYS.

Denna Ö kallas på Svenſka *Cypern*, ſamt är en af de ſtörſta i Medelhavet. Hon är ganſka frugtbar på det ſom tjenar til livets uppehälle, ſamt har i ſynnerhet ymnighet af Bomull och Silke.

3. *Nicoſia*, Öns Huvudſtad och Guvernörens Säte, är ej ſynnerligen ſtor.

4. RUM.

Detta Landſkap ligger vid Svarta Havet. Det innefattar 1 Paſchalikat. Man märker:

1. TOCAT, en ſtor och välbebodd Stad, driver ſtark handel med Indianſk Linneväf.

2. *Amaſia*, en anſenlig Stad Nörr i Landet, är den berömda Geografen *Strabos* födelſeort.

5. IRMINIA.

Detta Landſkap kallas af Europeerne *Armenien*. Det är beläget mellan Svarta Havet och

Per-

Persien. Landet är högländt och bergagtigt, men för öfrigt fruktbart. Armenien är et stort Land hvaraf en del hörer til Persien. Den Turkiska delen består af 4 Paschalikater nämligen: *Tarabezun*, *Kars*, *Arzrum* och *Wan*. Af höga Berg märkes i synnerhet et vid namn *Mingol*. En stor Sjö finnes ock här, som kallas *Wan*. Man mäeker:

1. TARABEZUN, en ansenlig Handelsstad, vid Svarta Havet, är Säte för en Pascha.

2. *Arzrum*, en tämeligen ansenlig Stad på en vacker Slätt, är Säte för en Beglerbeg. Staden är Nederlagsplats för Indianska varor, och arbetar mycket i Koppar.

3. *Wan*, en stor och folkrik Stad vid Sjön af det namnet, är Säte för en Pascha, samt en Gränsfästning emot Persien.

6. SCHAM.

Denna Province kallas af Europeerne *Syrien*. Han ligger mellan Medelhavet och Frat. Wästra delen af Landet är mycket bergagtig, men den Östra är slät, samt består til en del af Sandöknar. Af Berg är *Libanon* namnkunnigt, af Strömar *Jordan*, och af Sjöar *Döda Havet*. Härunder lyder även Landskapet *Falasthin* eller *Palestina*. Landet består af 2 stora Höfdingdömen, nämligen *Haleb* och *Damascht*, samt 4 smärre: *Tarabolos*, *Saida*, *Jerusalem* och *Adschelun*. Man märker:

1. HALEB, af Europeerne *Aleppo* kallad, är den största, folkrikaste och vigtigaste af alla Städer i Asiatiska Turkiet, samt Säte för en Pascha. Denna Stad är Nederlagsplats för de va-

Digitized by Google

varor, som komma från Persien och Arabien, i synnerhet Silke, samt driver stark Handel med åtskilliga Europäiska Nationer, förnämligast Engelsmän och Fransoser. Folkmängden stiger til 150,000.

2. *Damascht*, en stor och folkrik Stad, uti en ganska behagelig nägd, som kan anses för et jordiskt paradis, är Säte för en Pascha, samt berömd för de sköna värjeklingor här tilvärkas.

Landskapet FALASTHIN, eller som det på Svenska kallas *Förlovade Landet*, och på Latin *Palestina*, vil man här beskriva litet utförligare än de andre. Det utgör Södra delen af Syrien, samt gränsar til Medelhavet och Arabiska Ödemarkerne. Dess storlek är vid pass 360 Qvadrat mil. Det är i allmänhet bergagtigt och torrt, samt har brist på vatn, dock finnas här även frugtbara nägder, så at Landet har vigtiga Producter, som ej allenast tjäna til Inbyggarnes nödtorft, utan även til en del utföras. Här växer skön Säd och Skidfrugt, samt goda Trädfrugter såsom Äpplen, Päron, Persikor, Aprikoser, Plommon, Mispel, Fikon, Citroner, Pomerancer, Dadel, m. m. Oliveträdet finnes i ymnighet och Vindruvorne växa til ovanlig storlek. Boskapskötseln är ock vigtig. Den största Strömen är *Jordan*: den största Sjön är *Döda Havet*, och det högsta Berget heter *Quarantania*. Landets Inbyggare äro Turkar, Araber, Judar, Samariter och Kristne, men det är nu ej väl bebodt, emedan Arabernas Röverier och Turkiska Guvernörernas snålhet hindra Jordbrukets framgång. Fordom var det långt mera befolkadt. Landet består af 4 Huvuddelar,

Digitized by Google

lar, hvaraf de 2 nordliga höra under Höfdingdömerne *Saida* och *Damaſchk*, och de 2 ſydliga utgöra Paſchalikaterne *Jeruſalem* och *Adſchelun*. Man märker:

3. *Jeruſalem*, Landets Huvudſtad, är en af de namnkunnigaſte och berömdaſte Städer på Jordklotet. Han är nu medelmåttigt ſtor, men har fordom varit ganſka anſenlig och folkrik. I ſynnerhet är han märkvärdig för Fräls-arens JESU lidande, ſom ſkedde härſtädes. De härvarande Kriſtne påſtå ock at Chriſtus är här begraven, och viſes än i dag hans graf härſtädes. De fläſte Invånarne äro Turkar, Araber och Judar, ſamt deſsutom flera ſlags Kriſtne, hvaraf Grekerne och Armenierne hava här hvar ſin Patriark.

7. KURDISTAN.

Detta Land utgör en del af det gamla *Aſſyrien*, ſamt är ävenväl mycket bergagtigt Det bebos til ſtörre delen af et Folkſlag kalladt Kurder, hvilka äro til ſpråket ſkilde från Turkarne. Det ſtyres af flera Furſtar, hvilka lyda, ſåſom Vaſaller, under Oſchmaniſka Porten ſamt tilſättas af Paſchan i Bagdad. Här är intet märkvärdigt.

8. ALDSCHESIRA.

Detta Land ligger mellan Strömarne Frat och Didſchel, ſamt kallades i anledning deraf fordom *Meſopotamia*. Norra delen är bergagtig, ſamt frugtbar och väl bebodd, men den Södra delen beſtår af en Sandökn, ſom är ofrugtbar och utan vatn. På några ſtällen bläſer en gif-

Digitized by Google

tig

tig vind Samum kallad, hvilken dödar alla dem som råka ut för honom. Landet består af 3 Höfdingdömen: *Diarbekr*, *Orfa* och *Mosul*. Man märker;

1. DIARBEKR, en Stad vid Elven Didschel, är en af de folkrikaste i Turkiet, befäst samt Säte för en Pascha. Här tilvärkas skön röd Saffian.

2. *Orfa*, en ansenlig Stad, är befäst samt Säte för en Pascha. Här beredes skön Saffian.

3. MOSUL, en stor och folkrik Stad vid Elven Didschel, är en af de vigtigaste i Riket, tilvärkar mycken Bomulls-väfnad, samt driver därmed, så väl som med Sidentyger, en ansenlig Handel. Staden är befäst och Säte för en Pascha.

Gent öfver strömen ligger en By vid namn *Nunia*, hvarest fordom den stora Staden *Nineve* varit belägen.

9. IRAK-ARABI.

Detta Landskap ligger ytterst af alla, samt inbegriper de fordna Landskapen *Chaldeen* och *Babylonien*. Det är nästan över alt slätt samt ganska frugtbart på de ställen där icke är vattubrist; i synnerhet är här öfverflöd på Dadel. Landet består et Paschalikat, nämligen *Bagdad*. Man märker:

1. BAGDAD, en af de största och vigtigaste Städer i Riket, vid Elven Didschel, är en Gränsfästning emot Persien, samt Säte för en Pascha. Staden driver stark handel.

I Nägden af Bagdad har den fordom namnkunniga Staden *Babylon* varit belägen.

Digitized by Google

2. *Basra*, en vidlöftig Stad vid Frat, innefluter många obebodda nägder innom ſina Murar, och driver vigtig handel. Här har Kapudan Paſcha över Perſiſka Viken ſit Säte.

2. ARABIEN.

Detta Land kallas af Öſterländningarne *Arabiſtan*, ſamt på Latin *Arabia*. Det utgör en ſtor Halfö, ſom i Norr gränſar til Turkiet, i Öſter til Perſiſka Viken och Indiſka Havet, i Söder til Indiſka Havet, och i Väſter til Arabiſka Viken, i allmänhet Röda Havet kallad, ſamt Africa. Deſs ſtorlek är 27000 Qvadrat Mil. Detta Land ligger til ſtörre delen uti Zona Torrida eller det heta Luftſtreket, och är ſåledes mycket varmt. Det är utomdeſs ganſka torrt och har ſtor briſt på Strömar, men däremot en myckenhet Sandöknar, hvarföre det ock emot vidden är ringa bebodt. Ifrån Norr til Söder ſtryker en ſtor Bergsrygg, och i den nägden har Landet måttelig värma, är ljufligt och väl bebodt. Landets Producter äro förnämligaſt Caffe, Balſam, Rökelſe och Dadel. Af Djur finnas här Cameler i myckenhet. Invånarne bekänna ſig til Mohammedanſka Läran, ſom dock beſtår af flera Secter. Landet delas beqvämligen uti 8 Huvuddelar: *Steniga Arabien*, *öde Arabien*, *Hedsjas*, *Nedſjed*, *Hadſjar*, *Jemen*, *Hadramaut* och *Oman*, ſamt beſtår af en ſtor hop ſtörre och ſmärre Stater.

1. STENIGA ARABIEN.

Detta Land innefattar den Öknen ſom ligger mellan bägge Armarne af Röda Havet, ſamt nä-

något på Öſtra ſidan om ſamma Haf. Det är mycket bergagtigt och har briſt på Strömar ſamt Vatn, hvarföre det ock är ringa bebodt. Uti denna Öken vandrade Iſraels Barn innan de kommo til Falaſthin. Af Berg är i ſynnerhet *Sinai* namnkunnigt, hvareſt de Kriſtne hava et Kloſter. Landet bebos af Araber, ſom bo uti Tält, och föda ſig af Boſkapsſkötſel, ſamt äro afdelte i flere Huvudſlägter, hvaraf hvarje Stam ſtyres af en *Schäk* el. *Kebir* eller *Öfver Schäk*, och hvart Läger har deſsutom ſin ſärſkildta Schäk.

De Städer ſom här finnas äro ſmå, och ingen af dem märkvärdig.

2. ÖDE ARABIEN.

Detta Land inbegriper en ſtor Sandökn mellan det öfriga Arabien, ſamt Turkiſka Landſkapen Scham, Aldſchezira och Irak. Det är ganſka ſlätt, har briſt både på Strömar, Vatn och Berg, ſamt är ofrugtbart och ſandigt. På åtſkilliga ſtällen är jordmånen något fetare, och där viſtas flera Arabiſka Slägter, hvilka bo uti Tält, och föda ſig af Boſkapsſkötſel. De kallas Bedevi, ſamt ſtyras af ſina Förſtar, ſom på deras ſpråk kallas *Emir*. Af Orter märkes:

Ana, en vidlöftig Stad vid Frat, hörer hälften til Turkarne, och hälften til Araberne. I den Södra delen, ſom är ſtörre och hörer til de ſednare, brukar Arabernas Stor-Emir eller Furſten öfver ſtörre delen af Öde Arabien at ibland reſidera; men ſiäſta tiden af året ſtryker han omkring i denna Ökn, at beta Boſkapen, och at plundra reſande Karavaner.

3. HEDSJAS.

Detta Land ligger utmed Arabiska Viken, mellan Steniga Arabien och Jemen. Sjökusten är varm och torr samt har brist på Strömar, men Bergstracten är frugtbar. De Araber, som bebo detta Land, lyda under flera sjelfständiga Schäker, och ingen Stat är betydelig, utom Furstendömet Mekka, hvarest Regenten kallas Scherif, och är altid en Afkomling af Religions Stiftaren Mohammed. Man märker:

1. MEKKA, en ansenlig och folkrik Stad, är en af de berömdaste i Österlanden, emedan han är *Mohammeds* Födelse-ort, ock emedan här finnes Mohammedanernas förnämsta Tempel kalladt Kaaba, hvartil ske många Valfarter ifrån alla Mohammedanska Länder. Staden är Säte för Scherifen.

2. *Medina*, en medelmåttig Stad, är namnkunnig, emedan Mohammed här ligger begraven uti et kostbart Tempel. Staden lyder under Scherifen i Mekka.

4. NEDSJED.

Detta Landskap ligger nästan midt uti Arabien. Det är dels bergagtigt, dels slätt, och har merendels brist på Strömar. Den bergagtiga nägden är frugtbar, i synnerhet på Dadel. Det består af många Herrskaper, så at nästan hvarje liten Stad styres af sin egen sjelfständiga Schäk. Här är intet märkvärdigt.

5. HADSJAR.

Detta Landskap ligger vid Persiska Hafsviken. Här äro sköna Perlefiskerier, och af Frugt

Google

fin-

finnes Dadel i myckenhet. Af de härvarande Stater är *Lachsa* anſenligaſt.

9. JEMEN.

Detta Land är den förnämſta och bäſta Delen af Arabien, hvarföre det ock fordom fådt namn af *Arabia Felix*. Det är dels flätt, dels bergagtigt. Den Nedra delen, ſom ligger utmed Havet, kallas *Tehama*, och är varm och torr, ſamt har briſt på Vatn. Den öfra delen kallas *Djjäbbál*, och är frugtbar ſamt väl bebodd. Landet beſtår af många Stater, hvaraf Konungariket *Jemen* är det anſenligaſte.

Konungariket JEMEN.

Denna Stat är belägen utmed Arabiſka Viken, ſamt är den anſenligaſte af alla i hela Arabien. Han är frugtbar på Ris, Vete, Tobak och allehanda Frugt, hvaraf ſkönt Caffe och Vindruvor äro i ſynnerhet i överflöd til finnande. Konungen härſtädes kallas på Landets ſpråk Imam, ſamt är mägtigaſt af alla Arabiſka Furſtar. Man märker:

1. SANA, en anſenlig Stad i Bergstracten, är en af de bäſta i Arabien ſamt Säte för Konungen.

2. *Mokha*, en berömd Handelsſtad vid Arabiſka Viken.

Den *öfriga Delen* af JEMEN i vidſträckt begrepp.

Af de Stater, ſom här finnas, är *Abu-Arifch* anſenligaſt. Man märker:

3. *Aden*, en god Handelsſtad vid Arabiſka Havet, lyder under en egen Schak.

7. HADRAMAUT.

Detta Landskap ligger öfter om Jemen vid Arabiska Hevet och är ganska stort Detta tillika med Jemen har af gammalt fådt namn af Lyckliga Arabien. Af dels Producter äro Gummi, Myrrha, Aloe och Balsam märkvärdige. Härunder begripas även de smärre Landskapen *Skhadsjar* och *Marah*.

8. OMAN.

Detta Landskap gränsar til Arabiska Hafvet och Persiska Viken. Det har godt förråd på Vete och Korn, samt många slags frugter, i synnerhet Dadel. På Fisk är här ock stort öfverflöd. Det delas mellan flera sjelfständiga Regenter, hvaraf Imam af Oman är den mägtigaste. Man märker:

Maskat, en god Handelsstad med en skön hamn vid Havet.

3. PERSIEN.

Detta Land kallas på Latin *Persia*. Det gränsar i Norr til Rysland, Caspiska Havet och Tatariet, i Öster til Indien, i Söder til Indiska Havet och Persiska Viken, samt i Väster til Turkiet. Det håller i vidd 25000 Qvadrat Mil.

I Allmänhet är luften härstädes hälsosam. Norr i Landet vid Caspiska Havet är hon fugtig, och värman är där måttelig; men Söder ut är det ganska varmt. Jordmånen är i allmänhet torr, hvartil brist på stora Strömar mycket

Digitized by Google

ket bidrager. De anſenligaſte af dem äro *Kur* och *Hindmend*. Af Sjöar äro *Kenudan* och *Zeré* ſtörſt, och af Bergsryggar äro den *Kurdiſka Åſen*, *Caucaſus* och *Elvend* anſenligaſt. Marken är dock ganſka frugtbar på många ſtällen. Här finnas förträffeliga Frugter, ſkönt Vin, Ris och all ſlags Säd utom Råg och Hafra, Bomull, Olja, Honing, Tobak och Silke. Häſtarne äro mycket berömde. Vildbråd och Vilda Djur finnas ock i ymnighet, ſåſom Lejon, Tigrar, Panterdjur. Af Mineralier finnas Guld, Silver, Järn, allehanda Ädel-ſtenar och Salt. På åtſkilliga ſtällen träffas här ſtora Sandöknar, ſom för briſt på vatn äro dels ringa dels intet bebodde. I anſeende härtil kan man ej gärna antaga Folkmängden högre än 16 à 20 Millioner. Religion är Mohammedanſk af Schiitiſka Secten, dock finnas här många af Sunniſka Läran, ſå väl ſom Kriſtne, Judar och Gebrer.

Perſien har fordom varit et mägtigt Rike ſom ſtyrts af en enda Monark; men nu för tiden är det delt mellan flera Regenter, hvaraf 2 äro i ſynnerhet mägtige: nämligen den ſom härſkar öfver de Väſtra, och den ſom ſtyrer de Öſtra Provincerna af Perſien. De Norra Provincerne hava ock några ſmärre enväldiga Furſtar. Perſien beſtår ſåledes af 3 Huvuddelar: *Gurſchiſtan*, *Iran* och *Pataniſtan*.

1. GURSCHISTAN.

Detta Land utgör Norra Delen af Perſien, ſamt är beläget mellan Svarta och Caspiſka Haven, vid Bergsryggen Caucaſus. Det är et

Digitized by Google

af Strömar väl vatnadt Land, hvaribland *Kur* är den största. Marken är fruktbar på Säd, Frukt och Vin. Betet är förträffligt, hvarföre Boskaps-skötsel är Inbyggarnes förnämsta Näringsfång. Landet innefattar åtskilliga små Stater, hvaraf Furstendömerne *Karduel*, *Imiret* och *Daghistan* samt Republiken *Awchas* äro de ansenligaste. Inbyggarne uti Karduel och Imiret äro Kristne. Furstarne härstädes hava begivit sig under Ryskt beskydd. Uti de öfrige Länderne är Religionen Mohammedansk. Man märker:

1. TIFLIS, Huvudstaden i Karduel och Furstens Residence, vid Elven Kur, är tämeligen stor, men illa bygd.

2. *Tarku*, en Stad belägen vid Havet, är den bästa i Daghistan.

2. IRAN.

Detta Land utgör Västra delen af Persien. Hvad Landets beskaffenhet beträffar, så kan härtil lämpas nästan alt det som om Persien i allmänhet anfört är. Den nuvarande Konungen heter *Baba-Khan*. Riket består af 10 Provincer: *Irak*, *Fars*, *Luristan*, *Laristan*, *Kerman*, *Aderbissan*, *Erivan*, *Schirvan*, *Ghilan* och *Masanderan*.

1. IRAK.

Detta Landskap förer namnet *Irak Adsjami* til skilnad från Irak Arabi, som hörer under Turkiet. Det är et af de största i Riket. Det utgör en del af det gamla *Medien*. Västra delen

Digitized by Google

len är bergagtig och ganſka fruktbar, men den Öſtra beſtår af ſtora Sandöknar. Man märker:

1. ISPAHAN, hela Rikets Huvudſtad och Konungens vanliga Reſidence, på en ſtor Slätt vid ån Seinderud, är ganſka ſtor och folkrik; men har nu något aftagit förmedelſt de ſednaſte inbördes Krigen, och at ingen Regent mera här viſtas. Staden är en af de förnämſta Handelsorter i Aſien. De Armeniſke Kriſtne viſtas här til et ſtort antal, uti förſtaden *Tſchulfa*. Folkmängden ſkattas til 200000.

2. *Casbin*, en ſtor och folkrik Stad, är omgiven af härliga Fält och Betesmarker.

3. *Kaſchan*, en anſenlig Stad, har många Siden Fabriker.

2. LURISTAN.

Detta Landſkap ligger vid Perſiſka Viken. Det har fordom hetat *Suſiana*, och ſedermera *Khoſiſtan*, men detta namn är nu mera obrukeligt. Alla växter trivas här, ganſka väl, i ſynnerhet Sockerrör. Man märker:

Toſter, Huvudſtaden, är anſenlig och folkrik, ſamt förmenas vara den gamla Staden *Suſan*, hvareſt Ahaſverus reſiderade.

3. FARS.

Detta Landſkap ligger ock vid Perſiſka Viken, ſamt är ganſka anſenligt. Det utgör det fordna Riket *Perſis*, ſamt är det frugtbaraſte i hela Riket. Man märker:

4. SCHIRAS, en ſtor och folkrik Stad på en ſlätt, 4 mil från Elven Bendemir, har i ſednare tider varit Reſidence för Regenten öfver Vä-

5. Några mil därifrån, norr ut, finnas ruïnerna efter den namnkunniga Staden *Persepolis.*

4. LARISTAN.

Detta Landskap är jämväl beläget vid Persiska Viken. Där märkes:

6. LAR, Huvudstaden, är tämeligen ansenlig.

5. KERMAN.

Detta Landskap ligger vid Persiska Havet, samt är et af de största i Riket. Det är mycket torrt, och uti Norra delen finnas stora Sand öknar. Man märker:

7. *Gomrom*, en ansenlig och rik Handelsstad vid Havet.

8. Ej långt därifrån ligger den namnkunniga Ön *Ormus*, hvarpå för et par Secler sedan en vigtig Stad varit belägen.

6. ADERBISJAN.

Detta Landskap ligger i Norr om Irak, samt gränsar til Turkiet. Det har fordom utgjordt en del af Landet *Medien.* Där märkes:

9. *Tebris*, en Stad, hvilken varit en af de största och folkrikaste Städer i Persien, men genom Jordbäfning år 1780 blivit til större delen förstörd.

10. *Arbebil*, en ansenlig Manufactur-Stad.

7. ERIVAN.

Detta Landskap är beläget i Norr om det förenämde, samt innefattar Persiska Andelen af Provincen Armenien. I detta Land förmenes berget Ararat varit beläget. Där märkes:

Digitized by Google

11. *Erivan*, Huvudſtaden, är medelmåttigt ſtor, men befäſt; ſamt anſes ſåſom en nyckel til Perſien å Turkiſka ſidan.

12. Et ſtycke därifrån är det ſtora Kloſtret *Edſchmiadſin* beläget, hvareſt Armeniernas förnämſta Patriark har ſit Säte.

8. SCHIRVAN.

Detta Landſkap ligger vid Caspiſka Havet, ſamt är et af de minſta i Riket. Där märkes:

13. *Derbent*, en Stad och Fäſtning vid Havet, med en Hamn, ligger uti et trångt paſs, och är likſom en nyckel til Perſien, på Norra ſidan.

9. GHILAN.

Detta Landſkap ligger ock vid Caspiſka Havet, ſamt är det minſta i Riket. Där märkes:

14. *Reſcht*, Huvudſtaden vid Havet, är en god Handelsort.

10. MASANDERAN.

Detta Landſkap ligger ävenväl vid Caspiſka Havet. Det har ymnighet af Vin, Frugt och Silke. Man märker:

15. *Fehrabad*, en ſtor Stad vid Havet, har et Kejſerligt Palats.

5. PATANISTAN.

Detta Rike innefattar de Provincer af Perſien, ſom ligga öſter ut ända til Strömen Sind, ſom utgör Gränſen med Perſien. Religionen är här ock Mohammedaniſk, och Regeringsformen Monarkiſk. Den nuvarande Konungen

Digitized by Google

heter *Timur*. Riket består af 7 Landskap: nämligen *Korkan, Khorasan, Sischistan, Sablistan, Kabulistan, Arokhadsche* och *Mekran.*

1. KORKAN.

Detta Landskap ligger vid Caspiska Havet, är det minsta i Riket, och har en Stad af samma namn.

2. KHORASAN.

Detta Landskap ligger i Öster om det förenämde, samt gränsar til Tatariet. Det är et af de största Landskap i Riket. Det utgör det gamla Landet *Ariana*, samt är frugtbart på Säd och Silke. Det styres nu för tiden utaf en Soneson til Schak Nadir, såsom Vasall under Konungen i Pataniştan. Man märker:

1. *Herat*, Huvudstaden, är tämeligen folkrik.

3. SISCHISTAN.

Detta Landskap ligger i sydost om det förenämde. En stor del deraf är öde och obebodd. Det kallades fordom *Drangiana.* Man märker:

2. *Bost*, Landets Huvudstad.

4. SABLISTAN.

Detta Landskap ligger i Öster om det förenämde. Det kallas jämväl *Afganistan*, och är det folkets egenteliga hemvist, som orsakat Revolutionen i Persien, hvarigenom Sofiska Huset miste Thronvärdigheten. Man märker:

3. KANDAHAR, en god Handelsstad och stark Fästning, är Säte för Konungen i Pataniştan.

Digitized by Google

5. KA-

5. KABULISTAN.

Detta Landſkap ligger i Öſter om det förenämde vid Elven Sind. Där märkes:

4. *Kabul*, en ſtor Handelsſtad, håller en namnkunnig Marknad.

6. AROKHADSCHE.

Detta Landſkap ligger i ſydoſt om Siſchiſtan. Det kallades fordom *Arachoſia*. Där märkes:

5. *Waihend*, Huvudſtaden.

7. MEKRAN.

Detta Landſkap är beläget i Söder, vid Perſiſka Havet, ſamt är det ſtörſta i hela Perſien. Det kallades fordom *Gedroſia*. En ſtor del af Landet beſtår af Ödemarker. Där märkes:

6. *Tiis*, en god Handelsſtad vid Havet, med en hamn.

Hafskuſten af denna Province bebos af et Folkſlag kalladt *Belodſcher*, ſom är ſjelfſtändigt.

4. INDIEN.

Detta Land kallas på Landets eget ſpråk *Hinduſtan* och på Latin *India*. Det gränſar i Norr til Tatariet och Tibet, i Öſter til Serica och Indiſka Havet, i Söder til ſamma Haf, och i Väſter til omnämde Haf ſamt Perſien. Det håller i vidd circa 30,000 Qvadrat mil.

De ſtörſta Strömar äro *Sind*, Lat. Indus, ſom ſkiljer Indien från Perſien. *Pudda*, Lat. Ganges, *Baramputer*, *Godavery* och *Kriſchna*, hvil-

hvilka 4 flyta uti Bengaliska Viken, samt *Gogra*, som faller uti Pudda. De största Bergsryggar äro *Hindukesch* och *Ima* uti Norra Delen af Landet, samt *Gattam* uti Södra delen.

Landet är beläget uti et varmt Climat, samt är et af de härligaste som sinnes på Jordklotet. Det har förråd på nästan alt det, som tjänar til lifvets förnödenhet och förnöjelse. Marken bär i ymnighet Wete, Korn, Ris, Härs, samt skönа frugter, såsom Ananas, Pisang, Granater, Pomerancer, Citroner, Cocos-nötter och flera i Europa obekanta frugter, Bomull, Silke, Canel, Peppar, m. m. Här i Landet finnes intet Silver och Guld, men Koppar och Järn, samt Ädla Stenar, hvaraf Diamanterne skattas för de bästa på Jordklotet. Här fiskas ock Perlor, som äro ganska kostbara. Boskap finnes ock i tämelig myckenhet, men på Hästar någon brist. Af Wilda Djur, som här i myckenhet finnas, märkas Elefanten, Näsehörningen, Lejonet, Tigern, Leoparden, Crocodylen, samt flera slags Apor.

Inbyggarne delas uti 2 Huvud-Classer: Indianer, hvilka äro Landets äldsta Inbyggare, och Tatarer, hvilka i sednare tider underkuvat en stor del af Landet, och däröver gjort sig til Herrar. De förre äro Hedningar och de sednare Mohammedaner. I nyaste tider hava ock flera Europäiska folkslag satt sig här neder samt bemägtigat sig åtskilliga Städer och Fästningar, nämligen Portugiser, Bataver, Engelsmän och Fransoser. Af dessa hava Engelsmännerne gripit mäst omkring sig, ty en stor del af Landet lyder nu under deras välde.

Digitized by Google

In-

Indianerne delas uti 4 Classer: Braminer, som äro deras Lärare och Präster; Schatri, som utgöra Adelen och Krigsfolket; Schutrer, som äro Köpmän och Manufacturister, hvaraf de förre kallas Banjaner, samt Parias, som bestå af ringare arbetsfolk.

Indien är et välbebodt Land, så at man ej kan antaga Inbyggarnes antal vara mindre än 60 Millioner.

Uti Norra delen af Indien uprättade Tatarerne under den rygtbare Furſten Timurs anförande, för 400 år sedan, et Rike, hvilket en lång tid varit et af de mägtigaste i Asien, samt blivit styrt af Mohammedanska Regenter, som af Europeerne titulerats för Kejsare; men denna stora Stat ägde ej längre fullkomligt bestånd, än til år 1739, då Konungen i Persien anföll densamma med krig, intog Huvudstaden Dehli, samt tvang Kejsaren i Hindustan at giva sig årlig Skatt. Ifrån benämde tid til år 1795 har väl denne Stat beständigt haft Kejsare, dock med föga magt och agtning, emedan den ena Höfdingen efter den andra undandragit sig Kejsarens myndighet; och dessutom hava Maratterne och andre folkslag intagit åtskilliga Provincer. Men benämde år blef denne Stat genom den sidste Kejsarens Aly Gohars död aldeles upplöst.

Den tiden Riket var i sin välmagt bestod det af 20 provincer: *Pendsjab*, *Multan*, *Sindi*, *Dehli*, *Agra*, *Kabul*, *Audi*, *Asmer*, *Guzerat*, *Malwa*, *Kandisch*, *Elabad*, *Berar*, *Orissa*, *Bahar*, *Bengala*, *Amednagar*, *Beder*, *Heiderabad* och *Visiapur*. Utaf detta Rike hava upkommit åtskilliga Stater, hvil-

Digitized by Google

ka

ka tillhöra dels Indianſke, dels Mohammedanſke Furſtar, dels til Engelsmännerne.

I anſeende til Politiſka Författningen beſtår Indien nu för tiden af 8 ſtora Stater utom flera ſmärre: nämligen *Sikiſka Republiken*, *Engelſka Området*, Konungarikerne *Audi*, *Dekan*, *Berar*, *Talenga*, *Mäſſur* och *Karnatik*. Utaf de ſmärre äro följande 4 anſenligaſt. Furſtendömerne *Kaſchmir*, *Gutſerat*, *Tanſchaur* och *Travankor*.

Några Geografiſka Indelningar vil jag ock här anföra. Indien beſtår af 2 Huvuddelar: *Norra Indien*, ſom ligger Norr om Elven Kriſchna, ſamt *Indiſka Halfön*, ſom ligger Söder om benämde Ström. Den väſtra Kuſten af Indiſka Halfön beſtår af 2 delar, hvaraf den Norra kallas *Konkan* och den Södra *Malabar*. Den Öſtra Kuſten af Halfön beſtår ock af 2 delar, hvaraf den Norra heter *Koromandel* och den Södra *Perlekuſten*.

1. KASCHMIR.

Denna Stat ligger längſt i Norden af alla Indiſka Länder. Där märkes:

1. SIRINAGAR, Huvudſtaden, belägen midt i Landet.

2. SIKISKA Republiken.

Denna Stat utgör den Väſtligaſte delen af Indien. Den ſträcker ſig från Bergsryggen Ima, längs utmed Elven Sind, ända ned til Havet. Han beſtår af flera ſmärre Monarkiſke och Republicanſke Stater, ſom med hvarandra ingådt uti förbindelſe til gemenſamt förſvar och ſålunda utgöra en Federerad Stat. Där märkes:

Digitized by Google

2. *La-*

2. *Lahor*, en stor och vacker Stad, norr i Landet, har et Kejserligt Palats.

3. *Tatta*, en ansenlig Handelsstad vid Elven Sind, et stycke från dess utlopp i Havet.

3. Riket AUDI.

Detta Land ligger i Öster om det föregående, omkring Elven Pudda. Uti vidd är det litet större än Portugal. Landet är merendels jämt och fruktbart, samt väl bebodt. Konungen är sjelfständig, men betalar dock årlig Skatt til Engelsmannen. Man märker:

4. *Feisabad*, Rikets Huvudstad och Konungens Residence, belägen vid ån Gogra.

4. ENGELSKA OMRÅDET.

Detta Land utgör en af de största och mägtigaste Stater uti Indien. Det ligger spridt på flera ställen, samt består af 3 Huvuddelar. En af dem är belägen omkring Nedra delen af Elven Pudda, samt utgör Nordöstra delen af Indien, innefattande Provincerne Bengala, Bahar och Elabad, samt en liten del af Orischa. Denna Region kallas med gemensamt namn *Bengala*, samt är den största af de 3. Den är så stor som halva Sverge, har merendels en jämn och fruktbar mark, samt bebos af 10 Millioner Människjor. Den andra Regionen ligger längre i Söder, vid Bengaliska Viken, samt et stycke in i Landet. Den tredje Regionen, hvilken är minst, ligger i Väster på Kusten Konkan. Altsammans är så stort som Spanien, och bebos af 12 Millioner Människjor.

Digitized by Google

Til

Til detta Välde kan på ſätt och vis räknas 3 Stater, ſom väl äro ſjelfſtändige men betala dock årlig Skatt til Engelsmannen; nämligen *Audi*, *Mäſſur* och *Karnatik*. Man märker.

Uti NORRA REGIONEN.

1. KALKUTTA, en ſtor och folkrik ſamt befäſt Stad, vid Elven Pudda, är Huvudſtaden i Bengala; ſamt Säte för General-Guvernören öfver alla Engelſka Beſittningar i Hinduſtan.

2. *Benares*, en anſenlig Stad längre up vid ſamma Elf, är Braminernas eller Indianſke Präſternas förnämſta Läroſäte.

3. *Patna*, en ſtor Stad, än längre up vid ſamma Elf, är Huvudorten i Provincen Bahar.

4. *Dakka*, en ſtor Handelsſtad, vid Öſtra armen af Pudda.

5. *Murſchedabad*, en Stad vid Väſtra armen af Pudda, är Säte för Mohammedanſka Guvernören af Bengala.

Uti ÖSTRA REGIONEN.

6. MADRAS, en ſtor och befäſt Stad, på Kuſten Koromandel, är Säte för Guvernören och Regeringen öfver Engelſka beſittningen på Öſtra Kuſten af Indien.

7. *Pondicheri*, en anſenlig, vacker, och folkrik Stad på ſamma Kuſt, har varit Franſoſernas Huvudort, och Säte för Regeringen öfver deras Indiſka Beſittningar.

8. *Maſulipatnam*, en folkrik och berömd Handelsſtad vid Elven Kriſchnas utlopp i Hafvet.

Digitized by Google

Uti

Uti WÄSTRA REGIONEN.

9. BOMBAY, en anſenlig och folkrik, ſamt väl befäſt Stad på en liten Ö, ej långt från faſta Landet, är Säte för Regeringen öfver Engelſka Beſittningen på väſtra Indiſka Huſten.

MARATTERNE.

Detta Folkſlag intager den medlerſta och ſtörſta delen af Indien. Det utgör den gamla Indiſka Folkſtammen, ſom ej blivit underkuvad af de Tatariſke Regenterne i Hinduſtan. I det förra och de förflutna Secler har detta Folkſlag varit föga mägtigt, men i detta århundrade, och ſedan Tatariſka Regeringen råkat i förfall, har det alt mer utbredt ſina Eröfringar, ſå at det nu är den mägtigaſte af alla Indiſka Nationer. Både Regenter och Folk bekänna den gamla Indiſka eller Braminſka Läran. Hvad Statsförfattningen beträffar, ſå erkänner Marattiſka Nationen et Öfverhuvud kallad *Maha Radja*, men denne har uti ſin myndighet blivit depoſſederad af ſin Premier-Miniſter, ſom på Landets ſpråk kallas *Päſchwa*. En annan Prins af Maha Radjas Stam har undandragit ſig Päſchwas Öfvervälde och formerat en ſärſkildt Stat. Deſsutom finnas några andre Marattiſke Furſtar af mindre magt, ſom äfven ſtyra ſina egna Länder. Hela Marattiſka Staten föreſtäller näſtan et ſådant Land ſom Tyſkland, hvars Furſtar i anſeende til ſit Rikes Öfverhuvud ſtå näſtan i ſamma förbindelſe ſom Tyſka Furſtarne emot Kejſaren. Maratternas Land kan ſåledes bequämligen indelas i 3 Huvuddelar: *De-*

Digitized by Google

kan, Berar och de ſmärre Marattiſke Furſtarnes Länder.

4. DEKAN.

Detta Rike intager näſtan medlerſta delen af Indien, ſamt gränſar även til Väſtra Havet. Storleken är ungefär ſom Spanien. Det utgör den Staf ſom regéras af Päſchwa. Åkerbruk och Fabriker äro här i godt ſtånd, och Landet är väl befolkadt. Man märker:

1. PUNA, en ſtor Stad, belägen nära vid Bergåſen Gattam, är Rikets Huvudſtad och Reſidence för Päſchwa.

5. BERAR.

Detta Rike är beläget i Nordoſt om det föregående, ſamt gränſar til Bengala. Storleken är litet mindre än Dekan. Det ſtyres utaf en Prins af Maha Radjas Slägt. Där märkes:

2. *Nagpur*, Rikets Huvudſtad, är anſenlig.

6. De SMÅRRE MARATTISKE FURSTARNES LÄNDER.

Deſſe äro belägne i Norr och Nordväſt om Riket Dekan. Den mägtigaſte af deſſa Furſtar har i ſednare tider varit en vid namn *Madaſchi Sindia*. Denne Furſte är den ſom gjort aldeles ſlut på Tatariſka Kejſardömet i Hinduſtan, dymedelſt at han intagit Kejſerliga Reſidence-Staden Dehli, tagit Kejſaren til fånga, och givit honom underhåll til ſin död. Där märkes:

3. DEHLI, Huvudſtaden i Hinduſtan och de fordne Kejſares Reſidence, belägen vid Elven Djemna, är ſtor och folkrik, men har fordom varit mycket anſenligare.

Digitized by Google

4. *Agra*, en af de förſta Städer i Indien, vid förenämnde Elf, har en tid varit Säte för Kejſarne.

7. GUTSERAT.

Detta Furſtendöme utgöres af en ſtor Halfö belägen på väſtra kuſten. Där märkes:

5. *Amadabad*, Huvudſtaden, är folkrik och välbygd.

8. TALENGA.

Detta Rike är beläget mellan Marattiſka Staterne, Dekan och Berar ſamt Karnatik. Det är vid pafs ſå ſtort ſom Portugal. Uti detta Rike finnas ſköna Diamanter. Folket bekänner den Braminſka Läran, men Konungen är Mohammedan. Defs Titel är Nizam. Man märker:

6. *Hiderabad*, eller Bagnagar, Huvudſtaden, är en af de förſta i Indien.

7. *Golconda*, en Fäſtning belägen 1 Mil från Hiderabad. Utaf detta Slott hava några Geografer tagit ſig anledning at kalla hela Riket för Golconda.

9. MÄSSUR.

Detta Rike intager förnämligaſt medlerſta delen af Indiſka Halfön. Det är beläget mellan Dekan, Talenga och Karnatik, ſamt ſtöter även til väſtra Havet. Detta Rike här til år 1792 varit ganſka anſenligt, men Konungen måſte då uti et Fredsſlut cedera en tredjedel af Riket til ſina Grannar, Engländarne, Nizam och Maratterne. Sedermera råkade han uti nytt krig, hvilket år 1799 ſlöts ſålunda, at Konungen

Digitized by Google

blef ſlagen, Huvudſtaden intagen, och Riket delt mellan Engländaren, Nizam och en Prins af gamla Konunga-Ätten, hvilken förblef Engelſk Vaſall. Man märker:

8. SIRINGAPATNAM, en ſtor Stad belägen vid ån Caveri, har varit den förra Konungens Reſidence, men är nu mera i Engelſkt våld.

9. *Calicut*, en ſtor Stad vid Havet, är namnkunnig för det Portugiſerne aldraförſt hit anlände vid deras ankomſt til Indien.

10. KARNATIK.

Detta Rike utgöt öſtra delen af Indiſka-Halfön, ſträckande ſig från Strömen Kriſchna, ända til ſydligaſte Udden af Jndien. Konungen är ſkattſkyldig til Engländaren. Hafskuſten af detta Land kallas *Koromandel*. Man märker:

10. *Arcat*, en anſenlig Stad vid Strömen Palaru, är Konungens Reſidence.

11. PERLEKUSTEN.

Denne ligger i ſöder om Karnatik, och kallas ſå emedan man här utanföre i Havet fiſkar de ſkönaſte Perlor ſom givas til. Det beſtår af 5 Stater: nämligen Furſtendömerne *Tanjchaur*, *Marava*, *Madura*, *Tirutſchinapali* och *Tinevelly*, hvilka ſamteligen lyda ſåſom Vaſaller under Konungen i Karnatik. Man märker:

11. *Trankebar*, en anſenlig Sjöſtad i Furſtendömet Tanſchaur, hörer til Danſkarne, ſom här driva en fördelaktig handel; de hava här ock uprättadt et Miſſions-värk at omvända Hedningar, ſom haft en tämeligen god framgång.

Digitized by Google

12. WÄ-

12. WÄSTRA INDISKA KUSTEN.

Denna innefattar åtſkilliga ſmå Stater, ſom ſtyras af ſina egna Furſtar, ſamt Europeers Beſittningar. Man märker:

12. SURAT, en ſtor och folkrik Stad, ej långt från Havet, är den anſenligaſte och förnämſta Handelsſtad i hela Hinduſtan. Folkmängden ſkattas til 200000.

13. *Goa*, en Stad på en Ö vid Kuſten Konkan, är ſtor och folkrik ſamt välbygd, tilhörig Portugiſaren, ſamt Säte för General-Guvernören och Regeringen öfver alla de beſittningar denna Nation äger uti Indien och det öfriga Aſien.

13. TRAVANCOR.

Detta Furſtendöme innefattar den ſydligaſte delen af Indien, omkring Cap Comorin. Storleken är ſom Sicilien. Där märkes:

14 *Coſchin*, en anſenlig och väl befäſt Stad vid Havet, har hört til Bataviſka Republiken, men är nu förtiden i Engelsmans våld.

14. INDISKE ÖARNE.

Deſſe äro *Ceilon*, *Lakediverne* och *Maldiverne*.

1. CEILON.

Denna Ö kallas *Lankaan* af Inbyggarne. Hon är en af de anſenligaſte uti Aſien, vid paſs ſå ſtor ſom Irland, ſamt ganſka hälſoſam och frugtbar; bär i ymnighet Ris, ſkön frugt, Specerier, och framför annat Canel, hvilken är den bäſta ſom finnes på hela Jordklotet. Elefanterne härſtädes äro mäſt agtade utaf dem

Digitized by Google

som finnas uti Indien. Öu regeras af sin egen Konung, som råder om det inra Landet, undantagande en Remsa af hela Sjökusten, rundt omkring Ön, hvilken Engländarne tagit i besittning. Man märker:

1. *Candi*, Öns Huvudstad midt i Landet, är ansenlig, men har något förlorat af sin välmåga, sedan Konungen förlagt sit Residence til *Nellembi*, liggande par mil därifrån.

2. *Colombo*, en befäst Stad vid Havet, har varit Säte för Holländska Guvernören för Republikens besittningar på denna Ö.

2. LAKEDIVERNE.

Eller Öarne *Lake*.. Desse Öar ligga et godt stycke från Malabariska kusten samt äro några och 50 til antalet, allesammans små, dock större än de nästföljande Öar.

3. MALDIVERNE.

Eller Öarne *Male*. Desse ligga i sydväst från Kusten Malabar, samt utgöra en ansenlig myckenhet, til et antal af flere hundrade, allesammans ganska små. De äro fördelte i flera Flockar; hvaraf hvarje kallas *Attol*. Flästa delen äro öde. De bära Cocosnötter i ymnighet. De lyda under en Furste som residerar på den största Ön kallad *Male*.

5. TATARIET.

Detta Land ligger mellan Sibirien, Chinesiska Riket, Tibet, Indien, Persien och Caspiska Havet. Det håller i vidd vid pass 18000 Qvadrat Mil.

Digitized by Google

Mil. Det är til en del bergagtigt, och til en del slätt, samt består til större delen af Sandöknar, som för brist på vatn äro ringa bebodde. Landet är tämeligen högländt. Af Strömar äro *Ufu-Darja* och *Syr-Darja* ansenligast. De största Sjöar äro *Aral* och *Telegul*. Den ansenligaste Bergsryggen är *Altai*. Hvad Landets beskaffenhet beträffar, så är den Östra delen däraf högländtare och kallare, samt har brist på Säd, men goda Betesmarker, hvaräst Boskap i ymnighet födes; den Västra delen emot Caspiska Havet är lågländtare, bär Säd och Frugt, samt har ävenväl sköna Betesmarker. Detta Land innefattar åtskilliga Folkslag och Stater, hvaraf följande märkas: *Turkomannerne*, *Aralierne*, *Karakalpakerne*, *Kirgiserne*, *Kharasm*, *Turkestan*, *Tasthkent*, *Stora Bukariet* och *Balk*.

1. TURKOMANNERNE.

Detta Folkslag har sit hemvist vid Caspiska Havet, samt lever mäst af Boskapskötsel. Det utgör en Republik, som styres af Folkets Äldste.

2. ARALIERNE.

Detta Folkslag bor Öster om Sjön Aral. Det regeras af en Chan eller Furste, samt är icke mägtigt.

3. KARAKALPAKERNE.

Detta Folkslag bor Norr och Öster om Aralierne. En del häraf eller Nedra Karakalpakerne lyda under Ryska Väldet, men de Öfra äro ännu Sjelfständige. De hava väl en Chan, men Regerings-formen är dock Republikansk.

Digitized by Google

4. KIRGISERNE.

Kirgisiska Folkslaget delar sig i 3 Huvudslägter; nämligen den *Stora*, *Medlersta* och *Minsta Hordan*. Den första är sjelfständig; men de 2 sednare hava givit sig under Ryskt beskydd. Bägge desse Horder kunna tilsammans ställa 40000 Man i Fält. Den stora Hordan har sit hemvist i Sydost från de andra, samt kan ställa 10000 Man i Fält. Samteligen föda de sig af Boskapskötsel.

5. KHARASM.

Detta Furstendöme ligger Söder om Sjön Aral, samt gränsar til Caspiska Havet och Persien. Inbyggarne föda sig af Åkerbruk, samt så Vete, Korn, Härs och Ris. Här växer även Bomull och Tobak. Landet regeras af en Chan, hvars välde är inskränkt. Religion är Mohammedansk. Man märker:

Kkiwa, en ansenlig och reguliert bygd Stad, ej långt från Elven Ula-Darja, är Landets Huvudstad och Chanens Residence.

6. TURKESTAN.

Detta Land ligger omkring Elven Syr-Darja. Det är väl litet men dock namnkunnigt uti Historien, emedan Turkarne härifrån leda sit ursprung. Landet styres af Kirgisiska Prinsar.

7. TASCHKENT.

Detta Land ligger ock vid Syr-Darja, Söder om Turkestan, samt är litet. Där märkes:

Digitized by Google

Tasch-

Taſchkent, en ſtor och folkrik Stad vid en Ström, ſom flyter i Syr-Darja. Denna Stad ſtyres af en Chan, men hvilken dock är en ſlags Vaſall under ſtora Bukariet.

8. STORA BUKARIET.

Detta Land kallas ſå til ſkilnad från Lilla Bukariet, ſom hörer under Songariet. Det är et af de bäſta Länder i Tatariet; af Strömar väl vatnadt, ſamt frugtbart på Säd och allehanda Frugt. Inbyggarne härſtädes äro det mäſt belevade af alla Tatarer. De beſtå af 2 Nationer: Usbeker, ſom bebo Landsbygden, och Bukarer, ſom viſtas i Städerne. Religion är Mohammedanſk af Omarſka Secten. Landet kallades fordom *Sogdiana*. Det ſtyres af ſin egen Regent, och kan i anſeende til magten tituleras för Konungarike. Man märker:

1. BUKARA, Rikets Huvudſtad och Konungens Reſidence, är en anſenlig Handelsſtad.

2. *Samarkand*, en Stad, belägen midt i Landet, är anſenlig och folkrik, ſamt Säte för et Univerſitet, ſom är det berömdaſte uti alla Mohammedanſka Länder. Här har den rygtbara Eröfraren Timur reſiderat.

9. BALK.

Detta Furſtendöme ligger Söder om Bukariet, ſamt är anſenligt. Det är ock af Strömar väl vatnadt, ſamt frugtbart. Det har fordom hetat *Bactriana*. Man märker:

1. *Balk*, Landets Huvudſta., uti en gan ſka frugtbar och upbrukad nägd, är anſenlig, folkrik och välbygd, ſamt driver god handel.

2. *Badakschan*, en god Handelsstad, Öster ut i Landet.

6. TIBET.

Detta Land gränsar i Norr til den stora Sandöknen Kobi, i Öster til China, i Söder til Bomanistan och Hindustan, och i Väster även til Hindustan, samt håller i vidd 14,000 Qvadrat mil. Det är ganska bergagtigt, et af de högsta i Asien, samt oagtadt sit sydliga läge nog kallt. Det är fullt med Strömar, de största äro *Tsampu* och *Petscho*, hvilka utgöra öfre delarne af Elverne Baramputer och Jangtsekiang. Af de många Sjöar här finnas är *Terkiri* den största. Landet bär Råg och Korn, men Träds- och Jord-frugter, samt Rötter komma ej fort förutan svårighet. Landets kostbaraste alster är Desman och Rhabarber; här finnas jämväl flera slags Metaller. Religion är til största delen hednisk af Lamiska Läran. Landet består af 3 delar: *Beladistan*, *Budtan* och *Barontala*.

1. Furstendömet BELADISTAN.

Detta Land ligger i Söder om de 2 andre delarne samt är det minsta af dem. Religion är Mohammedansk. Här är intet märkvärdigt.

2. Furstendömet BUDTAN.

Detta Land kallas ävenväl stora Tibet, samt ligger midt emellan de 3. Det är grufveligen bergagtigt samt ganska kallt. Religion är hednisk af Lamiska Läran. Fursten kallas på Landets Språk Schampo. Man märker:

1. *Dsa-*

1. *Dſapprong*, den bäſta Handelsſtaden i detta Land, vid Södra armen af Ganges.

3. Påvedömet BARONTALA.

Detta Land utgör Öſtra delen af Tibet, famt kallas af Chineſarne *Sidſan*. Det bär Vete och Korn ſamt många ſlags ärter. Deſs förnämſta varor beſtå uti Desman och Rhabarber, hvilken ſednare är förträffelig. Här finnas ock ädla Metaller. Norra delen af Landet regeras af en Påve ſom kallas Dalay Lama, hvilket betyder Överſte Präſt, hvars andeliga välde ſträcker ſig över hela Mongoliſka Nationen, ſamt en ſtor del af China och hvilken deſs anhängare dyrka ſåſom en levande Afgud. Denne låter Landet ſtyras af en Ståthållare, ſom Chineſiſka Kejſaren ditſänder, hvilken förer titul af Gjun-Wang. Uti Södra Tibet viſtas en annan Påve ſom kallas Bogdo Lama. Man märker:

1. LASSA, Landets Huvudſtad. Ej långt härifrån, på berget *Marbuli*, ligger det ſtora Templet *Budala*, med därtilhörigt Kloſter, hvareſt Dalay Lama reſiderar.

2. *Taremdſong*, en af de bättre Städer i Landet, på Gränſen til Bomaniſtan.

7. SIBIRIEN.

Detta Land är det Nordligaſte i Aſien, ſamt gränſar i Norr til Ishavet, i Öſter til Stilla Havet, i Söder til Chineſiſka Riket och Tatariet, ſamt i Väſter til Europäiſka Ryſsland. Det är ganſka ſtort, ſå at deſs vidd ſtiger til halfannan gång hela Europas. I anſeende til

Digitized by Google

ſin

sin nordiska belägenhet och andra omständigheter är det ganska kallt, af Berg, Skogar och Kärr upfyldt, samt genomskuret af många och stora Strömar. De ansenligaste Strömar äro *Oby*, som uptager den stora Elven *Irtisch*, *Angara*, hvaruti *Jeniseja* faller, *Lena* och *Kolyma*. Af Sjöar är *Bajkal* störst, samt en af de ansenligaste i Asien. Af Hafsvikar är i synnerhet *Lena* namnkunnig, såsom en af de största på Jordklotet, samt därnäst *Obskaja Guba*. Af Berg märkes den *Uraliska* Bergsryggen, som skiljer Landet från Europäiska Ryssland. 2 stora Öar finnas här ock, nämligen *Novaja-Semlia*, som medelst et Sund delas i 2. Som Landet i allmänhet är ganska kallt, så växer här litet Säd, och det endast i Södra delen, men i Norra delen alsintet. Däremot är det desto mera välsignadt med sköna Betesmarker, samt många slags vilda Djur, hvaraf somlige lämna kostbara Pälsvärk, hvaribland Sobeln är i synnerhet berömd. På Vildbråd, Skogsfogel och Fisk är ock stort överflöd. Järn, Koppar och Silver finnes här ävenväl.

Landet lyder under Ryska väldet, samt bebos af många Folkslag, hvilka til större delen äro af Slavoniskt, Finskt, Samojediskt, Tatariskt och Mongoliskt ursprung. Rådande Religion är Kristen; men här finnas dock ganska många Mohammedaner och Hedningar. Samteliga Invånarnes antal stiger til vid pass 2 Millioner. Landet delas uti 3 Höfdingdömen: *Tobolsk*, *Kolivan* och *Irkutsk*.

1. Höfdingdömet TOBOLSK.

Detta Höfdingdöme är ganska stort, så at det

Digitized by Google

det i vidd utgör så mycket som inemot halva Europa. Men det är dock ringa bebodt. Af de många Nationer här vistas, äro, utom Ryssar, följande märkvärdigast: *Woguler*, *Ostiaker*, *Samojeder* och *Tunguser*, samt flera slags *Tatarer*. Man märker:

1. TOBOLSK, hela Sibiriens Huvudstad, samt Säte för Guvernören i detta Höfdingdöme, vid Strömen Irtisch, är stor och tämeligen folkrik, samt driver en vidsträckt och vigtig handel.

2. *Tomsk*, en af de största Städer i Sibirien, driver stark handel.

3. *Jeniseisk*, en ansenlig Stad, vid Elven Angara, litet nedan om Jenisejas inlopp i honom, är Huvudorten i en Provins, och driver en blomstrande handel.

2. Höfdingdömet KOLIWAN.

Detta är beläget i Söder om det föregående, samt är det minsta af de 3. Där märkes:

4. *Koliwan*, Huvudstaden, är en tämeligen ansenlig ort.

3. Höfdingdömet IRKUTSK.

Detta Höfdingdöme är det största men minst bebodda af de 3. Af de Nationer som bebo detta Land äro, utom Ryssar, *Buräter*, *Tunguser* och *Tschuktscher* talrikast. Det Land som detta sista Folkslag innehar, ligger vid den ytterstа Udden af gamla Verlden, emot Nordost. Man märker:

5. *Irkutsk*, Höfdingdömets Huvudstad, vid Angara, ej långt från Sjön Bajkal, är ansen-

Digitized by Google

lig

lig och folkrik, samt i anseende til Handelen den vigtigaste i hela Sibirien.

6. KAMTSCHATKA, en stor och namnkunnig Halfö, är märkvärdig, emedan Ryssarne därifrån idka en vigtig Pälshandel på västra kusten af Nordamerica.

Många Öar ligga uti Havet Söder och Öster om Kamtschatka, hvilka innefattas under följande Skärgårdar.

1. *Kuriliske* Öarne, hvilka sträcka sig från Södra Udden af Kamtschatka til Japanska Riket, samt äro några och 20 til antalet.

2. *Aleyutiske* Öarne, hvilka ligga Öster om Kamtschatka, hvaribland *Berings* Ö är namnkunnig.

8. CHINA.

Detta Rike kallas af Inbyggarne *Daidsing*. Det består dels af Egenteliga China, dels af Länder som äro där under lydande eller skattskyldige. Hela Chinesiska Riket gränsar i Norr til Sibirien, i Öster til Stilla Havet, som här kallas Chinesiska Sjön, i Söder til samma Haf samt Serica, och i Väster til Tibet samt Tatariet. Det är en af de största Stater på Jordklotet, ty det håller i vidd öfver 60,000 Qvadrat mil. De anseenligaste Sjöar äro *Poyang*, *Tongting*, *Chochonor*, *Balchasch* och *Sajsan*. De största Elver äro *Jangtsekiang*, *Hoangho* och *Amur*, som af Mandschurerne kallas Saghalien-Ula. Af Hafsvikar är *Hoanghay* störst. Af Bergsryggar är *Altai* i synnerhet anseenlig.

Digitized by Google

Som

Som detta Rike är så ganska stort och vidsträckt, emedan det sträcker sig hela 35 grader i Latituden, så är ock Climatet ganska olika. I Norra delen, även så väl som i de Wästra Nägderne, är luften tämeligen kall, temperad midtuti; men i den Södra delen, som sträcker sig ända in uti Zona Torrida, varm, samt hälsosam över alt. I allmänhet är Marken ganska frugtbar på åtskillig slags Säd, i synnerhet Ris, samt Bomull, Vin, och många slags förträffeliga Frugter, som äro obekante i Europa. På många ställen ger Marken 2 Skördar af Ris om året. Af Växter äro i synnerhet The-Busken, Färnisse-Trädet, Vax-Trädet, Aloe-Trädet, och Örten Ginsäng märkvärdige. Guld och Silver finnes här ock, men det är förbudit at uptaga en del sådana Gruvor. På Ädla Stenar såsom Diamanter, Rubiner, m. m. är ock förråd.

Detta Rike är den folkrikaste Stat på hela Jordklotet: dess Folkmängd stiger åtminstone til 120 Millioner.

Bland detta Rikes märkvärdigheter räknas i synnerhet *Kejserliga Canalen*, som löper midt igenom Riket, samt *Stora Muren*, som skiljer China från Mongolernas och Mandschurernas Land, samt är över 200 Mil lång.

Religion är Hedniſk af 4 Läror: Kongfutses, Foes, Laokiuns och Dalai-Lamas, hvilker sednare är en Sect af Foes. Åtskilliga Kristne och Judar finnes här ävenväl. Regerings-Formen är Monarkisk. Nu varande Kejsaren heter *Haking*. Krigsmagten består af 560,000 reguliert, och 900,000 irreguliert Krigsfolk, tilsammans 1,460,000, utom Songarerne, som utgöra et

stort

Digitized by Google

ſtort antal Manſkap. Stats-Inkomſterne ſtiga årligen til 5920 Skepp, Silver, ſamt 9,320,000 Tunnor Säd, utom Silke, Salt och andra varor.

Chineſiſka Riket beſtår, ſåſom förr nämndt är, af 2 Huvuddelar, nämligen *Egenteliga China* och *Chineſiſka Lydländerne.*

EGENTELIGA CHINA.

Egenteliga China utgör den Södra Delen af hela Riket, ſamt är ockſå den varmaſte och frugtbaraſte delen däraf Deſs vidd ſtiger til 28,000 Qvadrat mil. Det beſtår af 17 Höfdingdömen, hvaraf 5 ligga Norr ut, nämligen: *Dſchili*, *Schandung*, *Schanſi*, *Shenſi* och *Ganſu*; 4 ligga midt uti Landet: *Chonan*, *Chubei*, *Chunan*, hvilka 2 tilſammans föra namnet *Chugvang* ſamt *Sytſchuan*; 4 ligga Öſter ut vid Havet: *Gjänman*, *Dſchegjang*, *Gjangſi* och *Fugjän*: 4 ligga Söder ut: *Gvandung*, *Gvangſi*, *Gvidſcheu* och *Junnan*. Städernas antal ſtiger til 1546.

1. DSCHILI.

Detta Höfdingdöme ligger nordligaſt af alla. Det är nog kallt, ſamt ej ſynnerligen frugtbart. Där märkes:

1. PEKING, hela Rikets Huvudſtad och Kejſarens Reſidence, belägen ej långt från Stora Muren, är ovanligt ſtor, ty deſs omkrets är $3\frac{1}{4}$ Mil. Han är ockſå över all måtta folkrik, ty Inbyggarnes antal ſtiger i det minſta til 1,200,000. Denna Stad är ock Säte för de högſta Riks-Collegierne, ſamt har en myckenhet vackra Tempel och andra Byggnader.

2. SCHAN-

Digitized by Google

2. SCHANDUNG.

Detta Höfdingdöme ligger vid Havet, samt är frugtbart på Säd ock Frugt. Man märker:

2. *Tsinan*, Landets Huvudstad, är ansenlig, samt berömd för sit Glas och sköna Silke.

3. SCHANSI.

Detta Land är beläget väster om Dschili. Det är bergagtigt, men dock frugtbart på Säd och sköna Vindruvor. Man märker:

3. *Taijuan*, Höfdingdömets Huvudstad, är ansenlig och folkrik, samt berömd för de rika Tyger och sköna Tapeter här tilvärkas.

4. SCHENSI.

Detta Höfdingdöme ligger i väster om det förenämde. Det har varit Huvud-Sätet för Chinesiska Monarchien i äldre tider. Där märkes:

4. *Singan*, Huvudstaden, är en af de största och folkrikaste Städer i Riket. Han håller i omkrets 2 $\frac{1}{4}$ mil.

5. GANSU.

Detta Höfdingdömet ligger västligast af alla, och gränsar til den stora Ödemarken Kobi. Man märker:

5. *Lindschou*, Huvudstaden, är tämeligen ansenlig.

6. CHONAN.

Detta Land ligger i Söder om Dschili. Det är så frugtbart och angenämt, at det kallas af Chinesarne Rikets Trägård. Man märker:

6. *Kai-*

6. *Kaifung*, en ſtor Stad vid Elven Hoang-ho, var fordom rik och mägtig, men blef år 1642 öfverſvämmad af Elven, han har dock i ſednare tider repat ſig.

7. CHUBEI.

Detta Höfdingdöme tillika med det näſtföljande föra tilſammans namnet *Chugvang*, hvilkat Landſkap är beläget midt i Riket. Det är ganſka ſtort, ſamt få. frugtbart på Säd, at det kallas Chinas Spanmåls bod. Man märker:

7. VUTSCHANG, Höfdingdömets Huvudſtad, vid Elven Jangtſekiang, är en af de ſtörſta Städer i Riket, rik och välbygd, ſamt driver ganſka ſtark handel.

8. CHUNAN.

Detta Höfdingdöme utgör Södra delen af *Chugvang*, ſamt är mindre frugtbart än det föregående Man märker:

8. *Tſchantſcha*, Landets Huvudſtad, ligger vid en ſtor Elf, och är anſenlig.

9. SYTSCHUAN.

Detta Höfdingdöme gränſar i väſter til Tibet. Det är det ſtörſta i Riket. Det har godt förråd på Silke, Järn och Sockerrör, ſamt den bäſta Rabarber ſom växer i Riket. Man märker:

9. *Tſchingdu*, Landets Huvudſtad, belägen på en Ö, ſom formeras af åtſkilliga Strömar, är ſtor och driver ſkön handel.

10. GJÄNNAN.

Detta Höfdingdöme ligger vid Havet, ſamt är et af de vigtigaſte i Riket. Det är ganſka frugt-

frugtbart på Säd, Silke och Bomull. Man märker:

10. NANKING, Huvudstaden, är den största och folkrikaste Stad på hela Jordklotet; ty han håller i omkrets 5 ½ Mil, samt har til det minsta 1,500,000 Invånare. Staden har ganska många Fabriker, hvaraf tilvärkas det skönaste Sidentyg i Riket, samt driver stark handel. Invånarne äro mycket benägne för Vetenskaper. Af Byggnader märkes det namnkunniga Porcellins tornet.

11. SUD CHEU, en af de största och folkrikaste Städer i Riket, är i vidden den tredje i Riket, ty dess omkrets stiger til 2 mil, är bygd på pålar, och liknar Venedig til belägenheten, samt driver stark handel.

11. DSCHEGJANG.

Detta Höfdingdöme är jämväl beläget vid Havet. Det är det minsta i Riket, men dock ganska frugtbart och angenämt, så at det kallas Chinas Paradis. Här är stort överflöd på Silke. Man märker:

12. CHANDSCHEU, Huvudstaden, vid Havet, är ganska stor och folkrik samt en af de vigtigaste i Riket, och har en stor myckenhet Siden-Fabriker.

12. FUGJÄN.

Detta Höfdingdöme ligger ävenväl vid Havet. Det är bergagtigt, samt har Järn och Tenngruvor. Det är ock ganska frugtbart på Ris. Man märker;

Digitized by Google

13. *Fudscheu*, Huvudstaden; ej långt ifrån Havet, är ansenlig och driver handel på Japan.

Under detta Höfdingdöme lyder ock Ön *Kikkando*, eller som hon hos Europeerne är bekant under namn af *Formosa*. Hon är något större än Sicilien, samt bär Ris, Sockerrör och Bomull. Chineserne råda om den Västra samt frugtbaraste delen af Ön, men den Östra bebos ännu af de gamla Infödingarne.

13. GJANGSI.

Denna Province är belägen väster om den förenämde, samt är berömd för det sköna Porcellän här tilverkas. Här växer och det bästa Ris i Riket. Man märker:

14. *Nantschang*, Huvudstaden, är ansenlig, samt berömd för det stora antal lärda Män här vistas.

14. GVANDUNG.

Detta Höfdingdöme är det Sydligaste i Riket, varmt och frugtbart, samt har överflöd på de skönaste Frugter. Man märker:

15. GVANDSCHEU, af Europeerne *Canton* kallad, Landets Huvudstad, vid en vik af Havet, är stor ock folkrik, samt mycket berömd för dess handel med de flästa Europäiska Nationer.

16. *Macao*, en ansenlig Handelsstad på en Ö vid inloppet til Canton, tilhörer Portugisaren.

Under detta Landskap hörer *Haynan*, en ansenlig Ö, stor som Sicilien, hvilken är frugtbar och väl bebodd; Chinesarne äga stränderne, men inre delen af Landet bebos af et vildt folk, som är sjelfständigt.

15. GJANGSI.

Detta Höfdingdöme ligger norr om det förenämde. Det har Silver och Koppargruvor, hvilka höra Kejsaren til. Här växer skön Canel, som har en starkare och ljufligare lukt, än den på Ön Ceilon. Man märker:

17. *Gviling*, Huvudstaden, är tämeligen ansenlig, dock ej så stor som Huvudstäderne i de andre Provinceerne. Här tilvärkas det bästa Tusch i Riket.

16. JUNNAN.

Detta Höfdingdöme utgör det sydvästra Hörnet af Riket, samt är et af de vigtigare däraf. Det njuter en mild luft, samt har ganska bördig mark. Uti Strömarne fås mycket Guld. Där märkes:

18. *Junnan*, Huvudstaden, är tämeligen ansenlig samt väl bygd. Här tilvärkas de vackraste Tapeter i Riket.

17. GVIDSCHEU.

Detta Höfdingdöme är mycket bergagtigt, och ringa bebodt, samt det minst viktige af alla. I detta Land finnas de bästa Hästar i Riket. Här är intet märkvärdigt.

CHINESISKE LYDLÄNDERNE.

Desse äro följande: *Mandschuriet*, *Mongolien*, *Kalkernas Land*, *Songariet*, *Zinchai*, *Kaoli* och *Liuzin*.

1. MANDSCHURIET.

Detta Land ligger Norr om China, samt gränsar til Sibirien. Det är Chinesiska Kejsar-

Digitized by Google

nes Fädernes Rike, emedan de Mandſchuriſke Regenterne i början af förra århundrade bemägtigat ſig China. Sedan deſſe kommit i rolig beſittning af det ſiſtnämde Riket, hava de ſå införlivat den Mandſchuriſka Nationen med den Chineſiſka, at de bägge utgöra et folk; ſamt inrättadt hela Mandſchuriet til et General-Guvernement af Chineſiſka Riket, hvarutaf det ſåledes utgör det Adertonde, ſamt nämnes, efter ſin Huvudſtad, *Schengking*.

Guvernementet Schengking är ganſka ſtort, ja det utgör i vidd ſå mycket ſom halva China. Den ſtöra Strömen *Amur* flyter midt igenom Landet. I anſeende til vidden, är detta Land ringa bebodt, af Strömar, Berg, och Skogar upfyldt, i ſynnerhet i Norra delen, ſamt har öfverflöd på vilda Djur, ſom lämna koſtbara Pälsvärk. Det delas i 5 ſmärre Höfdingdömen. Man märker:

1. SCHENGKING, på Mandſchuriſka *Mugden* kallad, Höfdingdömets Huvudſtad, är anſenlig och folkrik, ſamt hålles i ſtor aktning af Chineſiſka Kejſarne, ſom här bygt åtſkilliga prägtiga Tempel til deras Förfäders ära.

2. *Singking*, på Mandſchuriſka *Jenden*, en befäſt Stad på gränſen til Kaoli, är en af de vigtigaſte Poſter uti Mandſchuriet, ſamt har ſtändigt en ſtark beſättning.

Utan för Strömen Amurs utlopp, i Hafsviken Lama, ligger en ſtor Ö kallad *Tſchoka* til vidd något drygare än Sicilien.

Digitized by Google

2. MONGOLIEN.

Detta Land ligger Norr om China och Väſter om Mandſchuriet, ſamt bebos af en mägtig Nation, hvilken fordom intagit China och beſuttit det en tid, men i nyare tider blivit af Mandſchurerne underkuvad, och ſåledes underlagd Chineſiſka Herraväldet. Landet ligger högt och har briſt på Strömar, men vidlöftiga ſlättmarker, hvareſt finnes ſkönt bete. Få Städer finnas här, utan Invånarne bo merendels uti Tält, ſamt föda ſig af Boſkapsſkötſel. Mongolerne beſtå af 24 Slägter, ſamt äro indelte uti 49 Diviſioner under även ſå många Fanor. Religionen är Foes af Lamiſka Läran, och de hava en ſärſkildt Överſte Präſt, kallad Kutuchtu, ſom är Dalay-Lamas Vicarius. Invånarne ſtyras efter ſin egen Lag och hava ſärſkildta Furſtar, ſom dock äro ſkattſkyldige under China.

3. KALKERNAS LAND.

Detta Land ligger mellan Mongolien, Sibirien och Songariet. Kalkiſka Nationen utgör en del af den Mongoliſka, men har för lång tid tilbaka ſöndrat ſig därifrån. Hon talar ock en mundart af ſamma Språk, ſamt har ſamma Religion med den ſednare. Landet ligger ganſka högt omkring öknen Kobi, och har briſt på Strömar, men ſköna Betesmarker. Invånarne bo merendels uti Tält och föda ſtora Hordar af Häſtar, Cameler, Boſkap och Får. Detta Folk har frivilligt givit ſig under China, ſamt ſtår endaſt under deſs beſkydd. Det ſtyres af 3 Furſtar, och delas uti 7 Slägter. Af den-

Digitized by Google

na Horda var den ryktbare Eröfraren Tschingis Chan bördig. Ingen ort är märkvärdig.

4. SONGARIET.

Detta Land är beläget mellan Sibirien, Kalkernas Land, Tibet och Tatariet, samt är ganska ansenligt. Det ligger mycket högt, samt består til en del af Berg och til en del af Slättmarker, som hava brist på Strömar, och äro således til en del ofrugtbare. Landet bär icke mycken Säd, men har sköna Betesmarker, så at här är stort överflöd på Cameler, Hästar, Boskap och Får. Songarerne äro af Mongolisk härkomst och hava i detta århundrade blivit ganska mägtige, samt underlagt sig åtskilliga nästgränsande Folkslag och Länder, däribland Lilla Bukariet är det ansenligaste. Men seden detta folkslag ifrån år 1746 börjat at plågas af inbördes oenighet, blef det af Chineserne år 1760 aldeles underkuvat. Til den tiden har det haft Monarkisk Regements författning under egna Regenter; men nu styres det af flera Furstar, som äro skattskyldige under China. Religionen är til större delen Hednisk af Lamiska Secten, och här residerar en Kutuchtu eller Dalay-Lamas Vicarius; men uti de underkuvade Länderne *Lilla Bukariet*, samt Furstendömerne *Turfan* och *Chami* är Religion Mohammedansk och Inbyggarne af Tatariskt ursprung. Man märker:

1. *Jerken*, en väl bebodd Stad, uti Lilla Bukariet, vid en Ström af samma Namn.

2. *Turfan*, en tämligen ansenlig Stad, bekes mycket af Chinesiska Köpmän.

Digitized by Google

5. ZINCHAI.

Detta Land ſtöter til Chineſiſka Höfdingdömerne Ganſu och Sytſchuan. Det bebos förnämligaſt af det ſlags Mongoler, ſom kallas Ölöter. Det är et högländt och bergagtigt Land. En ſtor Sjö finnes här vid namn *Kokonor*, hvaraf Inbyggarne under tiden nämnas. Deſſe erkänna Chineſiſka Kejſarens öfvervälde, dock mycket vilkorligen, ſamt ſtyras af flere Furſtar, hvaraf den förnämſta förer Titul af Tſinwang. Härunder räknas äfven Furſtendömet *Sifan*, hvilket fordom varit gånſka mägtigt.

6. KAOLI.

Detta Land kallas af Europeerne *Corea*; det utgör en ſtor Halfö, til vidd ſom halfva Frankrike, liggande Söder om Mandſchuriet, mellan China och Japan. I anſeende til ſit Läge är det nog kallt, i ſynnerhet i Norra Delen, hvareſt ingen annan Säd än Korn kommer fort, däremot växer där ymnigt den rygtbara örten Ginſeng. Den ſödra delen af Landet är bördig och frambringar alt det ſom är nödigt til lifvets uppehälle, ſåſom Ris, Härs och annan Säd, Bomull, Hampa, Silke. Här finnes Järn, Bly- och Silfver-malm, vilda Djur, ſamt ymnighet af Boſkap och Fogel. Kuſterne åro gånſka fiſkrike. Regenten, ſom af Europeerne tituleras för Konung, är länspligtig och ſkattſkyldig under China, men regerar dock oinſkränkt. Språket är en mundart af Mandſchuriſkan, men Bokſtäverne Chineſiſke. De förnämſtas Religion är Kongfutſes, men almänna hopen är Afgudadyrkare af Schakas Lära. Landet delas uti 8

Provincer, samt innefattar 182 Städer. Man märker:

1. KINGKITAO, Rikets Huvudstad, och Konungens Residence, midt i Landet, är ansenlig och folkrik.

2. *Pusan*, en Handelsstad vid Havet, hvarest Japonesarne hava et Factori, för sin handels skull.

7. LIUZIU.

Denna är en stor Ö, liggande i Havet mellan Ön Formosa och Japan, til vidd litet större än Corsica. Hon tillika med åtskilliga smärre, liggande dels invid Formosa, dels utmed Japan, utgör et Furstendömc.

Desse Öar, i synnerhet den största, som ävenväl kallas *Lekeyo*, äro fruktbara och välbebodde. Språket är en blandning af Chinesiska och Japonesiska. Fursten residerar på den största Ön och är Länspligtig under China.

9. SERICA.

Med detta Namn beteknas alt det Land, som är beläget mellan Hindustan, Tibet, China, Chinesiska Sjön samt Indiska Havet. Norra delen af Riket Pegu samt Ava och Asjam hava fordom burit namn af Serica; men jag har utsträckt detta namn över alla de Länder, som i gamla Geografier kallats Indien på andraa sidan om Ganges, emedan detta sednare namn är olämpeligt; ty dessa Länders Inbyggare, äro hvarken til Härkomst, Språk eller Religion Indianer. Storleken stiger til 21,000 Qvadrat Mil.

Emd-

Digitized by Google

Emedan detta Land ligger ſydligaſt af alla uti Aſien, och ſträcker ſig ned til Eqvatorn, då är ock Climatet härſtädes ganſka varmt. Det är ock väl vatnadt af Strömar, hvaraf 5 äro ganſka anſenlige, nämligen: *Irabattey*, *Baramputer*, *Pegu*, *Menankom*, och *Kambodja*. En ſtor Hafsvik är i ſynnerhet märkvärdig, nämligen den *Siamiſka*. Stora Bergsryggar finnas här ock, hvaraf den ſom ſkiljer Tonking och Kaotſiſin från Laos och Kambodja är anſenligaſt. Marken är i allmänhet frugtbärande: men Landet är dock mot vidden och godheten ej väl bebodt, ty det är endaſt vid Strömarne upbrukadt, och det öfriga beſtår af ſtora Skogar och Ödemarker, hvareſt vilda Djur i myckenhet uppehålla ſig, ſåſom Elefanter, Tigrar, Näſehörningen, Vilda Böfflar, Apor, m m. Af Säd växer Ris i ſtörſta öfverflöd, ſamt de ſkönaſte Frugter, hvilka til ſtörre delen äro obekante i Europa. Silke finnes ock i ymnighet i Norra delen af Landet. Inbyggarne äro ſvartagtige. Fläſta delen af dem bekänner ſig til Foes Lära, hvilken här dyrkas, på ſärſkildta ſtällen, under åtſkilliga namn.

Serica beſtår af 10 Huvuddelar, nämligen Konungarikerne *Aſjam*, *Bomaniſtan*, *Mog*, *Laos*, *Siam*, *Tonking*, *Kaotſiſin*, *Kambodja*, Halfön *Malaja*, ſamt Ön *Sumatra*.

1. ASJAM.

Detta Rike gränſar til Bengala, Tibet och Bomaniſtan. Uti vidd är det ungefär ſå ſtort ſom Portugal. Det är fruktbart och väl bebodt. Inbyggarne hava åtſkilliga Manufactu-

rer, bland andra at tilvärka Krut. Man märker:

1. *Gergong*, Rikets Huvudſtad, belägen vid Elven Baramputer.

2. BOMANISTAN.

Detta Rike har ſit namn af Bomanerne, et Tangutiſkt Folkſlag, hvilket för vid paſs 200 år ſedan kom ifrån nägden af Tibet, ſamt underkuvade Rikerne Ava, Pegu, och flera kringliggande Länder. Nu för tiden beſtår det af de förenade Rikerne *Ava* och *Pegu*, Landet *Mekſley*, ſamt Provincerne *Prum*, *Pagan*, *Martaban*, *Tavai* och *Tenaſſerim*, ſamt är ganſka anſenligt ſå at de håller i vidd 5600 Qvadrat mil, eller något mer än Frankrike.

Det gränſar i norr til Tibet, i öſter til China, Laos och Siam, i ſöder til Indianſka Havet ſamt i väſter til Aracan och Hinduſtan. 2 ſtora Strömar äro i ſynnerhet märkvärdige, nämligen *Irabattey* och *Pegu*. En anſenlig Bergsrygg ſkiljer Landet från Siam.

Norra delen af Landet är något bergagtig och har ſtora Skogar, men den Södra delen mot Havet är flät. I allmänhet är det härligt, och marken ganſka frugtbärande, ſamt bär til överflöd Ris, ſköna Frugter och Specerier. På Boſkap och vilda Djur är ingen briſt, i ſynnerhet träffas här Elefanter i myckenhet. Man finner här ock Guld, Silver och ädla Stenar.

Religionen är tväggehanda: Inbyggarne äro tilgifne dels Foes lära, dels Dalay Lamas. Regerings formen är Monarkiſk, och Konungen härſtädes är ganſka mägtig, ja, han är en af

Digitized by Google de

de mägtigaſte i Aſien. Deſs Krigsmagt ſtiger til flera hundra tuſen Man. Man märker:

1. RANGON, Landets Huvudſtad och Konungens Reſidence, belägen vid Elven Irabättey ej långt från Havet, är anſenlig och folkrik.

2. *Ava*, en Stad norr i Landet, vid Irabattey, är ſtor och folkrik, ſamt reguliert anlagd, har ock fordom varit Konunga-Säte. Konungens Palats är prägtigt.

3. *Sirjan*, en god Handelsſtad ej långt från Havet.

3. MOG.

Detta Konungarike kallas jämväl, efter ſin Huvudſtad, *Aracan*. Det gränſar til Bengala, Bomaniſtan och Indiſka Havet, ſamt är litet. Landet är dock ganſka frugtbart och väl bebodt, ſå at Konungen är tämeligen mägtig. Man märker:

ARACAN, en ſtor och folkrik Stad vid en Elf, et ſtycke från Havet, är en af de anſenligare uti Aſien.

4. SIAM.

Detta Rike kallas af Landets inbyggare *Meuangtay*, ſom betyder de Fribornas Land. Det gränſar til Bomaniſtan, Laos, Kambodja, Siamiſka Viken och Malaya. Deſs ſtorlek är vid paſs 4000 Qvadrat mil. Af Strömar är *Menan*, ſtörſt, hvilken flyter midt genom Landet. Två ſtora Bergsryggar omgiva det i Öſter och Väſter. Det är ganſka frugtbart på Ris, allehanda da ſkön frugt, hvaribland Mango är i ſynnerhet märkvärdig, ſåſom en af de läckraſte, ſamt Bomull. Många ſlags ſköna Trän, ſom i Eu-

Digitized by Google

ropa

ropa äro bekante, finnas här, hvaribland Marienholtz är bekant för sin stora hårdhet skull. Af Djur finnas här Apor, Bufflar och Elefanter i myckenhet. De sista äro i synnerhet berömde. På Crocodyler är ock ingen brist. Flera slags Mineralier och Metaller finnas ock hvaribland Tenn- och Bly-Bergverken äro vigtigast. Riket är emot storleken ej väl bebodt, ty Folkmängden stiger ej til högre än litet öfver 2,000,000. Religion är *Foes*, hvilken här vördas under namn af *Sommonacodom*. Regeringsformen är Monarkisk och oinskränkt. Krigsmagten är ganska stor, emedan nästan hvarannan vapengill Man går i fält. Man märker:

JUDIA, Rikets Huvudstad och Konungens Residence, på några Öar, som formeras af Strömen Menan, et stycke från Hafvet, är stor och folkrik.

5. LAOS.

Detta Konungarike ligger mellan Siam och Tonking, omkring en stor Elf, som kallas *Menankom*, och längre ned får namn af *Kambodja*. Dess storlek är 1400 Qvadrat mil. Det har öfverflöd på Ris och Frugt; samt Elefanter. Här fås et slags Gummi-lack, som är ganska kostbart. Man märker:

Lantschang, Rikets Huvudstad och Konungens Residence vid Elven Menankom.

6. TONKING.

Detta Land, hvilket af Chinesarne kallas *Gamang*, gränsar til China, Chinesiska Hafvet, Kaotsiin och Laos, som håller i vidd 1300 Qvadrat mil. Luften är här hälsosam och be-

ha-

hagelig. Marken är ganska frugtbar, i synnerhet på Ris, Sockerrör och förträffliga frugter, hvaraf Ananas växer här i största myckenhet. Här är ock överflöd på vilda och tama Djur. Skogarne äro fulle af Elefanter, Tigrar och Apor, och Fälten af Boskap och Svin; men Får, Åsnor och Lejon finnas här icke. Vilda och tama foglar äro i ymnighet. Silke finnes här ock i stort överflöd. Havet och Strömarne lämna en otrolig myckenhet Fisk. Gull och Silver finnes icke, men på Järn och Bly är godt förråd. Landet är väl bebodt och folkrikt, så at man ej kan antaga Inbyggarnes antal mindre än 2 Millioner. Religion är tvåfaldig: af Foes och af Kongfutses lära, och Språket en Mundart af Chinesiskan. Regeringsformen är så beskaffad, at här finnas 2 Konungar, den ena titulär, och den andra värklig; den förre kallas *Bova*, och den sednare *Schova*. Konungen är skyldig at hvart tredje år giva skänker åt Chinesiska Kejsaren, samt stadfästes af denne i Regimentet. Dess Krigsmagt stiger til 150,000 Man. Riket delas i 8 Landskap. Man märker:

Kescho, Rikets Huvudstad och Konungarnes Residence, midt i Landet, vid en ansenlig Elf, är stor och folkrik, men har merendels eländiga Hus. Engelsmännerne och Holländarne hava här hvar sit Handels-Contor.

7. KAOTSISIN.

Detta Rike utgör en lång men smal sträcka vid Chinesiska Sjön, och gränsar för öfrigt til Tonking och Kambodja, samt håller i vidd

Digitized by Google

900 Qvadrat mil. Det är det samma Land, som af åtskilliga Europeer falskeligen kallas Cochinchina. Norra delen af Riket är ganska frugtbar på Ris och många slags skön frugter, såsom Ananas, Dadel, m m.; här finnes ock mycket Peppar. Uti medlersta delen, som också bär i myckenhet allehanda Frugt och sköna Trän, finnas desutom de i Österlanden så högt skattade Fogelbon. Södra Delen har mycken skog och där finnas Elefanter samt andra vilda Djur. I allmänhet är här överflöd på Bomull och i synnerhet Silke. Detta Rike är och tämeligen väl bebodt. Religionen är dels Kongfutses, hvartil det bättre folket bekänner sig, dels Foes, som är de sämres. Många Christne finnas här ock. Konungen är enväldig, men måste dock hvart tredje år giva skänker åt Kejsaren i China. Riket delas i flera Provincer, af hvilka *Schampa* är märkvärdigast. Man märker:

Kehoa, Rikets Huvudstad och Konungens Residence, Norr i Landet, på gränsen til Tonking, vid Havet, är vidlöftig och folkrik, men oredigt anlagd och har meredels usliga Hus.

8. KAMBODJA.

Detta Rike gränsar til Siam, Laos, Kaotsisin och Havet, samt håller i vidd 2800 Qvadrat mil. Midt genom detta Land flyter den stora Elven *Menamkom*, och omkring den samma är Landet frugtbart och väl bebodt, men i Öster mot gränsen til Kaotsisin, är en stor Ödemark, hvareft Elefanter och andra vilda Djur i myckenhet hava sit tilhåll. Den sláta delen af Landet bär i överflöd Ris och allehanda skön frugt.

Digitized by Google

Frugt. Här finnes Guld, Silver, många kostbara Trän, hvaribland Calembac är i synnerhet dyrbart, Krydder och ganska skönt Gummi. Religionen är af Foes Lära. År 1717 gjorde sig Konungen härstädes skattskyldig under Konungen i Kaotsiin, sedan han förut lydt under Konungen i Siam. Man märker:

Leiwek, Rikets Huvudstad och Konungens Residence, vid Menankom, midt i Landet, är ansenlig.

9. MALAYA.

Denna Halfö stöter i Norr til Siam med et smalt Ed, samt omgives för öfrigt på alla sidor af Haf. Väster ut skiljes hon medelst et sund från Sumatra. Dess storlek är 1500 Qvadrat mil. Climatet härstädes är ganska varmt; och luften något ohälsosam uti den delen som ligger vid Vatnet, i anseende til de många moras som här finnas, men midt i Landet, hvarigenom en lång Bergsrygg stryker, är det hälsosamare. Här växer Ris i myckenhet, samt Peppar, Cocosnötter och Muscot. åtskilliga slags Ädla Stenar träffas här ävenväl. Landet bebos af flera Nationer, som styras af sina egna Regenter. Af dessa Stater är Furstendömet *Dohor* det mägtigaste. Religionen är til större delen Mohammedansk. Man märker:

1. MALACCA, en ansenlig och befäst Stad, vid Sundet, som skiljer denna Halfö från Sumatra, tilhörer Holländaren, och har en god hamn, samt driver vigtig handel. För några hundrade år sedan har denna Stad varit mera blomstrande.

Digitized by Google

2. *Djohor*, en god Handelsstad vid ändan af Halfön, är Residence-staden för Furſten i Staten af det namnet.

10. SUMATRA.

Denna Ö omgives i Norr och Väſter af Indiſka Hafvet, och i Öſter och Söder af Malackiſka Sundet och Chineſiſka Sjön, ſamt är en af de ſtörſta på Jordklotet. Hon håller i vidd 3200 Qvadrat mil. Faſtän denna Ö är belägen under Eqvatorn, är luften dock ej ſå gruveligen het, emedan friſka Sjövindar blåſa här ofta. Marken är ganſka frugtbar, och bär til överflöd allehanda Krydder, i ſynnerhet Peppar, ſom Bataverne i myckenhet afhämta. I Skogarne finnes en ſtor mängd af Vildſvin, ſamt Elefanter, Tigrar, Näſehörningar och Apor, hiſkeliga Ormar och Ödlor. Strömarne äro ock upfylde af Crocodiler. På Höns och Ankor, är ſtort överflöd. Här finnes även Guld. Landet beſtår af flere Stater, hvaraf Furſtendömet Aſchem, ſom ligger uti Norra delen af Ön, är det mägtigaſte. Inbyggarne vid Sjökuſten äro Mohammedaner, men de ſom bo uti inre delen af Landet, Hedningar. Både Engelsmän och Bataver hava bemägtigat ſig några Sjöſtäder härſtädes, til ſin handels ſäkerhet, men de ſednare driva dock den ſtörſta handelen. Man märker:

1. *Aſchem*, Huvudſtaden uti Riket af det namnet, och Furſtens Reſidence, på Norra udden af ön, är väl bebodd och driver anſenlig handel med åtſkilliga Europeiſka och Aſiatiſka Folkſlag.

2. *Ban-*

Digitized by Google

2. *Bancoolen*, en Stad på västra Kusten af ön, tilhörer Engelsmannen, och är en af de 4 Huvudorter, därest denna Nation etablerat Regeringen för dess besittningar och handel uti Indien.

Vid Östra Kusten af Sumatra äro många större och smärre öar belägne, hvaraf en vid namn *Banca* är i synnerhet ansenlig; hon är något större än Corsica. Vid västra Kusten ligger ock en rad medelmåttiga Öar. Ifrån Norra Udden, norr ut ända til Bomanistan, går och en sträcka af Öar, som bestå af 2 Skärgårdar, hvaraf den Södra kallas *Nicobariska* Öarne, ock den Norra de *Andamanske*. På de förre hava Danskarne anlagt små Nybyggen.

10. JAPAN.

Detta Rike består af en stor, 2 ansenlige, samt en myckenhet små Öar, liggande i Stilla Havet, et stycke Öster om Kaoli och China, samt håller i vidd vid pass 2400 Qvadrat mil. Den största Ön kallas *Nipon*, hvars storlek är 1640 Qvadrat mil. De andra bägge kallas *Kiusiu* och *Sikokf*, hvaraf den förra är litet större än Sicilien, och den sednare litet mindre än Sardinien. Luften är här sund och nog temperérad, dock mera kall än varm. Jordmånen är bergagtig och af Bergen äro åtskillige ganska höga, hvaraf et vid namn *Fudsi Jamma* är i synnerhet ansenligt. Åtskilliga Eld-

Digitized by Google

sprutande Berg finnas ävenväl, och af Jordbäfningar är Landet mycket besvärat. Marken är i almänhet ej mycket frugtbar, men Inbyggarnes flit upfyller hvad som fattas i frugtbarheten, så at här finnes i överflöd Säd samt allehanda Träds och Jordfrugter samt Örter. Af Sädesslag vankas Ris i största myckenhet; af andra Wäxter, som här träffas vil man nämna Mulbärsträdet, hvaraf Silke fås, Fernisse- Lager- och Campferträdet, samt Thebusken. På vilda Djur är ej överflöd, ty här finnas få ödemarker, hvareft de kunna uppehålla sig, även som tama fyrfota Djur, emedan de ej ätas af största delen af Inbyggarne. Men på Fogel och Fisk är stor ymnighet. Af Mineralier finnas här Guld och Koppar i myckenhet, samt något Silver, Tenn och Järn. Den här varande Kopparen skattas för den bästa på Jordklotet. Svavel finnas här mera än på något annat ställe på Jorden.

Landet är ganska väl upbrukadt och bebodt, så at Inbyggarnes Antal ej kan antagas mindre än 10 Millioner. Deras Religion är hednisk af 3 Läror: *Sintos*, eller den inhemska Gudaleran, *Budsdos*, eller den Utländska, och *Sjutos*, eller den Filosofiska Christendomen har här ock för par hundrade år sedan haft många bekännare, men nu är den aldeles utrotad. Rikets Regeringsform är Monarkisk. Det styres af 2 Kejsare, hvaraf den ena kallas *Dairi*, som är Titulär, samt nu förtiden endast har at bestyra om Cleriska saker, och den andra kallas *Kubo*, som är Rikets värkeliga Herre och besörjer dess Politiska Regering.

Digitized by Google Riket

Riket delas i 8 Huvuddelar, som innefatta många Landskap; nämligen: 1:o *Tookaido*, 2:o *Toosando*, 3:o *Foku-Rokkudo*, 4:o *Gokinai*, 5:o *Sanindo*, 6 o *Sanjodo*, hvilka alla ligga på den stora Ön Nipon, 7:o *Saikaido*, som utgöres af Ön Kiusiu, och 8:o *Nankaido*, som innefattar ön Sikokf, jämte et Landskap på fasta Landet. Utom alt detta råder Japanske Kejsaren öfver åtskilliga större och smärre Öar, liggande norr om Japan, däraf *Chicha* och *Matmai* äro de ansenligaste. Man märker:

1. JEDO, Rikets Huvudstad och Kubos Residence, uti Landet Tookaido, vid en Hafsvik, är en af de största och folkrikaste Städer på Jordklotet, ty han håller i omkrets inemot 5 mil. Staden har merendels irreguliera gator och oansenliga Hus; dock finnas här en myckenhet Palatser, och Kejserliga Slottet är i synnerhet prägtigt. År 1703 förstördes denna Stad, til en stor del, af Jordbäfning och Eldsvåda, då 200,000 Människjor omkommo

2. MIACO, en ganska stor och folkrik samt regulier Stad, midt i Riket, i Landet Gokinai, har fordom varit Rikets Huvudstad, och är ännu säte för Dairi, samt allmänna Magazinet för Rikets Manufactur-varor, och Medelpuncten för dess Handel. Vid år 1690 funnos här mellan 5 och 600,000 Människjor. År 1730 har denna Stad blivit mycket skadad af Jordbäfning.

3. *Osacka*, en stor och folkrik Stad, i Landet Gokinai vid Havet, med en god hamn, är en af de bästa Handelsstäder i Riket.

Digitized by Google

4. *Nangasaki*, en ansenlig Stad på ön Kiusiu, är den enda ort i Riket, som är tillåten för främmande Folkslag at besöka; och det allenast för Chinesare och Bataver, som här driva ganska fördelagtig handel.

AFRICA.

Denna Wärldsdel utgör en ganska stor Halfö, som skiljes från Asien endast genom et smalt Ed. Han gränsar i Norr til Medelhavet, i Öster til Asien, Röda Havet och Indiska Havet, i Söder til samma Haf, samt i väster til Atlantiska Havet. Dess storlek är 230,000 Qvadrat mil, och således större än 2½ gånger Europa.

De Vatn, som stöta til denna Wärldsdel äro nämde, men desse få särskildta namn efter de Länder de gränsa intil, således kallas Atlantiska Havets Södra del Etiopiska Havet. Af Hafsvikar äro här 2 stora: *Guineiska Viken* och *Arabiska Viken*, hvaraf den förra ej så egenteligen kan kallas vik, emedan han är nog öpen. Af Hafs-Sund äro följande i synnerhet märkvärdige: *Gibraltars Sund* och *Bab-al-Mandeb*. De största Insjöar äro *Maravi* och *Dembea*. De största Elver äro *Nil*, *Guina*, *Senegal*, *Gambia* och *Zair*. Af Öar finnes ej mer än en, som är i synnerhet stor, nämligen *Madagaskar*. De namnkunnigaste Landuddar äro *Cap Bon*, *Bojador*, *Blanco*, *Cabo Verde*, *De tres puntas*, *Negro*, *Godt Hopps-Udden*

Digitized by Google

Udden och *Gardefan*, Af ſtora Bergsryggar märkas *Atlas*, *Månbergen och Lupata*.

Africa ligger til ſtörſta delen uti det heta Luftſtreket, ſamt til mindre delen uti det måtteliga, och är ſåledes utſatt för mycken hetta, ja denna Världsdel är den hetaſte af alla ſex. Africa är til en ſtor del upfyld af vidſträckta och ofrugtbara Sandöknar och andra Landſträckor, ſom dels äro ringa, dels intet bebodde; men när man undantager deſſa, är den öfriga delen ganſka härlig och bär de koſtbaraſte Naturens alſter. Af Mineralier finnes Guld i myckenhet på flera ſtällen; men andra Metaller i mindre mängd. Hvad Växter beträffar, ſå är den nordligaſte och ſydligaſte delen af detta Land ganſka frugtbar på Säd och all handa ſkön Frugt; men uti medlerſta delen trives Säden ej gärna för hettan ſkull; däremot finnas där de koſtbaraſte Specerier och Droguer, hvaraf Caſſia, Senna och Gummi äro förträffelige, ſamt en myckenhet i Europa obekanta Frukter. Af vilda Djur är här en ſtor myckenhet, ſå at Africa i den delen överträffar de andre Världsdelarne. Här finnes i överflöd Elefanter, Lejon, Tigrar, Leoparder, Panterdjur, Näſehörningar, Bufflar, Cameler, Apor, Hippopotamer, Crocodiler m. m. ſamt et litet antal af det vackra Djuret Zebra. Af Foglar märkes Struſſen, och af krypande Djur hiſkeligen ſtora Ormar. Boſkap och andra tama Djur finnas i överflöd i den nordligaſte och ſydligaſte Nägderne. Fåren därſtädes äro i ſynnerhet feta.

Emot vidden är denna Världsdel ganſka litet bebodd, ſå at man ej kan antaga Inbygg-

nes

nes antal ſtiga högre än til 100 Millioner. De äro olika til Färgen, ty de ſom viſtas omkring Eqvatorn, i ſynnerhet vid Väſtra Kuſten, äro Kolſvarte, ſamt även Svartagtige ända ſöder ut; men uti nordligaſte delen vid Kuſten af Medelhavet äro de Vitlätte. De beſtå ock af mångfaldiga Nationer, ſom tala flera Huvudſpråk. De märkvärdigaſte af deſſa Folkſlag äro Araber och Habeſſinier. Störſta delen af Africas Inbyggare äro Hedningar, ſamt ſådane ſom knapt hava Religion, en anſenlig del Mohamedaner, och minſta delen Chriſtne ſamt Judar. Lärdomen är här i Lägervall, och Vetenſkaperne idkas endaſt ganſka ringa i några Mohammedanſka Länder. Få Manufacturer och Fabriker äro i allmänhet briſt, och Handelen ringa, oaktadt han på några ſtällen drives af Europeerne med mycken fördel. Regeringsformen är dels Monarkiſk, dels Republikanſk, dels Patriarchaliſk.

Africa kan lämpeligen indelas i 14 Huvuddelar, hvaraf 4 utgöra den Norra och Väſtra delen, nämligen *Barbariet*, *Sahra*, *Nigritien* och *Guinea*; 4 ligga Öſter ut: *Egypten*, *Nubien*, *Habeſſinien* och *Ajan*; 5 äro ſöderut belägne, nämligen *Etiopien*, *Zangebar*, *Kaffern*, *Mokaranga* och *Hottentoternas Land*. Härtil komma *Africanſke Öarne*. Hvad Politiſka Författningen beträffar, ſå finnes 1 Kejſardöme, nämligen *Habeſſinien*, 15 Konungariken: *Magreb*, *Tombut*, *Houſſa*, *Kaſchna*, *Bornu*, *Mandinga*, *Dahomé*, *Benin*, *Egypten*, *Fungi*, *Adel*, *Zendero*, *Nimeamay*, *Mujaco*, *Anzico*, *Kongo*, *Angola* och *Mokaranga*, 3 mägtiga Republiker; *Alſgir*, *Tunis* och *Tripoli*. En myc-

Digitized by Google

ken

kenhet Furſtendömen, hvaraf några de anſenligaſte äro följande: *Bur-Jaloffs Stat*, *Dangela*, *Dekin*, *Loango*, *Kakongo*, *Matamba*, *Sofala* och *Manica*. Utom deſs finnas här många kringvandrande Folkſlag, ſom ej hava någon viſs Regements Författning.

Wäſtra Delen af Africa.

BARBARIET.

Detta Land utgör en lång Landſträcka längs utmed Medelhavet, hvartil det gränſar i Norr, i Öſter ſtöter det til Egypten, i Söder til Öknen Sahra, ſamt i Wäſter til Atlantiſka Havet och håller i vidd omkring 18,000 Qvadrat mil, eller ſom vid paſs 2 $\frac{1}{2}$ gånger Sverge. Detta är det bäſta Land i Africa, ſamt även det bäſt bebodda. Marken är ganſka frugbar på allehanda ſlags Säd, ſköna viner och frugter, ſåſom Citroner, Pomerancer, Fikon, Mandel, Oliver och Dadel. Häſtarne äro mycket berömde. Dock finnes här och där någon Sandökn. Af Sjöar är *Faraon* ſtörſt, och af Strömar äro *Malluia* och *Wed-Jiddi* anſenligaſt. Af Berg är *Atlas* frångamla tider namnkunnigt; det utgör en lång och ſtor bergsrygg, och af Landuddar äro *Cap Cantin*, och *Cap Bon* märkvärdigaſt. Religionen är Mohammedanſk, dock finnes här många Chriſtne och Judar. Landet beſtår af 4 betydliga Stater: nämligen Konungariket *Magreb*, ſamt Republikerne *Alſgir*, *Tunis* och *Tripoli*.

Digitized by Google

1. Konungariket MAGREB.

Detta Rike ligger väſtligaſt af de Barbariſke Staterne, ſamt gränſar til Atlantiſka Havet, Medelhavet, Republiken Alſgir och Öknen Sahra. Det beſtår af de förenade Rikerne *Marok* och *Fez*, liggande Norr om Bergsryggen Atlas, ſamt et ſtort Land, ſöder om den ſamma, hvaruti de anſenligaſte Provincerne heta *Tafilet* och *Sisjilmeſſa*. Det håller i vidd 4400 Qvadrat mil. De ſtörſta Strömar äro *Malluia* och *Ghir*. Landet är det frugtbaraſte och bäſt bebodda uti Barbariet. Det har öfverflöd på Säd och ſkön Frugt, ſåſom Pomerancer, Citroner, Fikon, Dadel, Vindruvor, Granater, Oliver och Socker ſamt Honing. Uti Skogarne härſtädes finnas Lejon och andra vilda Djur. På Boſkap och Får är godt förråd; de ſednare äro ganſka feta och hava en ſvants, ſom utgör i ſtorlek femte delen af hela Kroppen. Häſtarne äro i ſynnerhet berömde. På Fjäderfä är ock öfverflöd. Man märker:

1. MAROKOS, en ſtor Stad, Söder i Landet, ej långt från berget Atlas, är Konungens Reſidence.

2. *Mekenez*, en anſenlig och folkrik, Stad midt i Landet har en tid varit Konungens Reſidence.

3. *Fez*, en ſtor och folkrik Stad, längre in i Landet, har fordom varit Konungens Reſidence, och blef år 1755 mycket ſkadad af Jordbäfning.

4. *Sala*, een medemåttigt ſtor, men väl befäſt Stad vid Atlantiſka Havet, med en god hamn, är et rygtbart Sjörövare näſte.

Digitized by Google

5.

5. *Saffia*, en god Handelsſtad vid Atlantiſka Havet.

6. *Tetaun*, en beſäſt Stad och namnkunnigt Rövare näſte vid Medelhavet.

7. *Ceuta*, en väl beſäſt Stad på et Berg vid Gibraltars Sund; gent emot förenämde Stad, tilhörer Spanioren.

8. *Tanger*, en bekant Stad vid Gibraltars ſund.

2. Republiken ALSGIR.

Denna Stat gränſar til Medelhavet, Tunis, Öknen Sahra och Riket Magreb, ſamt är en af de mägtigaſte Republiker i Africa. Deſs ſtorlek är vid paſs 4500 Qvadrat mil. Luften är här mild och tempererad, ſå at Löven på Träden torkas hvarken ut om Sommaren, eller fryſa af om Vintern. Norra delen af Landet eller Sjökuſten är ganſka härlig och frugtbar på allehanda Säd och ſkön Frugt, men i ſödra delen finnas åtſkilliga Sandöknar. De ſtörſta Strömar äro *Shellif* och *Wed-Siddi*. Staten delas, utom Staden Alſgir, uti 3 Höfdingdömen, nämligen det Öſtra, Väſtra, och Södra, ſom hvardera ſtyres af en Beg. Religionen är Mohammedanſk; dock finnas många Chriſtne, ſom til ſtörre delen äro Slavar. Regeringsformen är Ariſtocratiſk. Staten ſtyres af en Divan eller Råd, hvars Ledamöter beſtå af Officerarne vid Statens Krigsmagt, ſom välja ſig en Huvudman, hvilken kallas *Däy*. Krigsmagten i Fredstider ſtiger til 40,000 Man, ſamt 20 ſtora Galerer til Sjöſs. Man märker:

Digitized by Google

1. *Al-*

1. *Alfgir*, en ſtor och folkrik ſamt väl befäſt Stad vid Havet med en ſkön hamn, är den välbygdaſte och rikaſte i hela Africa, ſamt det namnkunnigaſte Rövare näſte i hela Barbariet. Folkmängden ſtiger til 100,000.

2. *Conſtantina*, en anſenlig och befäſt Stad, et ſtycke från Havet, är Säte för Beyen över Öſtra Höfdingdömet.

3. *Bujeia*, en väl bebodd Stad vid Havet, med et befäſt Slott, driver god Handel.

4. *Oran*, en väl befäſt Stad vid Havet, med en god hamn, här tilförene tilhört Spanien, men blifvit cederad til denna Stat.

3. Republiken TUNIS.

Denna Stat gränſar til Medelhavet, Tripoli, Sahra och Alfgir, ſamt är den ſvagaſte af de Barbariſke Staterne. Deſs vidd är vid paſs 1800 Qvadrat mil. Den ſtörſta Strömen är *Mejerda*. En anſenlig Sjö finnes här ock vid namn *Faraon*. Markens beſkaffenhet är här den ſama ſom uti föregående Stat; den är endaſt något mera torr. Landet har godt förråd på Säd och Frugt, ſamt mycken Boſkap, på Fiſk är ock ingen briſt. Religion är Mohammedaniſk. Regeringsformen är Ariſtocratiſk, af ſamma beſkaffenhet ſom i Alfgir, och Statens Styresman kallas Bey. I nyaſte tider har denna Republik blivit gjord ſkattſkyldig under Alfgir, ſom tilſätter Beyen. Härunder hörer Landet *Beled-ul-Jerid*, ſom är litet, men på gamla Land-Cartor ſtår mycket ſtort afteknadt. Man märker:

Digitized by Google *Tu-*

Tunis, en stor och folkrik, samt väl befäst Stad vid Havet, med en god hamn, är också et rygtbart Rövare näste, samt driver för öfrigt god handel.

Ej långt härifrån har den namnkunniga Staden *Carthago* varit belägen.

4. Republiken TRIPOLI.

Denna Stat utgör en lång sträcka vid Medelhavet, hvartil han gränsar i Norr; i Öster stöter han til Egypten, i Söder til Sahra, samt i Väster til Tunis. Marken härstädes är merendels sandagtig och ofrugtbar, samt har brist på Vatn, men Kusten utmed Medelhavet är frugtbärande, och frambringar allahanda skön Frugt, såsom Dadlar, Apelciner, Pomerancer, Citroner, Fikon, Mandel, ävenväl Saffran, hvilken här är den bästa som fins. Religionen är Mohammedansk, och Regeringsformen Aristokratisk. Regenten kallas Bey, samt förer Titul af Turkisk Pascha. Man märker:

1. TRIPOLI, Republikens Huvudstad och Regeringens Säte vid Havet, med en Hamn, är ej synnerligen stor men folkrik, samt driver god Handel, och är ävenväl et namnkunnigt Rövare näste.

2. *Bengasi*, en Stad vid Havet, handlar med Ull.

Under denna Stat lyder Furstendömet *Fessan*, som ligger i Söder om Tripoli.

Digitized by Google

7. SAHRA.

Detta Land gränsar i Norr til Barbariet, i Öster och Söder til Nigritien och Gvinea samt i Väster til Atlantiska Havet. Det ut en ofantligt stor Sandökn, til vidd 24000 Qvadrat mil, eller mer än 3 gånger Sverge. I sconde til den starka hettan och brist på vatt är hon ringa eller alsintet bebodd. Här är ondt efter vatn, at man ofta får resa 30 40 mil, utan at finna en droppa. Uti Väs delen af detta Land är marken mästa delen sa agtig, uti den medlersta mycket stenig, och den Östra delen upfyld med moras. Mån vilda Djur, såsom Lejon, Tigrar, Leoparder m. m. vistas här. På åtskilliga ställen finna Strussar och Scorpioner i myckenhet. Denn Ökn består af 4 Huvuddelar: nämligen *Zanhaga, Zuenziga, Terga* och *Lemta*, hvilka fått si namn af även så många Moriska Folkslag, dära af Zanhaga och Lemta äro de talrikaste. Inbyggarne äro, såsom nämdt är, Morer, samt bekänna til största delen den Mohammedanska Läran, dock äro många af dem Hedningar. Deras lefnadssätt är vankande, ty de hava ej något beständigt hemvist, utan färdas omkring at beta sin Boskap på de ställen där något gräs v r, föda en myckenhet Cameler, samt bru at plundra de resande Karavaner, som färdas genom detta Land från Barbariet til Nigritien.

Af dessa 4 Öknar är *Zanhaga* belägen vid Atlantiska Havet samt gruveligen torr och het. 2 Landuddar äro här märkvärdige, nämligen *Cap Bojador* och *Cap Blanco.*

Zuen-

Digitized by Google

Zuenziga, är den näſtföljande Öknen; hon är ännu torrare och ofrugtbarare än den föregående.

Targa, är något mindre briſter än de förenämde; man ſinner här åtſkilliga Brunnar med godt vatn, ſamt på flera ſtällen goda betesmarker.

Lemta, är en hiſkelig Ökn, ſom har briſt på näſtan alt det, ſom fordras til livets upphälle, och Inbyggarne äro grymme.

3. NIGRITIEN.

Detta Land gränſar i Norr til Sahra, i Öſter til Egypten, Nubien och Habeſſinien, i Söder til Etiopien och Gvinea, ſamt i Väſter til Sahra. Storleken är 36,000 Qv. mil eller inemot ſå mycket ſom halva Europa. Deſs belägenhet är förnämligaſt omkring den ſtora Elven *Guina*, ſom af de gamla kallas Niger, hvaraf ock Landet har ſit namn. En annan ſtor Elf flyter ock genom en del af Landet, vid namn *Joliba*. *Nil* Strömen har här ock ſit Urſprung. De ſtörſta Bergsryggar äro *Amededé*, ſom ſkiljer Landet från Sahra, *Caphas*, hvarmedelſt det ſkiljes från Gvinea, och *MånBergen*, hvareſt Nilen tager ſit urſprung, ſom ſkilja Nigritien från Etiopien.

Större delen af Landet, hvilket vatnas af ſtörre och mindre Elver ſamt Åar, är frugtbar och väl bebodd. Marken bär där Ris, Härs, Lin, Bomull och Dadel, ſamt har godt Bete; men

Digitized by Google

men ſå finnas här ock åtſkilliga ſtora Sandöknar, hvareſt vilda Djur hava ſit tilhåll. Af Elefanter och Cameler finnes en myckenhet. Här träffas ock ſå Guld. Inbyggarne äro Möret, och til ſtörſta delen Mohammedaner. De öfrige äro Hedningar, ſamt til en liten del Judar.

Nigritien innefattar många Stater, hvaraf ſtörre delen hava Monarkiſk Regerings Form, och mindre delen Republikanſk. Af de Monarkiſke Staterne äro förnämligaſt 4 ſom i anſeende til ſin magt kunna tituleras för Konungariken; nämligen *Tombut*, *Houſſa*, *Kaſchna* och *Bornu*; och af de öfrige äro Furſtendömerne *Bambara*, *Lamlem*, *Begarmi*, *Darfur* och *Gorrham* anſenligaſt. Man märker:

1. TOMBUT, en ſtor och folkrik Stad, et ſtycke från Joliba, är Huvudſtaden ſamt Konungens Reſidence uti Riket af ſamma namn. Staden driver ſtark handel med Köpmän från Barbariet.

2. *Houſſa*, Huvudſtaden i Riket af ſamma namn, är en af de ſtörſta i Africa.

3. *Kaſchna*, en ſtor Stad vid Gvina, är Huvudſtaden i Riket af ſamma namn.

4. *Bornu*, Huvudſtaden i Riket Bornu, är en folkrik ort.

5. *Lamlem*, et Rike beläget i ſöder om Tombut, bebos af Judar, ſom här hava egen Regering.

6. *Gorrham*, et ſtort Land, märkes endaſt emedan Nilen här tager ſit Urſprung.

7. *Berdoa*, et Land, ſom gränſar til Egypten; Här växer mycken Dadel vid de ſtällen ſom äro bebodde och förſedde med vatn. Här har

det

Digitized by Google

det i fordna tider rygtbara *Garamanternas Land* varit betägit.

4. GVINEA.

Detta Land gränsar i Norr til Sahra och Nigritien, i Öster också til Nigritien, i Söder til Etiopien och Atlantiska Havet, samt i Väster även til nyssnämde Haf. Dess storlek är 28000 Qvadrat mil, eller vid pass som 4 gånger Sverige. De största Strömar äro *Senegal*, *Gambia* och *Jamur*, hvilken sista skiljer Gvinea från Etiopien. Största Bergsryggen är den, som skiljer detta Land från Nigritien. Af Landtuddar äro följande namnkunnigast: *Cabo Verde*, *Das Palmas* och *Tres Puntas*.

Luften är härstädes ganska varm, men dock hälsosam på de ställen, där ej Moras och stillastående vatn finnas, samt upfriskas af Sjövinden. Marken är i allmänhet frugtbar, samt bär i ymnighet Ris, Härs, Mays, samt många handa Grönsaker och Rötter hvaraf Manioc är mycket bekant, såsom tjänande i stället för Brödföda åt Inbyggarne. Här finnes ock Sockerrör, Bomull, Indigo, Peppar, samt många slags sköna frugter, såsom Pomeranser, Citroner, Nadel, Cocos-Nötter och Ananas. På allehanda slags Foglar är ock stort överflöd. Skogarne äro fulle af vilda Djur, och hysa Elefanter i stor mängd, och Stränderne äro fiskrika. Af Mineralier finnas här Guld i myckenhet. Inbyggarne äro de svartaste som givas til, samt kallas i allmänhet Negrer. De äro näftan allesammans Hedningar, samt bestå af många lö-

Digitized by Google

diga

diga Folkſlag, ſom äro fördelte uti en myckenhet ſtörre och ſmärre Stater. Europeerne driva här en fördelagtig handel med Invånarne, ſom aflåta Slåvar, Elfenben, Guld, Wax, Hudar, m. m. emot hvarjehanda ſlags väfda Tyger, Husgeråds ſaker och Vapen. Följande af dem hava här ſtadgat ſin handel, förmedelſt åtſkilliga Fäſtningar, nämligen Engelsmän, Bataver, Franſoſer, Portugiſare och Danſkar. De mägtigaſte Stater i detta Land äro Konungarikerne *Mandinga*, *Dahomé* och *Benin*. En ſtor del af de öfrige Staters Regenter tituleras väl af de Europeiſke Köpmännerne för Konungar, men deras magt är ſå ringa, at mången Riksgreve i Tyſkland äger flera Underſåtare. Af detta Landets Sjö-Kuſter äro följande 4 namnkunnige i den handlande Världen, nämligen: 1:o *Peppar-Kuſten*, väſter om Cabo das Palmas, hvareſt man finner i myckenhet den ſlags Peppar, ſom kallas Maniguetta. 2:o *Elfenbens-Kuſten*, öſter om nyſnämde Landtudd, har ſit namn af den mycknа Elfenben här funnits, 3:o *Guld-Kuſten*, omkring Cabo de tres Puntas, hvilken fådt namn af det mycknа Guld här fordom vankats, men hvilket nu mera ej finnes i ſådan myckenhet, och 4:o *Slave-Kuſten*, öſter om den föregående, ända til Benin. Af de öfrige Landſkap i Gvinea, är intet ſå märkvärdigt ſom *Bambuk*, hvilket är beläget vid ſtrömen Senegal, et hundrade mil från Havet, emedan här finnes mera Guld än uti något annat Land på Jordklotet. Följande Orter märkas:

1. *Sougo*, Huvudſtaden i Konungariket Mandinga, kvilket bebos af Folkſlaget Su-

Digitized by Google

ſos,

fos, som är en af de talrikaste Nationer i Gvinea.

2. *Gorée*, en Ö med Fästning, vid Gröna-Udden, är Fransosernas Huvudort uti Gvinea.

3. *Cap Corso*, en Fästning; på samma Kust, vid Havet, är Engelsmännernas Huvudort i detta Land.

4. *Elmina*, en Fästning, på samma Kust, är Bataverнas Huvudort.

5. *Christiansburg*, en Fästning på även nyssnämde Kust, är Danskarnas Huvudort.

6 ODO, hvilken af Europeerne kallad *Benin*, Huvudstaden i Konungariket af samma namn, hvilket är det mägtigaste i Gvinea. Denna Stad är reguliert bygd, stor och folkrik, den ansenligaste i Gvinea, samt en af de vigtigaste i hela Africa.

Östra Delen af Africa.

5. EGYPTEN.

Detta Land gränsar i Norr til Medelhavet, i Öster til Asien och Arabiska Viken, i Söder til Nubien, samt i Väster til Sahra och Barbariet. Dess storlek är 5800 Qvadrat mil. Den största och nästan enda Strömen är *Nil*, hvilken är en af de ansenligaste på hela Jordklotet. Luften härstädes är osund, härrörande så väl af den starka hettan, som af den dy, hvilken Nilen lämnar efter sit öfversvämmande. Största delen af Landet är torr och ofrugt-

Digitized by Google

bar, samt har brist på vatn; men midt uti, på bägge sidor om Nilen, är Landet ganska härligt och frugtbart, samt bär i överflöd Ris, Korn och läcker frugt, såsom Dadel, Cocos Nötter, Ananas, m. m, jämväl Sockerrör, Senna, Cassia, Balsam, Bomull, skönt Lin, och flera slags gröna saker. Här är och godt förråd på Boskap, Får, Cameler, Hästar samt tamt Fjäderfä. Nilen är mycket fiskrik; där finnes ock Crokodiler, samt Sjödjuret Hippopotam. Nilen delar sig, 20 mil från sit utlopp i Havet, uti 2 stora grenar, hvilka omfatta en ansenlig Ö, som af sin skapnad fådt namn af Delta, samt är slät och ganska frugtbar.

Rådande Religionen i detta Land är den Mohammedanska, dock finnas här ganska många Christe och Judar. De härvarande Christne kallas Kopter, samt härstamma af de gamla Egyptierne. Folkmängden stiger til 4 Millioner. Egypten lyder under Turkiska Kejsaren, Det kallas af Turkarne och Araberne *Misr*, samt delas uti 4 Delar, nämligen: *Bahri* eller Nedra Egypten, *Vostani*, eller Medlersta delen, *Saide* eller Öfra delen, samt *Turkiska Nubien*, som ligger ännu högre up. Landet är uti Bibliska Historien namnkunnigt, i anseende til Träldomen, hvaruti Israels Barn här vistades, samt deras utgång därifrån, Man märker:

1. KAHIRA, af åtskilliga Europeiska Folkslag *Cairo* kallad, Landets Huvudstad och Regeringens Säte vid Elven Nil, är den största och folkrikaste i hela Africa, har många Manufacturer, och driver en vidsträckt handel. Sta-

Digitized by Google

Stadens omkrets är 5 Fjärdings väg och dess Folkmängd stiger öfver 200,000

Vid pass halfannan mil härifrån, i Sydväst, har Landets fordna Huvudstad *Memphis*, varit belägen. Därvid träffas de namnkunniga *Pyramiderne*, som i högd hålla ända til 500 fot.

2. *Skanderik*, fordom, och ännu af Europeerne, *Alexandria* kallad, en Stad vid Hafvet, som i medeláldren varit Rikets Huvudstad och de Grekiska Konungarnes Residence, samt den tiden ganska stor och folkrik; har väl mycket förfallit från sin fordna härlighet, men är dock ännu tämeligen ansenlig, samt driver god handel med Europeerne

3. *Raschid*, af Europperne *Rosette* kallad, en tämeligen stor Stad vid utloppet af Nilens västra gren, är nederlags plats för de varor, som sändas mellan Kahira och Alexandria, samt driver god handel.

4. *Damiat*, en ansenlig Stad, vid utloppet af Nilens Östra gren, driver stark handel med Syrien och andra omkring liggande Länder.

6. NUBIEN.

Detta Land gränsar i Norr til Egypten, i Öster til Arabiska Viken, i Söder til Habbesch samt i Väster til Nigritien, och håller i vidd 7700 Qvadrat mil, eller något mer än Svea Rike. Luften är här ganska varm och marken ej mycket frugtbar, undantagande vid strömarne, hvarest Landet är väl bebodt, men väster

Digitized by Google

om Nilen beſtår det til ſtörre delen af Ödemarker. De ſtörſta Strömar äro *Nil* ſamt *Abai* och *Tacatſe*, hvilka bägge uphämtas af den förra. Landets producter äro Guld, Muſcus, Elfenben, Sandelträ, Senna och Socker. Man finner här ock en myckenhet Häſtar och Cameler, ſamt en ſtor mängd af vilda Djur, ſåſom Lejon, Tigrar, Elefanter, Panterdjur, m. m. Landet innefattar 2 Stater: Konungariket *Fungi* ock Furſtendömet *Dekin*, hvaraf det förra är tämeligen mägtigt. Religionen är Mohammedanſk. Man märker:

1. SENNAR, en ſtor och folkrik ſamt angenämt belägen Stad, vid Abai, är Huvudſtaden i Riket Fungi, ſamt Konungens Reſidence.

2. *Dungala*, en anſenlig Stad vid Nil, är Huvudorten uti et Furſtendöme af ſamma namn, hvars Regent lyder under Fungi.

3. *Suakem*, en god Handelsſtad vid Arabiſka Viken.

7. HABBESCH.

Detta Kejſardöme kallas af Europeerne *Habeſſinien* ſamt även Abyſſinien. Det gränſar i Norr til Nubien, i Öſter til Arabiſka Viken, i Söder til Zangebar ſamt i Väſter til Nigritien, och håller i Vidd 2000 Qvadrat mil. De ſtörſta Strömar äro *Abai* och *Tacatſe*, hvilka bägge falla uti Nilen. Af Sjöar är *Dembea* ganſka anſenlig. Luften är här icke ſå varm, ſom man, af Landets Läge nära Eqvatorn, ſkulle ſluta, ty hon blir mycket tempererad af de mån-

Digitized by Google

ga

ga och höga Berg här finnas, samt af det starka Regn, som här, under en lång tid af året, i ymnighet faller. Landet är således af Strömar väl vatnadt, och har få ödemarker, samt är ganska härligt och frugtbärande. Det bär Ris, Mays, Korn, Sockerrör, Bomull, Senna, Ingefära, mycken Honing, Vax, samt en myckenhet sköna Frugter, hvaraf en del äro obekante både i Europa och Asien. I Skogarne finnas åtskilliga vilda Djur, såsom Lejon, Elefanter, Näsehörningar, Apor, m. m. Af Mineralier finnas Salt och Svavel, samt åtskilliga Metaller, såsom Guld, Silver, Koppar, Järn och Bly. Religionen är Kristen af Koptiska Secten. Inbyggarne härstädes blevo redan i Kristendomens Första Tidehvarf omvände til denna Lära. Kejsaren, hvilken på Landets Språk kallas Negus, påstår sig härstamma från Konung Salomon. Riket har fordom varit ansenligare än det nu är, ty et Folkslag, kallat Gallaner, har uprest sig, och til en del undandragit sig Kejsarens välde. Det består af många Provincer, hvaraf de ansenligaste äro *Bagameder*, *Ambara*, *Gojam* och *Tigre*. Man märker:

1. GONDAR, Rikets Huvudstad och Kejsarens Residence, et stycke från Sjön Dembea, är stor och folkrik, men har merendels usliga Hus, undantagande Kejsarens Palats, som är vackert.

2. *Tselga*, en stor och vacker Stad, vid stora Landsvägen från Nubien til Gondar, driver stark handel.

3. *Emfras*, en tämeligen stor Stad, en dags-

Digitized by Google

reſa från Gondar, belägen i en ganſka behaglig nägd.

4. *Duvarna*, en anſenlig och folkrik Stad, ej långt från Arabiſka Viken, är en god Handelsort, emedan här är nederlaget för alla de varor, ſom komma från Indien.

8. AJAN.

Detta Land utgör öſtra Hörnet af Africa, ſamt är beläget vid Havet, mellan Habbeſch och Zangebar. Deſs ſtorlek är lika med Sverge. Climatet är ganſka varmt, och Marken merendels torr. Af de härvarande Stater är Konungariket *Adel* det anſenligaſte, däreſt Religionen är Mohammedanſk. Där märkes:

1. *Auzagurel*, Huvudſtaden i Riket Adel.

2. *Magadaſcho*, en anſenlig Stad vid Havet är befäſt, ſamt bebos af rika Arabiſka och Indiſka Köpmän, ſom här driva en vigtig handel.

9. ZANGEBAR.

Detta Land utgör i egentelig bemärkelſe en anſenlig Kuſt vid Indiſka Havet, men uti vidſträckt begrep förſtås jämväl därunder en ſträcka in i Landet. Zangebar, i ſednare bemärkelſen, gränſar i Norr til Habeſſinien och Ajan, i Öſter til Indiſka Havet, i Söder til Kaffern, och i Väſter til Etiopien, ſamt håller i vidd 18000 Qvadrat mil, eller ſom 2 ½ gånger

Sver-

Digitized by Google

Sverge. Luften är härstädes ganska het, emedan Landet är beläget på bägge sidor om Eqvatorn, men upfriskas mycket af Östanvädret, som kommer ifrån Havet. De största Strömar äro *Coavo*, som skiljer detta Land från Kaffern, *Quilimanci* och *Pate*. Af Sjöar är *Maravi*, som til en del hörer hit, ganska ansenlig. En stor Bergsrygg skiljer Landet från Etiopien. Marken är här i allmänhet frugtbar på Korn och Härs samt skön frugt, såsom Citroner, Pomerancer, dock finnas här ock där någon Sandökn. Vilda Djur finnas i myckenhet, förnämligast Elefanter, så at Elfenben jämte Guld utgöra Landets vigtigaste Producter. Här finnes et slags Höns, hvilkas kött är svart, men för öfrigt godt.

Landet innefattar 2 Konungariken, nämligen *Zendero* och *Nimeamay*, hvareft Konungen kallas Mano-Emugi, samt en myckenhet större och smärre Furstendömen. Religionen är mästadelen Hednisk in i Landet, men vid Sjökusten, som til en del bebos af Arabet, Mohammedansk. Man märker:

1. *Melinde*, en välbebodd och rik Stad vid Havet, hvareft Portugiserne innehava Fästningen, och driva stark handel.

2. *Mombaza*, en stor och folkrik Stad vid Havet med en förträffelig Hamn tilhörer Portugisaren.

Digitized by Google

Södra Delen af Africa.

10. ETIOPIEN

Detta Land gränsar i Norr til Gvinea och Nigritien, i Öster til Zangebar och Kaffern, i Söder til Hottentoternas Land, samt i Väster til Södra delen af Atlantiska Hafvet, som här, efter detta Land, kallas det Etiopiska. Det håller i vidd 34000 Qvadrat mil, eller så mycket som 5 gånger Sverge. De största Strömar äro *Jamur*, som skiljer Etiopien från Gvinea, *Zair*, som är en af de ansenligaste i hela Africa, samt *Coanza*. Af Sjöar är *Aquilunda* störst. En stor Bergsrygg skiljer Landet från Nigritien, Zangebar och Kaffern. Denna Bergsträcka kallas *Måne-Bergen* vid Nigritiska gränsen. Här tager Nilen sit Ursprung.

Som Landet ligger på bägge sidor om Equatorn, så är Luften härstädes ganska varm, dock ej så odrägeligen het, som den enligt Landets belägenhet skulle förmodas, ty dels är Himmelen ofta betäckt med moln, dels regnar det härstädes uti nästan ständiga 6 Månader, hvilket mycket upfriskar luften. Vid Sjökanten är Landet ganska behagligt och frugtbart på Härs, Mays, Sockerrör, Manjok, Yams, Pimento-Peppar, samt flera andra Rötter och Jordfrugter, jämte en myckenhet läckra Trädfrugter, såsom Palmnötter, Cocosnötter, Bananas, Papayer, Cazounötter, Pomerancer och Citroner, m. m, men inne i landet finnas stora skogar och ödemarker, hvareft åtskilliga vilda Djur, så-

Digitized by Google

såsom Lejon, Tigrar, Elefanter, Bufflar, Näsehörningar och en myckenhet Apor hava sit tilhåll: af Aporne finnes et slag, som kallas Cojas Morrou, hvilken mycket liknar människan i skapnad och åthävor. Där finnes och Ormar af en hiskelig storlek, Crocodilerne i Elven Zair äro glupskare än annorstädes. Foglar finnas til överflöd och af de vackraste färger. Kusterne äro ock fiskrike. Här finnes ej så mycket Guld, som på andra ställen i Africa, hvarföre ock Europeernas största handel här består af Slavar; men något Koppar och Järn. Inbyggarne äro kolsvarta och til största delen Hedningar, förnämligast in i Landet, men vid Sjökanten hava många antagit den Christna Läran. Etiopien innefattar en myckenhet Stater, samt Folkslag som ej hava viss Regeringsform. De ansenligaste af dem äro Rikene *Mujaco*, *Anzico*, *Kongo* och *Angola* De öfrige Stater äro ej så mägtige at de böra tituleras för Konungariken, hvarföre Furstendöme-Tituln är tilräckelig. Af dem äro *Loango*, *Kakongo* och *Matamba*, samt Folkslagen *Cimbebas* och *Jagas* dn mäst betydande och bekante.

Af alla dessa Stater är Kongo den mägtigaste. Inbyggarne därstädes äro mera policerade än de öfrige Negrerne; de hava för 300 år sedan blivit omvände til Christna Läran af Portugiserne, och ehuru denna Gudalära mycket förfallit hos dem, är antalet af de Christne härstädes ganska stort. Uti *Angola*, hvars Konung är en Vasall under Portugisaren, finnes et ännu större antal Christne. Man märker:

Digitized by Google

1. *Buali*, Huvudſtaden i Furſtendömet Loango, nära til Havet, har en Redd, och driver handel med Engelsmän, Franſoſer och Bataver.

2. *Kinguele*, Huvudſtaden i Kakongo, et ſtycke in i Landet.

3. BANZA, Huvudſtaden i Riket Kongo, in i Landet, vid ån Lelunda, på en högd, är ſtor och folkrik. Han kallas *San-Salvador* af Portugiſerne, hvilka här hava en myckenhet Kyrkor. Antalet af de ſvarta Inbyggarne ſtiga til 50,000, och af de vita til 4000.

4. *Loanda*, Huvudſtaden i Riket Angola vid Havet, med en god hamn, är ſtor och folkrik. Han tilhörer Portugiſiſka Kronan, ſamt är Säte för deſs Guvernör och en Biſkop. Konungen i Angola reſiderar ej här.

5. *Benguela*, Huvudſtaden i Furſtendömet af ſamma namn, hvilket lyder ſom en Provincе under Angola, ligger vid Havet, och har länge tilhördt Portugiſarne, men det berättas at Bataverne i ſednare tider bemägtigat ſig den ſamma.

6. *Monſol*, Huvudſtaden i Riket Anzico, ligger långt in i Landet.

II. KAFFERN.

Detta Land gränſar i Norr til Zangebar, i Öſter til Indiſka Havet, i Söder til Mokaranga, ſamt i Väſter til Etiopien. Deſs ſtorlek är 12000 Qvadrat mil, eller inemot ſom 2 gånger Sverge. De förſta Strömar äro *Coavo*, ſom utgör Lan-

Digitized by Google

Landets gräns i Norr, och *Cuama*, som är dess södra gräns. Af Sjöar är *Maravi* i synnerhet märkvärdig, såsom den största i Africa. Af Bergsryggar finnas här 2 ganska ansenlige: *Lupata*, mellan Sjön Maravi och Havet, samt den som skiljer Landet från Etiopien.

Landet är i allmänhet ganska frugtbart, och bär til överflöd så väl Jord- som Träd-frugter, samt Härs och Mays; ty här finnas få ödemarker. Vilda Djur finnas här ock i ymnighet, i synnerhet Elefanter, som äro i sådan myckenhet, at Inbyggarne bruka deras tänder såsom Pallisader omkring sina Trägårdar. På Guld är ock förråd. Mästa handeln drives med denna Metall och Elfenben. Inre delen af Landet bebos af Negrer, som alle äro Hedningar, samt et groft och ohöfvadt Folk, så at de även äta Människjor; men Sjökusten bebos til en stor del af Araber, tilgifna Mohammeds Lära. Portugiserne hava ock på åtskilliga orter därstädes stadgat sit välde. Landet innefattar många Stater och Folkslag, hvaraf Konungariket *Boroos* är det ansenligaste. Det ligger långt in i Landet, på andra sidan om Lupata, omkring Sjön Maravi. Af de öfrige Folkslagen äro *Zimbas* och *Macuas* talrikast. Man märker:

1. *Quiloa*, en folkrik Stad vid Coavos utlopp i Havet, belägen dels på fasta Landet, dels på en Ö, styres af en Mohammedansk Furste, som är skattskyldig under Fursten af Oman uti Arabien, hvilken råder om Fästningen. Staden driver en god handel.

2. *Mosambik*, en stor och väl befäst Stad, på en liten Ö in vid Kusten, tillhörer Portugi-

Digitized by Google

ser-

ferne, och är en förfriskning's plats för deras skepp, som resa til Indien.

3. *Maravi*, Huvudstaden i Riket Bororos, ligger vid Södra ändan af den stora Sjön, som däraf har sit namn.

12. MOKARANGA.

Detta Land gränsar i Norr til Kaffern, i Öster til Indiska Havet, i Söder til samma Haf och Hottentoternat Land, i Väster til nyssnämde Land och Etiopien, samt håller i vidd 5400 Qvadrat Mil. De största Strömar äro *Cuama*, som skiljer Landet från Kaffern, och *Manica*, som utgör dess gräns med Hottentoternas Land. Luften är här måtteligen varm, och marken är frugtbar på Säd, nämligen Ris och Härs, samt allehanda skön frugt, i synnerhet Sockerrör, som växer här i ymnighet, nästan utan skötsel. Betet är ock förträffeligt. En myckenhet vilda Djur finnas här ock, i synnerhet Elefanter. Men Landets förnämsta product är Guld, som finnes här i stor myckenhet. Något Silver finnes ävenväl. Mokaranga har för par hundrade år sedan utgjordt et ganska mägtigt Rike, men i sednare tider hava åtskilliga Provincer affallit och formerat särskildta Stater, så at detta Land nu för tiden består af följande Stater: Konungariket *Egenteliga Mokaranga*, hvarest Konungen kallas Mano-Motapa, samt Furstendömerne *Sofala*, *Sabia*, *Manica*, *Inhambane* och *Mongas*. Här i Landet hava Portugiserne mycket utbredt sin magt, samt besitta även åtskilligs Fästningar. År 1570 omvände de Konungen

Digitized by Google

gen i Mokaranga til Christna Läran, men denna har dock ej kunnat så stadga sig, at ju både Konung och Folk ännu äro Hedningar. Man märker:

1. *Mardogen*, Huvudstaden i Mokaranga och Konungens Residence, ej långt från Cuama, är väl tämeligen stor och folkrik, men har eländiga hus, bygde af träd och täckte med halm.

2. *Massapa*, en Portugisisk Fästning, längt in i Landet, vid et Berg kalladt *Ofur*, eller Afura, som är ganska rikt på Guld, och hvilket man har anledning at tro vara Konung Salomos *Ofir*. Där finnes ännu lämningar efter betydliga Byggnader.

3. *Sofala*, en Stad vid Havet, uti Furstendömet af samma namn, tilhörer Portugiserne, som här driva god handel Landets Furste är skattskyldig under förenämde Folkslag, och til Religionen Mohammedansk.

13. HOTTENTOTERNAS LAND.

Detta gränsar i Norr til Etiopien och Mokaranga, i Öster til Indiska Havet, i Söder til samma Haf, och i Väster til Etiopiska Havet, samt håller i vidd 20,000 Qvadrat mil, eller så mycket som en Fjärdedel af Europa. Inga stora Strömar finnas här. Af någon betydenhet äro följande två: *Manica*, som skiljer detta Land från Mokaranga, samt *do Infante*. Den lilla Strömen *Angra Fria* skiljer det från Etiopien.

Luf-

Digitized by Google

Luften är här måttelig, ja snarare något kall längst i söder. Landet är til en stor del torrt och ofrugtbart, samt har brist på vatn, i synnerhet vid västra Kusten. Det är och ringa bebodt och obrukadt, oaktadt marken på en del ställen är ganska god, samt bär allehanda Säd och Frukt. Här finnes och sköna Betesmarker, så at antalet af Boskap och Får är ganska ansenligt. På vilda Djur är ingen brist; däribland finnas ock Lejon och Elefanter, samt det vackra Djuret Zebra och Cameloparden. Hottentoterne bestå af flera Folkslag, hvaraf de talrikaste kallas *Namaquas*, hvilka åter innefatta flera smärre. Regeringsformen är sådan, at nästan hvarje By har sin Styresman. De äro svartagtige til färgen, samt i sin lefnad mycket osnygge, dock ingalunda så barbariska som deras nordlige Grannar midt uti Etiopien.

Södra delen af detta Land har lydt under Bataverne, som tilhandlat sig det af Infödingarne, samt befolkat det med Nybyggare från Europa. Men nuförtiden har Engelsmannen intagit detsamma. Colonisterne äro i Landet talrike, samt hava vida utbredt sig; de få allehanda Europäisk säd, som här väl trives, hålla talrika Boskapshjordar, emedan betet är förträffeligt, och plantera alla slags Europäiska Jordfrugter samt ganska skönt Vin. Denna Colonie har sit namn af *Caput Bonæ Spei*, på Svenska *Godt Hopps Udden*, hvilken är den namnkunnigaste Landtudd som finnes på Jordklotet. Den består af 5 Distrikter, nämligen: Egenteliga *Cop*, *Stellenbosch*, *Drakenstein*, *Waveren* och *Swellendam*. Man märker:

Digitized by Google

Cap,

CAP, den enda Staden i detta Land, har ej fådt något annat namn, än efter den nämde Landtudden, ligger vid Havet och har en hamn, ſom är dock mycket utſatt för ſtormväder. Han är rämeligen anſenlig, ſå at at Invånarnes antal ſtiger til 10000 Männiſkjor; jämväl befäſt, ſamt en förfriſknings plats, för de ſkepp, hvilka fara til och ifrån Oſtindien. Tätt utmed Staden ligger et namnkunnigt högt Berg, kallat Tafelberget.

14 AERICANSKA ÖARNE.

Deſſe ligga dels uti Atlantiſka Havet, Väſter om Africa, dels uti Indiſka Havet, Öſter om den ſamma. De Öar ſom ligga Väſter om Africa, kunna innefattas uti 3 Samlingar: 1:o De *Canariſke*, 2:o De *Capoverdiſke* och 3:o De *Etiopiſke* Öarne.

1:o CANARISKE ÖARNE.

Deſſe Öar äro belägne vid Kuſten af Barbariet och Sahra, ſamt äro 9 til antalet af någon betydlighet; ty de öfrige äro ganſka ſmå. De äro mycket frugtbara, ſamt bära Vete, Korn, Socker, Frugt, och i ſynnerhet et ganſka läckert Vin. De lyda under Spanſka Kronan, undantagande 2, ſom ligga något ſkilde från de andra: nämligen *Madeira* och *Porto Santo*, hvilka höra til Portugal och äro förut beſkriſne. De öfrige heta: *Canaria*, *Tenerifa*, *Förteventura*, *Lancerota*, *Gomera*, *Palma* och *Ferro*. Däraf äro de bägge förſta anſenligaſt, och den ſiſta märk-

Digitized by Google

värdig därföre, at Första Meridianen dragés genom denna Ö af de fläste Geografer. Man märker:

Laguna, Huvudstaden på Ön Teneriffa, samt Säte för Guvernören öfver alla dessa Öar, vid Havet, är väl bygd och väl bebodd.

På denna Ö ligger ock et namnkunnigt Berg kalladt *Pico*, som är et af de högsta på Jordklotet.

2. CAPOVERDISKE ÖARNE.

Desse äro belägne utan för Gvineiska Kusten, 60 mil Väster ut, gent emot Landtudden CapoVerde, hvaraf de ock fådt sit namn. Luften är varm och ej särdeles hälsosam. Marken är på somliga Öar stenig och ofrugtbar, men de öfrige äro frugbara på Ris, Mays och flera slags sköna frugter. Man hämtar härifrån Hudar, Häster och Salt. De lyda under Kronan Portugal, samt äro 10 til antalet, af dem är *Sant Yago* den största. Af de öfrige äro *S. Nicolao* och *S. Antaon* ansenligast. Ön *do Sal* är bekant för det myckna Salt hon frambringar. Man märker:

Ribeira, Huvudstaden på Ön Sant Yago, är Sätet för Portugisiska Guvernören öfver alla dessa Öar.

3. ETIOPISKE ÖARNE.

Dessa ligga, dels nära til Kusten, dels ganska långt derifrån. De förra äro *Fernaon Po*, *do Principe*, *S. Thomas* och *Annobon*. De sednare äro *Afsension* och *S. Helena*.

Af

Digitized by Google

Af dessa Öar höra *Fernaon Po* och *Annabon* under Spanska Kronan, samt äro obeydelige. Portugiserne äro ägare til *Do Principe* och *S. Thomas*, hvilken är störst af alla, samt bär mycket Socker. S. *Matheo* bebos af några fattiga Portugisare, utan Öfverhet. *Ascension* har brist på vatn och är obebodd, men tjänar til Förfriskningsplats för Ostindiefarare, som här fånga en myckenhet Sköldpaddor. *S. Helena* tilhörer Engelsmannen; hon är ganska hälsosam, ljuflig och frugtbar, har en myckenhet Boskap, Får och tam Fogel, samt är således en skön Förfriskningsplats för Sjöfarande. Ön har en god hamn, som försvaras af en stark Fästning.

De Öar som äro belägne Öster om Africa, kunna innefattas under följande Samlingar: 1:o *Madagascar*, 2:o *Franska öarne*, 3:o *Comoriske öarne*, 4:o *Socotora*, 5:o *De Strödde öarne*.

1. MADAGASCAR.

Denna Ö ligger Öster om Käffern, hvarifrån hon skiljes medelst en ganska bred Canal, af Sjömännerne kallad Mosambiks Canalen. Hon är en af de största Öar på Jordklotet, samt hål-ler i vid 3600 Qvadrat mil; det är som Öarne Britannien, Irland, Sicilien och Sardinien. Luften är här hälsosam. Landet väl vattnadt och marken ganska frugtbar, samt bär Ris, Ärter, Bönor, samt Jord- och Trädfrugter i myckenhet. Här finnas ock åtskilliga kostbara Trän, såsom Ebenholz, Sandal och Färge-trä, jämväl Guld, Silver och Järn. På Boskap är stort överflöd

och Kuſterne äro ganſka fiſkrike. Inbyggarne äro af 2 ſlag: ſvarta och vita; de förra äro Landets gamla Infödingar, och de ſednare härſtamma från Araber, ſom här ſatt ſig ned. Landet ſtyres af många ſmå ſjälfſtändiga Furſtar, ſom föra et näſtan ouphörligt Krig med hvarannan. Både Engelsmän och Franſoſer hava förſökt at ſätta ſig här ned, men ingendera Nationen har kunnat få faſt fot.

2. FRANSKA ÖARNE.

Deſſa ligga Öſter om Madagaſcar och äro 3, ſamt heta *Reunion, de France* och *Rodrigues*. De bägge förra äro täméligen anſenlige ſamt fruktbare, och bära Vete, Ris, Tobak, Socker, Caffe och Aloe. Af Trän finnes här Ebenholz i ſtor myckenhet. Hvardera Ön har ſin egen Guvernör. Deſſe Öar äro Förfriſkningsplatſer för de Franſka Oſtindiefararne.

3. COMORISKE ÖARNE.

Deſſe ligga mellan Madagaſcar och faſta Landet, och äro 5 til antalet. De äro ganſka frugtbare, och frambringa Ris, ſkön, Frugt, Socker, Cocosnötter och Ingefära. Inbyggarne äro ſkattſkyldige under Portugiſerne.

4. SOCOTORA.

Denna Ö ligger utanföre Landtudden Gardefan på Kuſten Ajan. Hon är nog torr, men dock berömd för den Aloe här växer, hvilken är den bäſta på Jordklotet. Hon lyder

Digitized by Google

der under Furſten i Fartaſch, ſom är beläget uti Landſkapet Hadramaut i Arabien.

5. De STRÖDDE ÖARNE,

Af deſſa ligga 3 Stycken vid Kuſten Zangebar, däraf är *Zanzibar* anſenligaſt. Några af dem kallas *de l'Amirante;* de ligga i Nordoſt från Madagaſcar.

En liten Ö. kallad *Sechelles* är märkvärdig därföre, at där växer et ſlags Cocoſträn, ſom bära långt större Nötter än de vanliga, hvilkas Skal, i anſeende til den egenſkapen de förmenas hava at preſervera för Gift, äro uti Indien ganſka högt agtade och dyrbare.

AMERICA

Denna Världsdel ligger Väſter om Europa och Africa, mellan Väſtra och Öſtra Oceanen, ſamt blef uptäckt år 1492. Han delas af Naturen i 2 Delar: *Nord-America* eller *Columbia*, och *Syd-America*, hvaraf hvardera är ſå ſtor at han kan anſes för en Världsdel, hvarföre de ock betragtas ſärſkilt.

Digitized by Google

Columbia.

Eller

NORD-AMERICA.

För at upliva Namnet efter den berömde Sjömannen *Chriſtofer Columbus*, ſom uptäckt denna Världsdel, kallar jag Norra Delen af America efter honom, lämnande Namnet America åt den Södra Delen, ſom blivit beſökt af Köpmannen Americo Vespuccio. Columbia gränſar i Norr til Ishavet, i Öſter til Atlantiſka Havet, i Söder til Syd-America, hvarifrån hon ſkiljes medelſt et ſmalt Ed, ſamt i Väſter til Havet, och håller i vidd 170,000 Q. Mil och är ſåledes dubbelt ſå ſtort ſom Europa.

De Haf ſom omgiva denna Världsdel äro nämde; men deſſa få ſärſkildta namn efter de Länder de ſtöta intil. De ſtörſta Hafsvikar äro *Mexicanſka Viken*, *Hudſons*, *Baffins* och *Californiſka* Viken.

Uti ingen Värdsdel finnas ſå ſtora Inſjöar ſom i denna. De anſenligaſte af dem äro följande: *Tracy*, *Huron*, *Michigan*, *Ontario*, *Winipigon*, *Michinipi* och *Nicaragua*, hvilka alla äro ſå ſtorre, at de ſe ut ſom ſmå Haf, i ſynnerhet den förſtnämde af dem, hvilken är 10 gånger ſå ſtor ſom Wänern.

De ſtörſta Elver äro *Miſſiſipi*, *S. Laurens* eller *Cadarakui*, och *del Norte*, hvilka 3 falla uti Atlantiſka Havet, ſamt *Colorado* och *Oregan*, ſom utfalla i Stilla Havet. De märkvärdigaſte Sund äro *Hudſons* och *Davis* Sud på Öſtra ſi-

Digitized by Google

dan,

dan, *Anian*, som formerar Inloppet til Fucas Hafsvik och *Berings* hvarmedelst America skiljes från Asien.

De största Bergsryggar äro *Landshuvudet*, midt uti Nord-America, samt *Allegany* Bergen uti Östra delen af Landet.

De ansenligaste Öar äro *Cuba*, *Domingo*, *Jamaica*, *Newfoundland* och *Spitsbergen*. De ansenligaste Half-öar äro *Grönland*, *Labrador*, *Acadia*, *Delavare*, *Yucatan* och *Californie*. De märkvärdigaste Landtuddar äro *Cap Farvell* på Grönland, *C. Raz* på NewFoundland, *C. God* och *C. Hatteras* i Vingandacoa, *C. Catoche* och *Gracias a Dios* i Spanska Westindien, samt *C. S. Lucar* och *C. Mendocino* i Californien. Et Ed, nämligen det *Panamiska*, är mycket namnkunnigt, emedan det skiljer Nord-America från Syd-America.

Columbia är belägen til största delen uti det måttliga Luftstreket, til en ansenlig del uti det kalla, samt til minsta delen uti det heta, och njuter således ganska olika värme; dock är hon i allmänhet mera kall än varm. Landet är mera slätt än bergagtigt, i synnerhet i Medlersta delen, och är där upfyld af de härligaste Slätter, som vatnas af många Strömar; men i Norra delen finnes ojämt Land och ganska många Siöar.

Marken är ganska frugtbar och har de skönaste Betesmarker, samt bär i överflöd Säd, såsom Mays, Vete och Ris, hvilka 2 sista Säderslag Europeerne hava hitbragt; många slags Frugter, så väl inhemska som Europeiska, såsom Äplen, Päron, Persikor, Granatäplen, Citro-

troner, Pomerancer, Ananas och Vindruvor, men Vin tilvärkas här icke, Socker, Caffe, Indigo, Saſſafras, Bomull och Tobak, ſamt ſköna Färgeträn och andra koſtbara Trädſlag. Boſkap och andra hemtamda Djur ſamt tam Fogel hava Europnerne förſt hitfört, och de hava förökt ſig til ſtor myckenhet. Elefanter, Lejon, Näſehörningar och dylika Africanſka Djur finnas här icke; men på Elgar, Björnar och Wargar, är ingen brift, och ſkogarne äro fulle af vackra Foglar, hvaraf Colibri är en af de ſkönaſte. Stora och giftiga Ormar finnas här ock, hvaraf Skallerormen är i ſynnerhet märkvärdig. Haven, Sjöarne och Strömarne äro ganſka fiſkrike. Uti Strömarne i Södra delen af Landet uppehålla ſig även et ſlags Crocodiler, ſom här kallas Alligatorer. Af Metaller finnes Silver i ſtörſta myckenhet, något Järn ock Koppar, ſamt litet Guld. Ägta Perlor fiſkas ock på några ſtällen.

Columbia är emot ſtorleken ringa bebodd. Invånarnes antal kan ej ſtiga högre än til 40 Millioner. Landets Urfödingar äro Kopparfärgade, men ſom en myckenhet Europeer och Negrer ifrån Africa hitkommit, ſå äro nu en ſtor del af Inbyggarne även Vita och Svarta. Urfödingarne, ſom af Europeerne kallas Indianer med gemenſamt nam, beſtå af många ſärſkildta Folkſlag, hvaraf en ſtor del ännu äro til namnet okände. De bekantaſte och talrikaſte äro *Mexicaner*, *Miſſuriter*, *Creker*, *Cherakiſer* och *Irokeſer*. Af Europeerne, hava Spaniorer, Engelsmän och Franſoſer i ſtort antal ſatt ſig här neder, ſedan de underlagt ſig en ſtor del af Lan-

Digitized by Google

Landet. Danskar, Bataver och Svenskar ha va och några små Posseſsioner.

Manufacturer och Fabriker äro få och otilräckelige, men Handeln är dock ganska vigtig, i anseende til de rika Naturens alster. Vetenskaperne cultiveras mäst af Engelska afkomlingarne, något af Spanioren, och nästan intet hos Vildarne. De gamla Inbyggarnes Religion är Hedniſk utan at följa någon Sect, men en ſtor del af dem hava blivit omvände til Chriſtna Läran af de hitkomne Europeer. Regerings-Formen hos de vilda Nationerne är merendels Republikanſk och Democratiſk.

Columbia kan beqvämligen indelas i 6 Hufvudelar *Vingandacoa*, eller Förenta America, *Spanſka Området*, *Britanniſka Området*, *Stachtan-Nitada*, *Grönland* ſamt *Weſtindien*.

I. VINGANDACOA,

Eller

FÖRENTA AMERICA.

Detta Rike intager ſtörre Delen utaf Öſtra Kuſten af Columbia. Det gränſar i Norr til Engelſka Området, i Öſter til Oceanen, i Söder til Spanſka Området, ſamt i Väſter til Elven Miſſiſipi. Det håller i Vidd 22000 Qv. Mil; och är ſåledes ſå ſtort ſom 3 gånger Sverge.

De ſtörſte Elverne äro *Lorenz*, *Miſſiſipi* och *Ohio*, hvilken faller i den förre. Utaf ſtora Sjö-

Digitized by Google

ar

ar ligger *Michigan* inom denna Stats gräns, men utaf Sjöarne *Ontario*, *Erié*, *Huron* och *Tracy* höra endaft hälfterne til detta Land. Utaf Hafsvikar är *Chesapeak* den största.

I anseende til den stora Vidd detta Land intager kan Climatet ej vara lika. Norra Delarne äro tämeligen kalla. De medlersta äro kalla om Vintern och varma om Sommaren; och de södra njuta en mild Vinter och het Sommar. Landet omskiftar med Slättmarker, Berg och Dalar. Midt genom Landet från Norr til söder stryker en stor Bergsrygg kallad *Allegany-Åsen*

Producterne äro mångfaldiga. Man cultiverar i ymnighet all slags Säd, däribland även Mays och Ris. Likaledes allehanda slags Köksväxter såsom Ärter, Bönor, Kål, Potäter, med mera. Europeiska Frugter såsom Äpplen, Päron, Plommon, Persikor, äro här även införde. Af Bär finnes Vindruvor, hvaraf man tilreder Vin, Mulbär, samt flera andra slag. Man cultiverar även Lin och Hampa. Vilda Djur, såsom, Björnar Vargar Sjuppar, Elgar finnas uti de obebodde Nägderne til överflöd. Al slags Boskap hava Europeerne infört, hvilken förökt sig til stort antal. En myckenhet Foglar uppehålla sig i de stora Skogarne. På Fisk är stort överflöd; däribland Cabeljo intager främsta Rumet. Af Mineralier finnes Järn i ymnighet, Koppar i tämelig mängd, något Bly, litet Silver, men intet Guld.

Detta Land bebos nuförtiden tiden til större Delen utaf Folk af Engelsk härkomst. Det begynte vid början af förra Seculo, at af Engelsmän bebyggas. De af dem inrättade Colo-

Digitized by Google

nier

nier lydde under Engelska Väldet til år 1776, då större Delen af dem, i anledning af förment oförrättande, trädde i Förbund, upsade Britanniska Kronan all lydnad och förklarade sig för sjelfständig Stat. Häröver upkom Krig, som slöts år 1782. då de blevo erkände för et fritt Folk.

Folkmängden är ansenlig, ehuru ej svarande mot Landet storlek. Den stiger til circa 4 ½ Millioner, hvaraf ungefär 380,0000 äro vite eller af Europäisk härkomst, och inemot 700000 Svarte, som fordom varit til större Delen Slavar, men äro nu til största delen frie. Et stort Antal Urfödingar bebor ock ännu inre Delen af Landet.

Regeringsformen är Republicansk. Landet styres utaf en Samling af Deputerade från hvarje Province, hvilken Samling kallas Congress. Religionen är Kristen, utaf mångfald gr. Secter, men hvaraf ingen är rådande. Handtvärk och Manufacturer äro få och af föga betydenhet; men Handelen är i anseende til myckenheten af NatursProducter vigtig. De förnämsta Exporter ne äro Säd, däribland Ris, Fisk och Tobak. De utgående Varorne stiga i Värde til 18 Millioner R:d. och de inkommande til ungefär lika mycket. Statsinkomsterne stiga til circa 7 Millioner R:dr, hvilka i fredliga tider förslå til Stats Behoven.

I Fredstider är den ständande Armeen ringa, emedan hvarje Vapengill Man är skyldig at gå i Fält. Denna Landtmilitce stiger til 700000 Man. Sjömagten är obetydlig och består af vid pass 12 Fregatter.

Digitized by Google

Detta

Detta Rike består af 16 förenade Stater eller Provinser: nämligen *Massachuset*, *Newhampshire*, *Vermont*, *Rhode Island*, *Connecticut*, *Newyork*, *Newjersey*, *Pensylvanien*, *Delavare*, *Marylard*, *Virginien*, *Kentucky*, *Nordcarolina*, *Tanassi*, *Sydcarolina* och *Georgien*. Alla dessa Stater upreste sig år 1776 emot Engelska Regeringen, undantagande 3, Vermont, Kentucky och Tanassi, som trädde i Förbundet efter Revolutionens slut.

Riket kan bequämligast delas i 3 Huvuddelar: Östra, Södra samt Västra Regionen.

1. ÖSTRA REGIONEN.

Denna Region är förnämligast belägen vid Havet. Storleken är som halva Sverge. Han är den bäst brukade och folkrikaste afde af de 3. Folkmängden stiger til 2700,000. Han innefattar följande 10 Stater: *Massachuset*, *Newhampshire*, *Vermont*, *Rhode Island*, *Connectikut*, hvilka 5 Provincer med gemensamt namn kallas *Nya England*; *Newyork*, *Newjersey*, *Pensylvanien*, *Delavare* och *Maryland*.

2. NYA ENGLAND.

Detta Land utgör östligaste Delen af Riket. Det är bland de första som Engelsmännerne befolkat i denna Wärldsdel. Inbyggarnes förnämsta Yrke vid Kusten är Fiske, och in i Landet Åkerbruk. De Stater som utgöra detta Land äro förut nämde.

Digitized by Google

1. MASSACHUSET.

Denna Province är ej allenaſt den ſtörſta i New-England, utan även en af de vigtigaſte i hela Förenta America. Uti vidd är han dubbelt ſå ſtor ſom Småland. Han beſtår af 2 från hvarannan ſkiljde delar, hvaraf den mindre men folkrikare Delen ligger ſöder om Newhampſhire, och den ſtörre men mindre bebodde, ſom kallas *Main*, i norr om bemäldte Province. Den förre är väl af Naturen ej ſynnerligen frugtbar, men ändock väl upbrukad och folkrik, ſamt bär allehanda ſlags Säd. Skogarne äro här til en ſtor del utrotade. Den Norra delen är mycket kall, och har ännu mycket ſkog, hvareſt många vilda Djur viſtas, ſamt är litet bebodd, men Hafs-ſtranden är ganſka fiſkrik. Hela Provincens Folkmängd ſtiger til inemot 500,000. Man märker:

2. BOSTON, Provincens Hufvudſtad, belägen på en halfö vid en Fjärd af Hafvet, är en af de folkrikaſte af alla Städer i Förenta America, driver ſkön handel, ſamt är förmedelſt ett ſtarkt Caſtell, ſom beſkyddar Inloppet til Hamnen, väl befäſt.

2. NEW HAMPSHIRE.

Denna Province ligger up i Landet. Storleken är ſom 2 gånger Skåne. Marken bär Vete, Maye, Ris, Hafra och Ärter. På Boſkap är ingen brift. Strömarne äro fulle af Lax, Foreller Ål, och annan Fiſk. Man märker:

1. *Portsmouth*, Provincens Hufvudſtad, vid en liten vik af Hafvet, är medelmåttig och har en ſkön hamn

Digitized by Google

3.

3. VERMONT.

Denna Province ligger än längre in i Landet. Storleken är som halfannan gång Skåne. Climatet är kallare än i näst föregående Province. Förnämsta Näringsfånget är Boskapsskötsel. Landets förnämsta Ort är *Bennington*, en liten Stad.

4. RHODE ISLAND.

Denna Province är väl til vidden den minsta af alla, dock ej den minst vigtige. Den har sit namn af Ön *Rhode*, och innefattar desutom en del af Fasta Landet. Marken är frugtbar, och Landet väl bebodt. Man märker:

3. *Newport*, Provincens Huvudstad, på ön Rhode, vid Havet, med en säker och god hamn som beskyddas af en stark Fästning.

5. KONECTIKUT.

Midt genom denna Province flyter den stora Strömen *Konecticut*, hvaraf Landskapet ock har sit namn, och omkring samma Ström är marken ganska frugtbar och angenäm. Betesmarkerne äro förträffelige, så at Boskap födes här i myckenhet. Man märker:

4. *Newhaven*, den bästa Staden i Landet, ligger vid Havet.

6. NEWYORK.

Han ligger även så nordligt som Nya England, hvarföre här ock är lika kallt. Midt genom Landet löper en Ström kallad *Hudson*, hvarvid marken är ganska frugtbar, och ännu mera

Digitized by Google vid

vid en annan Ström kallad *Mohack*; men eljeſt finnas här många ſkogar ock kärr, i ſynnerhet längſt i Norr. Härunder hörer även en anſenlig och frugtbar Ö i Havet, kallad *Long Island* hvilken är til ſtorlek ſom Gottland. Man märker:

5. NEWYORK, Provincens Huvudſtad, på en liten Ö vid Elven Hudſons utlopp i Havet, är anſenlig, folkrik och befäſt, i anſeende til ſtorleken den andra, men i anſeende til Handelen den förſta i Riket. Han driver ſtark handel, i ſynnerhet med Pälsvärk.

7. NEW-JERSEY.

Denna Stat ligger med en ſtor Del vid Havet. Storleken är ſom Upland och Gäſtrikland ſammantagne. Om man undantager några nägder vid Havet, ſom äro ſandagtige, ſå är den öfriga delen af Landet frugtbar och bär Vete ſamt annan Säd jämte en myckenhet Äpplen och Päron, hvaraf Cider tilvärkas. Här finnes Järn i tämelig mängd ſamt något Koppar. Landet är näſtan överalt upbrukadt, ſå at Vilda Djur äro här ſällſynte. Man mäsker:

6. *Amboy*, en af de bäſta Landets Städer, vid Havet, ej långt från Newyork, har en til kandel ganſka beqväm hamn.

8. PENSYLVANIEN.

Denna Province är belägen et ſtycke från Havet. Han är en af de ſtörſta och folkrikaſte af alla Provincerne. Uti Vidd är han något drygare än Götaland. Han tyckes även hava et

före

Digitized by Google

företräde för de andre Provinceerne, ty han njuter en drägelig köld och måttelig hetta, och i marken är frugtbar, samt bär nästan alt det som fordras til livets förnödenhet och förnöjelse. Här är öfverflöd på all slags Säd; sköna Betesmarker, hvareft talrika Boskapshjordar finna sin föda; allehanda Frugter, såsom Äpplen, Päron, Kersbär, m. m. samt sanfenliga skogar. Af Metaller finnes här Järn i tämelig mängd. 2 stora Strömar vatna detta Land, nämligen *Susquehanah* och *Delavare*, hvilken sednare skiljer det från NewJersey. Invånarne stiga til en antal af 450,000. De äro til en stor del Qväkare Denna Provincé är namnkunnig därföre, at Svenskarne i förra Seculo härstädes anlade et Nybygge, hvilket de kallade *Nya Sverge*, och hvarunder även en del af NewJersey då begreps. Ännu finnas här Svenska Församlingar, som få sina Präster från Sverge. Man märker:

7. FILADELFIA, Provincens Huvudstad vid Elven Delavare, är gahska reguliert anlagd, samt den största Staden i hela Vingandacoa. Staden driver en stark handel, i synnerhet med Säd, Boskap och skogs Producter. Et Universitet är här ock anlagt. Folkmängden stiger til 50000.

2. *Washington*, en i nyare tider anlagd regulier Stad, långt in i Landet, är Huvudstaden i Vingandacoa.

9. DELAVARE.

Denna Provincé har sit namn af Elven Delavare, vid hvars västra Brädd han är belägen, samt är en af de minsta. Storleken är litet drygare än Blekinge. Climatet är lika med Maryma-

men

Digitized by Google

men Producterne de samma som i Pensylvanien. Här äro åtskilliga små Handelsstäder belägne vid Viken Delavare, däraf *Wilmington* är den största.

10. MARYLAND.

Denne Stat ligger på bägge sidor om den stora Hafsviken *Chesapeak*. Storleken är som 2 gånger Östergötland. Den stora Strömen *Potomak* skiljer Landet från Virginien. Luften begynner här at bliva varmare än i de Nordligare Provincerne. Marken är merendels slät och ganska frugtbar samt bär allahanda Säd och Jordväxter samt Frugt; men af alla växter planteras ingen så mycket som Tobak. Landet är mycket upröjt och väl bebodt, så at här finnas få Skogar och vilda Djur. Inbyggarnes smak at leva strödde i Plantager gör at här finnas få Städer. Man märker:

10, *Baltimore*, en Stad belägen vid Chesapeak, är en af de största i Vingandácoa samt idkar vigtig Handel.

De vilda Nationer, som fordom bebodt denna Region äro til större Delen utödde. De som ännu finnas qvar, äro förnämligast *Iroke-serne*. De kallas af Engelsmännerne: De 5 *Nationerne;* ty så många hava de i början varit förenade; men sedermera hava de i sit förbund uptagit ännu 3, så at de nu stiga til et antal af 8. Deras egenteliga hemvist ligger väster om New-York och Pensylvanien, och kallas *Aquanishuanigy;* men de hava desutom underkuvat en stor Landsträcka, ända til Ohio och Missisipi Strömarne, hvilken de dels bruka

til Jagt, dels hava de tillåtit andra Nationer at bebo. De idka ringa åkerbruk utan föda ſig mäſt af vilda Djurs Jagt, och fälja en myckenhet Björn- och Bäverſkinn. Deſſe Irokeſer anſes af de andre vildarne ſåſom de mäſt belevade, förſtåndigaſte och tappraſte, hvarföre ock de efterapas uti moder af de öfrige. Deras förnämſta Folkſtam kallas *Mohaks*, hvilka bo ganſka nära Nybyggarne uti Provincen New-York.

2. SÖDRA REGIONEN.

Denna Region intager en Landſträcka mellan Hafvet och Miſſiſipi. Storleken är litet drygare än Sverge. Climatet är här varmt och Marken i allmänhet fruktbar ſamt frambringar åtſkilliga Växter, ſom ej trivas i de nordligare Länderne för köldens ſkull. Folkmängden härſtädes ſtiger til circa 1700,000. Denna Region inbegriper följande 6 Stater: *Virginien, Kentucky, Nordcarolina, Tanaſſi, Sydcarolina* och *Georgien.*

1. VIRGINIEN.

Denna Provincc är en af de ſtörſta i hela Riket. Storleken är ſom halfannan gång Götaland. Luften är varm, och marken jämn och flät invid Hafvet, ſamt et godt ſtycke in i Landet, men längſt i Väſter ſtryker den ſtora Bergsryggen *Alleganj* i flera grenar genom Landet. Jordmånen är ganſka bördig, och bär Vete, Mays och annan Säd, ſamt en myckenhet frugt, ſåſom Perſikor, Apricoſer, Plomon, Nectariner, Kersbär, Perſimmons och vilda Vindruvor. Af

Trän

Trän finnes här Ek, Bok och Poppel med flere andra; och af Djur Pantrar; Bjornar; Elgar, Sjuppar och Oposſum; m. m. En myckenhet af de ſkönaſte Foglar pryda ſkogarne. Fiſk finnes ock til överflöd. Korteligen at ſäga: är denna Province en af de härligaſte af dem alla. Af alla växter cultiveras ingen ſå mycket ſom Tobak, hvilket för ſin godhet är bekant öfver hela Europa. De ſtörſta Strömar äro *Potamak*, ſom ſkiljer Landet från Maryland, ſamt *Fluvanna*, ſom vid Utloppet kallas James River. Denna Stat är den folkrikaſte af alla i hela Vingandacoa. Folkmängden ſtiger til vid paſs 800,000. Fordom har man här ſå väl ſom i Maryland brukat nyttja en myckenhet ſvarta Slavar från Africa til Jordbruket och Tobaksplanteringen, men deſſe ſvarta Männiſkjor äro nuförtiden til ſtörre delen frie. Man märker:

1. *Richmond*, Landets Hufvudſtad, belägen vid Ån Fluvanna, är medelmåttig til ſtorleken.

2. KENTUCKY.

Denna Stat är belägen up i Landet väſter öm Bergsryggen Allegany, mellan Ohio och Virginien. Storleken är inemot ſom Götaland. Climatet är mildt. Marken är merendels ojämn, men Jordmånen är dock fruktbar. Landets förnämſta ort är *Lexington*, en liten Stad.

3. NORDCAROLINA.

Denna Stat är en af de ſtörſta i Riket ty han ſträcker ſig från Havet ända til Miſiſipi Storleken är ſom halfannan gång Götaland.

Den delen af Landet, som ligger utmed Hafvet är flät och sandig, somt bevuxen med Tall och kådagtiga Trän, hvilka i myckenhet lämna Tjära, Beck och Terpentin, samt Bräder och Byggnings-Timmer, som således äro Landets förnämsta Producter. Af Säd växer Mays här förnämgagast. Vid Apalachiska Bergen är Landet frugtbare. Den största Strömen heter *Roanoak*, Man märker:

3. *Newbern*, Landets största Stad, belägen några mil från Hafvet.

4. TANASSI.

Denna Stat har före år 1798 utgjort en Del af Nord-Carolina men blef då skild derifrån, och uptagen i Förbundet, såsom egen Stat. Han ligger väster om Bergsryggen Allegany, samt har en fruktbar Mark.

SYD-CAROLINA.

Detta Landskap är i storlek och Folkmängd et af de medelmåttiga. Uti vidd är det litet större än Småland. En stor del af Landet, som ligger vid Havet är flat, men fruktbarare än Sjö-kusten i Norra Carolina. Det bär i synnerhet all slags Säd och Frugt, och Skogarne äro fulle af Hjortar och Rådjur. Boskap finnes här ock i myckenhet. Landets förnämsta Producter äro Ris och Indigo, hvilka Växter här cultiveras til större myckenhet än i någon annan Province. De största Strömar äro *Yadkin* och *Savannah*, hvilken sednare skiljer Landet från Georgien. Man märker:

Digitized by Google

11. CHARLESTON, Provincens Huvudſtad, vid Havet, är reguliert anlagd, väl befäſt; en af de ſtörſta och vigtigaſte af allā i Vingadacoa, ſamt driver ſtark handel.

6. GEORGIEN.

Denna Stat ligger ſydligaſt af alla, ſamt är jämväl den ſtörſta af dem; ty han ſträcker ſig från Havet ända til Miſiſipi. Storleken är ſom halva Sverge. Hela denna vidd är dock, på långt när icke bebodd af Europäiſka afkomlingar, ty deſſe innehava endaſt kuſten, och den inre ſamt mycket ſtörre Delen af Landet bebos ännu af Urfödingarne. Marken är af ſamma beſkaffenhet ſom i föregående Province, och har även ſamma ſlags Djur ſom därſtädes. Ris och Indigo äro ock detta Landſkaps förnämſta Producter; men deſsutom har man här börjat med Silkesavel, ſom tämeligen lyckats. De ſtörſta Strömar äro *Sawannah* och *Altamaha*. Man märker:

1, *Auguſta*, Landets Huvudſtad, belägen vid Strömmen-Savanna driver god Handel.

De Urfödingar ſom bebo denna Södra Region utgöra förnämligaſt 4 Nationer: *Cherakiſer Criker*, *Tſchaktas* och *Tſchikaſas*.

Cherakiſerne bo väſter om Virginien och Nord-Carolina, de leva i bättre oroning än några andra Vildar på faſta Landet. De bygga ſina hus af trä, idka åkerbruk, och föda en myckenhet Häſtar, Boſkap och Svin. De ſtänga ſina Fält med Gärdſlegårdar, hvilket Vildarne eljeſt icke bruka, ſamt göra ſig Lūſtgårdar af Perſike Trän,

och hålla även tamt Fjäderfä. Deras Skogar äro fulle af vilda Djur, hvadan ock jagt är et af deras förnämsta göromål.

Crikerne bebo det Land som ligger mellan Syd-Carolina och Östra Florida. Det är en talrik Nation, som består af flera smärre förenade Folkslag, hvarutaf *Apalacherne* äro bekantast. Deras Land är merendels slätt samt ganska frugtbart på alt det som fordras til lifvets uppehälle.

Folkslaget *Tschaktas* har sit hemvist vid nedra delen af Misisipi. De äro märkvärdige för sina platta Huvuden, hvilka i barndomen af mödrarne hårdt sammantryckas, i tanka at förskaffa dem fägring derigenom at de likna Månan i rundhet. Deras Land är ock ganska frugtbart.

Längre up vid Misisipi inemot Ohio Strömmen vistas Nationen *Tschicasas*, hvilka ock bo uti hus samt idka Boskaps skötsel och Åkerbruk, emedan det finnes föga Vildbråd i deras Land.

3. VÄSTRA REGIONEN.

Denna inbegriper den Delen af Vingandacoa, som är belägen i Nordväst om Strömen Ohio, hvilken skiljer densamma från Södra Regionen. Storleken är föga mindre än Sverge och Norge tilsamman; men däraf intager Vatn en stor Del. Södra Delen är et af de härligaste Länder som finnas, bestående af en ganska bördig Jordmån, som i ymnighet bär alt det som fordras til Livets förnödenhet. Där finnas ganska stora Slättmarker, som giva förträffeligt Bete, hvareft en myckenhet Nöt och andra gräsfrätan,

Digitized by Google

tande Djur finna en ymnig föda. Den norra Tracten däremot är kallare, bergagtigare och ofrugtbarare.

Utaf detta ſtora Land är endaſt en ringa Del tilhandlad och bebodd af de Förenta Americanerne. Denna Tract ligger närmaſt intil Landſkapen Penſylvanien och Virginien. Utaf de härvarande Orter är den följande märkvärdigaſt.

1. *Detroit*, en ſtark Fäſtning vid Sundet mellan Sjöarne Huron och Erie.

De Urfödingar, ſom viſtas i detta Land beſtå af flera Nationer, hvaraf följande äro de anſenligaſte och märkvärdigaſte.

Veſinis, eller Illineſerne, hvilka bebo den Tracten, ſom ligger mellan Ohio och Misſiſipi. De beſtå af 6 förenade Folkſlag. Jagt är deras förnämſta Näringsfång. De idka jämväl Åkerbruk.

Outagamis och *Ottawawas* bo mellan Sjöarne Michigan och Tracy, ſamt Elven Misſiſipi. De föda ſig mäſt af Jagt och Fiſke.

2. SPANSKA OMRÅDET.

Detta Land inneſlutes af följande Gränſor: i Öſter Misſiſipi Strömen från deſs urſprung til deſs utlopp, Mexicanſka Viken och Antilliſka Sjön; i Söder Syd-America och Stilla Havet, i Vä-

i Väſter ävenväl Stilla Havet ända up til Strömen Oregans Utlopp i Havet; vidare denſamma Upföre til deſs Urſprung; ſamt i norr därifrån til Miſſiſipis Urſprung. Hela denna ſträcka utgör vid paſs 60,000 Qvadrat mil eller ſå mycket ſom två tredjedelar af Europa. De Haf ſom ſtöta intil detta Land äro nämde. Utom den ſtora *Mexicanſka* Viken äro *Honduras* och *Californiſka* Vikarne ganſka anſenlige. Det märkvärdigaſte Sundet är *Anian*, ſom ligger vid 51 gr. Lat. och formerar Inloppet til *Fucas* Hafsvik, hvilken är något drygare än Cheſapeak. Af Inſjöar är ej mer än en enda, ſom är mycket anſenlig, nämligen *Nicaragua*. De ſtörſta Strömar äro *Miſſiſipi*, *Miſſuri*, hvilken faller i den förra, men vid bägges Förening är dock ſtörre än Miſſiſipi; *Del Norte*, *Colorado*, och *Oregan*. Af Berg är *Landshuvudet* ganſka anſenligt; därifrån taga de upnämnde Strömarne ſina urſprung. 3 ſtora Halföar finnas: *Yucatan*, *Florida* och *California*. Af Landuddar äro följande märkvärdigaſt: Cap *Catoche*, *Gracias a Dios*, *S. Lucas* och *Mendocino*.

Emedan detta Land är ganſka vidſträckt, ſamt beläget under olika Polhögd; ſå är ock Climatet ſkiljagtigt. Norra delen njuter en måttelig Värme, men den Södra delen är tämeligen het. Producterne äro ävenväl olike. Uti de nordliga Provincerne finnas ganſka ſtora Slätter, ſom bära det ſkönaſte Gräs, hvareſt Boſkap i mycken het näres. Där växer även Säd, förnämligaſt Mays. I den medlerſta delen af detta Land, ſamt ſödra Delen, ſom ſträcker ſig til Syd-America, är Luften varmare; där växer utom all ſlags

Säd.

Digitized by Google

Säd, en myckenhet ſkön Frugt och koſtbara Trän ſåſom Ceder, Färgeträ, Mahogony, Palmeto, Tamarind, Cacao, m. fl. Socker, Bomull och Indigo växer här ävenväl. Boſkap finnes här i ſtor mängd, hvaraf en ſtor del har blivit vild, och med deras Hudar och Talg drives en vigtig handel. Får och Svin äro ock talrike, men de förras Ull är nog grof. Utom deſſa och flera Djur, ſom detta Land har gemenſamt med Europeerne, finnas här ävenväl andra, ſåſom Tacaju, et ſlags Svin, Armadillo, och Ajen. Detta Land frambringar och en otrolig myckenhet Fogel, hvilka äro berömde ſå väl för ſin ſköna ſång ſom vackra färg, ibland de förra är Senſutlè och af de ſednare den ſom kallas Cardinalen märkvärdigaſt. Med giftiga och ſkadeliga krypande Djur och Inſecter är och Landet beſvärадt, ſåſom ſtora Ormar, Crocodiler, och Scorpioner m. m. Af Inſecterne är Cochenille, ſom giver röd färg, nyttig och finnes i myckenhet. Af Metaller finnes Silver i ſtörſta ymnighet, jemnväl något Guld och Järn ſamt åtſkilliga Ädelſtenar.

Alt detta Land är af andra Europeiſka Nationer erkändt ſåſom Spaniorens tilhörighet; men långt ifrån at han är ägare til alt ſammans, ty uti Norra delen finnas många Folkſlag, ſom ännu äro fullkomligen frie. Den ſödra delen af Landet har väl Spanioren underkuvat, och de gamla Infödingarne äro deſs underſåtare, men deras antal är vida ſtörre än Spaniorernas. Antalet af de Männiſkjor i detta Land, ſom lyda under Spanſka väldet, ſtiger i det högſta til 10 Millioner, hvaraf vid paſs femtedelen äro

Digitized by Google

Spanioter. Deſſas ſå väl ſom de underkuvade Urfödingarnes Religion är Chriſten. Til deſs vård äro här 2 Erkebiſkops och 8 Biſkopsſtift inrättade.

Detta Land kallas ſå väl *Nya Spanien*, ſom *Mexico* efter ſin Huvudſtad, ſamt förer Titul af Konungarike. Det ſtyres af en Under-Konung; dock hava de nordligaſte Provincerne i nyare tider fådt ſin egen General-Guvernör, öfver hvilken Underkonungen ej har at befalla.

Spanſka Området kan bequämligen, delas uti 4 Regioner nämligen den *Södra*, *Medlerſta* eller *Anabac*, *Öſtra* och *Norra Regionen*. Man börjar Afhandlingen med den medlerſta, ſåſom den förnämſta:

1. MEDLERSTA REGIONEN.

Denna Region är belägen mellan de bägge Haven ſamt innefattar det fordna mägtiga Konungariket *Anabac* eller Mexico, ſom år 1521 aldeles underkuvades af den berömde Spanſke Fältherren Cortez, hvilken lät döda de bägge ſiſta Konungarne Motezuma och Gvatimozin; jämte åtſkilliga andra Länder, ſom lämpeligen kunna begripas under ſamma namn.

Hon öfverträffar de andre 3 Regionerne uti rika Producter, ſamt är den vigtigaſte och folkrikaſte af dem. Dertil räknas följande Provincer: *Mexico*, *Tlascala*, *Oaxaca*, *Mechoacan*, *Guaſteca*, *Nueva Galicia*, *Nayarit*, *Nuevo Leon*, och *Santander*.

1. MEXICO.

Denna Province är ganſka frugtbar, ſamt den bäſt bebodde af alla. Där märkes:

Digitized by Google

1. MEXI-

1. MEXICO, Huvudstaden i hela Nya Spanien, samt Under-Konungens Residence, belägen midt i Landet vid en stor Sjö; är den största och folkrikaste i hela America, samt Säte för en Kongl. Hof-Rätt och en Erkebiskop. Staden driver stark handel. Dess Folkmängd stiger til 150,000.

1. *Acapulco*, en namnkunnig Stad vid Stilla Havet med en god och säker Hamn, är den ort, hvareft Skeppen som komma ifrån Filippinska-Öarne aflasta sina varor.

2. TLASCALA.

Denna Province utgjorde i Cortez tid en Republik, hvilken var honom behjelpelig vid Mexicos eröfrande, hvarföre ock Inbyggarne härstädes njuta större friheter än i de andra Provincerne. Landet är ganska frugtbart på Säd. Man märker:

3. *Puebla de los Angeles*, en ansenlig och väl bebodd Stad, har et Glasbruk, hvilket är det enda i hela Spanska America.

4. VERA CRUZ, en Stad vid Mexicanska Viken, med en god Hamn och Fästning, är mycket bekant, emedan Spanska flottan, som med varor förser Riket Mexico och Filippinska Öarne, hit inlöper.

3. OAXACA.

Denna Province är också ganska frugtbar. Här finnes Guld och Silver-Gruvor, den bästa Cochenille, samt Cacao-Bönor. Man märker.

5. *Oaxaca*, Huvudstaden, är ansenlig samt driver god handel med Ull, hvilken här i nägden är förträffelig.

5. ME-

4. MECHOACAN.

Denna Province är frugtbar, och har godt förråd på Silke. Man märker:

7. *Mechoacan*, Huvudſtaden, är en vacker och god Handelsſtad.

5. GVASTECA.

I denna Province tilvärkas mycket Salt. Där märkes:

8. *Panuco*, en väl bebodd Stad, ej långt från Mexicanſka Viken, är Landets Huvudort.

6. NUEVA GALICIA.

Denna Province är belägen vid ſtora Havet. Den har en frugtbar mark, ſamt några Silver-Gruvor.

1. GUADALAXARA, Huvudſtaden i denna Province, är anſenlig, Säte för en Hofrätt, och driver god handel.

7. NAYARIT.

Detta Landſkap är et af de mindre ſamt har intet märkvärdigt.

8. NYA LEON.

Denna Province har godt förråd på Silver.

9. SANTANDER.

Detta Landſkap ligger vid Mexicanſka Viken, ſamt är inemot ſå ſtort ſom det föregående.

2. SÖDRA REGIONEN.

Denna Afdelning ligger jämväl mellan bägge Haven ſamt ſtöter til Syd-America. Storleken är lika med Frankrike. Emedan Landet är

Digitized by Google

bo-

beläget i det heta luftstreket så är Climatet ganska varmt. Marken bär allehanda slags läckra Frugter, som trivas endast i heta Climater.

Härtill räknas följande 9 Provincer: *Tabasco*, *Yucatan*, *Chiapa*, *Verapaz*, *Guatimala*, *Honduras*, *Nicaragua*, *Costarica och Veragua*, hvaraf den sidsta lyder i anseende til Lagskipningen under Hofrätten i Panama uti Syd-America.

1. TABASCO.

Denna Province är liten men frugtbar och har förträffeliga Betes marker. Man märker:

6. *Tabasco*, en liten, men väl bebodd Stad.

2. YUCATAN.

Denna Province utgör en ansenlig Halfö vid Mexicanska Viken. Vid Hafsviken Campeche växer et rödt Färgeträd, hvilket Engelsmännerne enligt en Fredstractat äga rättighet at här fälla.

3. CHIAPA.

Denna ligger mellan Tabasco och Yucatan, samt har en frugtbar Mark, som bär mycket Socker och Cacao. Man märker:

2. *Chiapa*, Landets Huvudstad, är en af de bästa i Spanska Nord-America.

4. VERAPAZ.

Denna ligger mellan Yucatan och Chiapa, vid Havet, samt är det minsta af Landskapen i denna Region. Här växer Färgträd i myckenhet, hvarföre Engelsmännne härstädes inrättat små Nybygggen, som sysselsätta sig med berörde Träds fällande.

Digitized by Google

5. GUA-

5. GUATIMALA.

Denna Province utgör en lång men smal Landsträcka vid Stilla Hafvet, är ganska frugtbar, samt bland annat frambringar Balsam och skön Indigo, men är mycket besvärad af Jordbäfningar. Man märker:

1. *Guatimala*, Landets Huvudstad, samt Säte för en Hofrätt och en Erkebiskop, är vacker, och folkrik, samt nyligen anlagd, sedan den gamla Staden med samma Namn blivit förstörd af Jordbäfning.

6. HONDURAS.

Detta Landskap är det största af alla i denna Region; men emot vidden ringa bebodt. Här finnas ännu fria Urfödingar. Man märker:

3. *Comayagua*, Landets Huvudstad.

7. NICARAGUA.

Detta Land är så frugtbart, at det kallas af Spanioterne Mohammeds Paradis, men därjämte besvärdt af flera brinnande berg. Man märker:

4. *S. Leon*, Huvudstaden, är en god Handelsstad.

8. COSTARICA.

Här finnas åtskilliga Guld- och Silvergruvor, samt Boskap i ymnighet.

9. VERAGUA.

Detta Landskap stöter til Syd-America. Här finnas rika Silvergruvor.

Digitized by Google

3. ÖST-

3. ÖSTRA REGIONEN.

Denna Afdelning innefattar de Landſkap, ſom ligga mellan Strömarne Del Norte och Miſſiſipi, ſamt vid Mexicanſka Viken. Stolleken är ſom $2\frac{1}{2}$ gånger Sverge. Här är öfverflöd på förträffeliga Betesmarker, hvarföre ock mycken Boſkap här finner ymnig Näring.

Regionen beſtår af 6 Landſkap. *Coaguila*, *Texas*, *Apacheria*, *Luiſiana*, *Väſtra Florida* och *Öſtra Florida*

1. COAGUILA.

Detta Landſkap ligger i Norr om Nya Leon; ſamt är merendels et ſlätt Land.

2. TEXAS.

Denna ligger i Öſter om det föregående, vid Mexicanſka Viken. Det är et af Strömar väl vatnadt Land.

3. APACHERIA.

Detta Landſkad ligger i Norr om de bägge ſidſtnämde. Det är merendels et ſlätt Land.

4. LOUISIANA.

Detta Landſkap är det ſtörſta af alla Spanſka Provincer i Nord-merica, ty det ſträcker ſig på väſtra ſidan om Miſſiſipi, från denna Elvens Urſprung til deſs Utlopp. Men däraf beſitta Spaniorerne endaſt en liten del vid nederſta delen af Miſſiſipi och Mexicanſka viken; ty det öfriga behos af åtſkilliga Folkſlag, hvaraf *Nadövesſier*, *Miſſuriter*, *Padoucas*, *Panis*, *Canſes* och *Arkanſas* äro talrikaſt. Landet är et af

Digitized by Google

de

de härligaſte ſom finnes, ſamt förſedt med de ſkönaſte Betesmarker, hvareſt Boſkap i ymnighet näres. Man märker:

9. NYA ORLEANS, en regulier och väl bygd Stad ej långt från Miſſiſipis utlopp, cederades af Frankrike til Spanien år 1763.

5. VÄSTRA FLORIDA.

Denna Province utgör en lång men ſmal Landſträcka utmed Mexicanſka Viken. Marken är här ganſka bördig, ſamt bär allehanda ſlags Säd och Frugt. På åtſkilliga ſtällen får man göra 2 à 3 Skördar Mays om året. Förträffeliga Lemoner, Mulbär, Pomerancer, Perſicor och Cocosnötter växa här i ſtor myckenhet. Oliver och Vindruvor äro Landet. Producter, och Bomull växer här vild i ſtort överflöd. Af Trän förtjänar Kål-Trädet eller den ſå kallade Palmeto at nämnas, ſåſom varande det högſta och vackraſte af alla de Trän i ſkogar finnas. Ibland de dyrbara Producterne kan man räkna Cochenille, Indigo och Ambra. Allehanda ſlags Djur och Fogel finnes och i överflöd. Man märker:

15. *Penſacola*, Provincens Huvudſtad, vid Havet, är befäſt, och har en Redd, hvilken är den bäſta i hela Mexicanſka Viken.

6. ÖSTRA FLORIDA.

Detta Landſkap ligger Söder om Georgien, ſamt utgör en anſenlig Halfö, jämte något litet faſt Land. Luften är ganſka varm, Marken til en del ſandig och ofrugtbar, och Landet ringa bebodt.

Digitized by Google

4. VÄ-

4. VÄSTRA REGIONEN.

Denna Afdelning innefattar de Provincer som äro belägne mellan Elverne Misſiſipi, Oregan och Havet; ſamt är den ſtörſta af alla 4. Landet är fruktbart, ſamt har rika Silvergruvor. Regionen innefattar följande 11 Provincer: *Nya Biſcaya, Cinaloa, Oſtimuri, Sonora, Pimeria, Nya Mexico, Californta, Navajo, Teguyo, Sibola* och *Quivira.*

1. NYA BISCAYA.

Detta Landſkap ligger vid Havet. Här finnas rika Silvergruvor.

2. CINALOA.

Detta Landſkap ligger vid öpningen af Californiſka Viken ſamt är et fruktbart Land Där märkes:

1. *Cinaloa*, en Stad, ſom är Säte för General-Guvernören över de Norra Provincerne uti Spanſka Området i Nord-America.

3. OSTIMURI.

Detta Landſkap ligger vid Californiſka Viken, och har ej någon märkvärdig Ort.

4. SONORA.

Detta Landſkap är jämväl beläget vid förenämde Hafs-Vik. Här finnas de rikaſte Silvergruvor i hela Nord-America.

5. PIMERIA.

Detta Landſkap ligger vid Botnen af meranämde Vik, och har icke någon märkvärdig Ort.

6. CALIFORNIA.

Detta Landskap ligger vid Stora Havet. Södra Delen däraf utgör en stor Halfö, som har en torr mark och brist på Strömar. Den norra Delen därmot som är fast Land är af Strömar väl vatnad samt frugtbar. Vid Kusten af Californiska Viken fiskas sköna Perlor. Där märkes:

2. *Monterey*, en Fästning belägen vid stora Havet är Säte för Guvernören i Californien.

7. NYA MEXICO.

Detta Landskap är beläget omkring Elven Del Norte. Det är ganska vackert och frugtbart. Här finnes jämväl både Guld- och Silvergruvor. Där märkes:

3. *Santa Fé*, Landets Huvudstad ej långt fråu Strömen Del Norte.

Provincerne NAVAJO, TEGUYO, SIBOLA och QVIVIRA ligga i Norr om de föregående samt äro föga kände.

3. BRITANISKA OMRÅDET.

Detta Land är beläget mellan Stachtan Nitada, Hudsons Vik, Atlantiska Havet, Vingandacoa, Nya Spanien och Stilla Havet. Storleken är circa 50,000 Qvadrat mil; det är således större än halva Europa. De största Sjöarne äro *Winipigon, Michinipi, Tracy, Huron, Erié* och *Ontario*

Digitized by Google

tario, hvilka 4 sidstnämda ligga uti Gränsen til Vingandacoa. Den största Strömen är *Lorenz*, hvilken flyter midt genom Landet, samt *Kristino*, som faller i Hudsons Vik. Climatet är tämeligen kallt. Landet är upfyldt af Sjöar Kärr och Berg, samt har Skog til överflöd. Uti de stora Skogarne vistas en myckenhet vilda Djur som lämna kostbara Pälsvärk. Det har ock stor Ymnighet af Fisk. Landet är ringa bebodt. Man kan ej med skäl skatta Folkmängden öfver 3 Millioner, hvaraf högst 500,000 äro Europeiske Afkomlingar och Britanniske Undersåtare. Det är långt ifrån at alt detta Land lyder under Britanniska Regeringen, eller är befolkadt af Britaniska Undersåtare, ty åtminstone Sjuåttondelar af Landet äro ännu bebodde af Urfödingarne, som äro sjelfständige; men det kan ändock räknas för Britanniskt tilhörighet med även så godt skäl, som Spanionerne tilvällat sig en Del af denna Världsdel, och emedan andra Europäiska Magter afsagt sin pretention därå, samt lämnat uti Engelsmans magt och behag at intaga det samma.

Det indelas beqvämligen i 5 Landskap: *Canada*, *Nya Skotland*, *Newfoundland*, *Terra Labrador* och *Nya Albion*.

1. CANADA.

Detta Landskap ligger på bägge sidor om Ån Lorenz. Storleken är som halva Sverge. Vid Strömen Lorenz är Landet väl upbrukadt och bebodt, men längre in i Landet finnas stora Skogar, hvareft Björnar, Elgar, Hjortar, Bäfrar och flera vilda Djur uppehålla sig. En stor

myckenhet Sjöar finnas ock i detta Land. Marken är i allmänhet god och bär til öfverflöd all slags Säd och Jordväxter. Strömar och Sjöarne äro ganska fiskrike. Detta Landskap är det vigtigaste och bäst bebodda af alla 5. Man märker:

1. QUEBEC, Provincens Huvudstad, på en högd vid Elven Lorenz, är stor, vacker och välbefäst, samt driver stark handel med Pälsvärk.

2. NYA SKOTLAND.

Detta Landskap ligger i öster om det föregående, vid Havet. Storleken är som 3 gånger Småland. Landet är upfyldt med Skogar, som hysa en myckenhet vilda Djur och Skogs-Fogel. Marken är frugtbärande på all slags Säd och här finnas sköna Betesmarker; men ännu har Landet ej hunnit upbrukas som sig vederbör. Södra delen af denna Province består af en Halfö kallad *Acadien*. Under detta Höfdingdöme lyda äfvenväl 2 ansenliga Öar: *Cape Britain* och *S. John*, hvaraf den förra är så stor som Corsica, och den sednare något drygare än Gottland. Vid Stränderne och på Sandbankarne här utanföre idkas et indrägtigt Fiskeri. Man märker:

2. HALIFAX, Provincens Huvudstad, ligger uti Acadien, vid en liten vik af Havet, som formerar en ganska skön Hamn, hvilken är Stationen för Stor-Britanniska Örlogsflottan i America.

Digitized by Google

3. NEWFOUNDLAND.

Denna Ö är ſå ſtor ſom Irland och Sicilien ſammantagne. Hon är full med Skogar och Moras, ſamt har jämväl ſköna Betesmarker; men är dock ganſka litet upbrukad; ty de Inbyggare här finnas, bo fläſta delen vid Stränderne för den myckna Cabeljo ſkull, ſom fångas på de ſtora Sandbankarne här utanföre, mera än på något annat ſtälle på Jordklotet. Under Guvernören på denna Ö, lyder även en anſenlig Ö i S. Lorenz Viken kallad *Anticoſti*, hvilken är något ſtörre än Gottland.

4. LANDET LABRADOR.

Detta Land utgör en Halfö, belägen mellan Oceanen och Hudſons Vik. Storleken är ſom Spanien och Portugal ſammantagne. Det är ganſka kallt och ringa bebodt. Det lyder under Guvernören på Newfoundland.

5. NYA ALBION.

Detta Land ligger mellan Hudſons Vik och Stilla Havet. Det ſå ſtort ſom 4 gånger Sverge. Det är upfyldt af Sjöar, Kärr och Skogar, ſamt ringa bebodt, men har överflöd på Vilda Djur, ſom lämna koſtbara Pälsvärk, förnämligaſt Bäfrar. Engelsmännerne idka en vigtig handel med inbyggarne, ſom fournera dem med ſådane Varor. Til det ändamålet äro 2 Handels-Companier inrättade, hvaraf det ena har ſit Säte vid Hudſons Vik och det andra på väſtra Kuſten. Man märker:

Digitized by Google

3. *Nutka*, en Hamn med en Fäſtning vid Havet, och Handels Factori på Väſtra Kuſten;

På Öſtra Kuſten vid Hudſons Vik haya Engelsmännerne ock anlagt nåra Factorien för Handelens ſkull.

4 STACHTAN NITADA.

Detta Land utgör nordligaſte Delen af Columbia. Det omgives i Norr af Ishavet, i Öſter af Baffins Vik, och Davis Sund, i Söder af Britanniſka Området och i väſter af Stilla Havet. Medelſt *Berings Sund* ſkiljes det från Aſien. Storleken är ſom 5 gånger Sverge. Af Sjöar äro *Michinipi* och *Dobaunt* de ſtörſta. Den ſtörſta Strömen är *Aratapeſko*. Climatet är ganſka kallt. Landet är upfyldt af Sjöar, Kärr Hedar och Berg. Uti de anſenliga Skogarne uppehålla ſig en myckenhet Vilda Djur, ſåſom Björnar, Vargar, Rävar och andre ſom lämna ſköna Pälsvärk Landet är ringa bebodt. Med de Urfödingar ſom viſtas på väſtra kuſten idka Ryſſarne en fördelagtig Handel med Pälsvärk. De hava ock ſkattlagt en ſtor Del af denna Kuſt. Utan för bemäldte kuſt är belägen en Samling af Öar, ſom kallas *Kavalang* eller *Räföarne*, hvilka äro några och 20 til antalet, ſom berömda för de Svarta Rävar där fumas. Uraf deſſe Öar är *Unalaſchka* anſenligaſt. Med

de Urfödingar, som bo vid östra Kusten idka Engelsmännerne någon Handel.

5 GRÖNLAND.

Detta Land utgör en stor Halfö, som i Norden hänger ihop med fasta Landet, och för öfrigt omgives af Norra Ocean samt Davis Sund och Baffins Vik. Storleken är ungefär lika med Sverge. Climatet är ganska kallt, dock är kölden dräglígare på Västra än Östra Kusten. Den Östra Kusten har i gamla tider varit mycket bekant, men besökes nu ej mera. Västra kusten hava Danskarne intagit, samt där anlagt åtskilliga små Nybyggen, och ditsändt Missionärer at omvända Urfödingarne, hvilket ock haft en tämeligen önskad framgång. I förenämde Davis Sund och Baffins Vik idka Engelsmän, Bataver och Danskar fördelagtigt Valfiskfänge. Vid pass 30 mil i Nordost från Grönland, uti Ishavet, ligger en Samling af Öar kallade *Spitsbergen*, hvaraf den största är dubbelt så stor som Sicilien. Här i nägden samt uti Havet mellan dessa Öar och Grönland idka äfvenväl Engelsmän, Bataver och Hamburgare et vigtigt Valfiskeri; Svenskarne sända ock til detta Haf några få Skepp.

6 WESTINDIEN.

Med detta namn förstå de handlande Europeiske Nationer i synnerhet de Öar som ligga mellan Florida och Syd-America, ehuru uti vidsträcktare bemärkelse Södra Delen af Nya Spanien även begripes under detta namn. Detta sednare Land är förut betragtadt, och således beskrives här Westindien i dess inskränkta bemärkelse.

Denna Huvuddel af Nord-America är väl til vidden ganska liten emot de 5 förre, men i anseende til rika Producter en af de vigtigare. Han håller circa 2300 Qvadrat mil i vidd. Westindien består af 3 Samlingar af Öar, nämligen de *Lucayiske*, *Antilliske* och *Caribiske*.

Emedan dessa Öar äro nästan samteligen belägne uti det heta Luftstreket, så är Climatet här ganska varmt. Marken är merendels mycket frugtbar och bringar i ymnighet åtskillig slags Ädel frugt, såsom Citroner, Pomerancer, Ananas, Cocosnötter, med flere andre slag; men förnämligast växer här Socker och Caffé, hvarmed nästan hela Europa förses; jämväl Bomull, Indigo, Cacao och Tobak. Vilda Djur finnas ej mycket på dessa Öar, men på de 2 största har Boskapen förökt sig til et stort antal. På Fisk är ock godt förråd.

Digitized by Google

1. LUCAYISKE ÖARNE.

Desse ligga i Sydost från Florida, framför Antillerne, samt hava sit namn af Lucaya, en af de största Öar i denna flock. De kallas även Bahamiska Öarne, af Bahama en annan ansenlig Ö. Desse Öar äro ganska många til antalet, samt merendels små, undantagande några som kunna stiga til inemot samma vidd som Öland. De äro omgifne af Klippor och Grund, och således farlige at nalkas. De äro merendels torra, men dock icke ofrugtbare, utan frambringa Mays, Ärter och åskilliga Frugter samt Färgeträ och Salt. Engelsmännerne äro ägare til dem och haya även befolkat åtskilliga af dem, men en del äro ännu obebodde.

De största och vigtigaste äro: *Providence*, som är den bäst bebodde, samt hvarest Engelska Guvenören över dem alla residerar; *Bahama*, *Lucaya*, *Andros*, *Harbour-Island*, *Eleuthera*, *Guanahani* af Engländarne *Cat-Island* kallad, hvilken är i synnerhet märkvädig, emedan hon var det första Land, som Columbus uptäckte i America, *Yuma* och *Inagua*.

BIHANG

Om BERMUDISKE ÖARNE.

Desse Öar, som också höra til Engelska Väldet, ligga uti Havet vid pass 130 Mil från Lucayiske Öarne, samt 110 Mil från närmaste fasta Land, som är Nordcarolina. De bestå af

Digitized by Google
en

en myckenhet små Öar, hvaraf en är af någon betydenhet, dock samteligen mindre än Bornholm. De äro omgifne af Klippor, men eljes fruktbare och välbebodde.

2. ANTILLISKE ÖARNE.

Desse Öar äro de största af alla i Westindien. Under detta namn begripas 4 stora Öar, jämte några små, som ligga tätt utmed de förre. De äro följande: *Cuba*, *Jamaica*, *Hayti* och *Porto Rico;* däraf den första och fjerde höra til Spanioren, den andra til Engelsmannen, och den tredje til Fransosen.

1. CUBA.

Denna Ö är den största af alla Westindiska. Uti vidd är hon så dryg som Irland och Sardinien sammantagne. Hon är något bergagtig, men har eljest en ganska frugtbar mark, som bär Mays och allehanda skön frukt til överflöd. Här finnas stora Betesmarker, hvareft en myckenhet Boskap finner sin Föda. De förnämsta Producterne äro Socker och Tobak, hvartil kommer Vax, Talg, Bomull och Hudar, samt något Gullsand. Man märker:

1. HAVANA, en stor Stad, vid Havet, med en skön Hamn, är den största och vigtigaste i hela Westindien, samt väl befäst. Här är Sammelplatsen för alla de Spanska Skepp som komma från Nya Spanien, och ärna sig til Europa.

2. JA-

2. JAMAICA.

Denna Ö ligger söder om Cuba. Hon är den ansenligaste af alla de Öar Engelska Nationen besitter uti Westindien. Uti storlek är hon inemot som Sardinien. Marken är här frugtbar och bär Socker til överflöd, jämväl Indigo, Caffé, Peppar, Ingefära, Bomull, samt är försedd med många kostbara Trän, såsom Palmeto, Ceder, Mastix, Mahogony, Manchinell och Färgeträ. Man märker:

2. *Kingston*, Huvudstaden på Ön, är den största och vackraste af alla Engelska Städer i Westindien, har en god Hamn, och driver vigtig handel.

3. HAYTI.

Denna Ö bekom af Columbus, som upptäckte henne, namnet *Espannola*, ty det förra namnet är det rätta, hvarmed hon beteknades af sina fordna Inbyggare. Hon kallas eljest *Domingo*, efter sin Huvudstad af samma Namn. Uti storlek är hon litet mindre än Irland. Förnämsta Producterna äro Socker och Caffé, hvartil kommer Indigo, Bomull, Cacao, samt något Tobak. Landet är ock försedt med stora Betesmärker, så at Boskap finnes til överflöd. I Strömarne träffas Gullsand. Ön är bäst upbrukad och bebodd af alla desa 4. Folkmängden stiger til 500000. Hon tilhörer Franso'en, men före år 1795 har större delen däraf tilhört Spanioren. Man märker:

Digitized by Google

1. *Cap*

1. *Cap François*, en Stad belägen på Norra Kuſten vid Havet, är den anſenligaſte i Landet, idkar vigtig Handel.

2. *Domingo*, en Stad på Södra Kuſten, har varit fordna Huvudſtaden uti Spanſka Andelen.

4. PORTO RICO.

Denna Ö ligger öſter om Domingo och är ſå ſtor ſom Corſica. Hon även ſå frugtbar ſom den föregående, och föder jämväl en myckenhet Boſkap, ſamt är och tämeligen väl bebodd. De förnämſta Exporterne beſtå uti Hudar, Mulåsnor, och läckra Skinkor.

3. CARIBISKE ÖARNE.

Deſſe kallas ävenväl de ſmå Antillerne; och i det fallet få de 4 nyſs beſkrefne Öar namn af ſtora Antiller. De ſträcka ſig från Porto Rico uti en böjning til Syd-America. Nu förtiden äro 5 Magter ägare til dem, nämligen Engelsmän, Franſoſer, Danſkar, Bataver och Svenſkar. Deſſe Öar äro väl ſmå, men dock likväl ganſka vigtige och berömde för deras rika Producter, ſom förnämligaſt beſtå uti Socker och Caffé, hvilka bägge Växter här planteras i ſådan myckenhet, at en ſtor Del af Europa därmed kan förſes.

1. DANSKA ÖARNE.

Deſſe äro 3, nämligen *S. Croix*, *S. Thomas* och *S. Jan*. De ligga öſter om Porto Rico, och

Digitized by Google

och äro ganſka ſmå, men frambringa dock ſå mycket Socker, at hela Danſka Riket dermed kan förſes. Den anſenligaſte af dem är *Saint Croix*, hvilken är vid pass ſå ſtor ſom Bornholm.

2. ENGELSKA ÖARNE.

1. Desſe beſtå förſt af *Jungfru Öarne*, hvilka ligga närmaſt til de Danſke. De äro til ſtörre delen ſmå och obetydlige; de ſtörſta heta *Tortola*, *Virgengorda* och *Angvilla*.

2. *S. Kitts* eller *Chriſtofer*. Denna Ö är väl ej ſtor, men dock en af de vigtigaſte uti denna Flock. Hon är en af de angenämaſte Öar på Jordklotet, ſamt bär, utom andra Växter, Socker til överflöd, är väl bebodd och ſtarkt befäſt. *Nevis* är nog liten, men frugtbar på Socker ſamt väl bebodd. *Rodonda* och *Montferrat* 2 ännu mindre, men frugtbara Öar. *Barbuda* föder ſig mäſt af Boſkaps ſkötſel. *Antigoa*, är ock en af de vigtigaſte ibland desſa Öar. Hon har åtſkilliga goda Hamnar, uti den ena af hvilka Kongl. Krigsflottan för Weſtindien har ſin ſtation.

Af desſe Öar äro *Tortola*, *Virgengorda*, *Angvilla*, *S. Kitts* och *Antigoa* inemot ſå ſtora ſom Bornholm och *Nevis* ſom Gräsön. De öfrige äro mindre.

3. DOMINICA, något ſtörre än Bornholm, har en ſkön hamn, ſom är förklarad för Frihamn.

Digitized by Google

4. BAR-

4. BARBADOS. Denna är så stor som Bornholm, samt ganska frugtbar på de skönaste Växter, förnämligast Socker, som härifrån i stor myckenhet utskeppas, samt Bomull, Ingefera och Aloë. Hon är en af de bäst bebodda Länder på Jordklotet. Man märker:

Bridgetown, Öns Huvudstad, är tämeligen stor och vacker.

5. S. VINCENT, af inemot samma storlek som den föregående, har en frugtbar Mark, men är ej ännu fullkomligen upbrukad.

6. GRENADA, af samma vidd som Dominica, är näst Barbados den vigtigaste af alla de Caribiska Öar Engelsman besitter. Mellan S. Vincent och Grenada ligga några små Öar, kallade *Grenadiner*, som också höra til Engelsman.

7. MARTINIQUE, en ansenlig Ö, något större än Öland, är den vigtigaste af alla Caribiske Öarne, af Strömar väl vatnad, ganska frugtbar och starkt bebodd, samt väl befäst. Dess förnämsta Producter äro Socker och Caffé, som til myckenhet utföras, jämte något Bomull och Cacao.

8. LUCIA, en ansenlig Ö, dubbelt så stor som Bornholm, har en bördig mark, som bär Socker i ymnighet, samt en förträffelig Hamn.

9. TABAGO, är litet mindre än Bornholm. Hon ligger sydligast af alla Caribiske Öarne.

Digitized by Google

3. FRAN-

3. FRANSKA ÖARNE.

De äro följande 3 af någon betydlighet, utom åtskilliga smärre.

1. GUADELOUPE. Denna Ö är den största af alla Caribiska, uti vidd är hon inemot så stor som Gottland. Hon är fruktbar och väl bebodd. Dess vigtigaste Producter äro Socker, Caffé och Bomull.

2. *Mariegalante*, är så stor som Bornholm. Dess förnämsta Product är Socker.

3. *Desirade*, en mindre Ö, cultiverar mäst Bomull.

Före innevarande krig har Franfosen jämväl varit ägare af Martinique och Lucia, men de hava blivit intagne af Engelsmannen.

4. BATAVISKE ÖARNE.

Desse bestå af de bägge Öarne *S. Eustatius* och *Saba*, bägge liggande nära til Engelska Ön S. Kitts. Den förra af dem är litet drygare än Gräsön, samt är bekant för sin starka Handel.

S. Martin, en Ö liggande i Norr därifrån, är ungefär så stor som Bornholm; den ena hälften häraf tilhörer Bataverne, och den andra Franfosen.

5. SVENSKA POSSESIONEN.

Denna består endast af den lilla Ön *Bartelemi*, liggande söder om och tätt utmed S. Mar-

Digitized by Google

Martin. Uti vidd är hon så stor som halfannan gång Lidingön. Marken är torr, och föga tjänlig til Plantager, men är dock vigtig i anseende til den fördelagtiga Handel här kan idkas. Hon har en Hamn, som beskyddas af en Skans, samt en Commendant med Besättning.

SYD-AMERICA.

Gränsar i Norr til Nord-America och Antilliska Sjön, i Öster til Atlantiska Hafvet, som här kallas Brasilianska Hafvet, i Söder til skilnaden emellan nämde Haf och Stilla Hafvet, samt i Väster til sistnämde Haf. Dess Storlek är 150,000 Qvadrat mil. Ingen Hafsvik af Betydenhet finnes här; de ansenligaste däraf äro *Maracaibo*, samt *Panamiska*, *Guayaquils* och *Chiloe* Vikarne. De största Sjöar äro *Parime*, *Merim* och *Titicaca*. Af Strömar äro följande störst: *Orinoco*, som faller uti Atlantiska Hafvet, *Apurimac*, hvilken är den vatturikaste Elf på Jorden och faller även uti Atlantiska Hafvet. Han uphämtar en myckenhet stora Strömar, af hvilka följande äro ansenligast: *Maragnon*, *Purux*, *Rio Negro*, *Madeira* och *Xingu*. Apurimac kallas näst åvanför Maronnons inlopp *Ucayal*, men efter bägges Sammanlopp bekömmer han namnet

Digitized by Google

Ama-

Amazon Strömen, *Tocantins*, och *Franciſco*, ſom ock falla i förenämde Haf; ſamt *Paraguay*, ſom med en ganſka vid öpning afbördar ſit vatn i ſamma Haf, och vid deſs nedra del kallas *La Plata*; Han uptager de ſtora Elverne *Parana* och *Uruguay*. Af Sund äro 2 namnkunnige, nämligen det *Magellanſka* och *Le Maires*. Af Bergsryggar är den *Andiſka* i ſynnerhet märkvärdig, ſåſom den längſta och högſta på Jordklotet. Af Landtuddar: *Cabo de la Vela*, *de Nord*; *Cabo Frio*, *S. Antonio*, *C. Blanco*, *Jungfru Udden* och *Cap Horn* märkvärdigaſt. Stora Öar finnas ej här; de anſenligaſte äro *Trinidad*, 2 af *Malouinſke Öarne*, 2 af *Magellanſke Öarne*, *Madre de Dios* och *Chiloe*. Den ſtörſta Halfö, ſom här finnes, utgöres af Syd-Americas nederſta del, och kallas *Patagonien*.

Syd-America är belägen til ſtöſta delen uti det heta Luftſtreket, ſamt til mindre delen uti det måtteliga, och är ſåledes i almänhet ganſka varm; dock minſkas hettan vid Väſtra Kuſten af de höga Andiſka Bergen, hvilkas Spetſar äro beſtändigt med Snö betäckte. För öfrigt är det et härligt och frugtbart Land, ſom af många Strömar är vatnadt, och har få ödemarker. Det är välſignadt med alt det ſom fordras til livets uppehälle och beqvämlighet. Af Mineralier finnas de ädla Metallerne Guld och Silver i ſtor myckenhet, i ſynnerhet af den ſednare ſorten mera än i någon annan Världsdel; något Platina eller ſå kalladt vitt Guld, ſamt Koppar, Järn, Tenn, Bly och Qvickſilver. Diamanter träffas på et ſtälle til överflöd, och på

Digitized by Google

andra ädla Stenar och nyttiga Stenarter är ej heller brist. Af Växter vankas här de skönaste Frugter i överflöd; hvaraf man vil nämna de läkraste såsom Ananas, Chirimoya och Mericasa; Förträffeliga Trän, som tjäna til Färgning och Snickar-arbete, finnas här ock, såsom Arabutan eller Brasilieträ, hvaraf Fernambuc är det finare slaget och Manchinell. Af Sädesarter växer här Mays förnämligast; af Örter och Droguer äro Cuca, Mahé och Qvinqvina berömde. Af Djur finnas några, som äro Landets egne, och ej träffas i de andra Världsdelarne, såsom Vigogna, och Gvanacos, hvilka äro af Camele slägtet, men bära Ull; utom andre slag. Lejon, Elefanter, och Näsehörningar finnas här aldeles icke. Boskap fans ej vid Europeernas ankomst, men är nu ganska talrik, samt har blivit vild. Foglar af de skönaste färger pryda Skogarne. Crocodiler, stora Ormar och giftiga Insecter träffas på många orter. Ägta Perlor fiskas här ävenväl, och på Fisk af hvarjehanda slag är stort överflöd. Oaktadt dessa Naturens förmåner är dock Landet ringa bebodt, så at Invånarnes antal ej kan stiga högre än til 30 Millioner. Desse bestå af mångfaldiga Nationer, som tala flera Huvudspråk; men ännu äro til en stor del okände. De talrikaste äro *Tapuyas*, *Topinambas*, *Guaranis*, *Chiriguanes* och *Araucanes*. Flästa delen af dessa Folkslag äro Hedningar. 2 Europeiska Nationer hava underkuvat största delen af Syd-America, nämligen Spaniorer och Portugiser. Bataverne och Fransoserne hava ock sökt upodla en liten del däraf.

Digitized by Google Man

Man kan beqvämligaſt indela Syd-America uti 7 Huvuddelar: nämligen *Guyana*, *Braſilien*, *Terra Firma*, *Peru*, *Paraguay*, *Chili* och *Patagonien*.

I. GUYANA.

Detta Land inneſlutes af Atlantiſka Hafvet, ſamt Strömarne Amazon, Negro och Orinoco. Storleken är ſom 2 gånger Sverge. Inre Delen är vacker och frugtbar, ſamt bebodd af talrika Indianſka Folkſlag. Spaniorer; Båtaver. Franſoſer och Portugiſer hava här anlagt Nybyggen, ſåledes kan man dela Landet i 4 delar: *Spanſka*; *Bataviſka*; *Franſka* och *Portugiſiſka Guyana*.

1:o. SPANSKA GUYANA inbegriper det Land, ſom är belägot längs utmed Orinono; men är af den Nationen ringa bebodd.

2:o. BATAVISKA GUYANA ſträcker ſig från Orinocos utlopp hela Sjökuſten utåt ända til Strömen Maroni. Landets förnämſta Producter äro Socker och Caffé, hvilka i myckenhet utföras, ſamt något Tobak, Gummi, Bomull, Hudar och Färgeträ. Det beſtår af 5 Provincer, nämligen: *Surinam*, ſom är den vigtigaſte, *Berbice*, *Demerary*, *Eſſequebo*, ſamt *Pottmaron*. Man märker:

Digitized by Google

Bahia de todos os Santos, *Os Ilheos*, *Porto Seguro*, *Espiritu Santo*, *Rio Janeiro*, *Saon Vicenté* och *Del Rey*. Men nufördtiden är denna Indelning upphäven och en annan fördelning gjord så at Landet nu består af 9 Höfdingdömen eller Provincer, nämligen *Para*, *Maranham*, *Pernambuco*, *Bahia*, *Goyas*, *Matogroso*, *Minas Geraes*, *Rio Janeiro* och *S. Paolo*.

1. PARA.

Detta Landskap ligger vid Havet på bägge sidor om Amazon Strömen. Där märkes:

1. PARA, Huvudstaden vid Strömen Tocantins utlopp i Havet, är stor och välbygd, samt en af de vigtigaste i Brasilien.

2. MARANHAM.

Denna Province är jämväl belägen vid Havet. Där märkes:

2. *Seara*, en Stad, vid Havet, med en god Hamn, som försvaras af en Fästning.

3. PERNAMBUCO.

Detta Landskap är också beläget vid Havet. Där märkes:

3. *Pernambuco* eler *Olinda*, en af de bästa Städer i Brasilien, ligger vid Havet, uti en så behagelig nägd, at Portugiserne kalla den samma Americas Paradis. Staden har en god Hamn och driver stark Handel, i synnerhet med Färnboks-Trän.

4. BAHIA.

Denna är även väl belägen vid Havet. Där märkes:

[4. SA-

Digitized by Google

4. SAON SALVADOR, eller ſom han även kallas *Cidade da Bahia*, en Stad, vid en ſtor vik af Havet, är ſtor, folkrik och vacker, ſamt rik genom ſin ſtarka handel. Han har fordom varit Huvudſtaden i Braſilien och Under-Konungens Reſidence, men är ännu Säte för Ärkebiſkopen och högſta Domſtolen uti braſilien.

5. *Sergipe*, en Stad vid Havet, är väl befäſt och har en god hamn.

6. *Porto Seguro*, en väl bebodd Stad, vid Havet, är väl befäſt och har den ſäkraſte Hamn i Braſilien.

5., 6. & 7. GOYAS, MATOGROSO, och MINAS GERAES äro belägne in i Landet. Uti dem finnes Guld och Diamanter.

8. RIO JANEIRO.

Denna Province är belägen vid Havet. Där märkes:

7 SAON SEBASTIAN, nu varande Huvudſtaden i Braſilien, ſamt Säte för Under-Konungen, är belägen vid Havet, ſtor och folkrik, väl befäſt och driver vigtig handel. Han kallas af Sjöfarande gemenligen *Rio Janeiro*, efter Provincens namn.

9. S. PAOLO.

Denna är jämväl belägen vid Havet. Där märkes.

8. *Santos*, en Stad liggande på en Ö uti en Hafsvik, med en Hamn.

Längre i Söder ligger den hos Sjöfarande bekanta ön *S. Cathrina*.

Digitized by Google

SPANSKA OMRÅDET.

Detta utgör hela Västra och större delen af Syd-America, sträckande sig ifrån Panamiska Edet ända til Cap Horn söder ut, och håller i vidd vid pass 85000 Qvadrat Mil. Emedan detta Land är så ganska vidsträckt, så äro ock Climatet och Producterne mycket olika. Här finnes nästan alla de Mineralier, Växter och Djur som om Syd-America i allmänhet nämndt är. En stor del af detta Land innehaves ännu af Urfödingarne, som ej låtit sig underkuva af Spanioterne, men många af dem hava dock blivit bragte under deras lydnad. Hela Landet består af 4 stora Landskap, nämligen *Terra Firma*, *Peru*, *Paraguay* och *Chili*. Hvad Politiska Författningen beträffar, så har Spanioren här inrättadt 3 Under-Konungadömen och 7 Audiencias eller Regerings-Collegier. Under-Konungarne residera uti Städerne *Bogota*, *Lima* och *Buenos Ayres*, och Audiencierna hava deras Säten i *Panama*, *Bogota*, *Qvito*, *Lima*, *Chuquisaca*, *Buneos Ayres och Sant Jago*. Folkmängden kan skattas till 20 Millioner. Religionen är överalt Katolsk i de Länder, som lyda under Spanska väldet, och til dess vård äro 3 ErkeBiskops- och 18 Biskopsstift anlagde.

3. TERRA FIRMA.

Detta Land utgör Nordligaste delen af Spanska Området i Syd-America, samt gränsar i Nor-

Digitized by Google

til

til Nord-America och Antilliſka Sjön, i Öſter til Guyana, i Söder til Peru och i Väſter til Stilla Hafvet. Deſs ſtorlek är ungefär ſom 2 gånger Frankrike. De ſtörſta Strömar äro: *Orinoco*, ſom ſkiljer Landet från Guyana, ſamt *Madalena*. Climatet i detta Land är ganſka hett, och vore det ännu mer om ej Luften ſom oftaſt upfriſkades af Nordanvädret och de långvariga regnſkurarna ſom här falla. Marken är frugtbar på Mays och allahanda läckra Frugter. Här finnas ock ſköna Betesmarker, många ſlags koſtbara Trän, ſåſom Tamarind, Palm, Machinell, Guajak och Ebenholts, många Guld och Silvergruvor, ſamt Guldſand uti Strömarne, ävenväl ägta Perlor. Landet fördelas mellan 2 Audiencer, nämligen *Panama* och *Santa Fé*; och innefattar 17 Landſkap, nämligen: *Panama*, *Darien*, *Biruqueta*, *Choco*, *Carthagena*, *S. Martha*, *Maracapana*, *Cumana*, *Paria*, *Merida*, *Antioquia*, *Bogota*, *S. Juan*, *Popayan* och *Cayau*. De 3 förſta af deſſa Provincer kallas i egentligt begrep *Terra Firma*.

1. PANAMA.

Denna Province utgör det Edet, ſom ſammanbinder Norra och Södra America, hvilket på det ſmalaſte ſtället är 5 mil bredt. Man märker:

1. PANAMA, Provincens Huvudſtad, vid en anſenlig vik af Stilla Hafvet, är anſenlig, folkrik och vacker, Säte för en Audiencia, ſamt medelpuncten för Handeln mellan Spanien och Peru. Uti Hafsviken härſtädes fiſkas ſköna ägta Perlor.

Digitized by Google

2. *Portobelo*, en Stad vid Antilliſka Sjön med en förträffelig Hamn, hvareſt Spanſka Gallionerne, ſom föra varor til America, årligen anlända. Då hålles här en marknad i 15 dygn, under hvilken tid flera hundrade Mulåsnor, laſtade med Guld och Silver, hitkomma från Panama, för hvilket alt Europeiſka varor uphandlas. Luften är härſtädes ganſka oſund.

2. DARIEN.

Denna Province innefattar även en del af Panamiſka Edet, men hvilket här är långt bredare än i föregående Province. Här finnas rika Guld Bergverk.

3. BIRUQUETA.

Detta är et litet Landſkap vid ſtilla Havet.

4. CHOCO.

Denna Province är belägen mellan Darien och Popayan, ſamt har även givande Guld-Bergverk.

5. CARTHAGENA.

Denna Province är belägen vid Antilliſka Sjön. Han bär Mays och Ris til öfverflöd, ſamt frambringar även en myckenhet läckra Frukter, Bomull, Balſam och Cacao, ſamt ligger ganſka bequämt til Handel. Man märker:

3. CARTHAGENA, Landſkapets Hufvudſtad, vid Havet, är en af de ſtörſta, rikaſte och folkrikaſte Städer i Spanſka America, väl befäſt, har en ſkön Hamn och driver ſtark Handel. Här är ock et Univerſitet.

6. MARTHA.

Detta Landſkap ligger ävenväl vid Havet, Öſter om den förra, ſamt har Guldgruvor, Ädla

Digitized by Google

la Stenar och Perlor. Här finnes ävenväl mycket Salt.

7. MARACAIBO.

Denna Province ſtöter ock til Havet, och är belägen omkring en anſenlig Hafsvik *Maracaibo* kallad. Marken är god och frugtbar, ſamt giver 2 Skördar om året. Här födes även mycket Boſkap och Får. Man märker:

4. *Maracaibo*, en god Handelsſtad, vid Sundet, ſom ſammanbinder Hafsviken af ſamma namn vid Havet.

8. CARACAS.

Denna Province ligger ockſå vid Havet. Förnämſta Producten är förträffelig Cacao. Här driva Engelsmän och Bataver en ſtark Lurendrägeri-handel. Man märker:

5. *S. Leon* med tilnamnet *de Caracas*, Hufvudſtaden, et ſtycke från Havet, är anſenlig och väl bebodd, ſamt en god Handelsort.

9. MARACAPANA.

Denna Province ligger jämväl vid Havet, och är icke ſtor.

10. CUMANA.

Denna Province ligger ävenväl vid Havet. Producterne beſtå förnämligaſt i Sockèr, Tobak, Gummi och Ägta Perlor. Man märker:

6. *Cumana*, Landets Huvudſtad, vid Havet, är väl befäſt och driver god handel.

11. PARIA.

Denna Province ligger ock vid Havet, och gränſar til Orinoco-Strömen, ſamt har ej något märkvärdigt.

12.

Digitized by Google

12. & 13. MERIDA och ANTIOQUIA.

Äro 2 Provincer, som ligga up i Landet. Deras förnämsta Product är Guld.

14. BOGOTA.

Denna Province är ävenväl belägen up i Landet, samt är ganska stor. Climatet är här ej så hett som i de föregående Landskapen. Förnämsta Productерne äro Guld och Silver, samt Smaragder. Säd och skönt bete finnes til överflöd, samt även Guayak, Gummi, Balsam, åtskilliga Medicinal-växter och andra vigtiga Handelsvaror. Man märker:

7. BOGOTA, eller med sit långa nam *Santa Fé, de Bogota*, Huvudstaden i denna Province, och hela Terra Firma, är stor, folkrik och välbygd, Residence för Under-Konungen, samt Säte för en Audiencia, en Erkebiskop och et Universitet.

15. S. JUAN.

Denna Province ligger i öster om den sistnämde samt sträcker sig til Orinoco. Han är den största af alla Provincer i Terra Firma. Landet består til större delen af stora Slättmarker.

16. POPAYAN.

Denna Province ligger vid Stilla Havet, Landet är til största delen högt, och Luften är här kallare än i de andre Landskapen. Han bär i ymnighet Säd, och har sköna Betesmarker; men förnämsta Rikedomen består uti Guld, som här finnes i myckenhet. Man märker:

8. *Po-*

Digitized by Google

8. *Popayan*, Landskapets Huvudstad, belägen i Bergstracten, på en vacker Slätt, är en af de folkrikaste i Terra Firma, samt Nederlagsort för en stor del af de varor, som föras från Peru til Carthagena.

17. CAGUAN.

Denna Province ligger i öster om den sistnämde, samt bebos föga af Spaniorer.

Bihang til Terra Firma.

Om Öarne SOTTOVÉNTO.

De anseenligaste af dem äro: TRINIDAD, hvilken är af samma storlek som Corsica, samt bär Mays, Socker och Tobak; och MARGARITA, af samma vidd som Gottland; hon är bekant för det sköna Perlefiskeri här idkas. Desse tilhöra Spanioren.

Följande 3 är Holländaren ägare til; nämligen CURAZAO, den största af dem, til vidd dubbelt så stor som Bornholm, är af naturen ofrugtbar, och dess förnämsta Product är Salt, men är dock ganska vigtig, för den starka Lurendrägerihandel, som därifrån drives med Spanioren. De öfrige 2, *Bonair* och *Aruba*, äro af ringa betydenhet.

Digitized by Google

4. PERU.

Detta Land gränsar i Norr til Terra Firma, i Öster til Brasilien, i Söder til Paraguay och Chili, samt i Väster til Stilla Hafvet. Det håller i vidd 25000 Qvadrat Mil, och är således något större än 3 gånger Sverige. Climatet är här i allmänhet mätteligen varmt, ehuru Landet är belägget uti det heta Luftstreket, och hvilket härrörer deraf, at den stora och höga *Andiska Bergsryggen* stryker genom hela Landet, från Norr til Söder, och hvaraf de högsta Bergen äro med en beständig Snö betäckte, som underhålla en angenäm svalka. Uti största delen af Sjökusten ifrån Viken Guayaquil ända ned til 20 graden af Södra Latituden regnar det nästan aldrig, och man hör där aldrig Åskan, ej heller är man utsatt för Stormväder. De största Strömar äro *Maragnon* och *Apurimac*; hvilken sednare väl efter antagen mening anses falla i den förre, men är dock mycket längre, samt vid bägges sammanlopp både bredare och djupare, och således utgör rätta Huvudströmen. Den stora Elven *Madeira* tager här och sit ursprung, under namnet *Parapiti*. Af Sjöar är *Titicaca* den största. På intet ställe på Jordklotet finnas så höga Berg som i detta Land, deraf är *Chimborasso* i synnerhet namnkunnigt, såsom det högsta af alla man ännu känner, dernäst *Cotopaxi* och *Pichinca*, alla 3 omkring en half Mil i lodrätt högd öfver Hafsbrynet.

Sjökusten är nog sandaktig och ofrugtbar, men in i Landet är marken en af de härligaste, samt bär Mays och de skönaste Frugter til öfverflöd,

Digitized by Google

flöd, såsom Chirimoya, hvilken äe en af de delikataste som finnas, Granadilla, Frutilla, Perlikor, Apricoser, Nectariner, m. m. Kostbara Medicinal-växter, såsom Balsam, Sarsaparilla och Qvinqvina; Örterne Cuca och Maté, hvilka af Landets inbyggare brukas såsom Thé; de kostbara Trädslagen Ebenholtz, Guayac med flera. I Södra delen af Landet finnes Silver i stor myckenhet. Oaktadt dessa förmoner är Landet mycket besvärad af Jordbäfningar och har åtskilliga eldsprutande Berg. Peru utgjorde före Spaniörernes ankomst et mägtigt Rike, som regerades af sina egna Konungar, kallade Yncas. Men år 1533 intogo Spaniörerne hela Landet och utrotade den Kongliga Slägten, så at endast några få Afkomlingar däraf ännu finnas. Den Östra Delen af detta Land bebos af många Folkslag, som ej ännu erkändt Spanska Öfverväldet, samt även til en del äro okände til namnet. Peru indelas i 3 Huvuddelar, hvaraf hvardera utgör en Audiencia, nämligen *Qvito*, *Lima* och *Los Charcas*.

1. Audiencia de QVITO.

Detta Land ligger Nordligast af de 3, under och närmast intil Equatorn. Vid Sjökusten är det nog varmt, men längre up i Landet, vid Bergstracten, är det en lycklig blandning af köld och varme, så at man där njuter en beständig Vår, Sommar och Höst, emedan man på samma Träd ser Blommor, Kart och mogen Frugt, samt på Fälten nyss upkommen, i ax gående och mogen Säd. Landet lyder under Vice-Konungen i Bogota, samt delas i flere smärre Landskap. Man märker: 1. Qvi-

1. QVITO, Höfdingdömets Huvudſtad, vid Foten af Berget Pichinca, på ojämn grund, är näſt Lima den folkrikaſte Stad i Peru, och den vigtigaſte Manufactur-Stad i hela Spanſka America. Han är ock Säte för en Audiencia.

2. *Guayaquil*, en Stad vid Havet, är anſenlig och folkrik, ſamt näſt Lima den vigtigaſte Sjöſtad i hela Peru. Han är Nederlags-ort för de varor, ſom ſändas mellan Lima och Panama, och driver ſtark handel.

3. *Cuenza*, en Stad Söder ut i Landet, i Bergstracten, är näſt de bägge föregående den vigtigaſte i denna Audiencia.

5. Audiencia de LIMA.

Detta Land är det ſtörſta och vigtigaſte af de 3. Climatet och Marken är mycket olika; ty på ſomliga orter är hettan ganſka ſtark, och uti Nägden af Lima tempererad värme. Vid Sjökuſten faller hvarken något Rägn, ej heller vet man där af Åſka eller Ljungeld; men förſkräckeliga Jordbäfningar hända här ofta. Landets förnämſta Producter beſtå uti förträffeligt Socker, och de ſkönaſte Oliver, ſom kunna finnas. Här finnas ävenväl läckra Vindruvor. Man märker:

4. LIMA, Huvudſtaden i Peru, och Reſidence för Under-Konungen därſtädes, ſamt Säte för en Erkebiſkop, en Audiencia och et Univerſitet. Denna Stad blef år 1746 af en Jordbäfning näſtan aldeles förſtörd; men före den tiden var han den ſtörſta, folkrikaſte och vackraſte i hela Syd-America; ſamt dref ävenväl en ſtark och vidſträckt handel. Han upbygges nu

Digitized by Google

nu ånyo efter hand. Hamnen til denna Stad beskyddas af en Fästning, kallad *Callao*.

5. *Truxillo*, en Stad vid Havet, är näst Lima den bästa Sjöstad i denna Audiencia.

6. *Guamanga*, en af de bästa Städer i detta Land, har et Universitet.

7. Cuzco, en stor Stad långt in i Landet, är mycket namnkunnig, emedan han har varit de fordne Peruvianske Konungarnes Residence. Då Spaniorerne bemägtigade sig denna Stad funno de härstädes omätteliga Rikedomar.

8. *Arequipa*, en af de största och vigtigaste Städer i denna Audiencia, ligger ej långt från Ursprunget af Elven Apurimac.

3. Audiencia de LOS CHARCAS.

Detta Land är ej långt ifrån så stort som föregående Audiencia; men det är mera bergaktigt, samt har åvenväl åtskilliga Öknar; och är derföre ej så väl bebodt som den förre. De Producter, som i synnerhet göra detta Land berömdt äro Guld och Silver, hvaraf det senare finnes i största mycken het. Åtskilliga fria Indianska Nationer finnas i detta Höfdingdöme, hvaraf de ansenligaste heta *Chiriguanes*, *Chiquitos*, *Moxos* och *Mauracicas*. Man märker:

9. CHUQUISACA, eller *La Plata*, Huvudstaden i detta Höfdingdöme, är belägen i Bergstrakten, rik och väl bebodd, Säte för en Audiencia, en Ärkebiskop och et Universitet.

10. *Potosi*, en stor och folkrik Stad, belägen uti en ofrugtbar nägd, vid et Berg, som för sina rika Silvergruvor är över hela Europa berömdt.

Såsom Bihang til Peru kunna räknas:

Öarne GALLAPAGOS, hvilka äro belägne under Equatorn, circa 50 mil från Landet. De äro 12 til antalet. Deras förnämsta product är Sköldpaddor, som i ymnighet fångas vid Stränderne.

5. PARAGUAY.

Detta Land har sit namn af den stora Strömen Paraguay, omkring hvilken det på bägge sidor är beläget. Det gränsar i Norr til Peru och Brasilien, i Öster äfvenväl til Brasilien, i Söder til Brasilianska Hafvet, samt i Väster til Chili. Det håller i vidd vid pass 30000 Qvadrat mil, eller mer än 4 gånger Sverge. De största Strömar äro *Paraguay*, *Parana* och *Urugnay*, hvilka bägge sidsta falla uti den första. Ifrån Urugnays inlopp i Paraguay får denne namnet *Rio de la Plata*, ända til Hafvet, samt utfaller deruti med en öppning af 15 mils bredd.

Luften uti detta Land är mild och hälsosam, och Marken frugtbar på Säd, Frugt, Bomull och Socker. Det har öfverflöd på präktiga betesmarker, och en mycken het Boskap födes här. Bland Trän förtjänar i synnerhet Caa, som vanligen men orätt kallas Paraguays Örten, at nämnas, emedan den Löf brukas här i Landet och Peru såsom Thé, hvilket har en närande kraft och förträffeliga egenskaper; Den drick som deraf tilredes kallas Mate. Skogarne äro fulle af flerahanda vilda Djur, och däribland åtskillige af Tiger-Slägtet.

Para-

Digitized by Google

Paraguay utgör et Ståthållerskap, som styres af en Under-Konung och indelas i 11 Provincer, nämligen *Chiquito*, *Chaco*, *Yapizlaga*, *Cuyo*, *Rio de la Plata*, *Egentliga Paraguay*, *Guayra*, *Parana* och *Uruguay*, däraf de 7 förre ligga på högra sidan om Strömen Paraguay och de 4 sednare på den vänstra.

1. CHIQUITO.

Denna Provinee ligger nordligast af dem alla, samt har sit namn af den stridbara Nationen Chiquitos, hvilken här har sit hemvist.

2. CHACO.

Denna Provinee han en frugtbar Mark. Landet bebös til större delen af flera sjelfständiga Indianska Folkslag, hvaraf *Zamucos* och *Guaycurus* äro de talrikaste.

3. YAPIZLAGA.

Denna Provinee ligger i Söder om den sistnämde, och har ej något märkvärdigt.

4. TUCUMAN.

Detta Landskap är störst af alla i Paraguay. Det har härliga Betesmarker, hvareft man föder en myckenhet Boskap; Säd och Bomull finnes ock här i ymnighet. Man märker:

2. *Salta*, Provincens Hufvudstad, och Säte för dess Guvernör.

5. CORDOVA.

Denna Provinee ligger i Söder om den sistnämde, och har merendels samma samma slags Producter.

Digitized by Google

6. CUYO.

Denna Province ligger mellan den nyfnämde och Chili. Här finnes Guld och Koppar.

7. RIO De La PLATA.

Denna Province har fit namn af Strömen La Plata, vid hvilken den är belägen. Landet är flätt, och har de fkönafte Betesmarker, hvareft vild Boskap i ftor myckenhet finner fin föda. Deffe jagas och fällas, til ftörre delen för Hudens och Talgens fkull, ty Köttet låtar man merendels ligga qvar. Man märker:

1. BUENOS AYRES, Huvudftaden i denna Province och hela Paraguay, på högra fidan af Plata-Strömen, är anfenlig och folkrik, famt Säte för en Under-Konung och en Audiencia.

8. Egenteliga PARAGUAY.

Detta Landfkap är beläget medan Strömarne Paraguay och Parana. Det är et frugtbart Land, af Strömar väl vatnadt. Man märker:

3. *Affumcion*, Huvudftaden, belägen vid Strömen Paraguay, är ej mycket ftor, men dock Säte för Guvernören över denna Province.

9. GVAYRA.

Detta Land ligger vid öfra Delen af Strömarne Parana och Uruguay, famt har åtfkilliga Misfioner, hvareft Urfödingarne blivit famlade och omvände til Chriftna Läran.

10. PARANA.

Denna Province är belägen omkring Strömen Parana, vid deffs nedra del, hvaraf den har

Digitized by Google

fit

ſit namn. Detta är et frugtbart Land. Här är en del af de Misſioner belägne, ſom Jeſuiterne anlagt at omvända Hedningar.

11. URUGUAY.

Denna Province är belägen på bägge ſidor om Elven af ſamma namn, ſamt ſtöter även til Braſilien, och Rio de la Plata. Detta Land är ſtort och vidſträckt, ſamt et af de härligaſte i America. Det njuter en måttelig värma och köld, är til ſtörre delen ſlätt, ſamt frugtbart på alt det ſom hörer til Livets beqvämlighet och förnöjelſe. Det är i ſynnerhet namnkunnigt för de Misſioner Jeſuiterne härſtädes anlagt, til Hedningarnas omvändelſe, ſom haft en önſkad framgång, ſå, at vid år 1770, funnos här af Urfödingar ända til 120,000 Chriſtna hushåll. Den Nation, ſom varit benägnaſt at antaga Chriſtna Läran, och tillika de manſtarkaſte af alla Urfödingar kallas *Guaranis*. Man märker:

4. *Montevideo*, en reguliert bygd Stad, vid Rio de la Plata, har en förträffelig hamn.

6. CHILI.

Detta Land ligger i Söder om Peru ſamt utgör en anſenlig Sjökuſt vid Stilla Havet, af lika ſtorlek med Frankrike. Den ſtora Andiſka Bergsryggen ſtryker längs utmed hela Öſtra gränſen af Landet, til 20 a 30 mils afſtånd; och af de Berg ſom höra til denſamma, äro flere eldſpru-

Digitized by Google

tande. Luften är här hälsosam och Climatet angenämt. Marken är frugtbar uti Dalarne, hvareft Luften är varm, samt bär åtskillig slags Säd, såsom Mays, Korn och Vete; det sidsta Sädesslaget växer kär i ymnighet, och af synnerlig godhet. På allehanda Frukter och Vin är ock ingen brist. Mycken Boskap födes här ock, och Fåren äro i synnerhet stora. Men Landets förnämsta rikedom består uti Guld, som här fås uti myckenhet. Här finnas ock sköna Koppargruvor, samt något Silver. Spanioerne äro ej ägare til hela Landet, ty flera Nationer af Ursprungingarne äro ännu sjelfständige, hvaribland *Araucanerne* äro de mägtigaste. Chili utgör et Ståthållerskap som ej lyder under Vice-Konungen i Peru, samt indelas uti 14 Provincer, hvaraf *Copiapo* är den största. Man märker:

1. SANT YAGO, Huvudstaden är belägen uti en ganska behaglig nägd, näftan midt i Landet; samt reguliert anlagd. Han är Säte för Ståthållaren och en Kongl. Audiencia.

2. *Valparaiso*, en Stad vid Havet, hvilken af alla Sjöstäder i detta Land är den vigtigaste. Han driver god Handel med Lima.

3. CHILOE, en ansenlig Ö ej långt ifrån fasta Landet, är litet större än Corsica. Hon utgör den Sydligaste Provincen af Chili.

4. *Juan Fernandez*, en liten Ö i Havet, 60 mil från Landet, är af Ansons Resa mycket bekant, och var då öde, samt en härlig förfriskningsort för Sjöfarande, men har i sednare tider blifvit bebodd af Spaniorer, som här anlagt en Fästning.

Digitized by Google

7. PA-

7. PATAGONIEN.

Detta Land utgör Sydligaſte delen af Syd-America. Det formerar en ſtor Halfö, ſom i norr gränſar til Chili och Paraguay och för öfrigt omgives af bägge Oceanerne. Storleken är ſom Sverge. Den ſtörſta Strömen heter *Cuſu-Leuvu*. De märkvärdigaſte Landtuddar äro *C. Blanco*, *Virgin*, *Victoria* och *Cap Horn*. Två Hafsſund äro i ſynnerhet namnkunnige, nämligen *Magellans* och *Le Maires Sund*.

Landet är mera ſlätt än bergaktigt, upfylt af kullar, med däremellan liggande Dalar. Deſſe Dalar äro rike på godt bete, hvarföre ock här näras talika Boſkapshjordar. Spanioerne bebo föga detta Land, utan det beſittes ännu til ſtörſta delen af Urfödingarne. Uti Haven utan för kuſten af detta Land äro belägne 3 Samlingar af Öar: nämligen *Poyus*, *Malouinſke* och *Magellans* Öarne.

1. Poyus Öarne ligga vid väſtra kuſten. Den ſtörſta af dem är *Madre di Dios*, något ſtörre än Gottland.

2. Malouinske Öarne, ſom af Engelsmännerne kallas *Falklands Öarne*, ligga utanför Öſtra kuſten, 40 mil derifrån. De beſtå af 2 ſtora och en myckenhet ſmärre, ſamt hava i nyaſte tider blifvit namnkunnige därigenom, at både Engelsmän och Franſoſer tagit dem i beſittning. De förre hava ſatt ſig ned på Väſtra ſidan, och de ſednare på den Öſtra, dock hava bägge Nationerne ſedermera cederat deras rättighet därtil åt Spanioren.

Digitized by Google

3. MAGELLANSKE Öarne, ligga Söder om Magellanſka Sundet, och kallades af Magellan *Eldslandet*, då han uptäckte dem: emedan han inbillade ſig, dem utgöra et faſt Land; men nu mera har man ſig bekant, at detta Land är, genom åtſkilliga Sund, delt uti en myckenhet Öar, hvaraf några äro ganſka anſenlige, ſamt uti ſtorlek gå up emot Sardinien och Corſica. Följande äro bekante: *Stateyland*, ſom förmedelſt Sundet Le Maire ſkiljes från de öfrige, och *Hermites Öar*, hvareſt den namnkunnige Landtudden *Cap Horn* är belägen, ſom utgör Sydligaſte Udden af America.

POLYNESIEN.

Denna Världsdel utgöres af en ganſka ſtor Ö, ſom för ſin ſtorlek ſkull med rätta får namn af faſt Land, ſamt en myckenhet ſtörre och ſmärre Öar, alleſamman belägne, dels mellan Indiſka och Stilla Haven, dels uti det ſednare Havet. Han håller i vidd, ſå vida man har ſig bekant, öfver 90,000 Qvadrat-mil, och är ſåledes en god del drygare än Europa.

De Haf ſom omgiva denna Världsdel äro nämde. Af Hafsvikar finnes en ganſka anſenlig, nämligen den *Carpentariſka*. De ſtörſta Strömar, ſom här finnas äro ännu obekante, äfven ſå väl ſom Inſjöar. Af Hafs-Sund äro följande märkvärdigaſt: *Straat Sunda*, ſom ſkiljer Ön Sumatra från Java; ſamt *Cooks* Sund, ſom

Digitized by Google

ſom delar nya Zeeland i 2 Delar. Stora Öar finnas här i myckenhet, emedan denna Världsdel ej beſtår af annat. Den anſenligaſte är *Ulimaroa*, hvilken, ſåſom nämdt är, utgör Huvudlandet i Polyneſien, och enſam är 3 gånger ſtörre än alla de öfrige tilſammans. De ſtörſte af de öfrige äro: *Borneo*, *Nya Guinea*, *Celebes*, *Java*, *Luzon*, *Mogindanao*, *Papua*, *Louisiada*, *Ihe Nomau* och *Tavai Ponammu*. Polyneſien är til ſtörſta delen belägen uti det heta Luftſtreket, til mindre delen uti det måtteliga, ſamt til någon del, men hvars ſtorlek ännu är obekant, uti det kalla. Luften är således härſtädes varm, ſamt Producterne rike och koſtbare. Här finnas de ſkönaſte Kryddor, hvaribland Muſkot och Nåjlikor intaga främſta rummet, jämväl Peppar, Sagu, Ingefära, Canel, Socker, Caffe, Cacao, m. m. en myckenhet läckra Frugter, ſåſom Ananas, Piſang, Pompelmus, Cocos, Rima eller Brödfrugten, med flere andre ſlag. Koſtbara Droguer ſåſom Campfer, Ambra, m. m. och förträfeliga Trän, ſåſom Sandal, Calembac, Blodträd, m. m. Af Djur finnes här en myckenhet Apor af flera ſlag, Vildſvin, Hjortar, Björnar, Bufflar, ſamt et Djur af Oposſi Slägtet kalladt Kanguro. Guld, Silver, Koppar, Tenn och Järn, ſamt Diamanter, träffas här ävenväl.

Här finnas ganſka många ſtörre och ſmärre Stater, ſamt flera Folkſlag, ſom ej hava ordentelig Regeringsform, men ſom til ſtörſta delen äro ännu obekante. Religionen är til ſtörſta delen hedniſk, doch hava Europeerne på flera ſtällen infördt den Chriſtna Läran och Aſiaterne den Mohamedanſka. Vetenſkaperne cultiveras något

Digitized by Google

uti de länder, där de Chriſtna äro rådande. På Manufacturer och Fabriker är i allmänhet brist, men Handelen är dock vigtig, i anſeende til de rika Producter denna Världsdel frambringar.

Polyneſien kan lämpeligen indelas uti 7 Huvuddelar: nämligen *Filippinſka öarne*, *Sundſke öarne*, *Krydd-öarne*, *Ulimarna*, *Nya Zeeland*, *De ſtröddе öarne i Stilla Havet*, ſamt *Södra Polar-Landet*.

I. FILIPPINSKE ÖARNE.

Deſſe Öar äro belägne uti Öſtra Oceanen uti Stilla Havet, Söder om Formoſa, Öſter om Serica, och Norr om Borneo, ſamt äro til antalet ganſka många, hvaraf en del äro til vidden mycket anſenlige; ſamteligen utgöra de vid pass 3000 Qvadrat mil. De äro i allmänhet ganſka frugtbare, och bära åtſkillig ſlags Säd, förnämligaſt Ris; och deras förnämſta Producter beſtå för öfrigt, uti Guld, Perlor, Honing, Vax, Canel, Cacao, Tobak, Ebenholz och andra kostbara Trän. Här finnes många ſlags vacra Foglar; Vildbråd och Fisk är i överflöd, och Boskap, Svin och Hästar födas här til ſtort antal. Uti Strömarne finnas Crocodiler och ſtora Sköldpaddor. Deſſe Öar bebos af 4 ſlags Folk: *Negrer*, Landets Urfödingar, *Malayer Sangeyer* och *Spaniorer*. Den ſiſta Nationen har underkuvat ſtörſta delen af deſſa Öar, och råder förnämligaſt om de Nordliga af dem. Spaniorerne hava omvändt en ſtor del af de gamle In-

Digitized by Google

nbyggarne til Christna Läran, så at de Christnas antal är här ganska stort. Desse Öar styras af en General Guvernör och en Kongl. Audiencia. Hä finnas 1 ErkeBiskops- och 3 Biskops-Stift. De störste af desse öar äro *Luzon* och *Magindanao*. Hela Samlingen kan bequämligen delas i 4 delar: nemligen 1. *Luzon*, med kringliggande smärre Öar. 2. *Bisayiske Öarne*. 3. *Magindanao*, med kringliggande smärre, och 4. *Paragoa*, med däromkring liggande Öar.

1. LUZON.

Denna Ö är störst af dem alla, håller i vidd 1070 Qvadrat mil, eller så mycket som Irland och Sicilien tilsamman. De förnämsta Producterne äro skönt Ris, läckra Frugter, Bomull, Vax, Indigo, Canel, Bezoar, Ebenholz och Färgträd. Uti Skogarne finnas Bufflar, Hjortar och Vildsvin. På Boskap är ock godt förråd. Man märker:

1. MANILLA, Huvudstaden på denna Ö, belägen vid en stor Hafsvik, är ansenlig och folkrik, Residence för General-Guvernören öfver samtelige Filippinerne, samt Säte för en Kongl. Audiencia och en Erkebiskop. Denna Stad har en god hamn, samt driver en god Handel på Acapulco i Nord-America.

2. *Nueva Segovia*, belägen på Norra kusten af Ön, samt

3. *Nueva Caceres*, som ligger på Syd-östra Kusten, äro Städer med Biskops-Säten.

Af de Öar, som ligga omkring Luzon, är *Mindoro* störst, til vidd som Corsica.

Digitized by Google

2. BISAYISKE ÖARNE.

Deſſe äro belägne uti Farvatnet, mellan Luzon och Magindanao. De anſenligaſte af dem äro: *Samar* och *Leyte*, hvardera halfannan gång ſå ſtor ſom Corſica. Den förra hålles före at vara den behageligaſte af alla Filippinſke öar; *Bojol*, något ſtörre än Gottland; *Zebu*, til vidd ſom Siäland, hvarpå finnes en Stad af ſamma namn, däreſt Biſkopen öfver Biſayiſke Öarne har ſit Säte; *Buglas*, ſtor ſom Corſica; *Panay*, något mindre än den föregående, och *Masbate*, af ſamma vidd ſom Gottland.

3. MAGINDANAO.

Denna Ö är ganſka anſenlig, til vidd något mindre ån Irland. Hon är mycket bergaktig, och man finner här Guld i tämelig mängd. Marken är fet och frugtbar, ſamt bär Ris, Ananas, Piſang, Pomerancer, Citroner och andra Frugter, ſamt ſkön Canel. Inbyggarne hava afſkuddat ſig det Spanſka Oket, och ſtyras flera Furſtar, ſamt äro til ſtörre delen Mahamedaner. Man märker:

4. *Magindanao*, den bäſta Staden på denna Ö, ſamt Reſidence för den mägtigaſte Furſten, ſom förer titul af Sultan, ligger på Södra Kuſten af Ön vid en ſtor Hafsvik.

Mellan denna Ö och Borneo är en liten Ö vid namn *Sjolo* belägen, hvilken väl ej är ſtort ſtörre än Åland; dock märkvärdig derföre, at i nyare tider här regerat en Furſte, hvilken ſom en annan Kejſar *Peter* farit omkring, at lära ſig konſten at regera, ſamt at inhämta

Digitized by Google

Ve-

Vetenskaper och Konster, dem han sedan meddelt sit Folk, hvilket derigenom blivit så mägtigt, at det underkuvat alla näistgränsande små Öar, samt även hela Norra kusten af Borneo.

4. PARAGOA.

Denna Ö ligger västligast af Filippinerne, samt är i storlek den tredje af dem, til vidd ungefär som Sardinien. Hon är bergaktig, samt ej så frugtbar som de andre öarne. Inbyggarne hava afskuddat det Spanska Oket.

Mellan denna Ö och Borneo, är en liten Ö vid namn *Balambanga* belägen, hvilken är märkvärdig derföre, at Engelsmännerne i nyare tider tagit den i besittning, och anlagt en Fästning härstädes.

2. SUNDISKE ÖARNE.

Desse Öar äro belägne vid det namnkunniga Sundet Straat Sunda, hvaraf de ock fått sit namn. Luften är härstädes het, emedan desse Öar ligga omkring Eqvatorn. Hettan är dock mindre häftig än hon i anseende til deras belägenhet borde vara, emedan det myckna regnet här faller, och de starka Vindarne som här blåsa, modererar dess kraft. Luften är eljest osund för Utländningar. Desse öars gamla Inbyggare äro svarta; de andre, som kallas Malayer äro främlingar; men desse hava intagit Sjökusterne, samt drivit de förre til det inre af Landet. Malayerne äro mera policerade, de hava til en stor del antagit Mohamedanska Läran, styras af Furstar, som de kalla Sultaner, och handla villigt

Digitized by Google

med

med andra Nationer. Hvad deſſe Öars Producter beträffar, ſå finnes här af Sädesarter förnämligaſt Ris, ſamt en myckenhet ſköna Frugter och allehanda Specerier, ſåſom Canel, Peppar, Ingefära; flerahanda Djur, ſåſom Vildſvin, Hjortar, Eleſanter, Apor, m. fl. Här finnns även Guld, Koppar och Ädelſtenar. Man kan afdela de Sundiſke Öarne uti 4 Delar, nämligen *Borneo*, *Celebes*, *Java*, ſamt *Sandals Öarne*.

1. BORNEO.

Denna Ö är näſt Ulimaroa den ſtörſta ſom finnes på Jordklotet, ty hon håller i vidd vid pass 6000 Qvadrat mil, eller lika med Sverge. Den ſtörſta Strömen heter *Banjar*. Öns Producter beſtå förnämligaſt uti Ris, allehanda Frugter, Socker, Peppar, Vax, Caſſia, Canel, Maſtix, *Benjoin*, allehanda Färgeſtofter, men framför alt en den bäſta Campfer ſom finnes; Guld och Diamantar. Uti Skogarne finnas Vildſvin, Hjortar och flera andra Djur. Sjökuſten bebos af Folk af Malayiſkt urſprung, ſom äro fördeldte uti flera ſmå Stater, hvaraf Furſtendömerne *Borneo*, *Sambas* och *Banjarmaſſing* äro mägtigaſt. Inre delen af Landet innehaves af Landets äldſta Inbyggare, hvilka äro Negrer, ſamt kallas *Biayos*. Den Nordligaſte Kuſten af denna Ö tilhörer Engelsmannen, ſom nyligen förſkaffat ſig denſamma af Furſten på Sjolo, hvilken ock råder om et ſtycke Land på Borneos Norra Kuſt. Man märker:

1. *Borneo*, den anſenligaſte Staden på denna Ö, hvaraf hon ock har fått ſit namn, är belägen vid Havet, på Nord-väſtra Kuſten, ſamt Reſidence för en Furſte, ſom är mägtigaſt af alla Regenterne på denna Ö. 2. Su-

Digitized by Google

2. *Sucadana*, en god Handelsstad, på Sydvästra Kusten af Ön, vid Havet belägen.

3. *Banjarmassing*, Huvudstaden uti et Furstendöme af det namnet, ligger på Söd a Kusten, ej långt från den Elven Banjars utlopp i Havet.

2. CELEBES.

Denna Ö är ävenväl en af de största på Jordklotet, ty hon håller i vidd circa 1800 Qvadrat mil. Hon är ganska frugtbar, och bär til öfverflöd det som erfordras til Livets förnödenhet och förnöjelse. De förnämsta Producterne bestå uti Ris, läckra Frugter, såsom Pisang m. m., åtskilliga slags Specerier, samt kostbara Trän, såsom Cahembac och Sandal. Uti Skogarne finnes Buflar, Hjortar och Vildsvin, samt Apor i stor mycken het, men inga Elefanter, Lejon eller Tigrar. Sjökusten bebos här, så väl som på föregående Ö, af Malayer, och Holländarne äro ägare til den delen af ön, som ligger Norr om den stora Hafsviken Gunong Tellu. Åtskilliga små Furstar hava för öfrigt dek Landet mellan sig. Man märker:

Macassar, den ansenligaste Staden på denna Ö, ligger på dess Södra Kust vid Havet, och är Säte för den mägtigaste Furſten på Ön. Holländarne hava här anlagt en Fästning, til beskyda för deras handel.

Af de Öar som ligga omkring Celebes, äro *Buton* och *Sangir* ansenligaſt. Den förra är något mindre än Corſica, och den senare vid pass så stor som Gottland, samt tilhörer Holländaren.

Digitized by Google

3. JAVA.

Denna Ö är ävenväl en af de anſenligaſte, ty hon hålier i vidd vid paſs 1300 Qvadrat mil, eller inemot ſå mycket ſom England. Marken är här ganſka frugtbar, och bär i ſynnerhet Ris, Socker, Ingefära, Peppar, Caffe, Indigo, Benjoin och Bomull, ſamt flerehanda ſkön frugt och koſtbara Trän. Här finnes jemväl Guld, Silver och Koppar, ſamt Ädelſtenar. Ön beſtår af 3 Stater, nämligen *Holländſka Poſſeſſionen*, Sultan *Mataram*s *Rike*, ſom innefattar ſtörſta delen af Java, ſamt Furſtendömet *Bantam*. Hela Ön Java lyder dock under Hölländarnes Överherrſkap, ty de öfrige Regenterne töras ej företaga ſig något vigtigt utan de förras tilſtånd. Man märker:

1. BATAVIA, en Stad på Norra Kuſten af Java, vid Havet, är ej allenaſt den anſenligaſte på denna Ö, utan även den ſtörſta och anſenligaſte i hela Polyneſien, ſamt den vigtigaſte Handelsſtad uti hela Oſtindien. Han hörer til Holländarn, ſamt är Säte för deſs Oſtindiſka Compagniets Regering och General-Guvernör öfver deſs Beſittningar i Oſtindien.

2. *Bantam*, en anſenlig Stad vid Havet, ej långt från Straat Sunda, är Huvudorten uti Furſtendömet af det namnet, ſamt driver god Handel.

3. *Kartaſura*, en Stad på Södra Kuſten af Java, et ſlycke från Havet, är Reſidentet för Suſoſohunan-Mataram eller Konungen af Java.

Norr om Java, vid Öſtra ändan af denna Ö, ligger Ön *Madura*, hvilken är inemot ſå

ſtor

Digitized by Google

stor som Siäland; hon är ganska frugtbar och väl bebodd, samt styres af sin egen Furste, som är Vasall under Holländaren.

4. SANDALS ÖARNE.

Desse äro många til antalet, somlige af dem rätt ansenlige. Producterne bestå förnämligast uti Ris, Cacao, Socker, Peppar, Ingefära, Bomull, Sandelträ och andra kostbara Trän. Af Djur finnes Boskap, Bufflar, Getter, Svin och Hästar. Holländaren är Herre över alla dessa Öar, och har anlagt åtskilliga Fästningar på de vigtigaste at dem.

De största af dessa Öar äro följande: *Bali*, som ligger närmast til Java, til vidd något mindre än Corsica; *Lomboc*, stor som Siäland; *Sumbawa*, något större än Gottland; *Tsundana* eller Sandelbosc, samt *Flores*, hvardera mycket större än Corsica. Den förra är berömd för det mycknа Sandelträ där växer, och den sednare för sina välluktande Blomster. *Solor*, som väl är liten och ej större än Öland, men lämnar de kostbara Producter Sandelträ, Bezoar, Guld och Perlor. *Omba*, til vidd som Gottland.

Timor, är den största af dem alla, ty hon är i storlek drygare än Sardinien. Marken härstädes bär Säd, skön Frugt, Peppar, Ingefära, Socker och Sandelträ. Här finnes även Guld. Utom Holländarne, som på samma Ö anlagt några Fästningar, äga Portugiseren ännu här qvar et par små Fästningar, men hvilka stå under Holländsk Protection.

Digitized by Google

3. KRYDD-ÖARNE.

Med detta namn förſtås alla de Öar, ſom äro belägne öſter om Celebes och Timor, Söder om Equatorn, Norr om Ulimaroa, och ſträcka ſig ända til den 180 Meridian. I allmänhet äro deſſa Öar ganſka frugtbara, ſamt bära i myckenhet allahanda Ädel Frugt, ſåſom Ananas, Piſang, Manga, Rima eller Brödfrugten, Cocosnötter, med flera ſom man ej känner, men i ſynnerhet äro de berömde därföre, at ingenſtädes på Jordklotet finnas de dyrbaraſte Specerier i ſådant överflöd, ſom här, hvaraf man i ſynnerhet vil anföra Muſcot, Näjlikor och Sagu. På allehanda Djur, ſåſom vilda och tama Svin, Hjortar, Apor och flera andra är ingen briſt; ſköna Sköldpaddor och Perlor fiſkas här ävenväl; men ännu äro deſſe Öar ej fulleligen uptäckte, ſå at man ej noga känner alla deras rika Producter.

Deſſa öar kunna beqvämligen indelas i 4 Flockar, nämligen *Moluckiſke öarne*, *Papus öarne*, *Nya Guinea* och *Dampiers öar*.

1. MOLUCKISKE ÖARNE.

Deſſe äro ganſka frugtbare på allahanda Specerier, förnämligaſt Muſcot och Näjlikor. De hava väl ſina egna Regenter, men deſſe äro dock til ſtörre delen Holländſka Vaſaller. De ſtörſta och märkvärdigaſte af deſſe Öar äro följande:

1. HALEMAHERA, är den ſtörſta af dem alla; el vida nagot drygare än Sicilien. Hon är i ſyn-

Digitized by Google

i synnerhet frugtbar på Ris och Sagu, samt bär äfvenväl Muscot, men hvilkena krydda Holländarne ej tåla här få växa.

2. *Ternate.* Denna Ö är väl liten, ty hon är ej större än Bornholm, men dock märkvärdig, emedan hon styres af en Furste, hvilken är ganska mägtig; ty han råder desutom om Norra delen af Halemahera, nordligaste delen af Ön Celebes, Sangir, med flera kringliggande smärre, samt Ön Morotay, men är dock sjelf en Vasall under Holländaren.

3. *Tidor*, en annan Ö, mindre än den föregående, styres också af en tämeligen mägtig Furste, hvilken är Herre över Södra delen af Halemahera, men är så väl som den förre en Holländsk Vasall.

4. *Batsian*, en något större Ö än den förenämde, har sin egen Furste, som afskuddat Holländska öfverväldet och är ägare til Östra delen af Halemahera.

5. *Buro*, en Ö inemot så stor som Corsica, frambringar i synnerhet skön Ebenholz. Hon lyder under Holländaren.

6. CERAM, en ansenlig Ö, stor som Sardinien, är tillika med föregående Ö den enda af Molluckerne, hvarest Säd växer. Här finnes äfvenväl Muscot. Inbyggarne hava afskuddat Holländarnes öfvervälde.

7. *Amboina*, en liten Ö, stor som Bornholm, belägen Söder om Ceram, är ganska märkvärdig, emedan hon är den enda, hvarest Holländ-

darne anlagt Plantager af Näjlike Trän, emedan de ej tåla at denna krydda får planteras på något annat ſtälle.

8. *Banda*, en mindre Ö än den föregående, ligger Öſter om denſamma, och är även mycket namnkunnig, emedan hon ock är den enda ort, hvareſt Holländarne tillåta at Muſcot får planteras.

Af de öfrige Öar hörande til Moluckerne äro *Ubi* och *Timorlaut* anſenligaſt.

2. PAPUS-ÖARNE.

Deſſe Öar ligga i Öſter om Moluckerne. De äro ganſka frugtbare, ſamt bära i ſynnerhet ſå mycken Sagu, at Inbyggarne baka bröd däraf. Här växer även Muſcot-Trän, hvilka Holländarne ej kunnat utrota. Bernſten, ſtora Sköldpaddor och Paradis-Foglar, finnas här venväl. De anſenligaſte öar äro följande.

1. WAYGEUW, en anſenlig Ö, belägen under Eqvatorn, är något mindre än Corſica, och har åtſkilliga ſköna Hamnar.

2. SALAVATTY, är ungefär ſå ſtor ſom Öland, ſamt har ſin egen Regent.

3. MYSOL, eller Waigamma, är af ſamma ſtorlek ſom föregående Ö.

4. PAPUA, ligger väſtligaſt af deſſa Öar och ſkiljes från Nya Gvinea medelſt et Sund. Hon är ganſka anſenlig, något ſtörre än Irland. Å Norra Kuſten är Hamnen *Dory* belägen, hvareſt

Digitized by Google

hvareſt Engelsmännerne år 1775 hämtade Muſcot-plantor, dem de ſedan planterade på Ön Balambanga.

3. NYA GVINEA.

Denna Ö är en af de ſtörſta på Jordklotet; ty hon håller i vidd 4800 Qvadrat mil eller ſå mycket ſom två gånger Ön Britannien. Man känner här ej mer än Kuſterne; men där har man funnit marken vara ganſka frugtbar, ſamt bära flerahanda ſlags ſkön Frugt och Specerier. Inbyggarne äro ſvarta; de bruka at til prydnad ſticka et hål på Näsbroſken, för at däruti träda et ben af några tums längd.

Wid Södra kuſten af detta Land ligger en tämelig Ö kallad *Danville*, hvilken är litet mindre än Corſica.

4. DAMPIERS ÖAR.

Deſſe äro uptäckte af Sjömannen Dampier. De äro belägne i Öſter om nya Gvinea. Den ſtörſta af dem är *Louiſiada*, hvilken är något ſtörre än Irland. Utaf de öfrige Öarne äro *Dagoa* eller *Nya Britannien* ſamt *Nya Irland* anſenligaſte; Den förra är ſtor ſom Sicilien och den ſednare ſom Sardinien.

Men man har anledning at ſluta det deſſe 2 ſiſtnämde Öar äro delte i flera ſmärre, ty de äro ej ännu ſå noga underſökte, at icke de Hafsöpningar man tagit för Wikar kunna vara Sund. Man har ej underſökt mera än kuſterne, hvilka man til ſtörſta delen funnit ganſka frugtbara.

Digitized by Google

4. ULIMAROA.

Detta Land utgör en ganſka ſtor Ö, ſom för ſin ſtorlek ſkull bör räknas för FaſtLand, ty det håller i vidd omkring 70000 Qvadrat mil, eller ej långt ifrån ſå mycket ſom hela Europa. Det utgör den anſenligaſte delen af Polyneſien, och är enſamt mera än 3 gånger ſtörre än de öfrige bekante Öar i denna Världsdel. Men det är dock ganſka litet kändt, ty man har endaſt ſeglat förbi Kuſterne, ſamt här och där landſtigit. Ja, ännu återſtår en kuſt af 200 mil, ſom icke är underſökt. Wäſtra Delen af detta Land blef uptäckt vid början af förra Seculo, af Holländare, och kallades därföre *Nya Holland*, hvilket innefattar åtſkilliga ſmärre Landſtycken, hvaraf *Endraghts* Land är det märkvärdigaſte, emedan det ligger väſtligaſt af alla, ſamt ibland ſås i ſigte af Skeppen ſom ſegla til China. Norra Kuſten kallas *Arnhems* Land, hvilken ock uptäcktes vid ſamma tid ſom det föregående. Öſter om ſamma Land träffas en anſenlig Hafsvik kallad *Carpentariſka Viken*, hvaruti en tämeligen anſenlig Ö, kallad *Büſching* är belägen, hvilken är ſå ſtor ſom Corſica. Öſter om denna Vik ligger Landet *Carpentaria*, hvilket utgör en ſlags Halfö. Öſtra Kuſten af Ulimaroa är uptäckt i nyaſte tider af Engländaren Cook, hvilken kallade Landet *New Wales*.

Hvad detta ſtora Landets beſkaffenhet beträffar, ſå är derom föga at orda, emedan man, ſåſom förr nämdt är, endaſt här och där landſtigit, och ſåledes ej känner inre delen däraf. På åtſkilliga ſtällen har man funnit marken låg, ſand-

Digitized by Google

ſandaktig och ofrugtbar, men på andra orter har den varit högländt och ganſka bördig, förſedd med åtſkilliga ſlags ſtora Trän, nyttiga Örter, och andra ſköna Wäxter. Af det förſta ſlaget vil man nämna Gummiträdet, hvilket utſvettar et rödt Gummi, liknande Färgen Drakeblod, ſamt Palmträn af flera ſorter; utom mångfaldiga andra ſom äro obekante i Europa. Af Djur träffades här et beſynnerligit, kalladt Kanguro, ſom är ej ſlags Oposſum. Koſteliga Sköldpaddor, Oſtron, Hummer, Kräftor och Fiſk af mångahanda ſlag finnas här ock; och på allehanda Fogel, i ſynnerhet Sjö-Fogel är ingen briſt. Inbyggarne äro til färgen ſvartbrune. På väſtra Kuſten äro de ganſka vilde, men på den öſtra tyckas de vara något mera policerade. Uti hela Landet har man ei funnit någon ort, ſom liknade Stad eller By, utan endaſt ufliga Kojor, här och där ſtrödde. Inbyggarne föda beſtod mäſtadelen af Fiſk, Fogel, Yams-rötter och Frugt.

På Öſtra Kuſten är en Hafsvik kallad *Botaniſka Viken*, uti hvilken Nägd Engelsmännerne år 1788 anlagt et Nybygge. Denna Colonie beſtår til ſtörſta delen af Förbrytare af bägge könen, hvilka under upſigt af et antal fria Människor tilhållas at upodla Landet, ſamt få, då deras ſtrafftid til ända lupit, om de ſkickat ſig väl, af Regeringen Grundſtycken at bruka ſåſom Egendom, och därjämte underſtöd; åtſkillige af deſſe Förbrytare hava redan blivit frie och ſine egne Hushållare. De frie Perſoner, ſom här vilja bliva bofaſte, undfå litet mera Land. Coloniſterne äro redan ſå för ſig komne uti Åkerbruk, at de kunna bärga ſig med Spaanmål, utan at behöva tillita andra län-

Digitized by Google

der därom. Här äro anlagde 2 Städer; den ena vid Havet kallad *Sidney*, och den andra längre in i Landet benämd *Paramatta*.

Utanför nordöstra kusten af Ulimaroa ligga en myckenhet Öar, Holmar och klippor omgifne med Sandbankar, hvilka äro ganska farlige at nalkas. Uti dessa Tracter led den berömde Sjömannen *Cook* Skeppsbrott, då han undersökte kusten; och här han ock förmodeligen den skickliga Franske Sjömannen *Perouse* funnit sin undergång; hvilket man sluter däraf, at han vid sin afresa från Botaniska Viken, år 1788, tog kosan åt dessa nägder.

Sydvästra kusten af Ulimaroa har år 1791 å nyo blifvit besökt af Engelske Sjömannen *Vancouver*, hvilken fann Landet vara frugtbart.

Söder om Uliamaroa ligger en Ö kallad *Diemens Land*, som skiljes från den förra medelst et Sund. Dess storlek är ungefär som Irland.

5. NYA ZEELAND.

Detta Land är beläget i Sydost från Ulimaroa Det består af 2 stora Öar, som äro skilde från hvarannan medelst et Sund, kalladt *Cooks* Sund. Den ena af dem, som ligger Norr ut, kallas *Ihe Noman*; hon är något större än Irland, och den andra, som ligger Söder ut, heter *Tavai Ponammu*; dess vidd, är lika med Englands.

Den

Digitized by Google

Den förra Ön njuter et mildt Climat, är af Strömar väl vatnad och har en frugtbar Mark. Här funnos få äteliga Frugter, men en myckenhet obekanta Örter; af Rötter träffades Yams och skröna Potäter. Skogarne bestå af raka Trän, tjänliga til all slags Byggnad och även til Masteträn. Bland dessa Trän finnes jämväl Palmträn. Af Örter växer här en, som är ganska märkvärdig; ty deraf tilvärka Inbyggarne Tåg, Nät och annan Spånad, som i styrka vida överträffar Lin och Hampa. Fyrfotade Djur och Foglar funnos ej i myckenhet, men på Fisk var desto större överflöd. Inbyggarne äro ganska grymme, så at de även äta Människokjött. En stor del af dem styres af en Regent, och andre formera många små Societeer.

Den sednare Ön eller Tavay Ponammu är mera kall, merendels bergaktig, och mindre bebodd än den förra. På de ställen man hamnade fann man Fisk och Sjöfogel til överflöd. Inbyggarne äro här även så barbariske som på Ihe Nomau. Ny-Zeeländska Språket är en Mundart af Taitiskan. Den märkvärdigaste Orten är:

Charlottes Sound, en Fjärd med Hamn, hvarest Engelsmännerne flera gånger förfriskat sig. Han ligger vid inloppet af Cooks Sund.

6. DE STRÖDDE ÖARNE.

Under detta namn begripas alla de öfrige Öar i Söderhavet, som ej äro förde under någon af de föregående Huvuddelarne af Polynesien. De lig-

Digitized by Google

ligga vidt och bredt ſpridde i Stilla Havet, dels Norr om Equatorn, dels Söder om den ſamma, ſamt beſtå af flera Flockar. Norr om Eqvatorn äro följande Flockar belägne: De *Ladroniſke*, *Palaos*, *Carolinſke*, *Mulgraves* och *Cooks-öarne*. Söder om Eqvatorn finnes följande Skärgårdar: *Salomoniſke öarne*, *Nya Hebriderne*, *Wänſkaps*, *Sjömans*, *Societets* och *Mendocinſke öarne* ſamt *Den farliga Skärgården*, utom åtſkillige Öar, ſom äro långt ſkilde från de nämde Flockarne. Ingen af deſſa Öar är myeket anſenlig. De ſtörſte äro föga drygare än Corſica i vidd.

ÖARNE NORR OM EQVTORN.

Deſſe beſtå af de 5 förutnämde Skärgårdar.

1. LADRONISKE ÖARNE.

Deſſe ligga öſter om Filippinerne, til 200 mils afſtånd, ſamt beſtå af vid pass 20 Öar belägne under näſtan ſamma Meridian. De äro frugtbara och bära Cocosnötter, Lemoner, Pomeranſer med flera andra Frugter, däribland även Rima eller Brödfrugten. De tilhöra Spanioren, ſom utrotat Urfödingarne på åtſkillige af dem.

De märkvärdigaſte Öar äro: GVAM den ſtörſta af dem, til vidd ſom Öland, är orten hvareſt Guvernören har ſit Säte, ſamt *Tinian*, en vacker ö, bekant af Anſons Reſa.

2. PALAOS ÖARNE.

Deſſe ligga i Sydöſt om Filippinerne. De äro 15 å 16 til antalet, ſamteligen ſmå. Den ſtörſta ön heter *Kurura*; den är inemot ſå ſtor ſom Bornholm.

Digitized by Google

3. CAROLINSKE ÖARNE.

Desse ligga Söder om Ladronerne och äro ganska många til antalet. Öarne i denna Skärgård indelas i 5 Provincer, som hvardere styres af en Furste.

De störste öar heta *Tap* och *Hogoleu*, den förre af samma vidd som Öland och den sednare som Gottland. Inbyggarnes föda består uti Frugt, allehanda Rötter och Fisk, ty Säd finnes ej här, icke eller fyrfotade Djur.

4. MULGRAVES ÖARNE.

Denne Skärgård ligger i öster om de förenämde öarne. Den består af circa 30 à 40 Öar, samteligen små. De blevo uptäckte år 1788 af Engelsmän.

5. COOKS ÖARNE

Desse äro belägne öster om Ladronerne, til 300 mils afstånd, samt äro 13 til antalet. De äro uptäckte år 1778 af den berömde Sjömannen Cook, samt bära med rätta namn efter honom, emedan han i denna Skärgård slöt sin Lefnad. På somlige Cartor kallas de Sandwichs Öar. De äro ganska frugtbare och välbebodde. Yams-Rötter och Pisang äro Inbyggarnes Brödföda, samt Svinkött och Fisk, hvilka varor här finnas i överflöd.

De ansenligaste af dessa öar äro följande: *Owaihi*, den största af dem, ligger sydligast; är inemot så stor som Corsica, samt märkvärdig, emedan den förenämde Sjömannen Cook här blef ihjälslagen af Inbyggarne. *Woahu*, är därnäst den största, litet drygare än Öland.

ÖAR-

Digitized by Google

ÖARNE SÖDER om EQVATORN.

1. SALOMONISKA ÖARNE.

Deſſe Öar äro belägne i Öſter om Louiſiada och Nya Britannien. De blefvo uptäckte år 1568 af Spaniorerne. Åtſkillige Sjömän hava ſedermera efterſökt dem utan at kunna finna dem, förr än 200 år därefter, då de år 1769 blevo igenfunne af Franſka Sjömannen Surville, hvilken uptäckte den norra Kuſten af dem, och år 1788, då den ſödra Kuſten igenfanns af Engelſka Sjömannen Shortland.

Jag har på min Carta över Polyneſien, utur de ſkäl, ſom jag år 1780, då Cartan utkom, fann giltiga, fådt rum åt dem mellan den 212te och 222dra Meridian; men numera bekomma de på bemäldte Carta ſit rum mellan 172 och 184 Graders Longitud.

Deſſe Öar äro fruktbare och välbebodde. Den anſenligaſte af dem heter *Simbu*; Af Spanioren Mendanna, ſom förſt uptäckte henne kallades hon *Iſabella*. Hon är något ſtörre än Corſica.

Til denna Flock kan lämpeligen föras Ön *Santa Cruz*, hvilken uptäcktes af förenämde Mendanna år 1595, ſamt återfanns af Engelsmannen Carteret år 1768.

2. *NYA HEBRIDERNE.*

Deſſe äro belägne öſter om Ulimaroa, til et afſtånd af 180 mil. De äro inemot 20 til antalet, och til en del tämeligen anſenlige. I all-

Digitized by Google

allmänhet äro de frugtbare och välbebodde. De största af dem äro följande:

NEW CALEDONIA, är den största af dem alla, litet större än Corfica; *Espiritu Santo*, är af lika Vidd med *Siäland*, och *Malicolo*, stor som Gottland. Man känner ej de rätta Inhemske Namnen på de 2 förstnämde Öarne, ty de namn hvarmed de betecknas hava blivit dem gifne af Engelsmän och Spaniorer.

3. *VÄNSKAPS ÖARNE.*

Desse ligga i öster från de nysnämde vid pass 120 mil. De äro många til antalet, men små.

Den Delen af desse öar, som ligga i Väster kallas *Wilhelminske Öarne.*

De största af Öarne i denna Flock äro: *Hamoa*, något större än Bornholm, och *Tongatabu* inemot så stor som benämde Ö.

4. *SJÖMANS ÖARNE.*

Desse ligga i Noadost om de nysnämde. De äro 10 til Antalet. Inbyggarne på desse Öar äro bland de resligaste och starkaste Människjor på hela Jordklotet. Öarne äro ganska fruktbare och väl bebodde. De största af dem äro *Oyeleva, Pola* och *Maouna*, hvilken sidsta är märkvärdig emedan Franska Sjömannen Perouse-mistade härstädes en stor Del af sit Manskap år 1787, hvilka af Inbyggarne blevo ihjälslagne.

5. *SOCIETETS ÖARNE.*

Desse äro belägne i öster om de nysnämde. De äro circa 30 til Antalet. De äro frugt-

Digitized by Google

frugtbare och bära Cocos, Pisang, Palmträn, Rima eller Bröd frukten, samt åtskilliga Rötter, som tjäna til Föda. Svin, Hundar och Fjäderfä äro de Djur här finnas, och det ej i myckenhet, men på Fisk är desto större öfverflöd. Inbyggarne på dessa Öar föra et välluftigt Leverne.

Den ansenligaste af alla Öar i denna Flock är *Taiti*, på Engelska Cartor falskeligen Otaheite skriven. Hon har blivit mycket namnkunnig därigenom at Veneris gång förbi Solen härstädes observerades år 1769. Ön håller i vidd 10 Qvadrat mil, eller nemot hälften af Gottland, men är dock folkrikare än denna.

Et par Dygns Resa från Taiti i Nordväst ligga 6 stycken smärre Öar, däraf är *Uliatea* ansenligast, samt vid pass så stor som Bornholm.

6. *MENDOCINSKE ÖARNE.*

Desse ligga i Nordost om de sidstnämde. De kallas falskeligen Marqvesas på åtskilliga Engelska Cartor. De äro 12 til Antalet. 4 af dem uptäcktes år 1595 af Spanioren Mendanna, 1 år 1774 af Engelske Sjömannen Cook, och de 7 öfrige år 1791 af Franska Sjömannen Marchand, på sin resa kring Jordklotet. De bebos af en ganska vänlig Människoart. Den största Ön heter *Nukiva*, ungefär så stor som Bornholm.

7. *DEN FARLIGA SKÄRGÅRDEN.*

Denna Samling af Öar ligger Öster om Societets Öarne, och är den första Flock man träffar, när man kommer seglande från Syd-

Digitized by Google Ameri-

Americanska Kuſten. De hava fådt ſit namn af beſkaffenheten, ty de äro ganſka lågländta, ſamt med Grund och Klippor omgifne, jämväl merendels innefluta de någon Sjö inom ſig, bråddjupe, ſå at man ſällan finner ankarbotten invid Stranden. De äro ganſka många, hvaraf en ſtor del förmodeligen ej ännu äro uptäckte. Ingen af dem är anſenlig eller märkvärdig.

7. SÖDRA POLAR-LANDET.

Härmed förſtås det Land, ſom ligger närmaſt intil och omkring Södra Polen. Man har ſig väl ej ännu bekant deſs Storlek, men af den myckna Drifis och ſtora Isberg ſom finnas i Haven omkring denna Pol-Cirkel, och hvilken nödvändigt måſte genereras uti Vikarne och Bugterne af något Land, har man anledning at ſluta, at det måtte vara tämeligen anſenligt och ej kunna utgöra ſtort mindre i Vidd än 20 à 30000 Qvadrat mil. Man har endaſt uptäckt det på et Ställe vid Paſs 150 mil i Sydoſt från Malouinſke Öarne vid Syd-America.

Uptäckterne beſlodo uti en Ö, ſtor ſom Gottland, hvilken feck namnet *Nova Georgia*, och Nordväſtra Kuſten af et annat Land, hvilket man för Iſen ej kunde omfara, och ſåledes ej heller determinera deſs ſtorlek. Detta kallades *Sandwichs Land*. Den Delen af bemälte Land, ſom låg ſydligaſt, undfick namnet *Södra Thule*. Detta är det Ytterſta Land, mot Södra Polen, ſom ännu blivit uptäckt på Jordklotet.

Digitized by Google

På åtskilliga Cartor befinnes teknad en Sjökuft benämd *Cap Circoncision*, som skal blivit upfunnen af Franske Sjömannen Lozier Bouvet, år 1739, i Sydväst från Godthopps Udden; men enligt noga undersökning, som i senare tider skedt i dessa nägder, har man ej kunnat igenfinna detta Land; hvarföre det ock, uti alla Böcker och Cartor som derom handla, bör utstrykas, såsom ondast ägande Rum i Inbillningen.

SLUT.

Digitized by Google

REGISTER.

A.

Aar 76
Aba Ungwar 149
Abbeville 32
Aberdeen 189
Abruzzo 70
Acadien 404
Acapulco 395
Aden 291
Aderbisjan 296
Agen 52
Agram 152
Aianoros 269
Ajan 360
Ain 50
Aisne 31
Aix 58
Aken 37
Akkierman 275
Alava 19 22
Albanien 269
Alby 56
Alcala 20
Aldſchefira 286
Alençon 39
Alentejo 15 17
Alciutiſke Öarne 318
Algarve 15 17
Alsgir 347
Alicante 26
Alingsås 222
Alkmar 83
Allegany 386
Allier 48
Almagro 20
Alperne 8 28
Alpes Maritimes 59
Alpujarras 18
Alface 49
Altamaha 389
Altemark 161
Altena 166
Altenburg 99
Altona 201
Altorf 79
Amaſia 283
Amazon - Strömen 417 421
Amberg 93
America 373
Amiens 32
Amſtel 82
Amſterdam 82
Aña 289
Anabac 394
Anadoli 281
Ancona 67
Andaluſien 19 22
Andiſka Bergen 8 417 430
Andrarum 225
Andro 272
Andros 409
Angara 7
Angers 44
Angouleme 45
Angus 189
Angora 282
Anhalt 129
Anian 392
Anjanpeldo 234
Anguilla 413
Ansbach 164
Antalia 283
Antequera 25
Anticoiti 405
Antilliſke Öarne 408 410
Antioquia 425 428
Antwerpen 34
Apacheria 399
Apalacherne 390
Apenrade 200
Apenniniſka Bergen 9
Apurimac 7 415 430
Aquanishuanigy 385
Aquila 71
Arabien 8 288
Aragonien 19 22
Arakan 333
Aral 7
Aralierne 311
Arau 78
Araucanes 418 438
Ararapeſko 406

Arboga 21
Arcat 398
Archangel 245
Archipelagen 9 272
Ardeche 54
Ardennes 41
Arequipa 433
Arkanſas 399
Armagh 192
Arolſen 123
Arnhem 85
Arnhems Land 454
Arokhadſche 299
Arras 32
Arriege 53
Arſamas 258
Aruba 299
Aſch 132
Aſchaffenburg 119
Aſchem 338
Aſiam 331
Aſien 6 276
Aſkerſund 215
Asow 262
Aſſuncion 436
Aſti 61
Aſturien 19 21 22
Atini 271
Atlantiſka Havet 7 9
Atmoſferre 4
Aube 41
Aude 56
Auguſta 389
Augsburg 111 114
Aunis 45
Auſch 52
Autun 45
Auvergne 48
Auxerre 47
Auzagurel 360
Ava 333
Aveiro 16
Aveiron 55
Avellino 70
Aveſtad 217
Avignon 58
Avila 19

Digitized by Google

Azoriske Öarne 15 17
Arzrum 284

B.

Babadagi 267
Bachmut 260
Badajoz 21
Baden 78 111
Baffins Vik 7
Bagdad 287
Bagtſchiſſaray 261
Bahama 409
Bahia de todos os ſantos 421 422
Bayeux 39
Bayonne 53
Balearifke Öarne 19 26
Balambanga 445
Balk 313
Balkan 9
Baltimore 385
Bamberg 115
Banda 452
Banjaluka 268
Banjar 446
Banjarmaſſing 446 447
Bantam 448
Banza 364
Barbados 414
Barbariet 343
Barcelona 26
Bari 72
Bar le duc 42
Barkshire 177
Barontala 315
Barſch 146
Barth 129
Barthelemi 415
Baſel 49 78
Baſra 15
Bas Rhin 41 43
Baſſes Alpes 58
— Pyrenées 53
Baſtia 59
Batavia 17
Batavien 10 13 81
Batſian 451
Bayreuth 165
Beauvais 31
Bedford 181
Beira 15
Beladiſtan 314
Belfaſt 193
Belgrad 268
Bellowar 152
Beltz 156
Benares 304
Bender 275
Benevento 67
Bengaliſka Viken 4
Bengaſi 349
Benguela 364
Bentheim 126
Berar 306
Berbice 419
Berchtesgaden 110
Berdoa 352
Beregh 150
Bergamo 142
Bergen 94 129 203
Bergen-op Zoom 85
Berings Sund 406
Berlin 13 14 160
Bermudiſke Öarne 409
Bern 79
Bernburg 130
Berry 47
Berwik 185
Beſançon 49
Beſsarabien 275
Beziers 55
Biayos 446
Biel 79
Bielefeld 166
Bihar 150
Bilbao 22
Birmingham 180
Birthelm 154
Biruqueta 425 426
Biſayiſke Öarne 443
Biſcaja 19 21 22
Bjelſk 171
Blankenburg 104
Blois 46
Bodrog 147
Bochnia 156
Bogota 424 424 425
Bologna 142
Bombay 305
Bomaniſtan 332
Bonair 429
Bonn 37
Borgo 234
Borneo 441 446
Bornu 352
Bornholm 197
Borås 222
Bosnien 268
Botaniſka Viken 2
Bouches du Rhone 58
Boulogne 32
Bourbonnois 47
Bourdeaux 52
Bourg 50
Bourges 50
Bourgogne 46 50
Bozen 138
Braga 16
Braganza 16
Braheſtad 236
Brandenburg 12 161
Braſilien 419
Bratſlaw 258
Braunfels 123
Braunau 136
Braunschweig 104
Braunsweigiſka Länder 100
Braunschweig Lüneburg 12
Breda 84
Bremen 103 128
Brescia 142
Breslau 164
Breſt 40
Bridgetown 414
Brieg 164
Briſtol 478
Britannien 8 9
Brixen 138
Bromberg 170
Brſeſt 249
Brüchſal 121
Brügge 34

Digitized by Google

rünn 140
rüſſel 35
uali 364
uckingham 179
uckinghamshire 179
uda 147
udisſin 98
udtan 314
udweis 139
Buenos Ayres 424 436
Buglas 444
Bujcia 348
Bukara 313
Bukareſt 14 274
Bukowina 157
Bulgarien 267
Burghauſen 92
Burgos 19 20
Buro 451
Buton 447
Büdingen 123
Båſtad 225
Bäckar 5
Bäjern 12 91
Bäjerſka Kretſen 109
Böhmen 12 139
Böhmiſka Regionen 138

C.

Cadiz 22
Caen 39
Caerdiff 186
Cagliari 14 62
Caguan 425 429
Cahors 52
Caithneſs 190
Calais 32
Caletaniſka Sundet 7 9
Calicut 308
California 392 401 402
Californiſka Viken 392
Calmar 219
Colombo 310
Calenberg 102
Galw 104
Calvados 39
Cambeltown 189
Cambray 33
Cambridge 176
Cambridgeshire 175
Canada 403
Canalen 9
Canariſke Öarne
Candi 310
Candia 273
Candſcheu 323
Canea 273
Canſes 399
Canton 324
Canterbury 175.
Cap 7
— Blanco 417 439
— Britain 404
— Catoche 392
— de Nord 417
— de la Vela 417
— François 412
— Frio 417
— Horn 8 417 439 440
— S. Antonio 417
— Victoria 439
— Virgin 439
Capoverdiſke Öarne 408 412
Caracas 427
Carcaſſonne 56
Casbin 295
Caribiſke Öarne 408 412
Carlberg 213
Carliſle 185
Carlsbad 139
Carlscrona 224
Carlshamn 225
Carlſtad 216
Carlſtadt 152
Carolinſke Öarne 458 459
Carpentaria 454
Carpentariſka Viken 442
Cartagena 25 425 426
Caſtres 55
Caſale 62
Caſerta 70
Caſpiſka Havet 9
Caſſel 106
Caſſelſka Länderne 106
Caſtilien 19
Catalonien 19
Catania 74
Catanzaro 72
Cat-Island 409
Cayenne 59 420
Cefalonia 270
Ceilon 309
Celebes 102
Ceram 401
Ceuta 347
Cevennerne 28
Chaco 435
Chalons 41
Cham 92
Chambery 57
Champagne 46
Charente 53 45
Charente Inferieure 43 44
Charkow 259
Charleſtown 389
Charlottes Sund 457
Chartres 31
Chateauroux 47
Chaumont 42
Chelm 157
Cher 47
Cherakiſer 389
Cherſon 259
Cheſapeak 385
Cheſter 12
Chiapa 397
Chicheſter 175
Chieti 71
Chiquito 433 435
Chili 419 424 437
Chiloe Viken 416
Chimborazo 430
Chineſiſka Riket 8 318.
Chirignanes 418 436
Choco 425 426
Chonan 321
Chotſchia 275

Digitized by Google

Chriſtiania 14 202
Chriſtiansburg 355
Chriſtianſand 202
Chriſtianſtad 225
Chriſtinehamn 216
Chriſtineſtad 235
Chriſtoffer 413
Chubei 322
Chugvang 322
Chunan 322
Chur 80
Chuquiſaca 424 433
Cidade da Bahia 423
Cimbrishamn 225
Cinaloa 401
Cisalpina 64 140
Civita Vechia 67
Clauſthal 102
Clagenfurt 137
Clermont 48
Cleve 38 166
Clydeſdale 188
Coaguila 399
Coblenz 37
Coburg 100
Codaniſke Öarne 196
Coesfeld 125
Coimbra 16
Colberg 162
Colcheſter 175
Colmar 49
Colorado 392
Columbia 2
Comayagua 398
Cometer 10
Comoriſke Öarne 369
Compoſtella 22
Connaugth 193
Conſtantia 348
Conſtantinopel 13 265
Conſtantinopolitanſka Sundet 9
Cooks Sund 440 456
Cooks Öar 458 459
Copiapo 438
Cordova 19 435
Corfu 270
Cork 194
Cornwall 178
Coron 271
Correze 48
Corſe eller Corſica 9 59
Corunna 22
Corvey 125
Coſenza 72
Coſtarica 397 398
Coſtnitz 138
Cotbus 162
Cote d'Or 49
Cotes du Nord 40
Cotopaxi 430
Coutances 38
Coventry 180
Crefeld 38
Cremona 142
Creta 91 273
Creuſe 47
Criker 389 390
Cromarty 190
Cuba 410
Cuenza 50 432
Culm 169
Culmbach 165
Culmerland 169
Cumana 425 427
Cumberland 185
Curazao 429
Cuſu-Leuwu 439
Cuyo 435 436
Cuzco 433
Cöln 12 38 120
Cöthen 130

D.

Dagoa 453
Dagö 246
Dakka 304
Dalmatien 158 269
Damaſchk 275
Damiat 356
Dampiers Öarne 450 455
Danmark 10
Dano-Norje 10
Danſka Riket 194
Danſka Öarne 412
Dantzig 170
Danville 453
Darby 182
Darien 425 426
Darmſtadt 107
Darmſtadiſka Länds 107
Dekan 306
Del Rey 422
Delavare 384
Delft 83
Delfino 270
Delnorte 392
Demerary 419
Deſſau 130
Deſirade 415
Detmold 126
Detroit 391
Deule 34
Deux Nettes 34
Deux Sevres 43 44
Deventer 85
Devonſhire 148
Diarbekr 287
Diepholtz 103
Digne 58
Dillingen 111
Dillenburg 122
Diemens Land 456
Dijon 49
Djur-Riket 6
Dnepr 9
Doneſchingen 113
Dobaunt 406
Dobrzyn 171
Dole 50
Dommel 84
Domingo 59 411 412
Dominica 413
Don 9
Donau 9 32
Donſkaja Semlia 260
Dorcheiter 177
Dordogne 43 45
Dordrecht 84
Dornoch 190
Dortmund 127
Dory 452
Dortſetſhire 177
Douro 14
Dresden 14 95
Driſta 267

Digitized by Google

Drogheda 192
Drome 57
Drottningholm 213
Dſchegiang 323
Dſchili 320
Dublin 14 192
Dubno 249
Duero 18
Duisburg 166
Dumfries 188
Dungala 358
Dunkerque 33
Duradſh 270
Düren 38
Durham 184
Duvarna 360
Dwina 9

E.

Ecliptica 4
Ed 5
Edinburg 14
Eger 139
Egribos 272
Egypten 355
Eichſtedt 116
Eichsfeld 119
Eimbeck 102
Eiſenach 99
Eiſenburg 148
Eisleben 97
Ekenäs 234
Ekeſjö 221
Ekolſund 214
Elbing 169
Eldslandet 440
Eleuthera 409
Elmina 355
Elvas 7
Elwangen 111
Elwer 5
Elverfeld 94
Emden 166
Ems 86
Endraghtsland 454
Engelholm 225
Engelſka Riket 8
Enkhuyſen 83
Enköping 214
Ens 136
Entre Minho & Douro 15
Eperies 149
Epinal 42
Equator 4
Erbach 7
Erfurt 119
Erié 7 402
Erivan 296
Erlangen 165
Erlau 149
Ermeland 170
Erneſtinſka Liniens Land 98
Eſcaut 34
Eſcorial 20
Eſſen 125
Eſſex 175
Eſſequebo 419
Eſkilstuna 214
Eſkodar 270
Eſslingen 115
Eſpannola 411
Eſpiritu Santo 422
Eſtremadura 15 19 21
Eſtremoz 17
Eſtland 246
Etiopien 362
Etiopiſke Öarne 370
Eupatoria 261
Eure 31
Eure & Loire 30
Eutin 127
Evreux 31
Exeter 178

F.

Faklands Öarne 439
Fahlköping 222
Falkenberg 224
Falſterbo 226
Falſter 198
Faſt Land 5
Falmouth 179
Falun 216
Farliga Skärgården 458 462
Fars 295
Feiſabad 301
Ferrara 143
Fertol 22
Feurs 51
Fez 346
Fiſe 189
Filibah 265
Filippinſka Öarne 448
Filipsburg 121
Filipſtad 216
Finiſterre 40
Finland 231 237
Finſka Bottn 9
Firenze 64
Flensburg 200
Flores 392
Florida 449
Foggia 71
Fontenay 44
Forez 35
Francisco 417 421
Franeker 85
Frankfurt am Mayn 123
Frankfurt 161
Frankenthal 36
Frankiſka Riddarekretſen 132
Frankrike 8 10 12 27
Franſka Bugten 9
Franſka Öarne 372
France 59
Frauenfeld 78
Fredricsborg 197
Fredricshamn 244
Fredricshall 202
Freiſingen 109
Freyberg 124
Freyburg 79 97 138
Friaul 137
Fridericia 199
Fridricſtadt 200 202
Friedberg 133
Friesland 166
Frösön 229
Fudſcheu 324
Fuggerſka Länder 114
Fugian 323
Fukas Vik 392
Fulda 121
Fyn

Digitized by Google

Funchal 14
Fürſtenberg 113.
Fyen 197
Fyſiſka Geografien 4

G.

Galatſch 275
Galicien 19 21 22
Galitſch 251
Gallipoli 72 266
Gallapagos 434
Galway 193
Gamla Carleby 235
Gamla Caſtilien 19 20
Ganſu 321
Gap 57
Gard 55
Garonne 28
Gefle 217
Gemappe 35
Geneve 57
Genova 63
Gent 34
Georgien 386 389
Gera 131
Gergong 382
Gerona 26
Gers 52
Ghilan 297
Gjangſi 324 325
Gibraltar 24
Gibraltarsſund 7 9
Gieſſen 107
Gironde 51
Giuſtendil 269
Gjännan 322
Glasgow 188
Glatz 164
Glauchau 98
Glogau 164
Gloceſter 180
Glückſtadt 200
Gmünd 115
God Hopps Udden 8
Gondar 359
Gorée 355
Goſlar 128
Gotha 99
Goyas 422 423
Granada 19 24
Gran 148
Guatimala 397 398
Grekeland 269
Grenada 414
Grenna 221
Grenadiner 414
Grenoble 57
Gneſen 169
Gripsholm 214
Gripswald 129
Grodno 249
Grubenhagen 102
Grätz 137
Grönland 403
Gröningen 86
Guadalaxara 19 396
Guadalquivir 18
Guadiana 14 18
Guamanga 433
Guaſteca 394 395
Gueret 47
Guinea 353
Guipuzcoa 19 22
Gouda 84
Guſelhiſſar 282
Gurſchiſtan 293
Güſtrow 108
Gutſerat 307
Guyana 59 419
Gumbinnen 168
Guadeloupe 59 419
Gvanahani 409
Gvandung 324
Gvayra 435 436
Gvaranis 413 437
Guayaquil 432
Gvayaquilsviken 416
Gvaycurus 435
Gvidſcheu 325
Gviling 325
Gömör 149
Görlitz 98
Göta Land 237
Göteborg 223
Göttingen 102
Gottland 218
Gäſtrikland 217

H.

Haag 13 83
Habeſch 358
Habſal 246
Hadſjar 290
Hadramaut 292
Haf 5
Hafsvikar 7
Haleb 284
Halemahera 440
Halifax 184 404
Halföar 5
Halley 3
Hall 114
Halle 163
Hallein 109
Halitſch 157
Halberſtadt 165
Halmſtad 224
Hameln 102
Hamburg 128
Hamoa 461
Hampshire 177
Hanau 107
Hanover 12 13 101
Harbour Island 419
Harderwyk 85
Harlem 83
Harlingen 86
Hartford 175
Haut Rhein 49
Haute Garonne 53
— Alpes 57
— Loire 54
— Marne 41 42
— Pyrenées 53
— Saone 49
— Vienne 45
Havana 410
Havre de Grace 31
Hayti 410 411
Hechingen 113
Hedemora 217
Hedſjas 290
Heidelberg 94
Heilbronn 114
Helleſponten 9
Helmſtadt 104
Helſingborg 226

Digitized by Google

Helſingfors 235
Helſingör 197
Helvetien 10 13 75
Herault 55
Herborn 122
Hereford 180
Hermites Öar 440
Herzogenboſch 84
Hernöſand 228
Heſſen 12 105
Heweſch 149
Hildburghauſen 100
Hildesheim 127
Himmelſk Kropp 1
Hindukeſch 8
Hindoſtan 299
Hinterpommern 162
Hirſchberg 164
Hogoleu 459
Hohenlohe 116
Hohenzollern 113
Holſtein 200
Holum 294
Homburg 107
Honduras 398
Hont 146
Hoorn 83
Hottentotternas Land 367
Houſſa 352
Hova 222
Hoya 103
Hudiksvall 218
Hudſonswik 7
Huntington 181
Huron 402
Häbudiſke Öarne 190
Hälſingland 217
Härjedalen 218

I.

Iglau 140
Ihe Nomau 441 456
Ille & Vilaine 39
Illyrien 151
Imagua 409
Indien 299
Indiſka Havet 7
Indre 47
Indre & Loire 44
Ingolſtadt 92
Inverneſs 190
Irak 287 294
Iran 294
Irkutſk 317
Irland 9 191
Irminia 283
Ishavet 7
Iſere 57
Iſerlon 166
Island 9 208
Ismail 275
Ispahan 295
Itamaraca 421
Italien 9 10 59

J.

Jacobſtad 235
Jaen 19 24
Jangtſekiang 7
Janiah 270
Jamaica 411
Japan 339
Jaroslawl 250
Jaſſy 14 275
Java 441 447 448
Jedo 341
Jeniſeja 316
Jeniſeiſk 317
Jemen 291
Jekaterinburg 256
Jeruſalem 286
jungfru Öarna 413
juan Fernandez 438
junnan 325
jupiter 2
jura 50
jutland eller jydland 9 198
julich 38
jämtland 229
jönköping 220

K.

Kabul 299
Kahira 356
Kaffern 364
Kajana 236
Kaliſch 171
Kallundborg 197
Kaluga 252
Kalkernas Land 327
Kalkutta 304
Kambodja 336
Kamtſchatka 318
Kajſaria 283
Kampen 85
Kaminiets 258
Kaoli 329
Kaotſiſin 335
Karaman 282
Karnatik 308
Karpatien 10 143
Karpatiſka Åſen 9
Karlsruhe 112
Kartaſura 448
Kaſan 255
Kaſchan 295
Kaſkö 235
Kaſchna 352
Kaſchau 149
Kaſchmir 309
Katrinoslaw 260
Kattegat 8
Kaukaſien 261
Kavalang 406
Kehoa 336
Kemnitz 97
Kempten 112
Kendal 184
Kent 175
Kentucky 387
Kerman 296
Keſcho 335
Kharaſm 311
Khio 282
Khoraſan 298
Kiel 201
Kilia 275
Kiew 259
Kilkenny 192
Kingkitao 330
Kingſale 194
Kingſton 183 411
Kirgiſerne 311
Kiſlar 262
Klauſenburg 152

Digitized by Google

Kniphauſen 132
Koliwan 317
Kolotſcha 147
Kola 245
Kolomna 251
Konectikut 382
Kongsberg 202
Kongsbacka 224
Kongshäll 223
Korkan 298
Koſtroma 251
Kowno 171
Krakow 157
Krasnoſtaw 157
Kratovo 268
Krayn 137
Krembs 136
Kremnitz 146
Krim 9
Kriſtina 403
Kroatien 151
Kronſtadt 154 244
Kryddöarne 442 450
Kungur 256
Kuopio 235
Kurura 458
Kurbäjern 13
Kurdiſtan 286
Kuriliſke Öarne 318
Kurland 247
Kurſk 254
Kurſaxen 13
Kuttenberg 139
Küſtrin 161
Kybrys 283
Kyrkoſtaten 10 13 65
Kärnthen 137
Königsberg 14 167
Königseck 113
Königingrätz 139
Königſtein 96
Köping 215

L.

Ladoga 9
Ladronſiſke Öarne 458
Laholm 224
Lakediverne 310
Lamlem 352
Lancaſter 184
Landau 43
Landes 52
Landsberg 162
Landscrona 225
Landshut 92
Landshuvudet 292
Langenſalza 97
Langeland 198
Lappland 230
Laon 31
La Plata 417
Laos 334
Lariſſa 270
Larta 270
Lariſtan 296
La Rochelle 45
Lauenburg 103 170
Launceſton 178
Lauſitz 98
Lauſanne 79
Laval 39
Laybach 137
Lecce 72
Leeds 184
Leiceſter 181
Leiuſter 192
Leipzig 96
Leman 28
Le Mans 39
Lemberg 154
Lemgow 126
Lentſchitza 171
Lepanto 271
Leon 19
Le Puy 54
Leſchno 171
Leutkirch 133
Leutmerdtz 139
Leutſchau 149
Leuvarden 85
Leverpool 184
Lexington 387
Leyden 83
Leyte 444
Libau 247
Lignitz 164
Lidköping 221
Ligurien 10 63
Lilla Bält 9
Litland 246
Lille 33
Lima 424 432
Limerick 193
Limogis 45
Lincoln 182
Lindau 114
Linköping 219
Lippa 140
Lippe 126
Lion 50
Lisboa eller
Liſabon 13 15
Livadia 271
Livorno 65
Ljuſa Kroppar
Lodi 142
Loir 51
Loir & Cher 46
Loire 28
Loire Inferieure 45
Loiret 46
Lombardiet 60
Lomboc 449
London 13
Londonderry 193
Lons 50
Lorenz I 403
Loreto 67
L'Orient 40
Lot 52
Lot & Garonne 52
Lothian 187
Louvain 35
Los Charcas 431 436
Louiſiada 441 453
Loviſa 234
Lozere 55
Lublin 157
Lucaya 409
Lucayiſke Öarne 409
Lucca 10 67
Lucern 14 79
Lucera 71
Luckau 98
Lucia 414
Ludvigsburg 105
Luiſiana 339
Luleå 230

Digitized by Google

Lund 225
Luriſtan 295
Lutſk 249
Luzon 441 443
Lübeck 127 128
Lüneburg 102
Lütich 35
Lüxemburg 38
Lynn 176
Lys 34
Låland 193
Löfſta 214

M.

Macasſar 447
Madagaſcar 8 371
Madalena 425
Madeira 416 421 430
Madera 72
Madras 304
Madre de Dios 417 439
Madrit 13 19 20
Mafra 15
Magadaſcho 360
Magdeburg 162
Magellanſka Sundet 417. 439.
Magindanao 441 443 444
Magreb, 346
Makariew 252
Makdonia 269
Malaga 24
Malaya 337
Malacca 337
Malatia 283
Malayer 442
Maldiverne 310
Malmköping 214
Malmö 225
Mallorca 26
Malta 75
Maluinſke Öarne 417 439
Mancha 19
Manchester 184
Mandſchuriet 325
Mariegalante 415
Mannacicas 433
Manilla 442
Mantova 142
Manheim 93
Mars 185
Maracaibo 416 417
Maragnon 416 430
Marah 271
Maracapana 425 427
Maranham 421 422
Maratterne 305
Maravi 7
Mar 189
Marburg 107
Mardogan 367
Margarita 429
Maryland 385
Mariefred 214
Marieſtad 231
Marienburg 169
Marienburgerland 169
Mark 166
Marne 41
Marokos 346
Maouna 461
Macon 50
Marſeille 58
Marſtrand 223
Mars 2
Martinique 414
Maſanderan 297
Maſſapa 367
Masbate 444
Maſulipatnam 304
Mataramş Rike 448
Matrogroſo 422 423
Matematiſka Geografien 3
Mattricht 36
Mayenne 39
Mayenne & Loire 43 44
Mecheln 34
Mechoacan 394 396
Medelhavet 7 8
Medelpad 288
Medina 290
Medlerſka Skottland 188
Meiſſen 96
Meinungen 100
Meinungiſka Länder 100
Mekka 290
Meklenburg 12 108
Meknez 346
Mekran 299
Melinde 361
Melun 30
Memel 168
Mende 55
Mencio 394 395
Mendocinſke Öarne 462
Mendocino 392
Menewſche 272
Mergentheim 116
Mercia 179
Merida 425 428
Meridian 4
Merim 416
Merſeburg 97 111
Meſſina 74
Metelino 282
Metz 42
Meurte 41 42
Meuſe 41
Meuſe Inferieure 36
Mexikanſka Viken 7 392
Mezieres 41
Miaco 341
Michigan 7
Michinipi 7 402 406
Middelburg 84
Middleſex 174
Milano 142
Minas Geraes 422 423
Minden 166
Mindoro 443
Minorca 27
Minſk 248
Miſſiſipi 392 327 374
Miſſuri 7
Miſſuriter 399
Mitau 247
Modena 64
Modon 271

Digitized by Google

Mog 333
Moguntia 36
Mohilew 248
Mokka 291
Mokaranga 366
Moldau 1. 274
MoluckiſkeÖarne 458 459
Mongolien 327
Monmouth 180
Mons 35
Montauban 52
Montblanc 9 57
Mont de Marzan 52
Montefuſco 70
Monterey 402
Montevideo 437
Mont Terrible 49
Mont Tonnere 36
Montpeiller 55
Morbegno 80
Morbihan 40
Morea 9
Morlaix 40
Moſambik 365
Moſelle 41 42
Moſkwa 252
Moſul 287
Mounſter 193
Mud 283
Mulgraves Öarne 458 459
Mülhauſen 128
München 14 92
Munſter 124
Murcia 19 25
Murom 252
Murſchedabad 304
Myſol 452
Månar 1 2
Mähren 140
MäTur 307
Mäotis 9
Mörka Kroppar 1

N.

Nadowesſier 399
Namur 35
Nancy 42
Nangaſaki 342
Nanking 323
Nantes 43
Napoli 10 13 14 69
Narbonne 56
Narwa 244
Naſkow 198
Navajo 401
Naumburg 97
Naſſau 121
Navarra 19 35
Naxia 272
Nayarit 394 396
Nedſjed 290
Nedra Pfalz 93
—Ungern 145
—Öſterrike 135
Neiſſe 164
Neitra 145
Neſchin 254
Netzeland 170
Neuburg 93
Neufchatel 79
Neuſohl 146
Neuſtadt 97 136
Newers 47
Nevis 413
Newbern 388
Newcaledonia 461
Newcaſtle 185
Newfoundland 403 405
Newhampſhire 381
Newjerſey 383
Newwales 454
Newyork 382
Nicaragua 392 397
Nicoſia 283 (398
Nigheboli 267
Nigritien 251
Nienburg 203
Nievre 47
Nimes 55
Nimmegen 85
Niort 44
Nipon 8
Niſchgorod 252
Nivernois 47
Nizza 59
Nord 32
Nordamerica 6 274
Nordcap 8
Nordangeln 183
Nordcarolina 386
Nordhauſen 128
Norfolk 75
Norge 201
Norra Ocean 7 8
—Polen 4
—Skotland 190
—Turkiet 265
Nordſjön 7 8
Norrbotn 9
Norrköping 211
Norrland 226
Norrtelje 213
Norrſka Fjällarne 9
Northampton 181
Northumberland 185
Norwich 175
Nottingham 182
Nowgorod 244 254
NowgorodSewerſkoi
Novigrad 249 (254
Nova Georgia 463
Nubien 357
Nueva Caceres 442
—Segovia 443
Nutka 406
Nya Albion 403 405
—Biſcaya 401
—Britannien 452
—England 380
—Galicien 396
—Gvinea 8 441 453
—Hebriderne 458 460
—Holland 454
—Irland 453
—Leon 394 396
—Mexico 401 402
—Orleans 400
—Spanien 394
—Skotland 403 404
—Zeeland 442 456
Nyeborg 198
Nyeköbing 198
Nycarleby 235
Nyköping 214
Nyland 233
Nyſtad 232

Digitized by Google

O.

O.

Oakham 181
Oaxaca 394 395
Obi 7 276
Oberland 168
Odenſe 198
Ofen 147
Oiſe 31
Olinda 422
Oliva 170
Olyka 249
Olonets 244
Olmütz 140
Oldenburg 126
Oman 292
Omba 449
Onega 9 241
Oneglia 62
Ontario 402
Oporto 16
Oran 348
Oregan 392
Orel 254
Orenburg 257
Orinoco 416 425
Orne 339
L'Orient 440
Orleans 46
Oroſtſchuk 267
Orſchowa 274
Orkadiſke Öarne 191
Oſacka 341
Os Ilheos 442
Oſtangeln 174
Oſtende 34
Oſtimuri 401
Osnabrück 125
Ottawawas 391
Otſchakow 259
Outagamis 391
Oude Yſſel 85
Ourte 35
Oviedo 22
Owaihi 459
Oxford 179
Oyolava 461

P.

Padasjoki 233
Paderborn 125
Padova 141
Paducas 399
Palaos Öarne 458
Palencia 19
Palermo 17 43
Pamplona 28
Panay 444
Panama 424 425
Panis 399
Panuco 376
Papha 441 442
Papus Öarne 450 452
Pappenheim 132
Para 421 422
Paraguay 7 417 434 436
Parana 417 435 436
Paramatta 456
Paraiba 421
Paramaribo 420
Paragua 443 445
Parapiti 430
Paria 425 427
Parime 416
Paris 13 30
Parma 63
Pas de Calais 32
Paſſau 110
Pataniſtan 297
Patagonien 418 419 439
Patna 304
Patraſſo 271
Pau 53
Pavia 142
Peipus 9 241
Peking 320
Penſa 253
Penſacola 400
Penſylvanien 388
Perigord 45
Perigueux 43
Pereslawl 252
Perlekuſten 308
Perm 256
Pernambuco 422
Pernau 246
Perpignan 56
Perſien 292
Perth 189
Peru 419 424 430
Perugia 67
Peſth 146
Peterhof 244
Petersburg 13 243
Petrikau 171
Pforzheim 112
Piacenza 64
Pichinca 430
Piemont 10 61
Pillau 168
Pilſen 139
Pimeria 241
Pinſk 248
Piſa 65
Piteå 230
Plauen 97
Planeter 1
Planet-Syſtem 1
Pleſkow 247
Plotſk 171
Plymouth 178
Podol 258
Poitiers 44
Pola 461
Pol.

Digitized by Google

Polen 4 154
PolitiſkaGeografien 6
Polotik 247
Polyneſien 6 442
Pomerellen 169
Pommern 162 425 428
Pondicheri 304
Ponta Delgada 18
Pont à Mouſſon 42
Popayan 429
Porentru 49
Port Malo 40
Porto Rico 410 412
— Seguro 422 423
— Santo 18
Portobelo 426
Portugal 10 13 14
Portugiſiſka Riket 8
Portsmouth 177
Peſen 171
Potomack 385
Potoſi 433
Potsdam 161
Poyus Öarne 439
Prag 14 138
Pratolino 65
Presburg 145
Preuſſen 10 13 167
Preuſſiſka Väldet 158
Privas 54
Prignitz 161
Propontis 9
Providence 409
Puebla de los Angeles 395
Pumaron 419
Puſan 330
Puruz 416
Puy de Dome 48
Pyreneiſka Bergsryggen 9 18
Pyrences Orientales 56

Q.

Quebek 404
Qvedlinburg 131
Quimper 40
Qvito 424 431 432
Qvivira 401

R.

Raab 148
Radom 157
Raguſa 12 273
Randers 199
Rangon 333
Raſchid 356
Raſtadt 112
Raumo 232
Rava 171
Ravenna 143
Reading 177
Regensburg 13 110
Reggio 64
Rechberg 132
Reims 39
Rendsburg 201
Republikanſke Stater 6
Reunion 59
Reuſs 130
Reval 246
Rheda 132
Rhein 9 28 85
Rhein & Moſelle 37
Rhone 28 50
Ribe 199
Richmond 387
Riga 246
Rinteln 107
Riäſan 253
Rio de la Plata 434 435 436
— Grande 421
— Janeiro 422 423
— Negro 416
Roanoak 388
Rochefort 45
Rodonda 414
Rodos 282
Rodez 55
Rodrigues 59
Rom 14 66
Romanien 264
Roſenau 149
Roſkild 197
Roſs 190
Roſtock 108
Rotterdam 83
Rothenburg 106 117
Rothweil 114
Rouen 31
Rour 37
Rum 283
Rutland 181
Ryſsland 8 10 12 237
Räföarne 406
Röda Havet 7

S.

Saalfeld 100
Saar 37
Saarbrück 37
Saba 415
Sabliſtan 298
Sahra 350
Saintes 45
Saintonge 45
Sala 215
Salamanca 19 21
Salavatty 452
Salé 346

Digitized by Google

Salerno 70
Salisbury, 177
Salomoniſke Öarne 458 460
Salona 271
Saloniki 269
Salta 435
Saltzburg 109
Sambas 446
Sambor 157
Sambre et Meuſe 35
Samland 167
Samo 282
Samſöe 197
Sana 291
San, Sant, Saon, Sanct, Santo, Santa, Saint eller Sainte Andrews 189
— Brieux 40
— Cathrina 423
— Cruz 460
— Croix 412
— Denis 30
— Euſtatius 45
— Fé 402 425 428
— Flour 54
— Gallen 78
— Jago 424 438
— Jan 412
— John 404
— Juan 425 428
— Kitts 413
— Leon 398 427
— Lucas 392
— Luis 34
— Marta 425 426
— Martin 415
— Michel 17
— Omer 32
— Paolo 422 423
— Salvador 423
— Sebaſtian 23 423
— Thomas 412
— übes 15
— Vicente 422
— Vincent 414
Sandals Öarne 446 449
Scanderik 357
Sandwichs Land 463
Sangir 447
Sangleyer 442
Sans-Souci 161
Santander 394 396
Santos 423
Saone & Loire 50
— Saſſari 62
Saratow 256
Sardinien 9 62 75
Samarkand 313
Sarte 39
Saffia 346
Santarem 15
Sathmar 150
Saturnus 2
Saumur 44
Savannah 388 389
Savona 63
Saxarnas Land 154
Saxen 12 57
Sayn 126
Seara 421 422
Scandinavien 8 9
Scardona 269
Schanſi 321
Schandung 321
Schafhauſen 78
Scham 284
Scharoſch 149
Schenſi 321
Sheffjeld 184
Shrewsbury 182
Schelde & Maas 84
Schemnitz 146
Schengking 326
Schirvan 297
Schleisheim 92
Schleuſingen 98
Schleſien 163
Senlitz 133
Schlüſſelburg 244
Schmalkalden 107
Schwabach 165
Schwabiſka Kretſen 110
Schwabiſka Riddarkretſen 132
Schwarzburg 130
Schwartzenberg 116
Schweidnitz 164
Schweinfurt 117
Schweitz 79
Schwerin 108
Schöfde 221
Schönbrunn 136
Schönburg 98
Segovia 19
Seine 28
— Inferieure 31
— & Marne 30
— & Oiſe 30
Seing 152
Seklernas Land 153
Selters 119
Semendriah 268
Semlin 151
Semplin 149
Sennar 358
Serajo 268
Sergipé 421 428
Serica 330
Servien 268
Setuval 15
Sevilla 19 22
Sewik 254

Digitized by Google

Siam 333
Siberien 315
Sibola 401
Sicilien 9 73
Sidney 456
Siebenbürgen 152
Siena 65
Sierads 171
Sigtuna 213
Simbirſk 256
Simbu 460
Singking 326
Sjolo 444
Sips 149
Siragoſa 74
Sind 300
Siſchiſtan 298
Sitten 80
Själand 9 196
Sjömans Öarne 458 461
Sheffield 184
Shetlands Öarne 191
Skalbolt 203
Skanör 229
Skara 221
Skeninge 219
Skotland 185
Slawonien 151
Slesvig 200
Slitehamn 226
Slonim 249
Slutſk 248
Smolenſk 252
Societets Öarne 458 461
Socotora 372
Sofia 267
Soisſons 32
Solen 1 2
Solms 123
Solingen 94
Solor 449
Solothurn 78
Solyom 146
Sommerſet 178
Sondershauſen 130
Sondomirs 157
Somme 32
Songariet 328
Sonora 401
Sorau 98
Soria 19
Soröe 197
Sottovento 429
Southampton 177
Spandow 161
Spanien 10 18
Speyer 37 120
Spitsbergen 407
Spreemark 161
Stachtan Nitada 400
Stafford 181
Stalimene 272
Stargard 162
Statenland 440
Stato Degli Preſidii 73
Stendal 161
Steniga Arabien 288
Stenriket 6
Sterling 188
Steyermark 137
Stilla Havet 7
Stockholm 13 211
Stolberg 131
Stora Bukariet 313
— Bält 9
Stor-Britannien 10 13 172
Stuhl Weiſenburg 148
Stutgard 105
Straat Sunda 7 440
Stralſund 129
Strand 5
Strasburg 43 121
Strauhing 92
Strelitz 108
Strängnäs 214
Strödda Öarne i Stilla Havet 442
Strömar 5
Strömſtad 223
Suakem 357
Sneedadana 447
Suffolk 176
Sulmona 71
Sulzbach 93
Sumatra 8 338
Sund 5 7 9
Sunderland 184
Sundiſke Öarne 442 445
Sudschen 323
Sundswall 228
Surat 3 8
Surinam 11
Surrey 175
Suſſex 175
Sutherland 190
Svarta Havet 7 8
Sveaborg 234
Svealand 230
Sverge 10 13 204 236
Syd-America 6
— Carolina 386 388
Sytſchuan 322
Sådankylä 230
Säther 217
Söderköping 219
Södertelje 213
Södra Ocean 7
— Polarlandet 462
— Polen 4
— Preuſſen 170

Sö-

Digitized by Google

Södra Skottland 187
— Thule 463
Sölvesborg 225

T.

Tabago 414
Tabaſco 397
Taganrok 269
Taiti 462
Tago 14 18
Talenga 307
Tamerfors 232
Tanaſi 386 388
Tanbow 252
Tanger 347
Tann 133
Tanuyas 418 421
Tar.ſcon 53
Tarabezun 284
Tarbe 53
Tarku 294
Tarlemdſong 315
Tarn 55
Tarragona 26
Taſchkent 312
Tatariet 310
Taurien 261
Tavai Ponommu 441 456
Tavira 17
Tavaſtehus 233
Teguyo 401
Tellus 2
Temeſchwar 150
Teramo 70
Terceira 17
Terga 351
Terra di Lavoro 69
— Firma 419 424 425
— Labrador 403
Ternate 451
Ternowo 270
Teſchen 140
Texel 83
Texas 399
Theodoſia 261
Thorn 169
Tibet 314 379
Tidor 451
Tiflis 294
Tiis 299
Tilſit 168
Timorlaut 452
Tirnau 145
Tirgoweſcht 274
Titicaca 416 420
Tlascala 394 395
Tobolſk 316
Tocat 283
Tocantins 417 421
Tokai 149
Toledo 19 20
Tombut 352
Tommola 234
Tomſk 317
Tongatabu 461
Tonking 234
Topinambas 418 421
Torino 13 61
Torneå 230
Toro 19
Tortola 413
Tortoſa 26
Torshella 214
Torgau 95
Toſcana 10 13 64
Toul 42
Toulon 58
Toulouſe 53
Touraine 34
Tours 44
Tracy 7 402
Trani 71
Trapani 74
Trazos Montes 15 16
Travancor 309
Trawnik 268
Trentſchin 146
Trident 138
Trier 12 37 119
Trieſte 137
Trinidad 417 429
Tripoli 349
Trondheim 293
Trollhättan 222
Troki 248
TroitſkoiSergiewMonaſtir 251
Troppau 140
Troſa 214
Troyes 41
Truxillo 433
Trälleborg 226
Träſk 4
Tſchaktas 389 390
Tſchenſtochowa 172
Tſcherkaſk 260
Tſchernigow 254
Tſcherſk 171
Tſchikaſas 389 390
Tſundana 449
Tſelga 359
Tucuman 435
Tula 253
Tunguſiſka Havet 7
Tulle 48
Tunis 348
Turkeſtan 312
Turkiet 8 10 13 263. 280
Turkomaner 311
Tübingen 105
Twer 250
Tynietz 156
Tyrol 138

Digitized by Google

Tyſkland 10 86

U.

Ubi 452
Ucayal 416
Uddewalla 223
Ufa 257
Ulesborg 236
Ulimaroa 441 442 454
Ulm 114
Ulricehamn 222
Ulricsdal 213
Ulſter 192
Umeå 229
Unalaſchka 406
Ungern 10 144
Upſala 213
Uranus 2
Urbino 67
Uruguay 417 434 435 437
Uſſiug 245
Utrecht 85

V.

Val Demone 74
—Di Mazzara 73
—Di Noto 74
Valence 57
Valencia 19 26
Valetta 75
Valladolid 6
Valenciennes 32
Valparaiſo 438
Var 58
Vaucluſe 58
Vendee 43 44
Velinis 391
Veneria 61
Venedig eller Venezia 19 26
Venetianſka Viken 9
Venus 1 2
Vera Cruz 395
Veragua 397 398
Verapaz 397
Vercelli 62
Verden 103
Verdun 42
Vermont 382
Verona 142
Verſailles 30
Veſoul 49
Veſuvio 70
Vianna 16
Vicenza 142
Viborg 199
Vikar 5
Vienne 43 44
Vinipigon 7
Virgengorda 413
Virginien 386
Viterbo 67
Vitoria 22
Vlisſingen 84
Vorder Öſterrike 138
Vor-Pommern 162

W.

Wadſtena 219
Waihend 299
Waldeck 122
Waldburg 113
Wales 185
Walachiet 12 273
Wan 284
Warberg 224
Warna 267
Warſchau 14 171
Warwik 180
Waſa 234
Waſſerburg 92
Waterford 193
Watz 147
Waxholm 213
Waygeuw 452
Weilburg 122
Weimar 99
Weiſſenburg 132
Werden 125
Wertheim 117
Wesprim 148
Weſtfalen 120
Weſtindien 408
Weſtmoreland 184
Weſtſex 176
Wetflar 124
Wexford 192
Wexiö 220
Wiatka 255
Wiburg 244
Wielun 171
Widin 267
Wielitſchka 156
Wied 126
Wien 13 136
Wight 177
Wilmington 385
Wilna 248
Wiltſhire 177
Wimmerby 220
Windsheim 118
Windſor 177
Winipigon 402
Wincheſter 177
Wisbaden 122
Wisby 226
Wilingsö 221
Wismar 129
Witgenſtein 123
Wittenberg 95
Wladislau 171
Wolfenbüttel 104
Wolga 9
Wolgaſt 129

Digitized by Google

Wolodimer 251
Wologda 245
Wolyn 249
Worceſter 180
Worms 37 120
Woroneſch 254
Wosneſenſk 259
Wrexham 186
Wichowa 171
Würtemberg 12 13 104
Würzburg 116
Wurtzen 97
Wyſchnej
Wolotſchok 250
Wärdoehns 203
Wänersborg 282
Wänern 9
Wänſkaps Öarne 461
Wärld 1
Wärldsbyggnad 1
Wärmeland 208 216
Wäſterbotn 208 229 238
Wäſtergöthland 208 221 238
Wäſterwik 220
Wäſterås 215
Wäſtmanland 237
Wäſtra Florida 400
—Ocean 7
—Polen 157
—Preuſſen 178.

X.

Xeres 24
Xingu 416 421

Y.

Yadkin 388
Yap 459
Yapitzlaga 435
Yonne 46
York
Yſtad 225
Yucatan 392 397
Yuma 459
Yviza 27

Z.

Zamucos 435
Zamora 19 21
Zangebar 360
Zara 152
Zaragoza 26
Zardam 83
Zebu 444
Zeitz 98
Zerbſt 130
Zinchai 329
Znoym 140
Zuenziga 351
Zug 79
Zurich 78
Zweybrücken 37
Zwickau 97
Zwoll 85

Å.

Åbo 14 232
Åland 233
Ålborg 199
Åmål 222
Ångermanland 228
Århus 193
Åſele 230

Ä.

Ädelfors 221
Ätna 74

Ö.

Öde Arabien 289
Ödenburg 147
Ödo 355
Öfra Pfalz 93
—Ungern 148
—Yſenberg 123
—Öſterrike 137
Öland 220
Örebro 215
Öregrund 212
Öreſund 7 9
Öhringen 116
Ösel 247
Öſterrike 8 12
Öſterrikiſka Kretſen 135
— Väldet 140
Öſterſjön 7 9
Öſterſund 229
Öſthammar 213
Öſtra Florida 399 400
—Ocean 7
—Preuſſen 167
Öttingen 113

Digitized by Google

Rättelser:

Pag. 2 angives antalet af Månarne u
Planetsystem til 14; och pag. 3 nämnes a
nar välva kring Uranus. Detta undergår
de rättelse: i sednaste tider har man uptäck
Månar som välva kring Uranus, inalles 6.
des stiger antalet af Månarne uti vårt Pl
stem til 18. — Pag. 11 nämnes at Tyskland
håller en myckenhet större Stater: Ordet
strykes ut och sättes i stället smärre. — I
nämnes at Cisalpina lyder under Österrike.
del däraf formerar nuförtiden en särskildt
hvartill höra Städerne Milano, Pavia, Brescia,
gamo, Lodi och Cremona, som anföras pag.
at höra til Österrike. — Pag. 88, raden 7
från, står inom Tyska Riket; bör stå utom
ska Riket. Pag. 92, 114 och 121 anföras
derne Ingolstadt, Ulm och Filipsburg s
befäste; men nuförtiden äro Fransmännerne
bäst sysselsatte med at rasera deras Fäftning
Pag. 143 rad. 16 står de förste Sjöarne äro
nau; bör stå: Den förste Strömen är Do
— Pag. 207 rad. 2 står 1396; bör stå: 13
Pag. 208 berättas at Konungen i Pataniftan h
Timur. Han är död, och den nuvarande K
nungen heter Zeman-Schakh. Pag 301
rättas Kejsaren i Hinduftan, Ali Gohar, at
död år 1795: en Posttidning har så berättat;
jag vet med säkerhet at han lefde ännu år 1
ehuru vid hög ålder samt blind; en Furste
Rohilkund benämd Golam Kadir har år
stungit ut ögonen på honom. Pag. 442 rad.
mediträn står Sangeyer, läses Sangleyer.
eyckel kan Läsaren sjelf rätta.

Exemplaret kostar 40 Skilling.

Digitized by Google

Digitized by Google

Rättelser.

Pag. 2 angives antalet af Månarne uti vårt Planetsystem til 14; och pag. 3 nämnes at 2 Månar välva kring Uranus. Detta undergår följande rättelse: i sednaste tider har man uptäckt 4 nya Månar som välva kring Uranus, inalles 6. Således stiger antalet af Månarne uti vårt Planetsystem til 18. — Pag. 11 nämnes at Tyskland innehåller en myckenhet Större Stater: Ordet Större strykes ut och sättes i stället Smärre. — Pag. 64 nämnes at Cisalpina lyder under Österrike. En del däraf formerar nuförtiden en särskildt Stat, hvartil höra Städerne Milano, Pavia, Brescia, Bergamo, Lodi och Cremona, som anföras pag. 142 at höra til Österrike. — Pag. 88, raden 7 nedifrån, står inom Tyska Riket; bör stå utom Tyska Riket. Pag. 92, 114 och 121 anföras Städerne Ingolstadt, Ulm och Filipsburg såsom befäste; men nuförtiden äro Fransmännerne som bäst sysselsatte med at rasera deras Fästningsvärk. Pag. 143 rad. 16 står de största Sjöarne äro Donau; bör stå: Den största Strömen är Donau. — Pag. 207 rad. 2 står 1396; bör stå: 1388. Pag. 298 berättas at Konungen i Pataniſtan heter Timur. Han är död, och den nuvarande Konungen heter Zeman-Schakh. Pag 301 berättas Kejsaren i Hinduſtan, Ali Gohar, at vara död år 1795: en Posttidning har så berättat; men jag vet med säkerhet at han lefde ännu år 1796, ehuru vid hög ålder samt blind; en Furste från Rohilkund benämd Golam Kadir har år 1788 stungit ut ögonen på honom. Pag. 442 rad. 4 nedifrån står Sangeyer, läses Sangleyer. Små tryckfel kan Läsaren sjelf rätta.

Exemplaret kostar 40 Skilling.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

MAR 2 9 1967

Digitized by Google

FLEX BINDING